

Załącznik do uchwały nr .../.../24 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia ... 2024 r.

RAPORT Z REALIZACJI
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
ZA LATA 2021-2022

Wrocław, 2024

Wykonawca:

LEMITOR Ochrona Środowiska Sp. z o.o.

ul. Jana Długosza 40

51-162 Wrocław

Zespół autorski:

mgr inż. Przemysław Lewicki

dr Paweł Binkiewicz

mgr Lidia Kasperczyk

mgr inż. Natalia Toczek

mgr inż. Joanna Woźniak

mgr inż. Katarzyna Stadnik

mgr Monika Tokarczuk

mgr Marta Stobińska

dr inż. Krzysztof Papuga

mgr inż. Paweł Wójtowicz

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	5
WPROWADZENIE.....	8
1.1. Cel i zakres Raportu	9
1.2. Metodyka opracowania Raportu i źródła informacji	10
1.3. Przedmiot, cel i zakres opracowania	10
2. OGÓLNA OCENA REALIZACJI POŚ WM w LATACH 2021-2022	22
2.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP).....	22
2.2. Zagrożenia hałasem (KA)	23
2.3. Pola elektromagnetyczne (PEM).....	24
2.4. Gospodarowanie wodami (ZW)	24
2.5. Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)	26
2.6. Zasoby geologiczne (ZG)	26
2.7. Gleby (GL)	27
2.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)	27
2.9. Zasoby przyrodnicze (ZP)	28
2.10. Zagrożenia poważnymi awariami (PAP).....	30
3. OCENA SZCZEGÓŁOWA REALIZACJI POŚ WM w LATACH 2021-2022.....	31
3.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP).....	31
3.1.1 OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	35
3.1.2 OP.II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu	83
3.2. Zagrożenia hałasem (KA)	84
3.2.1 KA.I. Ochrona przed hałasem	86
3.3. Pola elektromagnetyczne (PEM).....	95
3.3.1 PEM.I. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	96
3.4. Gospodarowanie wodami (ZW)	99
3.4.1 ZW.I. Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych	103
3.4.2 ZW.II. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą	110
3.5. Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)	124

3.5.1	GWS.I. prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	127
3.6.	Zasoby geologiczne (ZG)	138
3.6.1	ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	138
3.7.	Gleby (GL)	140
3.7.1	GL.I. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu	141
3.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)	147
3.8.1	GO.I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego	150
3.9.	Zasoby przyrodnicze (ZP)	164
3.9.1	ZP.I. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej	168
3.9.2	ZP.II. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	185
3.9.3	ZP.III. Zwiększanie lesistości	192
3.10.	Zagrożenia poważnymi awariami (PAP)	194
3.10.1	PAP.I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	195
4.	WSKAŹNIKI ŚRODOWISKOWE DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	204
5.	NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ POŚ WM	210
6.	PODSUMOWANIE	233
	SPIS TABEL	239

WYKAZ SKRÓTÓW

ARiMR - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

BDO - Baza danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami

BPK - Brudzeński Park Krajobrazowy

ChPK - Chojnowski Park Krajobrazowy

CNG - Compressed natural gas (pl. sprężony gaz ziemny)

Dz. Urz. - Dziennik Urzędowy

EZT - Elektryczne zespoły trakcyjne

GDDKiA - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

GIOŚ - Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

GUS - Główny Urząd Statystyczny

IBL - Instytut Badawczy Leśnictwa

IlaPGW - II aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami Dorzecza Wisły

IK - Instalacja Komunalna

IMGW-PIB - Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy

IUNG-PIB - Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy

JCWP - Jednolite części wód powierzchniowych

JCWpd - Jednolite części wód podziemnych

JST - Jednostki samorządu terytorialnego

Spółka KM – „Koleje Mazowieckie – KM” Sp. z o.o.

KPK - Koziński Park Krajobrazowy

KPN - Kampinoski Park Narodowy

KPOŚK - Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych

KW PSP - Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie

KZGW - Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

LKP - Leśne kompleksy promocyjne

MAE - Mazowiecka Agencja Energetyczna Sp. z o.o.

MBPR - Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie

MODR - Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

MPK - Mazowiecki Park Krajobrazowy

mpzp - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

MZDW - Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie

MZPK - Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych w Otwocku

m.st. - Miasto Stołeczne

NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NMLZO - Niemetanowe lotne związki organiczne

NPK – Nadbużański Park Krajobrazowy

OSP - Ochotnicza Straż Pożarna

OUG - Okręgowy Urząd Górniczy

OZE - Odnawialne źródła energii

PGL LP - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe

PGN - Plan Gospodarki Niskoemisyjnej

PGW WP - Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

PIG-PIB - Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy

PKP - Polskie Koleje Państwowe

PMŚ - Państwowy Monitoring Środowiska

POH - Program ochrony środowiska przed hałasem

POIiŚ - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

PONE - Program Ograniczenia Niskiej Emisji

PSH - Państwowa służba hydrogeologiczna

PSSE - Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna

POŚ WM - Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 r.

PROW - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

PSPA - Pozostali potencjalni sprawcy poważnych awarii przemysłowych

PWiK - Przedsiębiorstwo Wodne i Kanalizacyjne

PWIS - Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny

PSZOK - Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych

PZDP - Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych

PZP WM - Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

RDLP - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

RDOŚ - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie

RPO WM - Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

RZGW - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

SKM - Szybka Kolej Miejska Sp. z o.o.

SMH - Strategiczna mapa hałasu

SUiKZP - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

SUW - Stacja uzdatniania wody

SSZZOZ - Samodzielny Specjalistyczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej

SWOiA - System Wczesnego Ostrzegania i Alarmowania

UMWM - Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie

UPUL - Uproszczone plany urządzenia lasu

URE - Urząd Regulacji Energetyki

WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie

WITD - Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Radomiu

WKD - Warszawska Kolej Dojazdowa Sp. z o.o.

WZMiUW - Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (zlikwidowany)

ZDM - Zarząd Dróg Miejskich

ZDP - Zarząd Dróg Powiatowych

ZDR - Zakład Dużego Ryzyka

ZZR - Zakład Zwiększonego Ryzyka

WPROWADZENIE

Obowiązek wykonania raportu z realizacji programu ochrony środowiska wynika z art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54). Organ wykonawczy województwa, tj. Zarząd Województwa Mazowieckiego, sporządza co dwa lata raport z realizacji programu ochrony środowiska, który przedstawia Sejmikowi Województwa Mazowieckiego. Po przedstawieniu raportu Sejmikowi dokument ten zostaje przekazany do ministra właściwego do spraw klimatu (zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska).

Zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.) opracowany raport podlega zamieszczeniu w Biuletynie Informacji Publicznej.

Poniżej przedstawiono zestawienie dotychczas opracowanych programów ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego oraz raportów z ich wykonania.

Tabela 1. Wykaz programów ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego i raportów z ich realizacji

Program ochrony środowiska	Uchwała przyjmująca program ochrony środowiska	Raport z realizacji programu ochrony środowiska	Uchwała przyjmująca raport z realizacji programu ochrony środowiska
Program ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2004-2011	Uchwała Nr 118/2003 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 15 grudnia 2003 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za rok 2004 (z uwzględnieniem roku 2003)	Uchwała Nr 221/05 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2005 r.
		Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2005-2006	Uchwała Nr 2469/94/07 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 27 listopada 2007 r.
Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.	Uchwała Nr 19/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2007 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za 2007 rok	Uchwała Nr 181/210/09 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 27 stycznia 2009 r.
		Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2008-2009	Uchwała Nr 392/23/11 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 1 marca 2011 r.
		Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za 2010 rok	Uchwała Nr 1594/181/12 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 31 lipca 2012 r.

Program ochrony środowiska	Uchwała przyjmująca program ochrony środowiska	Raport z realizacji programu ochrony środowiska	Uchwała przyjmująca raport z realizacji programu ochrony środowiska
Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r.	Uchwała Nr 104/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 13 kwietnia 2012 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2011-2012	Uchwała Nr 1340/383/14 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 30 września 2014 r.
		Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2013-2014	Uchwała Nr 1218/170/16 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 4 sierpnia 2016 r.
		Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2015-2016	Uchwała nr 291/107/20 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2020 r.
Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 r.	Uchwała nr 3/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 stycznia 2017 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2017-2018	Uchwała nr 291/107/20 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2020 r.
		Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2019-2020	Uchwała nr 108/288/22 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 24 stycznia 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji UMWM (mazovia.pl)

Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego za lata 2021-2022, zwany dalej Raportem, jest **jedenastym** tego typu dokumentem, przedstawiającym stan zaawansowania prac środowiskowych na Mazowszu i trzecim odnoszącym się do poprzednio obowiązującej, zaktualizowanej polityki ekologicznej województwa, jaką jest Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 r., zwany dalej Programem lub POŚ WM.

1.1. Cel i zakres Raportu

Celem Raportu jest ocena stopnia i efektów realizacji działań, zapisanych w POŚ WM, pokazanie postępów, jakie udało się osiągnąć w zakresie wykonania przedsięwzięć wpisanych w wyżej wymieniony Program, mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, jak również analiza ujętych w POŚ WM działań oraz ich rezultatów wraz z poniesionymi nakładami finansowymi. Okres raportowania to lata 2021-2022.

1.2. Metodyka opracowania Raportu i źródła informacji

Metodyka opracowania niniejszego Raportu składa się z oceny opisowej, wskaźnikowej, analizy kosztów oraz podsumowania. Realizacja przedsięwzięć w Raporcie została zaprezentowana z podziałem na obszary interwencji, cele, kierunki interwencji i zadania. Stopień realizacji zadań wyznaczony jest strzałkami:

- ↑ zadanie zrealizowane;
- → zadanie w trakcie realizacji;
- ↔ zadanie ciągłe;
- ↓ zadanie nie zrealizowane.

Głównym źródłem danych na potrzeby niniejszego opracowania były informacje pozyskane od właściwych jednostek administracyjnych i jednostek monitorowanych, w tym m.in.:

- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie;
- samorządów powiatów, miast i gmin, zlokalizowanych w województwie mazowieckim oraz podległych i współpracujących jednostek;
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (KZGW, RZGW w Warszawie, Lublinie i Białymstoku oraz podległe im zarządy zlewni);
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie;
- Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych w Warszawie i Radomiu;
- nadleśnictwa zlokalizowane w województwie mazowieckim;
- Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska;
- Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad – Oddział w Warszawie;
- Kampinoskiego Parku Narodowego;
- Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie;
- Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych w Otwocku;
- Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego;
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie;
- Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego;
- PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.;
- Polskich Sieci Energetycznych S.A.;
- powiatowych zarządów dróg;
- Warszawskiej Kolei Dojazdowej Sp. z o.o.;
- Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie.

Dane z raportowanych jednostek zostały pozyskane w wyniku przeprowadzonej ankietyzacji. Dodatkowo korzystano z dostępnych raportów oraz sprawozdań z działalności podmiotów.

Wartości wskaźników środowiskowych zostały określone przy wykorzystaniu danych głównie pochodzących z: GUS, GIOŚ, WIOŚ, URE.

1.3. Przedmiot, cel i zakres opracowania

Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 r. został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 3/17 z dnia 24 stycznia 2017 r.

W dokumencie zidentyfikowanych zostało **10 obszarów interwencji** dla Mazowsza:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP);
- Zagrożenia hałasem (KA);
- Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM);
- Gospodarowanie wodami (ZW);
- Gospodarka wodno-ściekowa (GWS);
- Zasoby geologiczne (ZG);
- Gleby (GL);
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO);
- Zasoby przyrodnicze (ZP);
- Poważne awarie przemysłowe (PAP).

W ramach ww. obszarów wyznaczono **cele, kierunki interwencji i zadania**. Cele, kierunki działań oraz zadania zostały określone na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu środowiska oraz dokumentów programowych krajowych i wojewódzkich oraz ankietyzacji przeprowadzonej wśród jednostek, które wykonują zadania związane z ochroną środowiska w regionie.

OCHRONA KLIMATU i JAKOŚCI POWIETRZA (OP)

OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu

- OP.1. Poprawa efektywności energetycznej
 - OP.1.1. Termomodernizacja budynków
 - OP.1.2. Wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią
 - OP.1.3. Wymiana oświetlenia na energooszczędne
 - OP.1.4. Budowanie świadomości społecznej w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej
- OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej
 - OP.2.1. Likwidacja konwencjonalnych źródeł ciepła lub wymiana na inne o większej sprawności lub zastosowanie energii elektrycznej w budynkach
 - OP.2.2. Modernizacja oraz rozbudowa sieci ciepłowniczych i gazowych wraz z podłączeniem nowych odbiorców
- OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych
 - OP.3.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, w tym budowa systemów sterowania ruchem
 - OP.3.2. Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych, w tym zakup nowego taboru i budowa linii kolejowych
 - OP.3.3. Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych wojewódzkich i krajowych, utwardzenie dróg i poboczy oraz opracowanie dokumentacji projektowej
 - OP.3.4. Udrożnienie obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic

- OP.3.5. Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych
- OP.3.6. Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne
- OP.3.7. Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrów miast
- OP.3.8. Budowa parkingów Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride
- OP.3.9. Projekt i rozbudowa II linii metra w Warszawie
- OP.3.10. Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez oczyszczanie dróg
- OP.3.11 Wyposażenie właściwych jednostek w urządzenia do pomiaru emisji zanieczyszczeń do powietrza
- OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki
 - OP.4.1. Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych
 - OP.4.2. Budowa instalacji przechwytywania zanieczyszczeń powietrza pochodzących z emisji punktowej
 - OP.4.3. Budowa instalacji kogeneracji
- OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
 - OP.5.1. Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii
 - OP.5.2. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepłej
 - OP.5.3. Modernizacja i rozbudowa sieci energetycznych w oparciu o dywersyfikację źródeł wytwarzania energii przy wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej
 - OP.5.4. Promowanie odnawialnych źródeł energii
- OP.6. Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji
 - OP.6.1. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych rozwiązań kształtowania przestrzeni i ich funkcjonowania umożliwiających ochronę powietrza i przewietrzanie miast i osiedli wiejskich odpowiednio do obowiązujących przepisów prawa
 - OP.6.2. Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych
 - OP.6.3. Realizacja założeń właściwych miejscowo programów ochrony powietrza
 - OP.6.4. Opracowanie i realizacja Programów Ograniczania Niskiej Emisji lub Programów Gospodarki Niskoemisyjnej
 - OP.6.5. Rozbudowa systemu monitoringu powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przekroczeń
 - OP.6.7. Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji zanieczyszczeń
- OP.7. Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu

- OP.7.1. Projektowanie sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych
- OP.7.2. Zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu w warunkach zmian klimatu
- OP.7.3. Dywersyfikacja źródeł energii w oparciu o technologie niskoemisyjne i OZE

OP.II. OSIĄGNIĘCIE POZIOMU CELU DŁUGOTERMINOWEGO DLA OZONU

- OP.8. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu
 - OP.8.1. Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł przemysłowych poprzez zastosowanie instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń (np. instalacje odazotowania spalin dla NO_x czy adsorbery z węgla aktywnego lub dopalanie dla NMLZO) oraz modernizację procesów przemysłowych

ZAGROŻENIA HAŁASEM (KA)

KA.I. OCHRONA PRZED HAŁASEM

- KA.1. Poprawa klimatu akustycznego
 - KA.1.1. Sporządzanie i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem
 - KA.1.2. Realizacja zadań uwzględnionych w programach ochrony środowiska przed hałasem
 - KA.1.3. Modernizacja lub rewitalizacja transportu kolejowego, w tym wsparcie infrastruktury dworcowej i modernizacja linii kolejowych
 - KA.1.4. Realizacja inwestycji drogowych ograniczających emisję hałasu (m.in. „ciche” nawierzchnie, ekrany akustyczne, wały ziemne)
 - KA.1.5. Wdrażanie rozwiązań ograniczających hałas w zakładach
 - KA.1.6. Tworzenie w miastach tzw. stref ciszy, w tym poprzez stosowanie ograniczeń prędkości w terenach zabudowanych
 - KA.1.7. Wyposażenie właściwych jednostek w urządzenia do pomiaru poziomu hałasu
 - KA.1.8. Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do jego redukcji (np. promowanie transportu publicznego i jazdy na rowerze)
- KA.2. Ocena stanu akustycznego środowiska
 - KA.2.1. Rozwój systemu monitoringu hałasu
 - KA.2.2. Sukcesywne opracowywanie map akustycznych
 - KA.2.3. Opracowywanie przeglądów ekologicznych i analiz porealizacyjnych

PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE (PEM)

PEM.I. UTRZYMANIE DOTYCHCZASOWEGO STANU BRAKU ZAGROŻEŃ PONADNORATYWNYM PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM

- PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

- PEM.1.1. Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku
- PEM.1.2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczanie stref technicznych bezpieczeństwa)
- PEM.1.3. Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)
- PEM.1.4. Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM

GOSPODAROWANIE WODAMI (ZW)

ZW.I. OSIĄGNIĘCIE DOBREGO STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH i PODZIEMNYCH

- ZW.1. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych
 - ZW.1.1. Opracowanie i realizacja warunków korzystania z wód regionu wodnego środkowej Wisły i wód zlewni
 - ZW.1.2. Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód powierzchniowych
 - ZW.1.3. Weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych
 - ZW.1.4. Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody)
 - ZW.1.5. Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie i leśnictwie
 - ZW.1.6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi
 - ZW.1.7. Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych)
 - ZW.1.8. Przeprowadzenie pogłębianych analiz presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód z uwagi na stan fizykochemiczny oraz w celu zaplanowania działań ukierunkowanych na redukcję fosforu
 - ZW.1.9. Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
 - ZW.1.10. Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód
- ZW.2. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych
 - ZW.2.1. Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych
 - ZW.2.2. Monitorowanie stanów i chemizmu wód podziemnych na terenach ekosystemów zależnych od wód podziemnych (ekosystemy o powierzchni powyżej 1 ha)
 - ZW.2.3. Poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł wody do spożycia
 - ZW.2.4. Inwentaryzacja ujęć wód podziemnych wykorzystywanych do nawodnień rolniczych (dot. studni wykonanych w ramach zwykłego korzystania z wód), kontrola poboru wody z tych ujęć

- ZW.2.5. Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych (GZWP)

ZW.II. OCHRONA PRZED ZJAWISKAMI EKSTREMALNYMI ZWIĄZANYMI z WODĄ

- ZW.3. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego
 - ZW.3.1. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami
 - ZW.3.2. Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych nie będących pod zarządem WZMiUW
 - ZW.3.3. Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wymienione w ustawie Prawo wodne - wykonywanie obowiązków właścicielskich na wodach i urządzeniach melioracji wodnych podstawowych
 - ZW.3.4. Utworzenie rezerwy powodziowej w stawie młyńskim Piechota na rzece Skrwie Lewej w km 28+700 w m. Strzałki, gm. Gostynin
 - ZW.3.5. Rozbudowa rzeki Zagożdżonki - w km 0+000-7+550 gm. Kozienice
 - ZW.3.6. Rozbudowa wału prawego rzeki Zagożdżonki - w km 0+000-6+700 gm. Kozienice
 - ZW.3.7. Przebudowa wału przeciwpowodziowego w kl. II w km 23+040-35+000 prawobrzeżnej doliny Wisły na odcinku Bączki-Antoniówka Świerżowska gm. Maciejowice, pow. garwoliński - etap II w km 23+04030+900
 - ZW.3.8. Przebudowa zbiornika wodnego "Ruda", gm. Lipowiec Kościelny, pow. mławski, woj. mazowieckie i gm. Iłowo-Osada, pow. działdowski, woj. warmińsko-mazurskie
 - ZW.3.9. Remont pompowni nr 1 i śluz wałowych 1, 2 i 3 w miejscowości Pułtusk, pow. pułtuski
 - ZW.3.10. Budowa systemów ostrzegawczych oraz tworzenie programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego
 - ZW.3.11. Utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni w regionie wodnym środkowej Wisły
 - ZW.3.12. Wyeliminowanie/ unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią
 - ZW.3.13. Określenie warunków możliwego zagospodarowywania obszarów chronionych obwałowaniami
 - ZW.3.14. Unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim ($p=0,2\%$) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi
- ZW.4. Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne
 - ZW.4.1. Realizacja przedsięwzięć zwiększających retencję wodną na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych
 - ZW.4.2. Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi
 - ZW.4.3. Dokumentacja, wykupy, odszkodowania oraz wydatki inwestycyjne związane z realizacją projektów melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych

- ZW.4.4. Renaturyzacja koryt cieków i ich brzegów, przywracanie naturalnych meandrów oraz funkcji retencyjnych cieków oraz zbiorników wodnych
- ZW.4.5. Renaturyzacja jezior w gminie Łąck, powiat płocki
- ZW.4.6. Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury
- ZW.4.7. Realizacja działań o charakterze bieżącym w przypadku wystąpienia suszy (np. czasowe ograniczenia poboru wód, wprowadzania ścieków do wód lub ziemi, zmiany sposobu gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych, czasowe zakazy wykorzystywania wody z sieci wodociągowej do celów innych niż socjalno-bytowe itp.)
- ZW.4.8. Prowadzenie systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed zjawiskiem suszy

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA (GWS)

GWS.I. PROWADZENIE RACJONALNEJ GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ

- GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy
 - GWS.1.1. Opracowywanie dokumentacji niezbędnej do zrównoważonego gospodarowania wodami
 - GWS.1.2. Ograniczanie zużycia wody poprzez zmniejszenie strat na przesyle oraz optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury wodnej
 - GWS.1.3. Ograniczanie ilości zużywanej wody poprzez recyrkulację wody w zakładach przemysłowych i zamykanie obiegów wody
 - GWS.1.4. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody
- GWS.2 Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu
 - GWS.2.1. Zwiększenie dostępności mieszkańców województwa mazowieckiego do zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków oraz oczyszczalni ścieków
 - GWS.2.2. Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę
 - GWS.2.3. Budowa kanalizacji deszczowej (burzowej) na terenach zurbanizowanych
 - GWS.2.4. Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych
 - GWS.2.5. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie
 - GWS.2.6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi
 - GWS.2.7. Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej
 - GWS.2.8. Modernizacja przepompowni ścieków
 - GWS.2.9. Modernizacja lub budowa dwóch studni głębinowych

- GWS.2.10. Przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Ciechanowie
- GWS.2.11. Rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej oraz podczyszczalni wód deszczowych wraz z niezbędną infrastrukturą
- GWS.2.12. Opracowanie sprawozdania z KPOŚK

ZASOBY GEOLOGICZNE (ZG)

ZG.I. RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI

- ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin
 - ZG.1.1. Ograniczanie niekoncesjonowanej eksploatacji zasobów
 - ZG.1.2. Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż

GLEBY (GL)

GL.I. OCHRONA GLEB PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ANTROPOGENICZNYM, EROZJĄ ORAZ NIEKORZYSTNYMI ZMIANAMI KLIMATU

- GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb
 - GL.1.1. Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja nt. dobrych praktyk rolniczych
 - GL.1.2. Ochrona gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych
 - GL.1.3. Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych
 - GL.1.4. Monitoring gleb użytkowanych rolniczo
- GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych
 - GL.2.1. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, rekreacyjnym lub leśnym
- GL.3. Ochrona przed osuwiskami
 - GL.3.1. Kontynuacja opracowania map terenów osuwiskowych
 - GL.3.2. Monitoring terenów osuwiskowych
 - GL.3.3. Zabezpieczanie istniejących osuwisk z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych
 - GL.3.4. Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w aktualizowanych dokumentach planistycznych

GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW (GO)

GO.I. GOSPODAROWANIE ODPADAMI ZGODNIE z HIERARCHIĄ SPOSOBÓW POSTĘPOWANIA z ODPADAMI, UWZGLĘDNIAJĄC ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

- GO.1. Racjonalna gospodarka odpadami

- GO.1.1. Roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi przekazywane ministrowi właściwemu do spraw środowiska
- GO.1.2. Współpraca przy funkcjonowaniu Bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami
- GO.1.3. Prowadzenie rejestru wyrobów zawierających azbest
- GO.1.4. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, określonych w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego”
- GO.1.5. Przeprowadzenie kontroli sprawdzających dostosowanie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymogów prawnych i kontrola w zakresie przestrzegania warunków decyzji
- GO.1.6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi
- GO.1.7. Realizacja Programu „Czyste lasy na Mazowszu”
- GO.1.8. Opracowanie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami i przygotowanie sprawozdań z jego realizacji
- GO.1.9. Realizacja „Programu zapobiegania powstawaniu odpadów dla województwa mazowieckiego” (PZPO WM)
- GO.2. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami
 - GO.2.1. Modernizacja, budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych
 - GO.2.2. Budowa, rozbudowa instalacji do przetwarzania odpadów zielonych lub/i innych bioodpadów
 - GO.2.3. Rozbudowa instalacji do recyklingu odpadów
 - GO.2.4. Rozbudowa, modernizacja regionalnych instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych
 - GO.2.5. Budowa, rozbudowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych
 - GO.2.6. Modernizacja składowisk odpadów komunalnych o statusie regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w celu dostosowania ich do obowiązujących przepisów prawa
 - GO.2.7. Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych
 - GO.2.8. Organizowanie szkoleń i warsztatów dla podmiotów z zakresu opłat za korzystanie ze środowiska, opłaty produktowej oraz opłat wynikających z ustawy o bateriach i akumulatorach
 - GO.2.9. Organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami

ZASOBY PRZYRODNICZE (ZP)

ZP.I. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ ORAZ KRAJOBRAZOWEJ

- ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem

- ZP.1.1. Sporządzenie bazy danych dotyczących parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie mazowieckim dla potrzeb sporządzenia odpowiednich uchwał Sejmiku Województwa Mazowieckiego
- ZP.1.2. Kontynuacja prac nad zatwierdzaniem planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i uzupełnienie wiedzy o przedmiotach ochrony w obszarach Natura 2000 wynikające z tych planów
- ZP.1.3. Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla rezerwatów przyrody
- ZP.1.4. Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla parków krajobrazowych pod zarządem Województwa Mazowieckiego
- ZP.1.5. Wykonanie audytu krajobrazowego województwa
- ZP.1.6. Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy
- ZP.1.7. Monitoring obszarów chronionych
- ZP.1.8. Zmiana struktury własności gruntów Kampinoskiego Parku Narodowego (wykupy gruntów prywatnych)
- ZP.1.9. Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach
- ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków
 - ZP.2.1. Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną
 - ZP.2.2. Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych, w szczególności barszczów kaukaskich
 - ZP.2.3. Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach programów rolno-środowiskowo-klimatycznych
 - ZP.2.4. Zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie niepogorszonym
 - ZP.2.5. Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych
 - ZP.2.6. Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo
- ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych
 - ZP.3.1. Budowa, modernizacja i pielęgnacja terenów zieleni
 - ZP.3.2. Wprowadzanie elementów zazieleniających obszary zabudowane (tzw. zielone dachy, zielone ściany)
 - ZP.3.3. Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania zieleni w tzw. miastach ogrodach otaczających Warszawę oraz stworzenie tzw. „zielonego pierścienia” wokół Warszawy
 - ZP.3.4. Pielęgnacja pomników przyrody i zieleni w obiektach zabytkowych
 - ZP.3.5. Utrzymanie zieleni przy drogach gminnych, powiatowych, wojewódzkich, krajowych
- ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa

- ZP.4.1. Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody oraz ekologii krajobrazu
- ZP.4.2. Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych
- ZP.4.3. Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody
- ZP.4.4. Opracowanie baz danych informacji o zasobach przyrodniczych

ZP.II. PROWADZENIE TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ

- ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych
 - ZP.5.1. Uwzględnianie w planach urządzenia lasu przebudowy drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem
 - ZP.5.2. Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów prywatnych
 - ZP.5.3. Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej
 - ZP.5.4. Monitoring stanu zdrowotnego lasów
 - ZP.5.5. Utrzymanie leśnych kompleksów promocyjnych wdrażających proekologiczne zasady gospodarowania w lasach
 - ZP.5.6. Odbudowa powierzchni zniszczonej przez huragany i pożary
- ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach
 - ZP.6.1. Utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych
 - ZP.6.2. Działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów

ZP.III. ZWIĘKSZANIE LESISTOŚCI

- ZP.7. Zwiększenie lesistości
 - ZP.7.1. Zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej
 - ZP.7.2. Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz gruntów, na których postępuje sukcesja naturalna
 - ZP.7.3. Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo

POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE (PAP)

PAP.I. OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII PRZEMYSŁOWYCH ORAZ MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW

- PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii
 - PAP.1.1. Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz

uwzględnianie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tzw. decyzjach środowiskowych

- PAP.1.2. Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku
- PAP.1.3. Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego
- PAP.1.4. Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię
- PAP.1.5. Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, PWIS, KW PSP, OSP
- PAP.1.6. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin/miast pozwalające na doposażenie jednostek OSP w samochody i specjalistyczny sprzęt
- PAP.1.7. Zintensyfikowanie monitoringu i kontroli zakładów ZDR, ZZR i pozostałych pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji
- PAP.1.8. Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe
- PAP.1.9. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii

2. OGÓLNA OCENA REALIZACJI POŚ WM W LATACH 2021-2022

2.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP)

Dla obszaru interwencji - Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP) wyznaczono 2 cele:

- OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu;
- OP.II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

Obszar interwencji związany z ochroną klimatu i jakości powietrza był realizowany w ramach 8 kierunków interwencji obejmujących łącznie 34 zadania. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- OP.1. Poprawa efektywności energetycznej;
- OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej;
- OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych;
- OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki;
- OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- OP.6. Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji;
- OP.7. Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu;
- OP.8. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu.

W latach 2021-2022, zgodnie ze stanem wiedzy na dzień sporządzenia Raportu, nie realizowano następujących zadań:

- OP.7.1. Projektowanie sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych;
- OP.7.2. Zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu w warunkach zmian klimatu;

dla których wskazanym w Programie podmiotem realizującym były zakłady energetyczne. Z uwagi na dość ogólny charakter powyższych zadań, mogły one być realizowane niejako przy okazji innych zadań.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 10 wskaźników środowiskowych:

- sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe;
- odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem;
- udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem;
- emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych;
- emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych;
- liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie normy dobowej dla pyłu PM10;
- liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji pyłu PM2,5;

- liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla stężenia średniorocznego NO₂ na stacjach komunikacyjnych;
- długość ścieżek rowerowych;
- długość bus-pasów.

Analiza powyższych wskaźników środowiskowych pozwala na stwierdzenie, że stan jakości powietrza w województwie mazowieckim w raportowym okresie uległ znacznej poprawie. Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza w województwie mazowieckim w 2022 r., w żadnej ze stref nie odnotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Ponadto, liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie dobowej normy dla pyłu zawieszonego PM₁₀ spadła z 2 do 1. W 2022 r. odnotowano również przekroczenie dla średniorocznego poziomu dopuszczalnego NO₂ w 1 strefie – podobnie jak w latach poprzednich, z wyjątkiem roku 2020, gdzie wszystkie strefy pod względem tego zanieczyszczenia zakwalifikowane były do strefy A.

W raportowanym okresie realizowano inwestycje dofinansowane ze środków WFOŚiGW i NFOŚiGW, a także w ramach unijnych programów POIiŚ 2014-2020 i RPO WM 2014-2020. Podpisano również wiele nowych umów.

W dalszym ciągu należy kontynuować działania ograniczające niską emisję poprzez rozbudowę centralnych systemów ciepłowniczych (promocja ciepła systemowego), ograniczenie strat ciepła w budynkach i na przesyle, zmianę paliwa oraz sposobu ogrzewania indywidualnego budynków, propagowanie ekologicznych nośników energii (gaz) i eliminowanie węgla (np. pełne wdrożenie opracowanych programów ograniczenia niskiej emisji). Dodatkowo należy prowadzić działania ograniczające emisję ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych.

2.2. Zagrożenia hałasem (KA)

Dla obszaru interwencji - Zagrożenia hałasem (KA) wyznaczono 1 cel:

- KA.I. Ochrona przed hałasem.

Obszar interwencji związany z ochroną przed ponadnormatywnym poziomem hałasu był realizowany w ramach 2 kierunków interwencji obejmujących 11 zadań. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- KA.1. Poprawa klimatu akustycznego;
- KA.2. Ocena stanu akustycznego środowiska.

W latach 2021-2022 realizowano wszystkie zadania. Zadania mają charakter ciągły.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 2 wskaźniki środowiskowe:

- długość zamiejskich dróg ekspresowych;
- linie kolejowe ogółem na 10 tysięcy ludności.

Długość zamiejskich dróg ekspresowych wzrosła w 2021 r. do wartości 306,2 km, w 2022 r. do 380,8 km. Wskazana, docelowa wartość wskaźnika wynosiła 145 km. Oznacza to wzrost o 111,2% w 2021 r. i o 162,6% w 2022 r., w stosunku do zakładanej wartości docelowej. Analiza wskaźnika wskazuje na znacznie większe, od zakładanej wartości, zwiększenie długości zamiejskich dróg ekspresowych.

Nie zaobserwowano zmian w stosunku do długości linii kolejowej ogółem na 10 tysięcy ludności. Wskazana wartość bazowa (3,1 km) nie uległa zmianie w latach 2021 i 2022.

Realizacja wszystkich wskazanych w Programie zadań świadczy o zaangażowaniu JST oraz zarządców dróg, linii kolejowych, lotnisk w działania związane z klimatem akustycznym.

2.3. Pola elektromagnetyczne (PEM)

Dla obszaru interwencji - Pola elektromagnetyczne (PEM) wyznaczono 1 cel:

- PEM.I. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.

Obszar interwencji związany z ochroną przed polami elektromagnetycznymi był realizowany w ramach 1 kierunku interwencji obejmującego 4 zadania. Uwzględniony w Programie kierunek interwencji to:

- PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

W latach 2021-2022 realizowano wszystkie zadania. Zadania mają charakter ciągły.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 1 wskaźnik środowiskowy:

- liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne.

W analizowanych latach liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne pozostała niezmienna i wynosi 0. Wynik ten spełnia założenia wyznaczonego celu, czyli utrzymanie braku zagrożenia ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.

Od 2019 r. GIOŚ wykonuje okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych, a pomiar poziomów pól elektromagnetycznych przeprowadza Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ. Zgodnie z dostępnymi „Wynikami pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych za rok 2021”, średnia wartość dla Warszawy, jako miasta powyżej 200 000 mieszkańców wyniosła 1,20 V/m, dla miasta w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 (Płock) mieszkańców 0,90 V/m, dla miast w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców 1,04 V/m, dla miast w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców 0,61 V/m i dla miast poniżej 20 000 mieszkańców 0,49 V/m. Obecnie obowiązujący minimalny poziom dopuszczalny, według Rozporządzenia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. poz. 2448), wynosi dla częstotliwości objętych monitoringiem (tj. 80 MHz - 40 GHz) - 28 V/m. Oznacza to, że średnia wartość wskaźnika poziomu emisji pól elektromagnetycznych dla poszczególnych kategorii obszarów jest znacznie niższy od wartości dopuszczalnej. Od 2021 r. monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony jest zgodnie z nowym rozporządzeniem.

2.4. Gospodarowanie wodami (ZW)

Dla obszaru interwencji - Gospodarowanie wodami (ZW) wyznaczono 2 cele:

- ZW.I. Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych;
- ZW.II. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą.

Obszar związany z gospodarowaniem wodami był realizowany w ramach 4 kierunków interwencji obejmujących 37 zadań. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- ZW.1. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych;
- ZW.2. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych;
- ZW.3. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego;
- ZW.4. Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne.

W latach 2021-2022 odstąpiono od realizacji zadań:

- ZW.1.1. Opracowanie i realizacja warunków korzystania z wód regionu wodnego środkowej Wisły i wód zlewni;
- ZW.1.3. Weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Nie realizowano zadania ZW.1.2. Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód powierzchniowych. Nie wpłynęły wnioski w tej sprawie.

Zakończono realizację zadania:

- ZW.3.7. Przebudowa wału przeciwpowodziowego w kl. II w km 23+040 - 35+000 prawobrzeżnej doliny Wisły na odcinku Bączki-Antoniówka Świerżowska gm. Maciejowice, pow. garwoliński - etap II w km 23+040 - 30+900.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 7 wskaźników środowiskowych:

- zużycie wody na potrzeby przemysłu;
- zużycie wody w rolnictwie i leśnictwie;
- udział JCWP o stanie/potencjale dobrym i bardzo dobrym;
- udział JCWPd o dobrej lub zadowalającej jakości;
- efekty rzeczowe inwestycji w danym roku: obwałowania przeciwpowodziowe;
- pojemność obiektów małej retencji wodnej;
- melioracje podstawowe wymagające odbudowy lub modernizacji rzeki.

Pośród powyższych wskaźników nie pozyskano danych na temat trzech: udział JCWP o stanie/potencjale dobrym i bardzo dobrym, udział JCWPd o dobrej lub zadowalającej jakości, melioracje podstawowe wymagające odbudowy lub modernizacji rzeki. W analizowanych latach GIOŚ nie prowadził oceny jednolitych części wód, a RZGW nie prowadziły działań melioracyjnych. Zanotowano natomiast zmniejszenie zużycia wody na potrzeby przemysłu. Wartość docelowa została osiągnięta w 2021 r., osiągając wartość poniżej 2 500 000 dam³/rok. Natomiast w 2022 r. ponownie wzrosła, osiągając wartość 2 532 679 dam³/rok. Znacznie zmniejszyło się natomiast zużycie wody w rolnictwie i leśnictwie, osiągając wartość o 46% niższą niż zakładana wartość docelowa.

Znacznie wzrosła ilość obwałowań przeciwpowodziowych, osiągając wartości 8,4 km/rok w 2021 r. i 2,5 km/rok w 2022 r. Pomimo różnic w poszczególnych latach wartość ta jest ponad dziesięciokrotnie większa od zakładanej docelowej wartości, wynoszącej 0,2 km/rok.

Na przestrzeni obowiązywania Programu zaznaczył się stabilny wzrost pojemności obiektów małej retencji, osiągając w 2022 r. 58 794 dam³/rok. Wartość ta przekracza wartość docelową o ponad 40%.

Większość wyznaczonych w Programie wskaźników wskazuje na poprawę stanu środowiska w obszarze gospodarowania wodami, a ich wartości często przekraczają wskazane wartości docelowe.

2.5. Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)

Dla obszaru interwencji - Gospodarka wodno-ściekowa (GWS) wyznaczono 1 cel:

- GWS.I. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.

Obszar interwencji związany z gospodarką wodno-ściekową był realizowany w ramach 2 kierunków interwencji obejmujących 16 zadań. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy;
- GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu.

Zadania GWS.2.10. Przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Ciechanowie oraz GWS.2.11. Rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej oraz podczyszczalni wód deszczowych wraz z niezbędną infrastrukturą zostały zrealizowane przed okresem raportowania.

Odstąpiono od realizacji zadania GWS.2.9. Modernizacja lub budowa dwóch studni głębinowych, które miało zostać przeprowadzone na terenie SSZZOZ im. dr Teodora Dunina w Rudce.

Zadanie GWS.2.6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi jest tożsame z zadaniem ZW.1.6. i zostało scharakteryzowane w obszarze ZW – Gospodarowanie wodami.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 5 wskaźników środowiskowych:

- zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem;
- udział przemysłu w zużyciu wody ogółem;
- długość sieci wodociągowej (czynnej sieci rozdzielczej);
- długość sieci kanalizacyjnej;
- liczba oczyszczalni ścieków.

Analiza większości wskaźników wskazuje na stopniową poprawę w obszarze środowiskowym. Natomiast brak osiągnięcia wartości docelowych dla długości sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz liczby oczyszczalni ścieków sugeruje kontynuację prac i zaangażowania w tym aspekcie. Wartość wskaźnika, dotyczącego udziału przemysłu w zużyciu wody ogółem, w analizowanych latach oscyluje w granicach wartości bazowej (89%). Podobnie zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem wzrosło w latach 2021-2022 w stosunku do lat poprzednich, przekraczając wartość docelową.

2.6. Zasoby geologiczne (ZG)

Dla obszaru interwencji - Zasoby geologiczne (ZG) wyznaczono 1 cel:

- ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.

Obszar interwencji związany z zasobami geologicznymi był realizowany w ramach 1 kierunku interwencji - ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni, obejmującego 2 zadania. W latach 2021-2022 realizowano na bieżąco oba zadania.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 1 wskaźnik środowiskowy:

- punkty niekoncesjonowanego wydobycia kopalni.

Organem właściwym w sprawie nielegalnej eksploatacji kopalni na terenie województwa mazowieckiego jest dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie. Na podstawie danych dotyczących postępowań prowadzonych w latach 2021 i 2022 wynika, że na terenie województwa mazowieckiego w 2021 r. zanotowano 49 zgłoszeń, w 2022 r. - 46 zgłoszenia.

Natomiast liczba zarejestrowanych przez PIG-PIB punktów niekoncesjonowanego wydobycia kopalni wyniosła w 2021 r. 553, w 2022 r. kolejne 1108. Wartości te wskazują na poważny problem w tym aspekcie środowiska.

2.7. Gleby (GL)

Dla obszaru interwencji - Gleby (GL) wyznaczono 1 cel:

- GL.1. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.

Obszar interwencji związany z glebami był realizowany w ramach 3 kierunków interwencji obejmujących 9 zadań. W latach 2021-2022 realizowano wszystkie zadania. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb;
- GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych;
- GL.3. Ochrona przed osuwiskami.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 3 wskaźniki środowiskowe:

- liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych;
- powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych poddana rekultywacji;
- udział gruntów bardzo kwaśnych i kwaśnych (grunty użytkowane rolniczo).

W analizowanych latach znacznie zmniejszyła się liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych. Niekorzystnie (do 57% w 2022 r.) zwiększył się udział gruntów użytkowanych rolniczo ogółem, przekraczając nie tylko wartość docelową (45%), ale również wartość bazową wskaźnika (50%).

Zaznaczył się natomiast wzrost powierzchni gruntów zdegradowanych i zdewastowanych zrehabilitowanych i zagospodarowanych, przekraczając o niemal 77% wartość docelową wskaźnika.

2.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

Dla obszaru interwencji - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO) wyznaczono 1 cel:

- GO.I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego.

Obszar interwencji związany z gospodarką odpadami i zapobieganiem powstawaniu odpadów był realizowany w ramach 2 kierunków interwencji obejmujących 18 zadań. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- GO.1. Racjonalna gospodarka odpadami;
- GO.2. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami.

Przed okresem raportowania zakończono realizację zadania:

- GO.1.7. Realizacja Programu „Czyste lasy na Mazowszu”.

Pozostałe zadania były sukcesywnie realizowane.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 5 wskaźników środowiskowych:

- masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest;
- masa odebranych niesegregowanych odpadów komunalnych;
- liczba PSZOK;
- liczba gmin, które osiągnęły poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło;
- liczba składowisk odpadów komunalnych o statusie regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.

Zmniejszyła się masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest osiągając poziom o 22% poniżej wartości docelowej. Wzrasta stopniowo liczba PSZOK oraz liczba składowisk odpadów komunalnych. Niekorzystnie wzrosła masa odebranych niesegregowanych odpadów komunalnych przekraczając wartość bazową o 6,5%. Liczba gmin, które osiągnęły poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia poszczególnych frakcji odpadów komunalnych, spadła poniżej wartości bazowej.

Dokumentem zawierającym podsumowanie działań związanych z gospodarką odpadami obejmującym raportowane lata 2021-2022 jest Załącznik do uchwały nr 2208/461/23 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 27 grudnia 2023 r. w sprawie „Sprawozdania z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020-2022”.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez GUS, podobnie jak w latach poprzednich, nadal niepokojącym zjawiskiem pozostają dzikie wysypiska. W 2021 r. zlikwidowano 1 601 nielegalnych wysypisk, natomiast pozostały 139 dzikie istniejące wysypiska o łącznej powierzchni 59 tys. m². W 2022 r., zlikwidowano 1 088 nielegalnych wysypisk, natomiast pozostało 157 dzikich wysypisk o łącznej powierzchni 86,5 tys. m². W porównaniu z poprzednim okresem raportowania zmniejszyła się ich ilość, natomiast o 16% zwiększyła się ich powierzchnia.

2.9. Zasoby przyrodnicze (ZP)

Dla obszaru interwencji - Zasoby przyrodnicze (ZP) wyznaczono 3 cele:

- ZP.I. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej;

- ZP.II. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej;
- ZP.III. Zwiększanie lesistości.

Obszar interwencji związany z zasobami przyrodniczymi był realizowany w ramach 7 kierunków interwencji obejmujących 35 zadań. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem;
- ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków;
- ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych;
- ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa;
- ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych;
- ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach;
- ZP.7. Zwiększenie lesistości.

W latach 2021-2022 nie pozyskano informacji na temat realizacji zadania:

- ZP.7.3. Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo.

W 2020 r. zakończono realizację zadania ZP.1.1. Sporządzenie bazy danych dotyczących parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie mazowieckim dla potrzeb sporządzenia odpowiednich uchwał Sejmiku Województwa Mazowieckiego.

W raportowanych latach nie realizowano zadania ZP.4.1. Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody oraz ekologii krajobrazu.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 15 wskaźników środowiskowych:

- liczba uchwał Sejmiku Województwa Mazowieckiego dotycząca utworzenia parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu;
- liczba opracowanych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000;
- liczba opracowanych planów ochrony dla rezerwatów przyrody;
- liczba opracowanych planów ochrony dla parków krajobrazowych;
- liczba wykonanych audytów krajobrazowych województwa;
- liczba siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych monitoringiem;
- powierzchnia gruntów Parku pozostających w zarządzie KPN;
- powierzchnia siedlisk oraz liczba gatunków objętych zabiegami czynnej ochrony;
- liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych;
- udział terenów zieleni w powierzchni województwa ogółem;
- udział sosny w drzewostanach;
- udział lasów prywatnych objętych dokumentacją urzędzeniową;
- wielkość nakładów finansowych przeznaczonych na inwestycje zw. z ochroną ppoż. w lasach;
- średnia defoliacja monitorowanych gatunków drzew - ogółem;
- lesistość.

W latach 2021-2022 sukcesywnie wdrażano zapisy planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i innych dokumentów planistycznych, jak również realizowano projekty

dofinansowane ze źródeł zewnętrznych oraz krajowych. Podejmowano działania w celu ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków.

Powierzchnia obszarów Natura 2000 w latach 2021-2022 zwiększyła się nieznacznie zarówno dla obszarów specjalnej ochrony ptaków (429 295,1 ha) oraz dla specjalnych obszarów ochrony siedlisk (195 840,4 ha).

W raportowanych latach powierzchnia parków krajobrazowych uległa zmniejszeniu i wynosi 173 188,95 ha (173 297 ha w 2020 r.). Podobnie zmniejszyła się powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu. W 2020 r. wynosiła ona 836 675,24 ha, w 2021 r. i 2022 r. wynosiła 835 722,15 ha. Zwiększyła się powierzchnia rezerwatów przyrody z 19 537,22 ha w 2021 r. do 19 543,33 ha w 2022 r.

Zmniejszyła się powierzchnia gruntów leśnych ogółem i wynosiła ona 374 817,76 ha w 2022 r. W analizowanych latach zmniejszyła się liczba zadrzewień, dla średniej w latach 2019-2020 wynoszącej 37 148,5 ha do 19 944 ha w raportowanym okresie.

2.10. Zagrożenia poważnymi awariami (PAP)

Dla obszaru interwencji - Zagrożenia poważnymi awariami (PAP) wyznaczono 1 cel:

- PAP.I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Obszar interwencji związany z zagrożeniem wystąpienia poważnych awarii był realizowany w ramach 1 kierunku interwencji – PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii, obejmującego 9 zadań.

W latach 2021-2022 realizowano wszystkie zadania.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 1 wskaźnik środowiskowy:

- liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii.

Wg stanu na 31.12.2022 r. prowadzony przez WIOŚ rejestr zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego, obejmował łącznie 178 zakładów, w tym:

- 20 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR);
- 53 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZZR);
- 105 zakłady kategorii: pozostali potencjalni sprawcy poważnych awarii.

W 2022 r. WIOŚ zarejestrował 9 zdarzeń, w których występowały substancje niebezpieczne, w tym 3 zdarzenia zaliczone do poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ.

Ze zdarzeń zarejestrowanych w 2022 r.:

- 5 zdarzeń w zakładach (w tym: 3 zdarzenia w zakładach ZDR, 1 zdarzenie w zakładzie PSPA oraz 1 zdarzenia na terenie innych zakładów);

- 4 zdarzenia w transporcie (w tym: 3 zdarzenia w transporcie rurociągowym i 1 zdarzenie w transporcie drogowym)¹.

3. OCENA SZCZEGÓŁOWA REALIZACJI POŚ WM W LATACH 2021-2022

3.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP)

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 34 zadań środowiskowych w ramach celów: OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu oraz OP.II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

Tabela 2. Kierunki interwencji i zadania w ramach celów: poprawa jakości powietrza, przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu oraz osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.I. POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA PRZY ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO W KONTEKŚCIE ZMIAN KLIMATU			
Kierunek interwencji: OP.1. Poprawa efektywności energetycznej			
OP.1.1.	Termomodernizacja budynków	Zadanie własne: muzea, zakłady opieki zdrowotnej, MODR Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, właściciele i zarządcy nieruchomości, przedsiębiorstwa	↔
OP.1.2.	Wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią	Zadanie własne: zakłady opieki zdrowotnej, muzea Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, zakłady energetyczne, przedsiębiorstwa	↔
OP.1.3.	Wymiana oświetlenia na energooszczędne	Zadanie własne: muzea, zakłady opieki zdrowotnej Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, przedsiębiorstwa	↔
OP.1.4.	Budowanie świadomości społecznej w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej	Zadanie własne: UMWM, MAE	↔
Kierunek interwencji: OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej			
OP.2.1.	Likwidacja konwencjonalnych źródeł ciepła lub wymiana na inne o większej sprawności lub zastosowanie energii elektrycznej w budynkach	Zadanie własne: zakłady opieki zdrowotnej Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, właściciele i zarządcy nieruchomości, przedsiębiorstwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	↔

¹ Wyciąg z informacji o realizacji zadań IOŚ w 2022 r. WIOŚ w Warszawie (<https://www.gov.pl/web/wios-warszawa/sprawozdanie-z-dzialalnosci-kontrolnej-wojewodzkiego-inspektoratu-ochrony-srodowiska-w-warszawie>)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.2.2.	Modernizacja oraz rozbudowa sieci ciepłowniczych i gazowych wraz z podłączeniem nowych odbiorców	Zadanie monitorowane: zakłady energetyki ciepłej, zakłady komunalne, zarządzający siecią ciepłowniczą i gazową	↔
Kierunek interwencji: OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych			
OP.3.1.	Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, w tym budowa systemów sterowania ruchem	Zadanie monitorowane: zarządzający drogami	↔
OP.3.2.	Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych, w tym zakup nowego taboru i budowa linii kolejowych	Zadanie własne: KM Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, PKP, SKM, WKD, PLK	↔
OP.3.3.	Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych, utwardzenie dróg i poboczy oraz opracowanie dokumentacji projektowej	Zadanie własne: MZDW Zadanie monitorowane: zarządzający drogami	↔
OP.3.4.	Udrożnienie obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic	Zadanie własne: MZDW Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, GDDKiA	↔
OP.3.5.	Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty	↔
OP.3.6.	Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne	Zadanie monitorowane: zarządzający komunikacją publiczną	↔
OP.3.7.	Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrów miast	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty	↔
OP.3.8.	Budowa parkingów Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, zarządzający infrastrukturą	↔
OP.3.9.	Projekt i rozbudowa II linii metra w Warszawie	Zadanie monitorowane: Warszawa	→
OP.3.10.	Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez oczyszczanie dróg	Zadanie własne: MZDW Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty	↔
OP.3.11.	Wyposażenie właściwych jednostek w urządzenia do pomiaru emisji zanieczyszczeń do powietrza	Zadanie monitorowane: Policja, WIOŚ, WITD, gminy, miasta	↔
Kierunek interwencji: OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki			
OP.4.1.	Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	↔

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.4.2.	Budowa instalacji przechwytywania zanieczyszczeń powietrza pochodzących z emisji punktowej	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	↔
OP.4.3.	Budowa instalacji kogeneracji	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	↔
Kierunek interwencji: OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii			
OP.5.1.	Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, mieszkańcy, spółdzielnie mieszkaniowe	↔
OP.5.2.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepłej	Zadanie własne: muzea, zakłady opieki zdrowotnej Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe	↔
OP.5.3.	Modernizacja i rozbudowa sieci energetycznych w oparciu o dywersyfikację źródeł wytwarzania energii przy wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej	Zadanie monitorowane: zarządzający sieciami energetycznymi	↔
OP.5.4.	Promowanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne: MAE, MODR Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, organizacje pozarządowe	↔
Kierunek interwencji: OP.6. Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji			
OP.6.1.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych rozwiązań kształtowania przestrzeni i ich funkcjonowania umożliwiających ochronę powietrza i przewietrzanie miast i osiedli wiejskich odpowiednio do obowiązujących przepisów prawa	Zadanie własne: MBPR Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty	↔
OP.6.2.	Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych	Zadanie własne: UMWM	↔
OP.6.3.	Realizacja założeń właściwych miejscowo programów ochrony powietrza	Zadanie monitorowane: właściwe miejscowo gminy, miasta, powiaty oraz zarządzający drogami	↔
OP.6.4.	Opracowanie i realizacja Programów Ograniczania Niskiej Emisji lub Programów Gospodarki Niskoemisyjnej	Zadanie monitorowane: gminy miasta, powiaty, przedsiębiorstwa	↔
OP.6.5.	Rozbudowa systemu monitoringu powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przekroczeń	Zadanie monitorowane: WIOŚ	↔

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.6.7.	Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji zanieczyszczeń	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, organizacje pozarządowe, placówki edukacyjne	↔
Kierunek interwencji: OP.7. Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu			
OP.7.1.	Projektowanie sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych	Zadanie monitorowane: zakłady energetyczne	↔
OP.7.2.	Zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu w warunkach zmian klimatu	Zadanie monitorowane: zakłady energetyczne	↔
OP.7.3.	Dywersyfikacja źródeł energii w oparciu o technologie niskoemisyjne i OZE	Zadanie monitorowane: gminy i powiaty, właściciele i zarządcy nieruchomości, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, mieszkańcy	↔
OP.II. OSIĄGNIĘCIE POZIOMU CELU DŁUGOTERMINOWEGO DLA OZONU			
Kierunek interwencji: OP.8. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu			
OP.8.1.	Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł przemysłowych poprzez zastosowanie instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń (np. instalacje odazotowania spalin dla NO _x czy adsorbery z węgla aktywnego lub dopalanie dla NMLZO) oraz modernizację procesów przemysłowych	Zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze	↔

Podmioty realizujące działania z obszaru OP w latach 2021-2022:

powiaty: ciechanowski, garwoliński, gostyniński, legionowski, łosicki, makowski, mławski, ostrołęcki, ostrowski, otwocki, piaseczyński, płocki, płoński, przasnyski, pułtuski, radomski, siedlecki, szydłowiecki, warszawski, wołomiński, żuromiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa dzielnice: Bemowo, Praga Południe, Rembertów, Targówek, Wawer, Wesola, Wilanów, Wola, Żoliborz,, Siedlce, Ostrołęka, Płock, Radom, Ciechanów, Gostynin, Józefów, Legionowo, Łaskarzew, Marki, Raciąż, Milanówek, Mława, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrów Mazowiecka, Otwock, Pionki, Sulejówek, Zielonka, Białobrzegi, Błonie, Brok, Chorzele, Drobin, Gąbin, Głinojeck, Góra Kalwaria, Halinów, Karczew, Kozienice, Łosice, Ożarów Mazowiecki, Radzymin, Serock, Szydłowiec, Wołomin, Wyszaków, Zakroczym, Bulkowo, Czosnów, Dębe Wielkie, Garwolin, Gózd, Grudusk, Jedlińsk, Leoncin, Lesznów, Kobyłka, Maków Mazowiecki, Mińsk Mazowiecki, Płońsk, Podkowa Leśna, Przasnysz, Sierpc, Żąbki, Żyrardów, Bodzanów, Ciepeliów, Grójec, Iłża, Jadów, Jastrząb, Jedlnia-Letnisko, Konstancin-Jeziorna, Latowicz, Lipsko, Mogielnica, Mordy, Mszczonów, Myszyniec, Nasielsk, Nowe Miasto, Pilawa, Przysucha, Przytyk, Różan, Sanniki, Skaryszew, Sochocin, Tarczyn, Tłuszcz, Warka, Wyśmierzyce, Zwoleń, Żuromin, Baboszewo, Andrzejewo, Baranowo, Baranów, Belsk Duży, Błędów, Boguty-Pianki, Borkowice, Brochów, Brudzeń Duży, Ceranów, Chlewiska, Chotcza-Józefów, Chynów, Czarnia, Czerwin, Czerwonka, Domanice, Dzierżążnia, Dzierzgowo, Garbatka-Letnisko, Gielniów, Gniewoszków, Gołtymin-Ośrodek, Goszczyn, Goworowo, Gozdowo, Górzno, Grabów nad Pilicą, Grębków, Huszlew, Iłów, Jabłonna, Jakubów, Jednorożec, Joniec, Kadzidło, Kampinos, Kazanów, Kluczbork-Osada,

Klów, Kotuń, Kowala, Leszno, Lipowiec Kościelny, Liw, Lutocin, Łąck, Maciejowice, Mała Wieś, Miastków Kościelny, Michałowice, Miedzna, Mirów, Młodzieszyn, Mochowo, Mokobody, Nadarzyn, Naruszewo, Nowa Sucha, Nowy Duninów, Nur, Obryte, Odrzywół, Ojrzeń, Olszanka, Olszewo-Borki, Opinogóra Górna, Pacyna, Paprotnia, Parysów, Platerów, Pniewy, Pokrzywnica, Policzna, Poświętne, Pruszków, Przyłęk, Puszcza Mariańska, Raciąż, Radzanowo, Radziejowice, Raszyn, Rybno, Rzewnie, Sieciechów, Siedlce, Siemiątkowo, Sobienie-Jeziory, Sobolew, Sokołów Podlaski, Sońsk, Stanisławów, Stara Biała, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Stoczek, Stromiec, Stupsk, Suchożebry, Szelków, Szulborze Wielkie, Świerszcze, Tczów, Teresin, Wąsewo, Wieczfnia Kościelna, Wieliszew, Wierzbica, Wierzbo, Winnica, Wiśniew, Wodynie, Wolanów, Zabrodzie, Zakrzew, Zaręby Kościelne, Zatory

przedsiębiorstwa: Basell Orlen, PERN S.A., PKN ORLEN S.A., PKP PLK S.A., przedsiębiorstwa ciepłownicze, przedsiębiorstwa wodne i kanalizacyjne, ZAP Sznajder Batterien S.A., zakłady gospodarki komunalnej, zakłady gospodarowania nieruchomościami, zarządcy lasów, zarządy dróg miejskich, zarządy dróg powiatowych

instytucje: GIOŚ, Instytut Geofizyki Polskiej Akademii Nauk, Mazowiecki Urząd Wojewódzki, ochotnicza straż pożarna, placówki oświatowe, Straż Miejska, WFOŚiGW

3.1.1 OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu

3.1.1.1 OP.1. Poprawa efektywności energetycznej

OP.1.1. Termomodernizacja budynków

Termomodernizacja budynków obejmuje działania, które pozwalają na ograniczenie strat ciepła oraz zapewniają bardziej ekonomiczne i energooszczędne ogrzewanie mieszkań oraz wody użytkowej. W ramach termomodernizacji budynków w latach 2021-2022 na terenie województwa mazowieckiego najczęściej wykonywano docieplenie elewacji i dachu oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. Inwestycje obejmowały głównie budynki użyteczności publicznej. Działania termomodernizacyjne często były realizowane w sposób kompleksowy, łącznie z wymianą instalacji energetycznej, przebudową systemów wentylacji i instalacją nowych źródeł ogrzewania i energii, w tym OZE.

Poniżej zestawiono przykładowe zadania zrealizowane przez podmioty na terenie województwa mazowieckiego.

Tabela 3. Przykładowe przedsięwzięcia wdrażające systemy sprzyjające efektywności energetycznej zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu	Zadanie zrealizowane w latach 2019 –2021 dotyczyło modernizacji obiektu zabytkowego: budynku Muzeum im. O. Kolberga zlokalizowanego w Przysusze (adres Al. Jana Pawła II 11; nr ewid. rejestru gruntów 4325/4). Obejmował kompleksową modernizację Muzeum m.in. wymianę dachu z termoizolacją, wzmocnienie konstrukcyjne stropów, wymianę okien i drzwi zewnętrznych, konserwację historycznych elementów stolarskich, modernizację i przebudowę zewnętrznych części budynku (taras, schody	6 358 948

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
	i podest dla niepełnosprawnych); modernizację ciągów pieszych i drożnych wokół obiektu; wymianę instalacji elektrycznej i teletechnicznej; wymianę instalacji sanitarnej i grzewczej (zastosowanie ogrzewania gazem).	
Muzeum Niepodległości w Warszawie	Budowa oraz przebudowa instalacji sanitarnej w obiektach Cytadeli Warszawskiej oddziału Muzeum Niepodległości w Warszawie- etap II realizacja- modernizacja instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody, wykonanie instalacji wentylacji, modernizacja węzła C.O. i wykonanie nowego węzła C.O. w obiekcie Działobitni. Realizacja projektu jest na etapie wnioskowania o środki.	brak danych
„Koleje Mazowieckie - KM” sp. z o.o.	Remont pokrycia dachu oraz docieplenie budynku hali napraw wraz z częścią warsztatowo-biurową na terenie Sekcji Napraw i Eksploatacji Taboru Tłuszcz (05-240 Tłuszcz, ul. Przemysłowa 43).	3 601 630
Szpital Powiatowy w Garwolinie	Termomodernizacja Szpitala Powiatowego w Garwolinie.	700 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Tabela 4. Przykładowe przedsięwzięcia termomodernizacyjne zrealizowane na terenie Mazowsza (JST)

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Gmina Gołymin	Ocieplenie stropu budynku garażu OSP Gołymin-Ośrodek. Powierzchnia 127 m ² .	19 680
Gmina Michałowice	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II przy ul. Szkolnej 15 w Michałowicach wraz z salą gimnastyczną (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana okien, drzwi, ocieplenie stropodachów, modernizacja wentylacji mechanicznej, przebudowa instalacji ciepłej wody użytkowej i cyrkulacji, nowe źródło ciepła wyposażone w zestaw gazowych pomp ciepła i kotłów gazowych, wykonanie instalacji PV.	13 915 221
Miasto Płock	Częściowa wymiana stolarki okiennej i balkonowej w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych znajdujących się w zasobach MTBS Sp. z o.o. przy Al. Jana Pawła II 35,37,37A,45,47,51 oraz Szarych Szeregów 4 w Płocku.	71 990
Miasto Radom	Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ulicy Miła 4/8 w Radomiu: docieplenie ścian zewnętrznych budynku, docieplenie stropodachu, wymiana drzwi wejściowych do klatek schodowych, wykonanie modernizacji c.o. (montaż zaworów termostatycznych dynamicznych).	971 000
Gmina Opinogóra Górna	Docieplenie ścian świetlicy wiejskiej w Rembowie.	45 226

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Gmina Latowicz	Poprawa efektywności energetycznej budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Transborze.	77 900
Gmina Siedlce	Zwiększenie efektywności energetycznej budynku świetlicy wiejskiej w Pruszyńcu, gmina Siedlce.	737 869
Gmina Ojrzeń	Kompleksowa termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej im. Wacława Kozińskiego w Kraszewie.	2 796 497
Gmina Tarczyn	Termomodernizacja budynku szkoły i sali sportowej; docieplenie poddasza budynku OSP Suchodół.	3 832 961
Dzielnica Bemowo m.st. Warszawy	Wykonanie izolacji pionowej ścian fundamentowych oraz wymiany okien w piwnicy budynku Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy (części pierwotnej budynku) przy ul. Powstańców Śląskich 17 w Warszawie.	353 986
M.st. Warszawa	Termomodernizacja pawilonu nr 10 Szpitala Wolskiego SPZOZ, ul. Marcina Kasprzaka 1.	6 374 505
Powiat wołomiński	Poprawa efektywności energetycznej w Szpitalu Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Wołominie przy ulicy Gdyńskiej 1/3. Podczas realizacji w/w zadania została wymieniona m.in.: stolarka okienna, drzwiowa, przeprowadzono modernizację instalacji c.o. oraz ciepłej zimnej wody użytkowej, wykonano montaż instalacji fotowoltaicznej i pompy ciepła na potrzeby podgrzania wody, wymieniono oświetlenie na LED.	12 644 400

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Zgodnie z informacjami zebranymi od jednostek samorządu terytorialnego, inwestycje termomodernizacyjne współfinansowane ze środków RPO WM 2014-2020 realizowane w latach 2021-2022 otrzymały dotację w wysokości 1,335 mln zł. Część zadań, która wykonywana była w latach 2021-2022 była rozpoczęta w latach wcześniejszych stąd dofinansowanie to dalej jest wykazywane.

W latach 2021-2022 w ramach wsparcia przedsięwzięć polegających m.in. na termomodernizacji budynku czy modernizacji źródeł ciepła NFOŚiGW udzielił dotacji w wysokości 4 982 860 zł.

W latach 2021-2022 w ramach wsparcia przedsięwzięć polegających m.in. na termomodernizacji budynku czy modernizacji źródeł ciepła WFOŚiGW udzielił łącznie dofinansowania w wysokości 10,417 mln zł. W ramach wsparcia przedsięwzięć polegających m.in. na termomodernizacji budynku czy modernizacji źródeł ciepła, na terenie całej Polski, w tym województwa mazowieckiego, od 2018 r. realizowany jest Program „Czyste Powietrze”, którego głównym celem jest ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji powstających na skutek ogrzewania domów/mieszkań słabej jakości paliwem. Opis działań/liczbę podpisanych umów w ramach powyższego programu opisano w zadaniu OP.2.1.

W ramach wsparcia przedsięwzięć polegających m.in. na termomodernizacji budynku czy modernizacji źródeł ciepła, na terenie województwa mazowieckiego realizowany był Program OA-1, pn. „Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, zmniejszenie zużycia energii

cieplnej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii”, finansowany przez WFOŚiGW. Był on skierowany m.in. do jednostek samorządu terytorialnego i ich związków czy wspólnot mieszkaniowych. W 2021 r. w ramach programu zawarto 11 umów pożyczek na łączną kwotę 39 791 207 zł. W 2022 r. zawarto 1 umowę na łączną kwotę 833 850 zł.

W 2021 oraz 2022 r. zrealizowano program pn. „Przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza wspierające działalność ochotniczych straży pożarnych” wraz z możliwością uzyskania dofinansowania z WFOŚiGW. Działania objęte programem dotyczyły nieruchomości użytkowanych przez ochotnicze straże pożarne na ich cele statutowe i polegały m.in. na termomodernizacji, zakupie i montażu odnawialnych źródeł energii czy modernizacji źródeł ciepła. Złożono 382 wniosków, a pozytywnie rozpatrzono 254 wnioski na łączną kwotę dofinansowania w formie dotacji wynoszącą 6 989 290 zł.

W latach 2021-2022 realizowano również Program OA-P1 „Zadania z zakresu ochrony powietrza”. Program skierowany był do jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, pozostałych osób prawnych, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, spółek prawa handlowego oraz wspólnot mieszkaniowych. W latach 2021-2022 złożono 105 wniosków o dofinansowanie w formie pożyczki na łączną kwotę 259 813 158 zł. Ostatecznie w ramach Programu zawarto 27 umów pożyczek na łączną kwotę 21 588 200 zł.

W 2021 r. również prowadzony był Program „Współfinansowanie przedsięwzięć realizowanych w ramach Programu Priorytetowego „Agroenergia”. Część 1) Mikroinstalacje, pompy ciepła i towarzyszące magazyny energii”. W ramach Programu dofinansowane mogły być przedsięwzięcia polegające na zakupie i montażu: instalacji fotowoltaicznych o zainstalowanej mocy elektrycznej większej niż 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, instalacji wiatrowych o zainstalowanej mocy elektrycznej większej niż 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, pomp ciepła o mocy większej niż 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, przy czym złożenie wniosku jest uwarunkowane wcześniejszym przeprowadzeniem audytu energetycznego, który rekomenduje wnioskowany zakres przedsięwzięcia oraz instalacji hybrydowej, tj.: fotowoltaika wraz z pompą ciepła lub elektrownia wiatrowa wraz z pompą ciepła, sprzężone w jeden układ, przy czym złożenie wniosku jest uwarunkowane wcześniejszym przeprowadzeniem audytu energetycznego, który rekomenduje zastosowanie pompy ciepła służącej zaspokajaniu własnych potrzeb energetycznych wnioskodawcy w miejscu prowadzenia działalności rolniczej. Nabór wniosków został otwarty 1.10.2021 r. W 2021 r. w ramach ww. Programu podpisano 1 umowę o dofinansowanie w formie pożyczki na kwotę 94 800,00 zł. W 2022 r. zawarto 258 umów o dotację na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 3 669 940 zł, z czego: 133 umowy dotacji na podstawie wniosków złożonych w 2021 r. na łączną kwotę 1 799 589 zł, 125 umów dotacji na podstawie wniosków złożonych w 2022 r. na łączną kwotę 1 870 351 zł.

W 2022 r. realizowano również Program „Ciepłe mieszkanie”. W ramach niego w 2022 r. złożono 4 wnioski o dofinansowanie w formie dotacji na łączną kwotę 9 142 500 zł.

Należy podkreślić, że przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej niejednokrotnie łączyły działania termomodernizacyjne, wymianę źródeł ciepła, instalację OZE i wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią, jednak w celu zachowania spójności wszystkie tego typu działania podsumowano tylko w niniejszym rozdziale.

OP.1.2. Wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią

System zarządzania energią wymaga systematycznego monitorowania efektywności energetycznej, co pozwala w sposób racjonalny, efektywny i etapowy wprowadzać zmiany i modernizacje w funkcjonujących procesach w zakresie poprawy wyniku energetycznego.

Poniżej zestawiono przykładowe zadania zrealizowane przez podmioty na terenie Mazowsza w latach 2021-2022.

Tabela 5. Przykładowe przedsięwzięcia wdrażające systemy sprzyjające efektywności energetycznej zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Mazowiecka Agencja Energetyczna Sp. z o.o.	Projekt "Wirtualna Elektrownia Wawer"- monitorowanie produkcji i zużycia energii elektrycznej z instalacji fotowoltaicznych na obiektach oświatowych oraz urzędu dzielnicy WAWER.	147 600
m.st. Warszawa	„System do Zarządzania Energią” (zintegrowany system do zdalnego zarządzania energią i monitorowania zużycia energii w budynkach użytkowanych przez jednostki organizacyjne m.st. Warszawy).	15 000 000
Dzielnica Śródmieście m.st. Warszawy	Monitoring dostawy i zużycia energii cieplnej wraz z konserwacją węzłów w 37 placówkach oświatowych na terenie Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy.	169 445
Gmina Przysucha	Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii na budynkach użyteczności publicznej.	3 000 000
Gmina Brochów	Modernizacja oświetlenia ulicznego w miejscowościach Wólka Smolana, Brochocin, Olszowiec, Lasocin.	12 669
Powiat ciechanowski	Wykonanie okablowania oświetlenia parkingu budynku Starostwa Powiatowego w Ciechanowie, wymiana oświetlenia w pomieszczeniach na energooszczędne (LED); Zakup i montaż baterii kondensacyjnej, w celu zredukowania kosztów związanych z przekroczeniami mocy biernej w budynku Starostwa Powiatowego w Ciechanowie.	86 000
Gmina Maciejowice	Budowa nowej siedziby Urzędu Gminy w Maciejowicach - budynek wykonany w technologii pasywnej z maksymalnym ograniczeniem zużycia energii	8 011 933

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

NFOŚiGW wspierał finansowo przedsięwzięcia z zakresu wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej. W latach 2021-2022 realizowany był program priorytetowy „Poprawa jakości powietrza Część 2) Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie”. Program realizowany był we współpracy z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW. Ostatecznie w latach 2021-2022 zawarto 9 umów o dofinansowanie przedsięwzięć o łącznej kwocie 22,98 mln zł.

Poniżej w tabeli przedstawiono przykładowe przedsięwzięcia, dla których zostały podpisane umowy z NFOŚiGW w latach 2021-2022.

Tabela 6. Przedsięwzięcia z zakresu poprawy efektywności energetycznej i zarządzania energią, dla których zostały podpisane umowy z NFOŚiGW latach 2021-2022

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Kwota dofinansowania [zł]
Gmina Brwinów	Budowa biblioteki przy ul. Grodziskiej w Brwinowie.	7 763 959	563 900
KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI	Modernizacja energooszczędnościowa budynku Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie.	16 402 673	14 517 137
Miasto Sulejówek	Budowa krytej pływalni na terenie Miasta Sulejówek.	18 450 000	2 777 200
Gmina Maciejowice	Budowa budynku Urzędu Gminy przy ul. Sportowej w Maciejowicach.	8 326 737	1 108 900
REAL S.A.	Budowa układu wysokosprawnej kogeneracji gazowej o mocy 0,999 MW w miejscowości Bachorza.	4 150 000	3 527 500
Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie	Zwiększenie efektywności energetycznej Domu Rotacyjnego, będącego własnością Akademii Wychowania Fizycznego.	12 972 989	329 884
Zgromadzenie Zakonne Małe Dzieło Boskiej Opatrzności-Orioniści Prowincja Polska	Budowa Hospicjum przy ul. Piłsudskiego 44 w Wołominie- etap I.	49 496 653	9 105 750

Źródło: NFOŚiGW

Tabela 7. Przedsięwzięcia z zakresu poprawy efektywności energetycznej i zarządzania energią, realizowane w ramach POIiŚ 2014-2020 w na terenie województwa mazowieckiego w latach 2021-2022²

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Kwota dofinansowania [zł]
Polski Koncern Naftowy Orlen S.A.	Budowa farmy fotowoltaicznej na terenie Zakładu Produkcyjnego w Płocku (wykorzystanie nieruchomości własnych) o mocy około 4,8 MWp z wykorzystaniem produkcji energii elektrycznej na potrzeby własne.	29 559 492	10 850 300
Pałac Krasińskich w Warszawie	Modernizacja energetyczna Pałacu Krasińskich (Pałacu Rzeczypospolitej) przy Placu Krasińskich 3/5 w Warszawie	20 079 824	12 521 224
Centralny Szpital Kliniczny MSWiA w Warszawie	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach Centralnego Szpitala Klinicznego MSWiA w Warszawie	145 860 782	143 480 618

Źródło: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Zadanie realizowane było także w ramach programu „Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, zmniejszenie zużycia energii cieplnej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii” w ramach którego istniała możliwość uzyskania dofinansowania z WFOŚiGW. Program został opisany w ramach zadania OP.1.1.

Poprawa efektywności energetycznej realizowana jest również w ramach zadań: OP.1.1. Termomodernizacja budynków, OP.1.3. Wymiana oświetlenia na energooszczędne, OP.2.1. Likwidacja konwencjonalnych źródeł ciepła lub wymiana na inne o większej sprawności lub zastosowanie energii elektrycznej w budynkach, OP.2.2. Modernizacja oraz rozbudowa sieci ciepłowniczych i gazowych wraz z podłączeniem nowych odbiorców, OP.5.2. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i cieplnej.

OP.1.3. Wymiana oświetlenia na energooszczędne

Zadanie polegające na wymianie oświetlenia na energooszczędne było realizowane w licznych jednostkach samorządu terytorialnego na terenie województwa mazowieckiego. Działania te polegały najczęściej na modernizacji oświetlenia ulicznego lub oświetlenia na terenie budynków użyteczności publicznej na oświetlenie typu LED.

W latach 2021-2022 realizowano przedsięwzięcia dofinansowane z NFOŚiGW w ramach programu priorytetowego „SOWA – oświetlenie zewnętrzne”.

Przedsięwzięciem z zakresu wymiany oświetlenia na energooszczędne dofinansowane w latach 2021-2022 ze środków NFOŚiGW była modernizacja oświetlenia zewnętrznego w Gminie Stara Kornica. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 1 054 365 zł, z czego 1 051 015 zł zostało dofinansowane.

² Dane na podstawie umów o dofinansowanie, zgodnie ze stanem na 1 lutego 2024 r.

W ramach programu „Modernizacja oświetlenia elektrycznego”, skierowanego do m.in. jednostek samorządu terytorialnego lub osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, istniała możliwość dofinansowania z WFOŚiGW w formie pożyczki kosztów związanych z realizacją inwestycji związanych z ograniczeniem zużycia energii elektrycznej i poszanowaniem energii elektrycznej poprzez modernizację istniejącego oświetlenia. W 2021 r. nie złożono żadnego wniosku. W 2022 r. złożono 104 wnioski o dofinansowanie w formie pożyczki. Ostatecznie, w 2022 r. zawarto 94 umów na łączną kwotę pożyczki 8 551 603 zł.

W roku 2022 realizowano również przedsięwzięcia dofinansowywane w ramach Mazowieckiego Instrumentu Wsparcie Adaptacji do Zmian Klimatu – Mazowsze dla klimatu 2022. Zgodnie z załącznikiem – „Lista beneficjentów”, do Uchwały 47/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 kwietnia 2022 r., 37 beneficjentów zostało zakwalifikowanych do otrzymania pomocy finansowej w ramach modernizacji oświetlenia na łączną kwotę 2 988 098,00 zł.

Ponadto, wymiana oświetlenia w budynkach była realizowana również w trakcie prac termomodernizacyjnych opisanych w zadaniu OP.1.1. Termomodernizacja budynków oraz OP.1.2. Wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią.

OP.1.4. Budowanie świadomości społecznej w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej

Działanie realizowane jest w znacznym stopniu przez Mazowiecką Agencję Energetyczną Sp. z o.o., której głównym celem działalności jest wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz wdrażania rozwiązań racjonalizujących użytkowanie energii na Mazowszu i promocja regionalnego podejścia do energetyki³. W raportowanym okresie MAE realizowała Projekt TARGET-CE (Capitalizing and exploiting energy efficiency solutions throughout cooperation in Central European cities).

Celem projektu jest kapitalizacja rozwiązań, które zostały wcześniej opracowane i zrealizowane podczas innych projektów w ramach programów: Interreg Central Europe, Interreg Europe i Horyzont 2020. Zostało to osiągnięte poprzez gromadzenie, analizowanie, dostosowywanie i wdrażanie rozwiązań z poprzednich projektów (narzędzia ICT, modele finansowe, plany działania, szkolenia itp.).

Budowanie świadomości społecznej w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej jest działaniem realizowanym również w mniejszej skali przez jednostki samorządu terytorialnego poprzez organizację licznych akcji edukacyjno-informacyjnych dla mieszkańców.

W ramach projektu programu Interreg Central Europe o nazwie TARGET-CE, wykorzystano doświadczenie oraz rozwiązania zebrane i opracowane w zrealizowanych już projektach Interreg Central Europe i Horizon2020. W ramach akcji pilotażowej na obszarze Miasta Podkowa Leśna w 7 budynkach publicznych wykorzystano narzędzia do monitorowania działania systemów energetycznych. W ramach projektu zorganizowano 3 wydarzenia: TARGET Bar-camp, na którym promowano projekt oraz zagadnienia związane z efektywnością

³ <https://www.mae.com.pl/>

energetyczną w szkołach; TARGET CE Focus Group Meeting, na którym promowano projekt i przedstawiono rezultaty interesariuszom; TARGET-CE Coffee-with-mayors, na którym przedstawiono rezultaty przedstawicielom samorządów (wójtom, burmistrzom).

Działania w zakresie zwiększania świadomości społeczeństwa w temacie efektywności energetycznej prowadzone bezpośrednio przez Samorząd Województwa Mazowieckiego jak i JST w latach 2021-2022 są spójne z działaniami opisanymi w zadaniu OP.6.7. Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji zanieczyszczeń.

Zadanie realizowane było przez powiaty: garwoliński, ostrowski, płocki, miasta: m.st. Warszawa, Ostrołęka, gminy: Józefów, Milanówek, Ostrów, Przasnysz, Błonie, Brok, Chorzele, Gąbin, Kozienice, Łosice, Przasucha, Radzymin, Sanniki, Szydłowiec, Zakroczym, Zwoleń, Baranów, Borkowice, Brochów, Bulkowo, Gniewoszków, Gołymin, Grębków, Michałowice, Nowy Duninów, Puszcza Mariańska, Radziejowice, Stara Biała, Staroźreby, Stary Lubotyń, Wąsewo, Wieliszew, Wodynie.

3.1.1.2 OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej

OP.2.1. Likwidacja konwencjonalnych źródeł ciepła lub wymiana na inne o większej sprawności lub zastosowanie energii elektrycznej w budynkach

W 2017 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął tzw. uchwałę antysmogową (uchwała nr 162/17 z 24 października 2017 r., znowelizowana uchwałą nr 59/22 z 26 kwietnia 2022 r.), która wprowadza na obszarze województwa mazowieckiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, które obowiązują od 01.01.2023 r.⁴. We wrześniu 2018 r. uruchomiono również rządowy program priorytetowy „Czyste Powietrze”, który ma być realizowany do 2029 r. Jego najważniejszym celem jest ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji, które powstają na skutek ogrzewania domów jednorodzinnych słabej jakości paliwem w przestarzałych domowych piecach. Program oferuje dofinansowanie wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy, takie jak: węzeł cieplny, pompa ciepła, kocioł gazowy kondensacyjny, kocioł olejowy kondensacyjny, ogrzewanie elektryczne, kocioł na paliwo stałe (węgiel, biomasa), jak i przeprowadzenie niezbędnych prac termomodernizacyjnych budynku oraz instalację odnawialnych źródeł energii (kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznej⁵).

W 2021 r. w ramach Programu „Czyste Powietrze” w województwie mazowieckim zawarto łącznie 14 210 umów, w tym:

- 14 174 umów dotacji na łączną kwotę 212 426 007 zł (w tym: 210 899 036 zł ze środków NFOŚiGW oraz 1 526 971 zł ze środków WFOŚiGW);
- 36 umów na częściową spłatę kapitału kredytu bankowego na łączną kwotę 754 985 zł.

W 2022 r. zawarto łącznie 17 474 umów, w tym:

⁴ zakaz stosowania w instalacjach: mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem, węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu 0-3 mm i paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20% obowiązuje od 1 lipca 2018 r.

⁵ <http://wfosigw.pl/czyste-powietrze/>

- 16 918 umów dotacji na łączną kwotę 354 887 092 zł; 299 umów dotacji z prefinansowaniem na łączną kwotę 14 805 335 zł;
- 257 umów na częściową spłatę kapitału kredytu bankowego na łączną kwotę 6 255 863 zł.

Efekty ekologiczne i rzeczowe przewidywane do osiągnięcia z zakresu ochrony powietrza w związku z realizacją Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” na podstawie umów zawartych w 2021 oraz 2022 r. przedstawiono w poniżej tabeli.

Tabela 8. Efekty ekologiczne i rzeczowe przewidywane do osiągnięcia w związku z realizacją Programu "Czyste Powietrze" w latach 2021-2022

Efekt ekologiczny/rzeczowy	Jednostka miary	Wartość w 2021 r.	Wartość w 2022 r.
Liczba budynków o poprawionej efektywności energetycznej	szt.	14 210	17 474
Liczba wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła (kotłów starej generacji) na niskoemisyjne w budynkach	szt.	13 047	16 010
Liczba zamontowanych niskoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach nowo budowanych	szt.	0	0
Zmniejszenie emisji CO ₂ w wyniku produkcji energii elektrycznej w instalacji PV (w odniesieniu do jednej instalacji/domu)	Mg CO ₂ /rok	2 862,40	2 862,40
Ograniczenie zużycia energii końcowej	MWh/rok	264 306,00	325 016,40
Ograniczenie emisji SO ₂	Mg/rok	1 250,34	1 537,54
Ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów (PM10)	Mg/rok	319,73	393,17
Ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra (PM2,5)	Mg/rok	285,34	350,88
Ograniczenie emisji benzo(a)pirenu	Mg/rok	0,41	0,50844
Ograniczenie emisji CO ₂	Mg/rok	108 663,35	133 622,83
Ograniczenie emisji NO _x	Mg/rok	179,62	220,87

Źródło: WFOŚiGW

W 2022 r. został rozpoczęty również Program „Moje Ciepło”, który oferuje wsparcie zakupu i montażu pomp ciepła dla nowych budynków jednorodzinnych, co przyczynia się do ograniczenia niskiej emisji powstającej w wyniku ogrzewania domów jednorodzinnych nieefektywnymi źródłami ciepła. W 2022 r. w ramach Programu zawarto 616 umów, na łączną kwotę dofinansowania 5 187 001 zł. Wg wyliczeń wskaźnik oszczędności emisji gazów cieplarnianych wynosił 770,09 Mg/rok, a wskaźnik oszczędności energii – 7 039,1 MWh/rok.

W 2021 r. realizowano również program wsparcia pn. Mazowiecki Instrument Wsparcia Ochrony Powietrza i Mikroklimatu Mazowsze 2021 (MIWOPiM) - pilotażowego programu Samorządu Województwa Mazowieckiego, którego celem było polepszenie jakości życia mieszkańców poprzez udzielenie gminom pomocy finansowej na realizację działań służących poprawie jakości powietrza. W ramach MIWOPiM Mazowsze 2021 w 2021 r. były realizowane następujące zadania:

- przeprowadzenie inwentaryzacji lub aktualizacji inwentaryzacji indywidualnych źródeł ciepła na terenie gminy, zgodnie z wytycznymi do przygotowania inwentaryzacji, stanowiącymi załącznik nr 1 do Regulaminu;
- kontrola przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej;
- przeprowadzenie dwóch różnych akcji edukacyjno-informacyjnych;
- zakup, montaż i uruchomienie ogólnodostępnej stacjonarnej stacji ładowania pojazdów elektrycznych, posiadającej minimum dwa punkty ładowania, umożliwiające ładowanie minimum dwóch pojazdów jednocześnie;
- zakup i montaż automatycznej stacji meteorologicznej wraz z urządzeniem ogródka meteorologicznego;
- tworzeniu nowych i rewitalizacji istniejących terenów zieleni sprzyjających poprawie warunków mikroklimatycznych, zwiększeniu retencji wodnej i powodujących poprawę wymiany cieplnej oraz lokalnej jakości powietrza;
- retencjonowanie wody deszczowej pochodzącej z powierzchni dachów budynków użyteczności publicznej, do których Wnioskodawca posiada prawo własności.

Zarząd Województwa Mazowieckiego 24 stycznia 2022 r. przyjął do realizacji program „Mazowsze dla czystego powietrza 2022”, który jest kontynuacją realizowanego od 2019 roku „Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza”.

Dzięki wsparciu Mazowsza w latach 2021-2022 zrealizowane zostało 297 projektów zgłoszonych przez 172 gminy. Całkowita wartość dofinansowania, w ramach Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza i Mikroklimatu Mazowsze 2021 oraz Mazowsza dla czystego powietrza 2022, to prawie 21,2 mln zł.

Zadanie polegające na likwidacji konwencjonalnych źródeł ciepła i wymianie na inne o większej sprawności lub zastosowaniu energii elektrycznej w budynkach było realizowane w raportowanym okresie na terenie całego województwa mazowieckiego. Gminy dokonały wymiany systemu ogrzewania w budynkach będących w zasobach gmin oraz udzielały dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie kosztów wymiany źródeł ciepła w ramach ograniczania niskiej emisji. Wśród samorządowych jednostek organizacyjnych realizujących zadanie pozyskano informację o inwestycji pn. „Modernizacja kotłowni gazowo-olejowej w Pawilonie XXA SZPZOZ im. Dzieci Warszawy w Dziekanowie Leśnym”. Zakres prac modernizacyjnych kotłowni Szpitala obejmował demontaż istniejących, wyeksploatowanych, trzech kotłów gazowych i montaż kaskady trzech kotłów oraz montaż jednego kotła gazowego kondensacyjnego i dwóch kotłów niskotemperaturowych z palnikami dwupaliwowymi gaz-olej.”. Ww. przedsięwzięcie zrealizowano za kwotę 1 044 270 zł.

Tabela 9. Przykładowe przedsięwzięcia likwidacji konwencjonalnych źródeł ciepła i wymiany na inne o większej sprawności lub zastosowaniu energii elektrycznej w budynkach zrealizowane w latach 2021-2022 na terenie Mazowsza

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Gmina Tczów	Wymiana 10 szt. starych źródeł ciepła na ekologiczne w budynkach mieszkalnych w miejscowości: Józefów, Borki, Rawica, Bartodzieje, Janów, Brzezinki, Tczów, Lucin.	brak danych

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Powiat radomski	Budowa kotłowni własnej zasilanej gazem ziemnym dla kompleksu budynków szpitala wraz z dokumentacją i pierwszym wyposażeniem w Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach.	1 737 790
M.st. Warszawa	Modernizacja kotłowni na terenie m.st. Warszawy (zasób prywatny) - uchwała nr XIX/487/2019 Rady m.st. Warszawy z dnia 26 września 2019 r., zmieniona uchwałą nr LXXII/2404/2022 Rady m.st. Warszawy z 17 listopada 2022 r.	54 070 599
Szpital Wojewódzki w Dziekanowie Leśnym	Modernizacja kotłowni gazowo-olejowej w Pawilonie XXA SZPZOZ im. Dzieci Warszawy w Dziekanowie Leśnym. Zakres prac modernizacyjnych kotłowni Szpitala obejmował demontaż istniejących, wyeksploatowanych, trzech kotłów gazowych i montaż kaskady trzech kotłów. Jednego kotła gazowego kondensacyjnego oraz dwóch kotłów niskotemperaturowych z palnikami dwupaliwowymi gaz-olej.	1 044 270

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Ponadto, likwidacja konwencjonalnych źródeł ciepła lub wymiana na inne o większej sprawności lub zastosowanie energii elektrycznej w budynkach było realizowane również w trakcie prac termomodernizacyjnych opisanych w zadaniu OP.1.1. Termomodernizacja budynków.

Zadanie realizowane było również w ramach programu „Przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza wspierające działalność ochotniczych straży pożarnych”, opisanego w zadaniu OP.1.1.

OP.2.2. Modernizacja oraz rozbudowa sieci ciepłowniczych i gazowych wraz z podłączeniem nowych odbiorców

W latach 2021-2022 realizowano liczne inwestycje mające na celu ograniczenie niskiej emisji poprzez budowę i modernizację sieci ciepłowniczych i gazowych oraz przyłączy do nowych odbiorców. Przykładowe przedsięwzięcia jednostek samorządu terytorialnego na terenie województwa mazowieckiego zrealizowane w latach 2021-2022 przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 10. Przykładowe przedsięwzięcia związane z modernizacją oraz rozbudową sieci ciepłowniczych i gazowych zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Veolia Energia Warszawa S.A.	Rozbudowa sieci ciepłowniczej wraz z przyłączami ciepłowniczymi w dzielnicy m.st. Warszawy-Targówek	8 847 496
Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o.	Rozbudowa centralnych systemów zaopatrywania w energię ciepłą z wykorzystaniem technologii ograniczających emisję oraz rozbudowa przesyłowej i rozdzielczej sieci ciepłowniczej z uwzględnieniem wykorzystania połączeń pierścieniowych w celu zapewnienia poprawy bezpieczeństwa dostaw energii cieplnej.	5 242 572
Zakład Energetyki Ciepłej w Wołominie	Modernizacja kanałowej sieci ciepłowniczej i przyłączy do budynków na sieć preizolowaną.	858 159
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej "Legionowo" Sp. z o.o.	Przebudowa oraz modernizacja miejskiej sieci ciepłej kanałowej miasta Legionowo na preizolowaną, budowa przyłączy sieci ciepłej do nowych odbiorców ciepła.	3 122 291

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Poniżej zestawiono inwestycje z zakresu modernizacji oraz rozbudowy sieci ciepłowniczych i gazowych dofinansowane ze środków NFOŚiGW i POLiŚ 2014-2020 w latach 2021-2022.

Tabela 11. Przedsięwzięcia z zakresu modernizacji oraz rozbudowy sieci ciepłowniczych i gazowych - umowy zawarte w latach 2021-2022 dofinansowane ze środków NFOŚiGW

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Kwota dofinansowania [zł]
Przedsiębiorstwo Wodno Kanalizacyjno Ciepłownicze w Pionkach Sp. z o.o.	Przebudowa sieci ciepłowniczej w Pionkach.	3 889 199	3 161 950
Przedsiębiorstwo Ciepłowniczo-Usługowe "Piaseczno" Sp. z o.o.	Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego PC-U Piaseczno-system efektywny energetycznie (pożyczka).	51 731 340	20 786 449
Przedsiębiorstwo Ciepłowniczo-Usługowe "Piaseczno" Sp. z o.o.	Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego PC-U Piaseczno-system efektywny energetycznie (dotacja).	51 731 340	20 394 667
Otwocki Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	Budowa układu wysokosprawnej kogeneracji dla potrzeb OZEC Sp. z o.o. (pożyczka).	6 256 500	3 398 832

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Kwota dofinansowania [zł]
Otwocki Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	Budowa układu wysokosprawnej kogeneracji dla potrzeb OZEC Sp. z o.o. (dotacja).	6 256 500	1 687 717
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	Modernizacja systemu ciepłowniczego w PEC Ciechanów, budowa kotłowni bazującej na produkcji energii ze spalania biomasy (pożyczka).	32 966 460	15 452 000
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	Modernizacja systemu ciepłowniczego w PEC Ciechanów, budowa kotłowni bazującej na produkcji energii ze spalania biomasy (dotacja).	32 966 460	11 348 000
Przedsiębiorstwo Wodno Kanalizacyjno Ciepłownicze w Pionkach Sp. z o.o.	"Modernizacja Systemu Ciepłowniczego w Pionkach"-dotacja (dotacja).	9 090 157	885 300
Przedsiębiorstwo Wodno Kanalizacyjno Ciepłownicze w Pionkach Sp. z o.o.	"Modernizacja Systemu Ciepłowniczego w Pionkach" – pożyczka (pożyczka).	9 090 157	6 377 135
Kozienicka Gospodarka Komunalna Sp. z o.o.	Modernizacja źródła ciepła w Kozienickiej Gospodarce Komunalnej Sp. z o.o. w Kozienicach (dotacja).	64 182 722	26 090 537
Kozienicka Gospodarka Komunalna Sp. z o.o.	Modernizacja źródła ciepła w Kozienickiej Gospodarce Komunalnej Sp. z o.o. w Kozienicach (pożyczka).	64 182 722	26 090 538
Ciepłownia Miejska Sp. z o.o. w Szydłowcu	Modernizacja systemu ciepłowniczego Ciepłowni Miejskiej w Szydłowcu w celu uzyskania statusu efektywnego systemu (pożyczka).	12 172 888	4 945 829
Ciepłownia Miejska Sp. z o.o. w Szydłowcu	Modernizacja systemu ciepłowniczego Ciepłowni Miejskiej w Szydłowcu w celu uzyskania statusu efektywnego systemu (dotacja).	12 172 888	4 945 829
Otwocki Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	Utworzenie efektywnego systemu ciepłowniczego dla potrzeb OZEC Sp. z o.o.	17 292 572	7 594 090

Źródło: NFOŚiGW

Tabela 12. Przedsięwzięcia z zakresu modernizacji oraz rozbudowy sieci ciepłowniczych i gazowych – umowy zawarte w latach 2021-2022, dofinansowane ze środków POIiŚ 2014-2020

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Kwota przedsięwzięcia [zł]	Kwota dofinansowania [zł]
Ciepłownia Miejska Sp. z o. o. w Szydłowcu	Modernizacja systemu ciepłowniczego Ciepłowni Miejskiej w Szydłowcu w celu zwiększenia jego efektywności – budowa instalacji kogeneracyjnej zasilanej gazem.	6 697 951	2 143 091
Veolia Mała kogeneracja Warszawa Sp. z o.o.	Optymalizacja pracy warszawskiej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i poprawy efektywności energetycznej poprzez włączenie do systemu układów mikrokogeneracji.	11 780 940	3 682 860
Smart Vegetables Innovations Sp. z o.o.	Budowa jednostki kogeneracji o mocy 0,999 MW na gaz ziemny wraz z infrastrukturą towarzyszącą na potrzeby podstawowej działalności rolniczej związanej z uprawami roślin szklarniowych.	5 690 227	1 939 242
Marian Janiszek i Wspólnicy Mar-Rom Sp. z o.o.	Budowa biogazowni rolniczej o mocy do 0,5 MW wraz z układem wysokosprawnej produkcji energii elektrycznej i ciepłej w kogeneracji.	20 651 700	7 470 689

Źródło: Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju

Efektom prowadzonych działań jest wzrost wartości parametrów związanych z siecią gazową i ciepłowniczą, obejmujących długość sieci oraz ilość odbiorców gazu i ludności korzystającej z sieci gazowej w stosunku do danych z okresu poprzedzającego niniejszy Raport. Obserwowany jest jednak zróżnicowany trend w sprzedaży energii cieplnej w ciągu roku, co może być związane ze wzrostem popularności odnawialnych źródeł energii jak i może być efektem obserwowanego ocieplania się klimatu oraz spadkiem zapotrzebowania na energię ciepłą w zimowych miesiącach.

Tabela 13. Parametry określające stopień realizacji zadania OP.2.2. w latach 2021-2022

Parametr	Jednostka	2021 r.	2022 r.
Sieć gazowa			
Długość czynnej sieci gazowej ogółem	m	18 707 917	19 366 933
Długość czynnej sieci gazowej przesyłowej	m	1 235 736	1 263 231
Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej	m	17 472 181	18 103 702
Odbiorcy gazu	gosp.	1 440 642	1 464 840
Ludność korzystająca z sieci gazowej	os.	3 107 386	3 109 369
Sieć ciepłownicza			
Długość sieci cieplnej przesyłowej i rozdzielczej	km	46,9	46,9
Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku	GJ	42 866 755	39 836 517

Źródło: GUS

3.1.1.3 OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych

OP.3.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, w tym budowa systemów sterowania ruchem

Efektywność zarządzania sektorem transportowym nie pozostaje bez wpływu na wielkość stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Systemy sterowania ruchem pozwalają zwiększyć płynność jazdy i bezpieczeństwo na drogach, jednocześnie obniżając koszty utrzymania sieci drogowej oraz obsługi skutków wypadków. Zwiększenie płynności jazdy jest jednoznaczne z usprawnieniem przepustowości dróg, co skutkuje mniejszym zużyciem paliw oraz ograniczeniem emisji zanieczyszczeń z ich spalania do atmosfery.

Na terenie m.st. Warszawy funkcjonuje Zintegrowany System Zarządzania Ruchem polegający na: utrzymaniu bieżących sygnalizacji, ich remontach oraz modernizacji, budowa nowych sygnalizacji, dołączanie sygnalizacji do Zintegrowanego Systemu Zarządzania Ruchem. Sterowanie sygnalizacją świetlną nie jest projektem samym w sobie, lecz skuteczność i jakość jego wykonania rzutuje na elementy ochrony środowiska. Praca zgodnie z zatwierdzonymi przez zarządcę ruchu programami, poprzez redukcję niekorzystnych zjawisk z punktu widzenia inżynierii ruchu, pośrednio wpływa na redukcję szkodliwego oddziaływania ruchu pojazdów na środowisko (np. redukcja liczby zatrzymań zmniejsza emisję spalin, mniejsze zużycie okładzin ciernych w hamulcach itp.). Całkowity koszt powyższych zadań oraz wydatki ZDM w Warszawie związane z utrzymaniem i modernizacjami istniejących sygnalizacji w latach 2021-2022 kształtowały się na poziomie 64,1 mln zł.

Zadanie realizowane było przez miasta: m.st. Warszawa, Siedlce, gminy: Zielonka, Kozienice, Przysucha, Stara Biała.

OP.3.2. Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych, w tym zakup nowego taboru i budowa linii kolejowych

Według danych z Raportu rocznego za 2021 r. Kolei Mazowieckich Sp. z o.o. z przejazdów pociągami skorzystało ogółem około 47,1 mln osób. W 2021 r. Koleje Mazowieckie Sp. z o.o. wykonały pracę eksploatacyjną w wymiarze 19,1 mln pociągokilometrów. Według danych z Raportu rocznego za 2022 r. z przejazdów pociągami skorzystało ogółem około 59,1 mln osób. W 2022 r. Koleje Mazowieckie Sp. z o.o. wykonały pracę eksploatacyjną w wymiarze 19,4 mln pociągokilometrów⁶.

W grudniu 2021 r. Koleje Mazowieckie Sp. z o.o. odebrały kolejnych 8 pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych serii ER160 wyprodukowanych przez Stadler Polska. 6 pojazdów zostało wdrożonych do eksploatacji jeszcze w tym samym miesiącu. Kolejne 2 zostały zarejestrowane 31 grudnia 2021 r., w związku z czym ich wdrożenie do eksploatacji nastąpiło z początkiem 2022 r. Tym samym rozpoczęto realizację dostaw z trzeciej umowy wykonawczej zawartej do umowy ramowej ze Stadler Polska na dostawę nowych pojazdów. W 26 lutego 2021 r. została zawarta kolejna umowa wykonawcza do umowy ramowej ze Stadler Polska, zgodnie z którą dostarczonych zostało 15 pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych. W 2022 r. zostało odebranych i wdrożonych do eksploatacji kolejnych 19 pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych serii ER160 FLIRT 3 wyprodukowanych przez Stadler Polska. Tym samym zakończono realizację dostaw z trzeciej i czwartej umowy wykonawczej, na dostawę 12 oraz 15 pięcioczęłonowych EZT, zawieranych do umowy ramowej ze Stadler Polska na dostawę 61 pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych. Ponadto została zawarta piąta umowa wykonawcza na dostawę 16 pięcioczęłonowych EZT, których dostawy zostały zrealizowane w 2023 r.

W 2021 r. na rzecz Spółki KM wypłacone zostało dofinansowanie ze środków unijnych o łącznej wysokości 55,8 mln zł, które dotyczyło następujących projektów:

- „Zakup 12 sztuk nowych pięcioczęłonowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych II” – 25,9 mln zł;
- „Zakup 15 sztuk nowych pięcioczęłonowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych” – 29,9 mln zł.

Ponadto Koleje Mazowieckie sukcesywnie realizowały inwestycje, których źródłami finansowania są środki pozyskane m.in.:

- w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 z okresem realizacji do 2023 r. – zakup 6 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych;
- w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 z okresem realizacji do 2023 r.:
 - „Zakup 12 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych I”;
 - „Zakup 12 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych II”;
 - „Zakup 15 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych”;
 - „Zakup 16 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych”;

⁶ <https://www.mazowieckie.com.pl/pl/kategoria/raporty-roczne>

Łączna kwota dofinansowania, wynikająca z zawartych umów o dofinansowanie na zakup 61 elektrycznych zespołów trakcyjnych, wynosi 663,8 mln zł.

W 2022 r. Spółka realizowała inwestycje w podziale na następujące źródła finansowania:

- środki unijne, dofinansowanie na poziomie 79% kwoty wydatków kwalifikowalnych - zakup 6 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych. Dofinansowanie przyznane zostało w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Działanie 7.2 Infrastruktura kolejowa. Projekt został zrealizowany w 2020 r.;
- środki unijne, dofinansowanie na poziomie 64% kwoty wydatków kwalifikowalnych:
 - zakup 12 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych I (projekt zrealizowany w 2020 r.);
 - zakup 12 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych II (projekt zrealizowany w 2022 r.);
 - zakup 15 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych (projekt zrealizowany w 2022 r.);
 - zakup 16 sztuk nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych.

W związku z powyższym na rzecz Spółki KM w 2022 r. zostało wypłacone dofinansowanie w łącznej wysokości 340,4 mln zł, które dotyczyło następujących projektów:

- „Zakup 12 sztuk nowych pięcioczęłonowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych I” - 34,3 mln zł;
- „Zakup 12 sztuk nowych pięcioczęłonowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych II” - 103,5 mln zł;
- „Zakup 15 sztuk nowych pięcioczęłonowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych” - 161,7 mln zł;
- „Zakup 16 sztuk nowych pięcioczęłonowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych” - 40,9 mln zł.

Spółka KM zgłosiła również projekty inwestycyjne związane z zakupem taboru kolejowego oraz budową baz utrzymaniowo-naprawczych do Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Programu Regionalnego: Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027. Zarząd Województwa Mazowieckiego zatwierdził dofinansowanie w ramach FEM 2021-2027 następujących inwestycji:

- zakup 15 sztuk pięcioczęłonowych EZT - planowane dofinansowanie w wysokości 55 mln euro;
- budowa baz utrzymaniowo - naprawczych taboru kolejowego w Sochaczewie i Radomiu- planowane dofinansowanie w wysokości 60 mln euro.

W poniższej tabeli przedstawiono przedsięwzięcia realizowane w ramach zadania na terenie Mazowsza.

Tabela 14. Przykładowe przedsięwzięcia związane ze zwiększeniem udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Gmina Kozienice	W 2021 r. w wyniku przeprowadzonego postępowania przetargowego, które obejmowało wykonanie „Studium Planistyczno-Prognostycznego dla nowego połączenia kolejowego Kozienice – Warszawa” wyłoniono wykonawcę. 29.10.2021 r. nastąpił odbiór dokumentacji projektowej, następnie złożono wnioski w ramach II etapu naboru do „Programu Uzupelniania Lokalnej Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej + do 2028” r. Ponadto wprowadzenie transportu miejskiego „METROBUS” w celu zmniejszenia emisji z samochodów osobowych mieszkańców miasta. W 2021 r. utworzono 4 dodatkowe linie, które obejmują miejscowości: Aleksandrówka, Nowiny, Łuczynów, Majdany, Opatkowice, Przewóz, Cudów, Wymysłów, Wójtostwo, Janików, Janików Folwark, Ruda, Śmietanki, Janów.	Zadanie kontynuowane
Gmina Radzymin	Zwiększenie ilości kursów w SKM.	800 000
UMWM	Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich poprzez zakup 61 sztuk nowych pięciocłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych serii ER160 FLIRT3, przeznaczonych do świadczenia usług publicznych w zakresie wykonywania kolejowych przewozów pasażerskich na obszarze Województwa Mazowieckiego.	885 276 513
WKD Sp. z o.o.	"Modernizacja infrastruktury kolejowej linii WKD-poprzez budowę drugiego toru linii kolejowej nr 47 od Podkowy Leśnej do Grodziska Mazowieckiego". Zakres inwestycji obejmuje odcinek linii kolejowej nr 47 WKD od km 24,690 do km 32,637 oraz tor linii kolejowej nr 48 w rejonie połączenia rozjazdowego w km 25,900. 20.08.2021 ogłoszone zostało postępowanie o udzielenie zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego na wykonanie robót budowlanych. Umowa z Wykonawcą na realizację robót budowlanych została podpisana w dniu 10.05.2022. W ciągu 2022 r. podjęto budowę nowego toru nr 1 oraz przebudowę stacji Grodzisk Mazowiecki Radońska. Termin zakończenia realizacji inwestycji zaplanowano do 29.12.2023.	154 215 020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

OP.3.3. Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych wojewódzkich i krajowych, utwardzenie dróg i poboczy oraz opracowanie dokumentacji projektowej

W latach 2021-2022 w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad przedsięwzięto, kontynuowano lub zakończono inwestycje w zakresie budowy i przebudowy dróg krajowych i autostrad, utwardzenia dróg i poboczy oraz przygotowania dokumentacji projektowej. Łączny

koszt przeznaczony na realizację przedsięwzięć wyniósł 4 765,12 mln zł. Poniższa tabela przedstawia realizowane przedsięwzięcia z wyszczególnieniem kosztów w latach 2021-2022.

Tabela 15. Przedsięwzięcia realizowane przez GDDKiA w zakresie budowy i przebudowy dróg krajowych i autostrad, utwardzenia dróg i poboczy oraz przygotowania dokumentacji projektowej w latach 2021-2022

Nazwa przedsięwzięcia	Całkowity koszt przedsięwzięcia [zł]	Koszt w 2021 r. [zł]	Koszt w 2022 r.[zł]
Budowa i przebudowa chodników wraz z odwodnieniem pasa drogowego w ciągu DK 63 w miejscowości Sterdyń od km 220+485,5 do km 221+173,80.	3 680 262	nie realizowano	brak danych
„Projekt i budowa autostrady A2 Warszawa – Kukuryki na odcinku węzeł „Ryczołek” (koniec obwodnicy Mińska Mazowieckiego) – Siedlce Odcinek III od węzła „Ryczołek” (bez węzła) do węzła „Groszki” (z węzłem) o długości około 12,06 km.	499 759 124	31 042 678	155 109 694
„Projekt i budowa autostrady A2 Warszawa – Kukuryki na odcinku węzeł „Ryczołek” (koniec obwodnicy Mińska Mazowieckiego) – Siedlce Odcinek IV od węzła "Groszki" (bez węzła) do węzła "Gręzów" (bez węzła) o długości około 12,89 km.	530 816 291	25 447 296	50 877 162
„Projekt i budowa autostrady A2 Warszawa – Kukuryki na odcinku węzeł „Ryczołek” (koniec obwodnicy Mińska Mazowieckiego) – Siedlce Odcinek V od węzła “Gręzów” (z węzłem) do węzła “Swoboda” (z węzłem) o długości około 12,49km”.	559 161 351	36 484 952	277 607 295
Budowa chodnika w województwie mazowieckim w ciągu DK 19 w miejscowości Łosice od km 185+100-186+160.	1 780 132	1 780 132	nie realizowano
Przebudowa skrzyżowania DK50 z drogą gminną nr 291526W w miejscowości Wyszogród” – umowa nr 362/2020.	11 884 343	brak danych	nie realizowano
Rozbudowa DK 50 z budową włączenia drogi powiatowej Janiec - Małużyn do Ronda (Zadanie 1). Budowa chodnika do cmentarza od km 25+345 do km 25+432 (Zadanie 2). Budowa chodnika od km 25+432 do km 25+882 (Zadanie 3).	5 254 906	brak danych	2 675 677
Projekt i budowa węzła „Lubelska” na przecięciu dróg ekspresowych S17 i S2 do autostrady A2 wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, budowlami i urządzeniami budowlanymi.	326 877 064	326 877 064	nie realizowano

Nazwa przedsięwzięcia	Całkowity koszt przedsięwzięcia [zł]	Koszt w 2021 r. [zł]	Koszt w 2022 r.[zł]
Umocnienie poboczy na łukach wew. kostką kamienna DK 60; DK 50; DK 62.	21 554	21 554	nie realizowano
Utwardzanie poboczy, remont nawierzchni. (Teren administrowany przez Rejon w Płocku - droga krajowa nr 10, 60, 62).	20 999 180	14 041 896	6 957 284
Przebudowa drogi krajowej nr 79 w Piasecznie (ul. Puławska) na odcinku od km 8+895.00 do km 9+235.00 (od skrzyż. z ul. Energetyczną do skrzyż. z ul. Syrenki).	9 435 566	2 043 487	7 392 079
Budowa wiaduktu w Legionowie na drodze krajowej nr 61 odcinek III-od wiaduktu do skrzyżowania z ul. Wolską.	68 231 037	17 555 859	1 579 033
Rozbudowa DK61 na odcinku Legionowo – Zegrze.	291 077 038	7 745 718	18 658 879
Remont starych przebiegów dróg krajowych nr 50 i 79 na odcinkach zastąpionych przez obwodnicę Góry Kalwarii.	5 422 647	1 072 607	4 350 040
Kontynuacja projektowania i budowa Południowego wylotu z Warszawy drogi ekspresowej S7 od węzła Lotnisko na Południowej Obwodnicy Warszawy do obwodnicy Grójca w zakresie: Odcinek „A” od węzła „Lotnisko” (bez węzła) do węzła „Lesznowola” (z węzłem) – długość odcinka ok. 6,64 km.	529 426 261	244 656 451	56 384 155
Kontynuacja projektowania i budowa Południowego wylotu z Warszawy drogi ekspresowej S7 od węzła Lotnisko na Południowej Obwodnicy Warszawy do obwodnicy Grójca-Odcinek „B” od węzła „Lesznowola” (bez węzła) do węzła „Tarczyn Północ” (z węzłem) - dług. odcinka 14.8 km.	679 543 991	53 378 917	196 205 125
Projekt i budowa Południowego wylotu z Warszawy drogi ekspresowej S7 od węzła Lotnisko na Południowej Obwodnicy Warszawy do obwodnicy Grójca-Odcinek „C” od węzła „Tarczyn Północ” (bez węzła) do początku obwodnicy Grójca w ciągu istniejącej drogi ekspresowej S7-dług. odcinka 7,9 km.	217 690 502	25 678 990	11 633 719
Opracowanie Studium Techniczno-ekonomiczno-środowiskowego z elementami koncepcji programowej wraz z materiałami do uzyskania Decyzji o Środowiskowych Uwarunkowaniach dla zadania „Budowa	1 987 680	45 203	955 593

Nazwa przedsięwzięcia	Całkowity koszt przedsięwzięcia [zł]	Koszt w 2021 r. [zł]	Koszt w 2022 r.[zł]
obwodnicy Skaryszewa w ciągu drogi krajowej nr 9".			
Dokumentacja projektowa: "Rozbudowa drogi krajowej nr 57 na odcinku km około 146+550 do km 147+500 w m. Przasnysz" wraz z pełnieniem przez Wykonawcę Nadzoru Autorskiego.	650 000	brak danych	nie realizowano
Opracowanie Koncepcji oraz materiałów do uzyskania Decyzji o środowiskowych Uwarunkowaniach wraz z jej uzyskaniem dla zadania: „Rozbudowa drogi krajowej nr 9 na odcinku od końca obwodnicy Skaryszewa do początku obwodnicy Iłży od km ok. 20+700 do km ok.32+900".	22 38 600	brak danych	183 270
Rozbudowa dróg tj. DK79, DK60, DK50, DK62.	976 856 219	1 915 551	2 993 599

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie w latach 2021-2022 realizował szereg działań w zakresie budowy i przebudowy dróg wojewódzkich, utwardzania dróg i poboczy oraz opracowania dokumentacji projektowej. Łączne środki przeznaczone przez MZDW na realizację zadań wyniosły 598,995 mln zł.

W Zarządach Dróg Powiatowych realizacja zadania obejmowała działania z zakresu:

- rozbudowy, przebudowy i podniesienia stanu technicznego dróg powiatowych, opracowania dokumentacji projektowych na rozbudowę dróg powiatowych - PZDP Ciechanów, ZDP Garwolin, ZDP Grodzisk Mazowiecki, ZDP Lipsko, ZDP Mława, ZDP Ostrołęka, ZDP Ożarów Mazowiecki, ZDP Płońsk, ZDP Pułtusk, ZDP Sierpc, ZDP Sochaczew, ZDP Węgrów;
- przebudowy mostów, budowy chodników, rond oraz opracowania koncepcji budowy mostu oraz przygotowania zadań inwestycyjnych do realizacji - ZDP Grójec; ZDP Mińsk Mazowiecki;
- budowy miejsc postojowych, wykonania przejścia dla pieszych, wykonanie nakładki asfaltobetonowej na drogach powiatowych, przebudowy przepustu w ciągu drogi powiatowej, rozbudowy na rondo skrzyżowania dróg powiatowych, poprawa bezpieczeństwa na drodze powiatowej, zmniejszenia emisji hałasu oraz zanieczyszczeń - ZDP Otwock; ZDP Przasnysz, ZDP Szydłowiec;
- robót budowlanych związanych z wymianą nawierzchni jezdni, budową chodników, remontem dróg, wykonania i utwardzenia pobocza, przebudową skrzyżowań, doświetleniem przejść dla pieszych, poprawą bezpieczeństwa pieszych i użytkowników drogi, poprawą układów odwodnienia na terenie dróg powiatowych - ZDP Kozienice, ZDP Płock;

- wykonania zjazdów, budowy kładki dla pieszych, wykonania pionowego i poziomego oznakowania jezdni, przebudowy obiektu mostowego, przebudowy skrzyżowań, w tym: zmiany lokalizacji zatoki autobusowej, wykonania korekty łuków poziomych na skrzyżowaniach dróg powiatowych z gminnymi, wyznaczenia nowych przejść dla pieszych, wyznaczenia nowych miejsc postojowych, wyznaczenia nowych ciągów komunikacyjnych, wykonania nowego oznakowania poziomego i pionowego dróg - ZDP Zwoleń.

ZDM w Warszawie realizował zadanie poprzez:

- przebudowę ul. Środkowej na odcinku od ul. Kowieńskiej do ul. Stalowej;
- budowę ciągu ulic: Codzienna, Władysława Łokietka, Pratulińska (od ul. Młodzieńczej do ul. Handlowej) - prace przygotowawcze;
- poprawę układu drogowego w Dzielnicy Białołęka, w tym: przebudowa (rozbudowa) jezdni lokalnej ul. Modlińskiej na odc. ul. Przaśna - ul. Kasztanowa; inwestycja realizowana jest w dzielnicy Białołęka;
- poprawę układu drogowego w Dzielnicy Białołęka, w tym: rozbudowy ul. Białołęckiej na odcinku ul. Kopijników-ul. Ketlinga;
- poprawę układu drogowego w Dzielnicy Białołęka, w tym: rozbudowa ul. Kąty Grodzkie na odc. ul. Zdziarska-ul. Berensona wraz z rozbudową skrzyżowania ulic: Ostródzka-Zdziarska;
- poprawę układu drogowego w Dzielnicy Białołęka, w tym: rozbudowa ciągu ulic: Kołacińska – Szynowa; inwestycja realizowana jest na terenie dzielnicy Białołęka;
- przebudowę mostu w ciągu ul. Płochocińskiej nad Kanałem do Faelbetu - prace przygotowawcze;
- rozbudowę ul. Grzybowskiej na odc. ul. Jana Pawła II - ul. Siedmiogrodzka;
- Przebudowę Placu Narutowicza;
- budowę ul. Nowotrockiej odcinek od ul. św. Wincentego do ul. Radzywińskiej - prace przygotowawcze;
- budowę obwodnicy śródmiejskiej na odc. od Ronda Wiatraczna do Ronda „Żaba”, w tym: etap i - odc. od Ronda Wiatraczna do ul. Radzywińskiej - prace przygotowawcze;
- budowę ul. Lazurowej na odcinku od ul. Górczewskiej do Alei Obrońców Grodna (trasa S8);
- rozbudowę wiaduktów w ciągu Trasy Łazienkowskiej przy Agrykoli, w tym: Etap I - rozbudowa wiaduktów - część 2;
- budowę ul. Ciszewskiego na odcinku ul. Kiedacza - al. Rzeczypospolitej - prace przygotowawcze;
- rozbudowę drogi wojewódzkiej nr 631 w zakresie budowy obiektu mostowego w ciągu ulic Marsa – Żołnierska wraz z przebudową istniejącego układu drogowego oraz sieci uzbrojenia terenu;
- wykonanie robót budowlanych rozbudowy ulic: Wybrzeże Szczecińskie oraz Wybrzeże Helskie na odc. rejon ul. Okrzei do ul. Wybrzeże Puckie wraz z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym w ramach zadania inwestycyjnego pn. Rozbudowa ul. Wybrzeże Helskie wraz z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym oraz przebudowa sieci

wodociągowej: DN 150 w ul. Kłopotowskiego, DN 150 w ul. Okrzei i DN 100 w ul. Panieńskiej;

- przebudowę skrzyżowania ulic: Grójeckiej, Harfowej, Raławickiej - część 2 przebudowa drogi, ścieżki rowerowej i chodnika, torowiska tramwajowego w obrębie skrzyżowania, budowę przystanków autobusowych oraz budowę pasa do zawracania na ul. Grójeckiej;
- budowę ul. Projektowanej 6 KD-L na odcinku ul. Emilii Plater-ul. Marszałkowska - prace przygotowawcze. W ramach inwestycji przewidywano budowę drogi publicznej pomiędzy ulicami Emilii Plater i ul. Marszałkowską w dowiązaniu do planowanych w obszarze inwestycji;
- budowę drogi na odc. od ul. gen. T. Bora-Komorowskiego do al. Stanów Zjednoczonych - prace przygotowawcze. Inwestycja przewidywała budowę nowego połączenia drogowego pomiędzy ul. gen. T. Bora-Komorowskiego i al. Stanów Zjednoczonych wraz z budową ścieżki rowerowej.

W 2021 r. ZDM w Warszawie wyremontował: 122,1 tys. m² jezdni, 18,5 tys. m² odnowionych chodników, 38 km wybudowanych i wyremontowanych tras rowerowych, 31 nowych lub wyremontowanych sygnalizacji świetlnych⁷. W 2022 r. ZDM w Warszawie wyremontował: 271 tys. m² jezdni, 87,3 tys. m² odnowionych chodników, 25 km wybudowanych i wyremontowanych tras rowerowych, 35 nowych lub wyremontowanych sygnalizacji świetlnych, 16 skrzyżowań włączonych do zintegrowanego systemu zarządzania ruchem⁸.

W gminach Sierpc, Białobrzegi, Zwoleń, Chotcza-Józefów, Goworowo, Jakubów, Kluczbork-Osada, Liw, Łaskarzew, Naruszewo, Ojrzeń, Paprotnia, Pokrzywnica, Przasnysz, Przytyk, Wierzbica oraz Zaręby Kościelne prowadzono m.in. przebudowę oraz budowę szeregu dróg gminnych, zakup kruszywa w celu poprawy nawierzchni dróg gminnych oraz przebudowy i budowy chodników dla pieszych.

Tabela 16. Parametry określające realizację zadania OP.3.3. w latach 2021-2022 na terenie Mazowsza

Parametr – ogólna długość dróg	Jednostka	2021 r.	2022 r.
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	km	14 228,7	14 196,6
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	km	978,1	989,4
Drogi gminne w powiecie o nawierzchni twardej	km	brak danych	21 454,9
Drogi gminne w powiecie o nawierzchni gruntowej	km	brak danych	13 513,0
Drogi ekspresowe ogółem		400,5	477,4
miejskie	km	94,3	96,6
zamiejskie		306,2	380,8
Autostrady ogółem		82,4	82,4
miejskie	km	6,3	6,3
zamiejskie		76,1	76,1

Źródło: GUS

⁷ <https://zdm.waw.pl/dzialania/raport-roczny/raport-roczny-2021/>

⁸ <https://zdm.waw.pl/dzialania/raport-roczny/raport-roczny-2021/>

OP.3.4. Udrożnienie obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic

Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie w 2021-2022 r. realizował działania środowiskowe w zakresie udrożnienia obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic - opracowanie dokumentacji projektowej, a także uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzji o pozwoleniu wodnoprawnym, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej dla budowy zachodniej obwodnicy Mławy - odcinek między ul. Gdyńską a nowoprojektowaną drogą krajową S7. Koszty zadania: 2 423 100 zł.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie realizowała następujące inwestycje w zakresie tego zadania:

- kontynuacja projektowania i budowa obwodnicy Iłży w ciągu drogi krajowej nr 9;
- projekt i budowa obwodnicy Pułtusza w ciągu drogi krajowej nr 61;
- projekt i budowa obwodnicy Kołbieli w ciągu drogi krajowej nr 50;
- budowa obwodnicy Ciepiewa w ciągu DK nr 79 – prace przygotowawcze;
- budowa obwodnicy Lipska w ciągu drogi krajowej nr 79 – prace przygotowawcze.

Łączny koszt zadań to 1 217,97 mln zł.

OP.3.5. Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych

Zarząd Dróg Miejskich w Warszawie kontynuował realizację inwestycji mających na celu budowę dróg rowerowych. Realizowano m.in. projekty i zadania tj.:

- „Marszałkowską na rowerze”;
- Most pieszo-rowerowy na Pragę;
- Al. Jerozolimskie i ul. Krucza;
- Przebudowa Placu Pięciu Rogów;
- Warszawski rower publiczny „Veturilo”.

Większość projektów obejmowała budowę lub przebudowę ścieżki rowerowej, przebudowę chodników i krawężników oraz nasadzenie zieleni miejskiej. Przebudowa miasta polegająca na budowie ścieżek rowerowych miała służyć polepszeniu dróg komunikacyjnych oraz rozbudowie spójnego systemu dróg. W 2021 r. długość tras rowerowych wynosiła 708 km, a w 2022 r. – 736 km.

W 2021 r. ZDM w Warszawie wybudował i wyremontował 38 km tras rowerowych, natomiast w 2022 r. - 25 km wybudowanych i wyremontowanych tras rowerowych. W 2021 r. wypożyczono 3,3 mln miejskiego roweru Veturilo, a w 2022 r. - 3,9 mln.

MZD w Płocku realizowało zadanie poprzez rozbudowę i przebudowę dróg powiatowych oraz gminnych, które obejmowały również budowanie nowych ścieżek rowerowych.

Działania wykonywane w ramach tego zdania, obejmujące wykonywanie lub przebudowę chodników czy ścieżek rowerowych zlokalizowanych w ciągu dróg wojewódzkich, były wykonywane głównie w ramach projektów opisanych w zadaniu OP.3.3. Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych wojewódzkich i krajowych, utwardzenie dróg i poboczy oraz opracowanie dokumentacji projektowej.

Poniżej przedstawiono przykładowe inwestycje, które zostały współfinansowane ze środków RPO WM w latach 2021-2022.

Tabela 17. Przykładowe przedsięwzięcia związane z rozwojem transportu rowerowego współfinansowane ze środków RPO WM w latach 2021-2022

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Kwota dofinansowania w latach 2021-2022 [zł]
Gmina Kobyłka	Budowa ścieżki rowerowej ul. Ossowskiej na odcinku od. ul. Nadarzyn do ul. Turowskiej w Kobyłce.	316 004	243 046
Gmina Legionowo	Budowa ścieżek rowerowych w mieście Legionowo.	9 523 779	5 043 904
Gmina Płońsk	Gmina Miasto Płońsk rozbudowała oraz uspołniła sieć ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych na terenie miasta w ramach zadania "Budowa ścieżek rowerowych w ramach działania ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej".	5 359 458	4 541 406
Gmina Ożarów Mazowiecki	Projekt partnerski pn. „Promowanie zrównoważonej mobilności miejskiej poprzez rozwój sieci dróg rowerowych na terenie gmin Ożarów Mazowiecki, Leszno i Stare Babice”.	23 177 376	3 226 021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

OP.3.6. Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne

W latach 2021-2022 zadanie zrealizowane zostało m.in. przez Miejski Zarząd Dróg i Komunikacji w Radomiu (MZDiK). MZDiK w Radomiu zakupił 9 sztuk autobusów elektrycznych, 5 sztuk autobusów niskoemisyjnych. Realizacja zadania jest odpowiedzią na zidentyfikowane w Planie gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Radomia potrzeby związane ze zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do atmosfery. Zgodnie z Planem gospodarki niskoemisyjnej zakup nowych, efektywnych autobusów w Radomiu (działanie: RAD025) zmniejszy ilość zanieczyszczeń emitowanych przez pojazdy komunikacji miejskiej. W ramach realizacji zadania zakupiono i zamontowano również 13 sztuk wiat przystankowych.

Poniżej przedstawiono przykładowe podmioty, które zrealizowały zadanie w latach 2021-2022.

Tabela 18. Przedsięwzięcia poprawiające system komunikacji publicznej zrealizowane w latach 2021-2022 w województwie mazowieckim

Podmiot	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Gmina Ciechanów	Zakup 2 nowych autobusów z silnikami EURO VI. Eliminacja starych autobusów.	840 000
Gmina Ojrzeń	Zakup elektrycznego autobusu szkolnego dla Gminy Ojrzeń.	2 432 940
Gmina Pruszków	Umowy z przewoźnikiem na świadczenie usług w zakresie przewozów autobusami komunikacji miejskiej spełniającymi normę czystości spalin EURO6 oraz autobusami elektrycznymi.	16 135 578
Gmina Gąbin	Zakup niskoemisyjnych autobusów – 2 szt. typu MIDI oraz 1 szt. typu MAXI.	2 578 520
Gmina Sobienie-Jeziory	Utworzenie 3 linii komunikacyjnych na terenie Gminy Sobienie-Jeziory skorelowanych z linia powiatową. Linia S11- Sobienie-Jeziory – Mariańskie Porzeczce – Szymanowice. Linia S12- Sobienie-Jeziory – Stary Zambrzyków – Sobienie-Jeziory. Linia S13-Sobienie-Jeziory – Warszówka – Warszawice – Sobienie-Jeziory.	271 365
M.st. Warszawa	Zakup autobusów niskopodłogowych CNG, obsługa pasażerów autobusami CNG, zakup 190 szt. autobusów niskoemisyjnych.	276 567 682
Gmina Grabów nad Pilicą	Zakup autobusu elektrycznego.	2 697 289

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Poniżej przedstawiono umowy podpisane w latach 2021-2022 na poprawę systemu komunikacji publicznej na terenie województwa mazowieckiego współfinansowane ze środków RPO WM oraz NFOŚiGW.

Tabela 19. Przedsięwzięcia poprawiające system komunikacji publicznej współfinansowane ze środków RPO WM 2014-2020

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Kwota dofinansowania w latach 2021-2022 [zł]
Gmina Płońsk	Gmina Miasto Płońsk zakupiła 2 autobusy komunikacji publicznej - 1 o napędzie spalinowym, 2 o napędzie elektrycznym.	2 136 172	1 708 937
Gmina Żyrardów	Zakup dwóch autobusów elektrycznych.	4 305 000	3 444 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Tabela 20. Przedsięwzięcia poprawiające system komunikacji publicznej współfinansowane ze środków NFOŚiGW – umowy podpisane w latach 2021-2022

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Kwota dofinansowania w latach 2021-2022 [zł]
Miasto Mińsk Mazowiecki	Zakup 6 autobusów elektrycznych wraz z budową infrastruktury stanowisk ładowania w celu obniżenia wykorzystania paliw emisyjnych (dotacja).	18 315 603	9 646 828
Miasto Mińsk Mazowiecki	Zakup 6 autobusów elektrycznych wraz z budową infrastruktury stanowisk ładowania w celu obniżenia wykorzystania paliw emisyjnych (pożyczka).	18 315 603	8 668 775
Miasto Siedlce	Zeroemisyjny Tabor Autobusowy w Siedlcach.	10 368 526	6 495 459
Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Radomiu Sp. z o.o.	Rozwój elektromobilności w transporcie zbiorowym Miasta Radomia, poprzez zakup 11 autobusów elektrycznych 18 m wraz z infrastrukturą (pożyczka).	19 800 000	7 177 500
Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Radomiu Sp. z o.o.	Rozwój elektromobilności w transporcie zbiorowym Miasta Radomia, poprzez zakup 11 autobusów elektrycznych 18 m wraz z infrastrukturą (dotacja).	19 800 000	12 622 500
Toyota Central Europe Sp. z o.o.	Dofinansowanie zakupu elektrycznego samochodu dostawczego (N1).	799 686	223 800
AB GLASS Andrzej Biedrzycki Sp. j.	Dofinansowanie zakupu elektrycznego samochodu dostawczego (N1).	238 333	59 470
Man Financial Services Poland Sp. z o.o.	Dofinansowanie zakupu elektrycznego samochodu dostawczego (N1).	1 057 800	258 000

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Kwota dofinansowania w latach 2021-2022 [zł]
Mazowiecki Szpital Wojewódzki Drewnica Sp. z o.o.	Dofinansowanie zakupu elektrycznego samochodu dostawczego (N1).	190 321	57 096
Cygan Sp. z o.o. sp. k.	Dofinansowanie zakupu elektrycznego samochodu dostawczego (N1).	709 203	212 761
Warszawskie Przedsiębiorstwo Mostowe Mosty Sp. z.o.o.	Dofinansowanie zakupu elektrycznego samochodu dostawczego N1.	269 144	67 048
Gmina Zakrzew	Zakup autobusów elektrycznych wraz z punktami ładowania w Gminie Zakrzew.	10 395 200	7 022 025
Gmina Michałowice	Zeroemisyjne autobusy dla Gminy Michałowice (dotacja).	4 084 828	2 398 807
Gmina Michałowice	Zeroemisyjne autobusy dla Gminy Michałowice (pożyczka).	4 084 828	1 686 021
Gmina Pułtusk	Rozwój elektromobilności na terenie gminy Pułtusk - zakup pojazdów elektrycznych (dotacja).	2 340 000	1 518 000
Gmina Pułtusk	Rozwój elektromobilności na terenie gminy Pułtusk - zakup pojazdów elektrycznych (pożyczka).	2 340 000	682 000
Gmina Miejska Ciechanów	Zakup taboru niskoemisyjnego w Ciechanowie.	6 439 050	3 926 250

Źródło: NFOŚiGW

Zadanie realizowane było przez miasta: Siedlce, Ostrołęka, Płock, Radom, gminy: Ciechanów, Płońsk, Żyrardów, Gąbin, Kozienice, Przysucha, Brochów, Grabów nad Pilicą, Ojrzeń, Pruszków, Sobienie-Jeziory, Stromiec.

OP.3.7. Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrów miast

Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrów miast ma za zadanie zmniejszenie natężenia hałasu oraz zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, a także

zmniejszenie ruchu na ulicach w danym obszarze. Zakazy te realizowane były w gminie miejskiej Nowy Dwór Mazowiecki, Podkowa Leśna.

Zadanie realizowane jest również w mieście Płock. W ramach projektu „STOP TIROM” z Budżetu Obywatelskiego i Zarządzeniem nr 423/2015 Prezydenta Miasta Płocka z dnia 18 marca 2015 r., który kontynuowany jest poprzez Zarządzenie nr 1376/2020 Prezydenta Miasta Płocka z dnia 18 marca 2020 r., wprowadzono zasady i tryb wydawania zezwoleń w postaci identyfikatorów, upoważniających do wjazdu, poruszania się po obszarze (ulicach) Gminy Miasto Płock objętych zakazem ruchu wyrażonym znakami drogowymi „B-5”.

Od 1997 r. jako zadanie ciągle realizowane jest ograniczenie ruchu samochodów ciężarowych na terenie m.st. Warszawy.

OP.3.8. Budowa parkingów Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride

Celem realizacji zadania polegającego na budowie parkingów „Park&Ride”, „Bike&Ride” oraz „Kiss&Ride” była integracja transportu zbiorowego z komunikacją indywidualną oraz zmniejszenie natężenia ruchu w centrum miast. Ważnym czynnikiem związanym z realizacją zadania było zmniejszenie negatywnego oddziaływania indywidualnych środków transportu (m.in. samochodów osobowych) na środowisko, których użytkowanie związane jest z emisją spalin i hałasu. Parkingi miały na celu ułatwienie dostępu do centrum miasta osobom korzystającym z komunikacji publicznej.

W latach 2021-2022 zadanie polegające na budowie parkingów typu Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride było realizowane m.in. przez poniższe JST.

Tabela 21. Przedsięwzięcia związane z budową parkingów typu Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride na terenie Mazowsza w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Miasto Ciechanów	Opracowanie dokumentacji technicznej budowy P&R przy stacji PKP Ciechanów Przemysłowy wraz z przebudową dróg dojazdowych oraz połączeniem z siecią ścieżek rowerowych.	479 700
Miasto Kobyłka	Budowa parkingu Parkuj i Jedź PKP Kobyłka (w formule zaprojektuj-wybuduj) w pobliżu przystanku kolejowego „Kobyłka” przy ul. Warszawskiej w Kobyłce.	6 332 672
Miasto Milanówek	Poprawa jakości powietrza na terenie ZIT WOF poprzez budowę parkingów „Parkuj i Jedź”.	6 224 996
Miasto Nowy Dwór Mazowiecki	Budowa parkingu typu Parkuj i Jedź przy ul. Morawicza w Nowym Dworze Mazowieckim na 256 miejsc postojowych, ok. 40 miejsc dla rowerów.	4 374 850
Miasto Płońsk	Gmina Miasto Płońsk wybudowała 3 parkingi P&R na obrzeżach miasta. Na parkingach znajdują się przystanki komunikacji publicznej mające za zadanie zachęcić przyjezdnych do pozostawienia samochodu i skorzystania z komunikacji publicznej w ramach	538 885

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
	zadania "Budowa ścieżek rowerowych w ramach działania ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej".	
Miasto Sulejówek	Budowa łącznie 10 parkingów typu Park&Ride („Parkuj i Jedź”) na terenach gmin Grodzisk Mazowiecki, Michałowice, Milanówek, Pruszków, Sulejówek i Żyrardów, w tym budowa parkingu wielopoziomowego w Sulejówku przy ul. Zofii Nałkowskiej i ul. Marii Konopnickiej na działce nr 151/1, obręb 0026, przy stacji PKP Sulejówek Miłosna, obejmująca budowę 121 miejsc parkingowych dla samochodów osobowych, 2 dla samochodów elektrycznych oraz 64 miejsc dla rowerów.	12 495 533
Miasto Żyrardów	"Budowa Parkingu nr 1, który zlokalizowany został w pasie drogowym ul. Dekerta". Wykonano m.in.: 13 miejsc parkingowych dla samochodów (w tym 2 dla niepełnosprawnych) i wiatę ze stojakami dla 20 rowerów; przebudowę jezdni, chodników oraz remont istniejących zjazdów publicznych i indywidualnych; system monitoringu wizyjnego; kanalizację teletechniczną.	1 216 164
Miasto Żyrardów	"Budowa Parkingu nr 2, który zlokalizowany został w pasie drogowym ul. Mielczarskiego oraz na działkach w sąsiedztwie drogi". Wykonano m.in. 33 miejsca parkingowe dla samochodów (w tym 2 dla niepełnosprawnych) i 2 wiaty ze stojakami dla łącznie 20 rowerów; przebudowę jezdni, chodników oraz remont istniejących zjazdów publicznych i indywidualnych; system monitoringu wizyjnego; kanalizację teletechniczną.	1 618 030
Gmina Głinojeck	Rozbudowa ul. Polnej w Głinojecku.	285 000
Gmina Pilawa	Rozwój mobilności miejskiej poprzez budowę centrum przesiadkowego przy dworcu PKP w Pilawie.	8 441 719
Gmina Radzymin	Wykonanie projektu budowy parkingu i przebudowy drogi ul. Słowackiego w miejscowości Radzymin.	216 817
Gmina Wołomin	Budowa centrum przesiadkowego w ciągu ul. Żelaznej i pl. J. Cicheckiego w Wołominie oraz systemu Parkuj i Jedź w ciągu ul. Przytorowej w Duczkach wraz z budową ul. Żelaznej w Wołominie i ul. Przytorowej w Duczkach (Centrum przesiadkowe ul. Żelazna w Wołominie).	440 770
Gmina Wołomin	Budowa centrum przesiadkowego w ciągu ul. Żelaznej pl. J. Cicheckiego w Wołominie oraz systemu Parkuj i Jedź w ciągu ul. Przytorowej w Duczkach wraz	851 806

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
	z budową ul. Żelaznej w Wołominie i ul. Przytorowej w Duczkach (P+J ul. Przytorowa w Duczkach).	
Gmina Wołomin	Remont nawierzchni rampy kolejowej przy ul. Żelaznej w Wołominie-miejsca parkingowe.	3 809 259
Gmina Michałowice	Budowa parkingów P+R w Komorowie przy ul. Cegalnej i Kolejowej.	4 062 920
Gmina Pruszków	Budowa parkingów w systemie „Parkuj i Jedź” przy stacji WKD przy ul. Pawiej i przy ul. Sadowej w Pruszkowie.	849 337
M.st. Warszawa	Budowa parkingów Park&Ride P+R Żerań PKP i P+R Jeziorki PKP.	19 500 481

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

OP.3.9. Projekt i rozbudowa II linii metra w Warszawie

Budowa II linii metra została podzielona na odcinki: zachodni, centralny i wschodni. Odcinek centralny oddano do eksploatacji w 2015 r. Od 2016 r. trwa budowa odcinka wschodniego oraz zachodniego. W latach 2021-2022 zadanie realizowano w ramach inwestycji związanej z budową II linii metra w Warszawie, w tym:

- Projekt budowy II linii metra, w tym konstrukcja budowy odcinka zachodniego: od szlaku za stacją "Księcia Janusza" do stacji "Powstańców Śląskich";
- Projekt budowy II linii metra, w tym dokończenie budowy odcinka wschodniego-północnego II linii metra (do stacji "Bródno");
- Dokończenie budowy odcinka zachodniego od szlaku ze stacją "Powstańców Śląskich" do "Połczyńska" wraz ze stacją Techniczno-Postojową "Mory".

Całkowity koszt poniesiony w latach 2021-2022 wyniósł ok. 5 056,66 mln zł. Wartość dofinansowania w ramach POIiŚ w latach 2021-2022 to 751,67 mln zł.

OP.3.10. Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez oczyszczanie dróg

Zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 320), zarządca drogi ma obowiązek utrzymania nawierzchni jezdni i dróg w stanie zapewniającym bezpieczeństwo ruchu drogowego. Realizowany jest on m.in. poprzez oczyszczanie dróg, szczególnie przez prace porządkowe przed sezonem zimowym i odpowiednie zagospodarowanie powstających odpadów.

Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie w latach 2021-2022 na bieżąco zajmował się ograniczeniem pylenia wtórnego poprzez oczyszczanie dróg wojewódzkich zarządzanych przez MZDW. W latach 2021-2022 koszt przedsięwzięcia wyniósł prawie 23,33 mln zł.

Okresowe czyszczenie ulic jest zadaniem ciągłym i jego realizacja należy do zadań własnych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego na terenie województwa.

OP.3.11 Wyposażenie właściwych jednostek w urządzenia do pomiaru emisji zanieczyszczeń do powietrza

Zgodnie z danymi pozyskanymi od jednostek samorządu terytorialnego, zadanie było realizowane w szerszym kontekście i nie dotyczyło wyłącznie źródeł komunikacyjnych.

Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Radomiu zakupił pojazd wyposażony m.in. w urządzenie do pomiaru emisji zanieczyszczeń do powietrza.

W gminie Przasnysz rozbudowano system monitoringu jakości powietrza poprzez zakup 3 szt. sensorów pomiarowych jakości powietrza, tablicy LED informującej mieszkańców o aktualnych stężeniach pyłów zawieszonych oraz przeprowadzenia konkursu plastycznego dla uczniów szkół podstawowych.

W poniższej tabeli przedstawiono realizację zadania przez podmioty w województwie mazowieckim w latach 2021-2022.

Tabela 22. Przedsięwzięcia związane z wyposażeniem właściwych jednostek w urządzenia pomiaru emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie Mazowsza w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Dzielnica Wola m.st. Warszawy	Zainstalowano czujnik czystości powietrza na budynku Szkoły Podstawowej Integracyjnej nr 317, Szkoły Podstawowej nr 234 i nr 234 oraz Przedszkola nr 273.	brak danych
Gmina Ciechanów	W ramach zadania zainstalowano stację meteorologiczną i czujnik skażeń. Dane ze stacji meteorologicznej tj. temperatura, wilgotność, prędkość i kierunek wiatru, ciśnienie atmosferyczne, pomiar opadów deszczu udostępniane są stronie internetowej Urzędu Miasta Ciechanów.	262 621
Gmina Marki	Zakup narzędzi służących do kontroli palenisk domowych na terenie Gminy Miasto Marki.	3 849
Gmina Mława	Sensory jakości powietrza-abonament za utrzymanie.	5 579
Gmina Sierpc	Zakup czujników jakości powietrza Airly oraz corocznie zakup abonamentu do funkcjonowania czujników.	5 317
Gmina Żyrardów	Zakup drona w celu kontroli palenisk domowych w Żyrardowie to działanie dofinansowane z budżetu województwa mazowieckiego w ramach programu „Mazowsze dla czystego powietrza 2022”. Zakupiony sprzęt wykorzystywany jest do kontroli spalania przez mieszkańców paliw niedozwolonych lub odpadów.	153 311
Gmina Błonie	Zakup i montaż 5 szt. sensorów pomiarowych mierzących stężenie pyłu PM10 i PM 2,5 z zewnętrzną tablicą informacyjną LED do wyświetlania informacji o jakości powietrza (1 szt.). Lokalizacja sensorów: Bieniewice, Bramki, Błonie, Radzików. Lokalizacja tablicy LED-Błonie.	100 430

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Gmina Brok	Zakup 1 szt. sensor pomiarowy do mierzenia i monitorowania jakości powietrza oraz jeden wyświetlacz zewnętrzny LED.	6 150
Gmina Chorzele	Abonament rocznego odpłatnego świadczenia na rzecz Gminy Chorzele usługi pobierania danych pomiarowych z 24 sztuk sensorów mierzenia jakości powietrza Airly.	22 317
Gmina Gąbin	Kontrola przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej na terenie Miasta i Gminy Gabin poprzez zakup specjalistycznego urządzenia, DRONA, badającego skład dymu z kominów.	115 186
Gmina Grójec	Zakupie tablicy monitorującej stan powietrza.	20 295
Gmina Kozienice	W ramach monitoringu jakości powietrza na terenie Gminy funkcjonuje system monitorowania zanieczyszczenia powietrza, tj. zlokalizowane są czujniki jakości powietrza. Gmina jest w posiadaniu 10 takich czujników. Na stronie http://czujnikimiejskie.pl/public/kozienice/ można sprawdzić aktualny stan powietrza w obrębie każdego z punktów.	brak danych
Gmina Nasielsk	Utrzymanie czujników monitorowania jakości powietrza i tablicy LED informującej o wskazaniach czujników realizowane jest w sposób ciągły.	12 226
Gmina Zakroczym	Czujnik jakości powietrza zamontowany na budynku urzędu miejskiego w Zakroczymiu.	brak danych
Gmina Dębe Wielkie	„Kontrola przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej w Gminie Dębe Wielkie”. W ramach zadania zakupiono środki ochrony osobistej dla urzędników prowadzących kontrole oraz narzędzia do poboru próbek popiołu.	30 508
Gmina Garwolin	Monitoring jakości powietrza w Gminie Garwolin.	50 738
Gmina Grębków	Zakup i montaż czujnika jakości powietrza na budynku Szkoły Podstawowej.	1 907
Gmina Michałowice	Zakup samochodu elektrycznego stanowiącego mobilne laboratorium do badań jakości powietrza w Gminie Michałowice.	207 744
Gmina Olszewo-Borki	Zakup sensora do pomiaru jakości powietrza zamontowanego na budynku Urzędu Gminy w miejscowości Olszewo-Borki.	4 194
Gmina Pruszków	Serwis urządzeń do pomiaru jakości powietrza.	8 868
Gmina Radziejowice	Zakupiono 3 sztuki czujników jakości powietrza, które zapewniają pomiar stężenia szkodliwych pyłów PM 2,5 i PM 10, a także temperatury, wilgotności powietrza	5 498

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
	i ciśnienia atmosferycznego. Czujniki zamontowane zostały w Szkole Podstawowej w Korytowie A, w SP w Kuklówce Radziejowickiej oraz w SP w Radziejowicach.	
Gmina Raszyn	Gmina Raszyn prowadzi stały pomiar jakości powietrza za pomocą 7 mierników jakości powietrza, zainstalowanych na budynkach placówek oświatowych. Pomiar zanieczyszczeń za pomocą mobilnego "smogobusa" oraz drona z głowicą analizującą skład spalin z kominów.	12 275
Gmina Wieliszew	Dzierżawa urządzeń do pomiaru zanieczyszczeń powietrza umiejscowionych na budynkach użyteczności publicznej w gminie Wieliszew.	4 576
Gmina Wiśniew	Zakup systemu informującego o jakości powietrza w gminie Wiśniew.	80 983
Komenda Wojewódzka Policji z siedzibą w Radomiu	Kontrola pojazdów na terenie działania m. Płock, Radom, Siedlce i Żuromin Skontrolowano łącznie 504 pojazdy. Wykryto 2 przypadki przekroczenia norm spalin.	brak danych
Powiat pułtuski	W ramach programu „Edukacyjna Sieć Antysmogowa” Zespół Szkół Zawodowych im. Jana Ruskowskiego w Pułtusku został wyposażony w czujnik mierzący poziom zanieczyszczenia powietrza.	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

3.1.1.4 OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki

OP.4.1. Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych

W tabeli poniżej przedstawiono podmioty, które w latach 2021-2022 realizowane niniejsze zadanie oraz krótki opis tych działań. Modernizacja instalacji ma na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych oraz pyłowych do powietrza.

Tabela 23. Przedsięwzięcia zrealizowane w ramach zadania dot. modernizacji instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]
Gmina Wołomin	Modernizacja instalacji odpylania spalin oraz źródła spalania kotła WR-25/M nr 2-obniżenie mocy cieplnej kotła do 22,2 MW-budowa baterii cyklonów i filtra workowego.	1 129 000
Miasto Siedlce	1.Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. rozbudowało stację redukcyjno-pomiarową gazu wraz z przyłączami do kotłów gazowych na terenie Spółki. 2. Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. zmodernizowało kocioł WR25 nr K1 w technologii ścian szczelnych. 3. Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. zmodernizowało kanały spalin 2 kotłów WR25 nr K1 i K2.	Zad.1. 2 334 171 Zad. 2. 9 335 700 Zad. 3. 619 256
Grupa Orlen	1.Zabudowa nowego podgrzewacza E-BA-901 w miejsce pieca P-BA-901 na instalacji PGH-2/E+ wypałki; ORLEN, Płock. Likwidacja pieca opalanego gazem i zastąpienie go podgrzewaczem elektrycznym. 2. Budowa instalacji do utylizacji gazów siarkowodorowych typu SCOT, ORLEN, Płock. 3. Przebudowa systemu opalania i zasilania paliwem pieców technologicznych Ref V w ZP w Płocku, ORLEN, Płock. 4. Wymiana palników na instalacji Odsiarczanie Gazów Kominowych II, ORLEN, Płock.	Zad.1. 9 600 000 Zad. 2. 500 000 000 Zad. 3. 92 300 000 Zad. 4. 6 000 000
PERN S.A.	Modernizacja komory, fundamentu pompy Pp1-III oraz komory filtra wraz z zabezpieczeniem antykorozyjnym infrastruktury w Bazie Miszewko Strzałkowskie.	brak danych
Zap Sznajder Batterien S.A.	Zakup, montaż urządzenia do cięcia ołowiu na zimno.	219 668

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

OP.4.2. Budowa instalacji przechwytywania zanieczyszczeń powietrza pochodzących z emisji punktowej

Na podstawie pozyskanych danych, w latach 2021-2022 zadanie zostało zrealizowane przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o. Zadanie obejmowało budowę nowej instalacji odpylania spalin z 3 kotłów węglowych WR-25 znajdujących się w Ciepłowni PEC „LEGIONOWO” przy ul. Olszankowej 36 w Legionowie. W skład instalacji oczyszczającej spaliny wchodzi multicyklony, baterie cyklonów oraz filtry workowe. Nowa instalacja gwarantuje skuteczność odpylania do 92% i uzyskiwanie w całym zakresie wydajności pracy kotłów standard emisji pyłu poniżej 100 mg/m² przy zawartości tlenu 6%. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 2 650 000 zł.

W gminie Płońsk zaprojektowano i wybudowano instalację odpylania hali sortowni odpadów komunalnych na terenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Poświętnem gm. Płońsk. Koszt zadania 909 900 zł.

Na terenie gminy Wyszaków zainstalowano instalację odpylania kotłów węglowych (koszt zadania 1 952 032 zł). Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. zmodernizowało instalację odpylania spalin dla kotła węglowego WR10 nr K3 koszt zadania 1 224 533 zł.

Na terenie miasta Płock zamontowano filtry HEPA w kanałach wentylacyjnych. W Emilianowie zrealizowano modernizację instalacji odzysku par benzyn w BP 05 przez PERN S.A.

Ponadto projekty środowiskowe wpisujące się w zadanie OP.4.2. realizowała Grupa ORLEN, PERN S.A. oraz Gmina Wołomin opisane w zadaniu OP.4.1.

W tabeli poniżej zestawiono parametry charakteryzujące zmiany wielkości emisji zanieczyszczeń przemysłowych w raportowanym okresie na podstawie danych GUS.

Tabela 24. Parametry określające stopień realizacji zadania OP.4.2. w latach 2021-2022

Parametr	Jednostka	2021 r.	2022 r.
Zdolność zainstalowanych urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń pyłowych	t/r	2 320 868	625 720
Zdolność zainstalowanych urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń gazowych	t/r	281 200	285 231
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń pyłowych	t/r %	99,9	99,7
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń gazowych	t/r %	81,5	83,0
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem		33 445 444	33 337 768
ogółem (bez dwutlenku węgla)		64 032	58 325
niezorganizowana		11 336	2 929
dwutlenek siarki	t/r	22 859	21 888
tlenki azotu		23 895	20 633
tlenek węgla		11 896	11 267
dwutlenek węgla		33 381 412	33 279 443
metan		450	719
podtlenek azotu		340	222
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem		1 992	1 843
ogółem na 1 km ² powierzchni		0,06	0,05
niezorganizowana		5	3
ze spalania paliw	t/r	1 613	1 458
cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych		13	14
krzemowe		123	109
środków powierzchniowo czynnych		5	6
węglowo-grafitowe, sadza		13	14

Źródło: GUS

OP.4.3. Budowa instalacji kogeneracji

Zgodnie z danymi pozyskanymi na potrzeby niniejszego Raportu, w latach 2021-2022 zadanie realizowane było przez następujące podmioty:

- gmina Szydłowiec - w trakcie przedsięwzięcia o nazwie „Modernizacja systemu ciepłowniczego Ciepłowni Miejskiej w Szydłowcu” rozpoczęto realizację drugiego projektu. Jego kluczowym elementem była dodatkowa instalacja kogeneracyjna, o parametrach technicznych identycznych z istniejącą, gazowa pompa ciepła o mocy 30 kW oraz instalacja fotowoltaiczna o łącznej mocy 100 kW. Układ dwóch kogeneracji oraz instalacji Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) stanowić będzie krok ku efektywnej instalacji ciepłowniczej na terenie Szydłowca. Wprowadzenie tych nowoczesnych rozwiązań to istotny krok w kierunku uniezależnienia się od tradycyjnych dostaw węgla, co jest zgodne z założeniami polityki energetycznej gminy. Koszt poniesiony w latach 2021-2022 wyniósł 12 000 000 zł;
- gmina Gózd - wykonanie instalacji fotowoltaicznej na potrzeby budynków użyteczności publicznej;
- Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. zaktualizowało system DCS Ovation do najnowszej wersji w Elektrociepłowni Gazowej, koszt zadania 1 004 418 zł; Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. 14 stycznia 2022 r. podpisało umowę z NFOŚiGW, w ramach programu "Środowisko, Energia i Zmiana Klimatu obszar programowy Energia", na dofinansowanie zadania pn. Budowa Kogeneracji gazowej o mocy 8 MWe wraz z instalacją do wytwarzania chłodu, magazynem energii i siecią ciepłowniczą w Siedlcach”. Koszt zadania 50 352 510 zł.

Tabela 25. Przedsięwzięcia z zakresu budowy instalacji kogeneracji – umowy o dofinansowanie ze środków NFOŚiGW, podpisane w latach 2021-2022

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Kwota przedsięwzięcia [zł]	Koszt dofinansowania [zł]
Otwocki Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	Budowa układu wysokosprawnej kogeneracji dla potrzeb OZEC Sp. z o.o. (pożyczka).	6 256 500	3 398 832
Otwocki Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	Budowa układu wysokosprawnej kogeneracji dla potrzeb OZEC Sp. z o.o. (dotacja).	6 256 500	1 687 717
REAL S.A.	Budowa układu wysokosprawnej kogeneracji gazowej o mocy 0,999 MW w miejscowości Bachorza.	4 150 000	3 527 500
REAL S.A.	Budowa układu wysokosprawnej kogeneracji gazowej o mocy elektrycznej 0,999 MW, mocy cieplnej 1,051 MW w Nowy Konik.	4 000 000	3 400 000
REAL S.A.	Budowa układu wysokosprawnej kogeneracji gazowej o mocy elektrycznej 0,999 MW, mocy cieplnej 1,051 MW w Morszków.	4 100 000	3 485 000

Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Kwota przedsięwzięcia [zł]	Koszt dofinansowania [zł]
Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o.	Budowa kogeneracji gazowej o mocy około 8 MWe wraz z siecią ciepłowniczą w Siedlcach.	45 534 600	20 350 000

Źródło: NFOŚiGW

3.1.1.5 OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

OP.5.1. Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii

W raportowanym okresie zrealizowano szereg inwestycji polegających w większości na montażu instalacji fotowoltaicznych. Pojedyncze działania opierały się na instalacji pomp ciepła.

Dużym zainteresowaniem w raportowanym okresie cieszył się program priorytetowy „Mój prąd”, będący unikatowym na dotychczasową skalę w Polsce instrumentem dedykowanym wsparciu rozwoju energetyki prosumenckiej, a konkretnie wsparcia segmentu mikroinstalacji fotowoltaicznych (PV). Celem programu jest zwiększenie produkcji energii elektrycznej z mikroinstalacji fotowoltaicznych na terenie całego kraju. Dofinansowanie zakupu i montażu paneli fotowoltaicznych ze środków NFOŚiGW w ramach programu w latach 2021-2022 wyniosło 139 098 503 zł. Efektem realizacji programu na terenie województwa mazowieckiego jest dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej zainstalowanych ogniw fotowoltaicznych wynosząca 205 682,41 kW.

W 2021 r. prowadzony był Program „Współfinansowanie przedsięwzięć realizowanych w ramach Programu Priorytetowego „Agroenergia”. Część 1) Mikroinstalacje, pompy ciepła i towarzyszące magazyny energii”. W ramach Programu dofinansowane mogły być przedsięwzięcia polegające na zakupie i montażu: instalacji fotowoltaicznych o zainstalowanej mocy elektrycznej większej niż 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, instalacji wiatrowych o zainstalowanej mocy elektrycznej większej niż 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, pomp ciepła o mocy większej niż 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, przy czym złożenie wniosku jest uwarunkowane wcześniejszym przeprowadzeniem audytu energetycznego, który rekomenduje wnioskowany zakres przedsięwzięcia oraz instalacji hybrydowej, tj.: fotowoltaika wraz z pompą ciepła lub elektrownia wiatrowa wraz z pompą ciepła, sprzężone w jeden układ, przy czym złożenie wniosku jest uwarunkowane wcześniejszym przeprowadzeniem audytu energetycznego, który rekomenduje zastosowanie pompy ciepła - służących zaspokajaniu własnych potrzeb energetycznych wnioskodawcy w miejscu prowadzenia działalności rolniczej. Nabór wniosków został otwarty 1.10.2021 r. W 2021 r. w ramach ww. Programu podpisano 1 umowę o dofinansowanie w formie pożyczki na kwotę 94 800,00 zł. W 2022 r. zawarto 258 umów o dotację na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 3 669 940 zł, z czego: 133 umowy dotacji na podstawie wniosków złożonych w 2021 r. na łączną kwotę 1 799 589 zł, 125 umów dotacji na podstawie wniosków złożonych w 2022 r. na łączną kwotę 1 870 351 zł.

Zadanie realizowane było również w ramach programu „Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, zmniejszenie zużycia energii cieplnej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii”, w ramach którego istniała możliwość uzyskania dofinansowania z WFOŚiGW, a także w ramach programu „Przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza wspierające działalność

ochotniczych straży pożarnych”. Programy te zostały opisane w ramach zadania OP.1.1. Termomodernizacja budynków.

Gminy województwa mazowieckiego w latach 2021-2022 zrealizowały szereg inwestycji mających na celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Najczęściej dotyczyły one instalacji fotowoltaicznych. Inwestycje te były realizowane również w trakcie wielu innych przedsięwzięć z zakresu kompleksowej termomodernizacji budynków, opisanych w zadaniu OP.1.1.

OP.5.2. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepłej

Jak w zadaniu OP.5.1.

OP.5.3. Modernizacja i rozbudowa sieci energetycznych w oparciu o dywersyfikację źródeł wytwarzania energii przy wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej

Zgodnie z informacjami pozyskanymi na potrzeby niniejszego Raportu, w latach 2021-2022 zadanie polegało na modernizacji i rozbudowie sieci energetycznych w oparciu o dywersyfikację źródeł wytwarzania energii przy wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej realizowane było przez:

- gminę Podkowa Leśna - dostawa i montaż instalacji fotowoltaicznej w budynku przedszkola miejskiego (koszt zadania 140 711 zł) oraz dostawa i montaż instalacji fotowoltaicznej wraz z dostawą ładowarek samochodowych na terenie gminy (koszt zadania 897 898 zł);
- miasto Radom - montaż instalacji fotowoltaicznej w budynku przy ul. 11 Listopada.

OP.5.4. Promowanie odnawialnych źródeł energii

W raportowanym okresie zadanie realizowane było przez Mazowiecką Agencję Energetyczną Sp. z o.o. w ramach projektów opisanych w zadaniu OP.1.4. Budowanie świadomości społecznej w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej.

W latach 2021-2022 JST organizowały liczne akcje informacyjne promujące wykorzystanie OZE, takie jak:

- spotkania informacyjne z mieszkańcami;
- akcje edukacyjne w szkołach;
- rozpropagowywanie materiałów promocyjnych takich jak ulotki i plakaty;
- prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie promowania odnawialnych źródeł energii za pośrednictwem lokalnych gazet;
- informacje na stronach internetowych na temat możliwości uzyskania dofinansowania do odnawialnych źródeł energii;
- promowanie gminnego programu dotacji do wymiany źródeł ciepła (pkt OP.2.1.), obejmującego m.in. instalację pomp ciepła;
- działanie punktów informacyjnych Programu „Czyste Powietrze”;
- rozmowy na lekcjach wychowawczych promujące odnawialne źródła energii wśród młodzieży szkolnej.

Ponadto działania obejmujące promocję odnawialnych źródeł energii prowadzone w latach 2021-2022 zostały uwzględnione w zadaniu OP.6.7. Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji zanieczyszczeń.

3.1.1.6 OP.6. Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji

OP.6.1. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych rozwiązań kształtowania przestrzeni i ich funkcjonowania umożliwiających ochronę powietrza i przewietrzanie miast i osiedli wiejskich odpowiednio do obowiązujących przepisów prawa

W latach 2021-2022 Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie kontynuowało podjęte wcześniej działania obejmujące formułowanie odpowiednich zapisów w PZP WM (rozdział dotyczący ochrony środowiska i zasobów przyrody - poprawa jakości powietrza). Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego jest podstawowym aktem planowania, określającym zasady organizacji przestrzennej na poziomie województwa. Definiuje podstawowe elementy układu przestrzennego, ich zróżnicowanie i wzajemne relacje oraz formułuje kierunki polityki przestrzennej.

W zakresie poprawy jakości i ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, w Planie ustalone zostały kierunki działań mające na celu ograniczanie emisji zanieczyszczeń (niskiej, liniowej, wysokiej) oraz zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji, poprzez działania polegające m.in. na:

- rozbudowie centralnych systemów zaopatrzenia w energię ciepłą;
- zamianie paliw na niskoemisyjne;
- rozwoju odnawialnych źródeł energii;
- dalszym ograniczaniu emisji z transportu drogowego.

Dla Warszawy wskazuje się na konieczność utrzymania stref regeneracji i wymiany powietrza.

Jeśli chodzi o planowanie miejscowe, JST kontynuowały w latach 2021-2022 wprowadzanie zapisów w dokumentach planistycznych w zakresie rozwiązań kształtowania przestrzeni i ich funkcjonowania umożliwiających ochronę powietrza i przewietrzanie:

- w zakresie przewietrzania:
 - wskazano korytarze wymiany powietrza, w których ustalono odpowiednie zagospodarowanie i ograniczono wysokość zabudowy dla wybranych terenów umożliwiając przewietrzanie;
 - wyznaczono kompleksy leśne i duże obszary terenów zieleni, które umożliwiają regenerację powietrza;
 - w uchwalonych mpzp wprowadzane były zapisy dotyczące konieczności zachowania ciągów ekologicznych i korytarzy przyrodniczych dla poszczególnych obszarów objętych projektami dokumentów planistycznych; tereny te stanowią cenny system przyrodniczy miast i gmin, ale pełnią również rolę kanału przewietrzania miasta;
 - uwzględniane były także zapisy związane z wprowadzeniem stref buforowych, stanowiących zieleni izolacyjną projektowaną w celu oddzielenia zabudowy

- mieszkańców od produkcyjno-usługowej; lokalizacja tych stref również korzystnie wpływa na przewietrzanie miast;
- uwzględniane było również odpowiednie projektowanie linii zabudowy zapewniające przewietrzanie miejscowości oraz zwiększenie powierzchni terenów zielonych (nasadzenie drzew i krzewów) i określanie minimalnej powierzchni biologicznie czynnej działki, co przyczyni się do zmniejszenia presji zabudowy;
 - w zakresie ograniczania emisji:
 - w dokumentach planistycznych pojawiają się przede wszystkim zapisy w zakresie ograniczenia niskiej emisji (powierzchniowej), nakazujące stosowanie niskoemisyjnych systemów grzewczych i wprowadzające zakaz stosowania nowych urządzeń będących źródłem ciepła zasilanych paliwami stałymi;
 - ustalono ogrzewanie obiektów paliwami o możliwie najniższym poziomie emisji substancji szkodliwych dla środowiska;
 - uwzględniono zapisy dotyczące wprowadzanie rozwiązań technicznych i przestrzennych w sposób ograniczający rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń pyłowych (poprzez np. wprowadzenie i uzupełnianie zieleni przyulicznej - szpalerów drzew i zieleni niskiej);
 - w zakresie emisji punktowej (ze źródeł przemysłowych) wprowadza się nakaz eksploatacji instalacji powodujących wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza w sposób nieprzekraczający standardów jakości środowiska poza terenem, do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny;
 - w licznych dokumentach zakazuje się również lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
 - w zakresie stosowania OZE:
 - wskazuje się na zaopatrzenie w energię z odnawialnych źródeł energii, takich jak energia słoneczna czy geotermalna, a także stosowanie paliw ekologicznych (biomasy) oraz urządzeń kogeneracyjnych;
 - dopuszcza się stosowanie do wytwarzania energii na własne potrzeby odnawialnych źródeł energii o mocy nieprzekraczającej 100 kW, zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu energetyki oraz ochrony środowiska, z wyjątkiem turbin wiatrowych niespełniających warunków mikroinstalacji określonych w przepisach odrębnych.

OP.6.2. Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych

Departament Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych UMWM w analizowanym okresie zrealizował zadanie polegające na opracowaniu, aktualizacji i monitorowaniu programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych:

1. w zakresie opracowania i aktualizacji programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych:

- w dniu 23 lutego 2021 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego podjął uchwałę nr 16/21 w sprawie planu działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, w której istnieje ryzyko przekroczenia poziomów dopuszczalnych i alarmowego dwutlenku siarki w powietrzu. Konieczność opracowania powyższego planu wynikała ze stwierdzonego w strefie mazowieckiej ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomów normatywnych dwutlenku siarki w powietrzu. Celem ww. dokumentu było zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń. Dokument określał m.in. czynności i działania, które należało podjąć w sytuacjach ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomów normatywnych dwutlenku siarki. Wskazano również podmioty odpowiedzialne za realizację tych działań;
 - na początku 2022 r. rozpoczęto prace nad programem ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny dwutlenku siarki w powietrzu;
 - pod koniec 2022 r. rozpoczęto prace nad aktualizacją Programu Ochrony Powietrza przyjętego uchwałą nr 115/20 z dnia 8 września 2020 r. Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu;
2. w zakresie monitorowania programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych - prowadzono monitoring realizacji programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych, polegający na corocznej analizie sprawozdań składanych przez właściwe podmioty, dotyczących realizacji działań naprawczych i krótkoterminowych określonych w programach/planach. Monitoring prowadzono z wykonania zapisów następujących uchwał:
- nr 115/20 z dnia 8 września 2020 r. Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu;
 - nr 138/18 z dnia 18 września 2018 r. Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w których został przekroczony poziom docelowy ozonu w powietrzu;
 - nr 119/15 z dnia 23 listopada 2015 r. Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie planu działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, w których istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i docelowego ozonu w powietrzu;
 - nr 221/16 z dnia 19 grudnia 2016 r. Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie planu działań krótkoterminowych dla strefy aglomeracja warszawska, w której istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego ozonu w powietrzu;
 - nr 16/21 z dnia 23 lutego 2021 r. Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie planu działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, w której istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomów dopuszczalnych i alarmowego dwutlenku siarki w powietrzu.

OP.6.3. Realizacja założeń właściwych miejscowo programów ochrony powietrza

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54), zarząd województwa ma za zadanie monitorować realizację przez podmioty i organy wskazane w programie ochrony powietrza oraz w planie działań krótkoterminowych działań naprawczych realizowanych na szczeblu gminnym i powiatowym.

Działania te realizowane są przez poszczególne podmioty głównie w trybie ciągłym. W latach 2021-2022 jednostki samorządu terytorialnego wskazały na prowadzenie następujących działań w zakresie realizacji założeń właściwych miejscowo programów ochrony powietrza:

- wprowadzanie do dokumentów planistycznych odpowiednich zapisów, tj.:
 - ograniczających powstawanie nowych źródeł emisji zanieczyszczeń, szczególnie w obszarach gęstej zabudowy;
 - określających wymagania dotyczące dopuszczalnych sposobów zaopatrzenia w ciepło na danym obszarze;
 - zachowujących istniejące tereny zielone jak i wskazujących całkowicie nowe tereny lub strefy zielone;
 - wprowadzających zieleń izolacyjną wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
 - uwzględniających konieczność ochrony istniejących i wyznaczania nowych kanałów przewietrzania miasta, oraz klinów nawietrzających, szczególnie na terenach o niekorzystnym położeniu topograficznym sprzyjającym kumulacji zanieczyszczeń.
- inwentaryzacja indywidualnych źródeł ciepła oraz prowadzenie kontroli palenisk w zakresie spalania odpadów komunalnych oraz przestrzegania założeń uchwały antysmogowej;
- udzielanie dotacji na wymianę kotłów opalanych paliwem stałym oraz starych kotłów gazowych;
- prowadzenie akcji edukacyjnych mających na celu zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi, szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyści płynących z połączenia do scentralizowanych źródeł ciepła czy też promocji niskoemisyjnych źródeł ciepła;
- ograniczanie wtórnej emisji pyłu – czyszczenie ulic na mokro w gminach miejskich województwa mazowieckiego;
- zwiększanie powierzchni zieleni w wybranych gminach (Otwock, Mińsk Mazowiecki, Pruszków, Ożarów Mazowiecki, Radom) województwa mazowieckiego;
- wdrożenie systemu informowania o wystąpieniu ryzyka przekroczenia poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń w powietrzu (monitorowanie jakości powietrza za pomocą dronów).

Należy podkreślić, że stopień realizacji działań naprawczych w dużej mierze uzależniony jest od budżetu gminy i możliwości pozyskania środków finansowych.

Działania wpisujące się w realizację założeń właściwych miejscowo programów ochrony powietrza zostały opisane w zadaniach: OP.1.1., OP.1.3., OP.1.4., OP.2.1., OP.2.2., OP.3.5., OP.3.6., OP.3.10., OP.6.1., OP.6.7.

OP.6.4. Opracowanie i realizacja Programów Ograniczania Niskiej Emisji lub Programów Gospodarki Niskoemisyjnej

Działania organizacyjne podejmowane na poziomie europejskim i krajowym mają charakter strategii i polityk, które definiują głównie poziom stężeń tła zanieczyszczeń. Natomiast bezpośredni wpływ na jakość powietrza mają działania podejmowane na poziomie lokalnym.

Program Ograniczenia Niskiej Emisji ma na celu ograniczenie emisji substancji szkodliwych (pyłów i gazów) do atmosfery pochodzącej z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych, w których spalanie odbywa się w sposób nieefektywny a paliwo jest niskiej jakości. Podstawowe elementy PONE obejmują inwentaryzację źródeł ciepła na terenie danej gminy, ustalenie priorytetów likwidacji lub wymiany urządzeń grzewczych na nowoczesne systemy grzewcze wraz z analizą techniczno-ekonomiczną planowanych przedsięwzięć, obliczenia efektu ekologicznego, a także harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji poszczególnych przedsięwzięć wraz z źródłami finansowania. Program Ograniczania Niskiej Emisji powinny posiadać samorządy gminne, na terenie których stwierdzono występowanie przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5. Natomiast samorządy gminne na terenach, których nie zidentyfikowano obszarów przekroczeń mogą opracować PONE w celu utrzymania emisji substancji poniżej poziomów dopuszczalnych⁹.

Z kolei Plan Gospodarki Niskoemisyjnej jest dokumentem, który wykorzystuje informacje o wielkości zużycia energii i emisji dwutlenku węgla w gminie do osiągnięcia celu, jakim jest zwiększenie efektywnego wykorzystywania energii, redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz wzrost udziału energii z OZE w ogólnym zużyciu energii. PGN wskazuje działania w zakresie gospodarowania energią, służące ograniczeniu emisji i optymalnemu wykorzystaniu posiadanych zasobów. Sporządzenie PGN nie jest wymagane zapisami prawa, jest jednak pochodną zobowiązań, jakie Polska podjęła w ramach porozumień międzynarodowych w zakresie ograniczania emisji¹⁰.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi na potrzeby niniejszego Raportu, w latach 2021-2022 na terenie województwa mazowieckiego opracowano lub zaktualizowano 22 PGN/PONE dla jednostek samorządu terytorialnego. Programy niejednokrotnie były współfinansowane ze pomocy środków budżetu województwa mazowieckiego.

Zadanie wpisujące się w realizację PONE lub PGN zostały opisane w zadaniach: OP.1.1., OP.1.2., OP.1.3., OP.1.4., OP.2.1., OP.2.2., OP.3.3., OP.3.5., OP.3.6., OP.3.10., OP.4.1., OP.4.2., OP.4.3., OP.5.1., OP.5.2., OP.5.4., OP.6.1., OP.6.7.

OP.6.5. Rozbudowa systemu monitoringu powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przekroczeń

System monitoringu powietrza w głównej mierze opiera się na sieciach stacji pomiarowych rozmieszczonych w miarę potrzeb w newralgicznych punktach województwa, głównie miastach, gdzie analizy wykazują wysokie stężenia zanieczyszczeń. Kryteria lokalizacji stanowisk pomiarowych określają przepisy rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia

⁹ <https://www.mae.com.pl/oferta-mae/doradztwo/planowanie-energetyczne/pone>

¹⁰ <https://sozosfera.pl/ochrona-powietrza/plan-gospodarki-niskoemisyjnej-najwazniejsze-zalecenia/>

11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. 2024 poz. 870). o lokalizacji stacji pomiarowych i ich programie pomiarowym decyduje GIOŚ.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425), zakres zadań państwowego monitoringu środowiska określany jest w wieloletnich strategicznych programach PMS opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu, oraz w wykonawczych programach PMS opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMS na lata 2020-2025 obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.

Monitoring stanu jakości powietrza prowadzony jest w oparciu o wyniki ocen pięcioletnich oraz rocznych. W 2021 i 2022 r. opracowano raporty z rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim za 2020 i 2021 r. Na dzień sporządzenia niniejszego Raportu brak informacji o działaniach w zakresie dodatkowej rozbudowy systemu monitoringu powietrza prowadzonych przez GIOŚ.

Biuro Ochrony Powietrza i Polityki Klimatu m.st. Warszawa realizowało nadzór nad warszawskim systemem monitoringu powietrza.

Działanie to jest realizowane również w mniejszej skali przez jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z danymi zebranymi na potrzeby opracowania Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska do 2022 r. dla Województwa Mazowieckiego za lata 2021-2022, poszczególne gminy wykazały działania takie jak wdrożenie systemu monitorowania jakości powietrza, obejmującego montaż czujników jakości powietrza, a także utrzymanie sieci czujników pomiaru jakości powietrza (dzielnica Wilanów m.st. Warszawy, gminy: Józefów, Kobyłka, Marki, Przasnysz, Sierpc, Sulejówek, Żyrardów, Błonie, Drobin, Góra Kalwaria, Jastrząb, Karczew, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Baranowo, Zakroczym, Bielsk Duży, Jabłonna, Kowala, Leszno, Lesznów, Pruszków, Raszyn, Sobienie-Jeziory, Stary Lubotyń, Stronie, miasto Płock oraz powiaty legionowski i wołomiński).

OP.6.7. Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej, oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji zanieczyszczeń

W latach 2021-2022 JST prowadziły następujące działania mające na celu zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców w zakresie ochrony powietrza:

- spotkania informacyjne z mieszkańcami dotyczące możliwości uzyskania dofinansowania na wymianę źródła ciepła w gospodarstwach domowych, termomodernizację budynków oraz odnawialne źródła energii;
- konsultacje i pomoc przy wypełnianiu wniosków na dofinansowanie w ramach programu priorytetowego "Czyste Powietrze" dla mieszkańców gmin;
- realizowane programy promujące postawy proekologiczne, m.in. w zakresie czystości powietrza, np. "Czyste powietrze wokół nas", Rowerowy maj, Dzień bez samochodu, Dzień Ziemi, Dzień drzewa i wiele innych – m.st. Warszawa;

- kontynuacja współpracy z gminami w zakresie wspólnych działań informacyjnych, m.in. poprzez wymianę informacji, przekazywanie gminom ulotek informacyjnych dot. ochrony powietrza i uchwały antysmogowej, które następnie gminy przekazywały mieszkańcom, a także wsparcie merytoryczne gmin w zakresie udzielania informacji mieszkańcom;
- prowadzony był "Dzień czystego powietrza", projekt badawczy, gdzie konstruowano wiatraki poruszane siłą wiatru dla dzieci – m.st. Warszawa;
- "NIE dla Smogu!"-udział w kampanii społeczno-edukacyjnej i przygotowanie plakatu antysmogowego według pomysłu dzieci – m.st. Warszawa;
- Eko-piknik „Graj w zielone” prowadzony przez gminę Gozdowo;
- Zajęcia warsztatowe -"Rola drzew w oczyszczaniu powietrza". Zajęcia edukacyjne dotyczące szkodliwości smogu, w jaki sposób możemy zapobiegać powstawaniu dymów, czego nie spalać w ogniskach czy kominkach – m.st. Warszawa;
- informowanie mieszkańców o obowiązkach wynikających z uchwały antysmogowej (sms, pisma, prowadzenie punktów informacyjnych) oraz możliwościach pozyskania dofinansowania na wymianę źródeł ciepła w ramach kampanii promującej inwentaryzację źródeł ciepła przeprowadzanej przez gminy;
- organizowanie konkursów plastycznych promujących niskoemisyjne źródła ciepła, czyste powietrze;
- prowadzenie akcji "Sprzątanie świata", "sadzimyMy", "Dni Ziemi" w powiecie płońskim;
- pikniki ekologiczne połączone z warsztatami i konkursami – m.in. gmina Serock, Zakroczym, Bulkowo, Chotcza-Józefów, Grabów nad Pilicą;
- zamieszczane informacji z zakresu ochrony powietrza na stronach internetowych urzędów, portalach społecznościowych i w lokalnych gazetach – m.in. gmina Siedlce, Józefów;
- działania informacyjne uświadamiające społeczeństwo o zagrożeniach dla zdrowia płynących ze spalania paliw stałych i odpadów oraz o złej jakości powietrza;
- akcje informacyjne na temat właściwego palenia w piecach w formie ulotek i broszur informacyjnych;
- spektakle ekologiczne organizowane dla młodzieży szkolnej o tematyce niskiej emisji i smogu oraz zagrożeń jakie niosą – m.in. gmina Serock, Mława, Gostynin;
- akcje sadzenia drzew;

i wiele innych.

Efekty realizacji ww. przedsięwzięć obejmują przede wszystkim:

- zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat uchwały antysmogowej na Mazowszu;
- przybliżenie mieszkańcom informacji na temat niskiej emisji;
- uświadomienie społeczeństwu zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska, wynikającego z użytkowania przestarzałych palenisk węglowych oraz spalania złych jakościowo paliw oraz odpadów;
- promocja rozwiązań wpływających na poprawę jakości powietrza i docelowo na zdrowie mieszkańców, w tym dzieci;

- zachęcenie mieszkańców do podejmowania inicjatyw oraz działań naprawczych służących poprawie jakości powietrza oraz zmiany przyzwyczajeń poprzez ukazanie realnych korzyści ich działań.

Ponadto Samorząd Województwa Mazowieckiego organizował XIV Mazowiecki Kongres Rozwoju Obszarów Wiejskich - panele: "Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego"; "Mazowsze dla Powietrza"; "II konsultacje społeczne projektu zmiany uchwały antyśmogowej" oraz "Mazowiecki Instrument Wsparcia Ochrony Powietrza i Mikroklimatu". Kongres to coroczne spotkanie wójtów, burmistrzów, przedstawicieli lokalnych grup działań, obejmujące przekazanie treści, prezentacje, część dyskusyjną. W 2021 r. organizowane było w formule on-line.

W raportowanym okresie zadanie wykonywała również Mazowiecka Agencja Energetyczna Sp. z o.o. w ramach projektu programu Interreg Europe o nazwie PROSPECT 2030 były prowadzone akcje promocyjne i czynności mające na celu opracowanie rekomendacji i planu działania w zakresie energetyki. Projekt zakładał promocję gospodarki niskoemisyjnej wraz z określeniem skutecznego scenariusza regionalnego rozwoju niskoemisyjnego do 2030 r.

3.1.1.7 OP.7. Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu

OP.7.1. Projektowanie sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych

Na skutek zmian klimatu coraz częściej obserwowane są ekstremalne zjawiska pogodowe, takie jak przedłużające się okresy upałów, susze, gwałtowne ulewy czy powodzie. Z tego względu, oprócz przeciwdziałania zmianom klimatycznym (redukcji emisji gazów cieplarnianych), konieczne jest podejmowanie działań adaptacyjnych (przystosowujących), zwiększających odporność na skutki zmian klimatycznych.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi na potrzeby niniejszego Raportu, w latach 2021-2022 zadanie polegające na projektowaniu sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych nie było realizowane.

Realizacja zadania może być częściowo uwzględniona w działaniach opisanych w zadaniu OP.2.2. Modernizacja oraz rozbudowa sieci ciepłowniczych i gazowych wraz z podłączeniem nowych odbiorców.

OP.7.2. Zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu w warunkach zmian klimatu

Zgodnie z informacjami pozyskanymi na potrzeby niniejszego Raportu, w latach 2021-2022 zadanie polegające na zapewnieniu awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu w warunkach zmian klimatu nie było realizowane.

Realizacja zadania może być pośrednio uwzględniona w działaniach opisanych w zadaniu OP.4.3. Budowa instalacji kogeneracji.

OP.7.3. Dywersyfikacja źródeł energii w oparciu o technologie niskoemisyjne i OZE

Zgodnie z informacjami pozyskanymi na potrzeby niniejszego Raportu, w latach 2021-2022 na terenie województwa mazowieckiego realizowane były m.in. następujące inwestycje w zakresie dywersyfikacji źródeł energii z wykorzystaniem technologii niskoemisyjnych i OZE:

- konwersja paliwowa wodnych kotłów węglowych typu WR25 (nr K4 i K5) zainstalowanych w Ciepłowni Centralnej eksploatowanej przez Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. na kotły opalane gazem – miasto Siedlce. Koszt zadania: 135 505 400 zł;
- budowa instalacji fotowoltaicznych na terenie gminy Legionowo, zaopatrujących w energię elektryczną poniższe obiekty:
 - budowa instalacji fotowoltaicznej na połaci dachowej budynku na terenie Siedziby PWK "Legionowo" Sp. z o.o. przy ul. T. Kościuszki 16A (zakończona w 2021 r.);
 - budowa instalacji fotowoltaicznej naziemnej na potrzeby SUW "Łajski" (zakończona w 2022 r.);
 - budowa instalacji fotowoltaicznej naziemnej na potrzeby Punktu Zlewnego Ścieków przy ul. gen. Wł. Sikorskiego 8 (zakończona w 2022 r.);
 - budowa instalacji fotowoltaicznej naziemnej na potrzeby SUW "Piaski" (zakończona w 2022 r.);

Łączny koszt zadań wynosił 877 676 zł.

- działanie prowadzone przez gminę Mława. łączny koszt zadań – 496 727 zł;
 - zmiana sposobu ogrzewania z węglowego na paliwo gazowe w lokalach przy ul. Rynkowej, Stary Rynek 6 i 9, Słowackiego 1 w gminie Mława;
 - budowa systemu ogrzewania gazowego budynków przy ul. Komunalnej 5 i 7;
- Opracowanie pn. "Model energetyczny dla m.st. Warszawy w perspektywie 2050 r. uwzględniający warunki elektroprosumeryzmu". Analiza została podzielona na trzy części, obejmujące następujące zagadnienia: Część I: Sektor energetyczny m.st. Warszawy według koncepcji "business as usual". Analiza potencjału oraz perspektyw rozwoju sektora w kontekście możliwości realizacji celów polityki klimatycznej i zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Miasta. Część II: Sektor energetyczny m.st. Warszawy w koncepcji monizmu elektrycznego. Możliwe trajektorie transformacji i parametry sektora w perspektywie 2050 r. Część III: Sektor energetyczny m.st. Warszawy w warunkach elektroprosumeryzmu. Model 2050. Koszt zadania - 350 000 zł.

Działania prowadzone w ramach tego zadania są także spójne z działaniami objętymi zadaniem OP.5.1. i OP.5.2.

3.1.2 OP.II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu

3.1.2.1 OP.8. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu

OP.8.1. Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł przemysłowych poprzez zastosowanie instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń (np. instalacje odazotowania spalin dla NO_x czy adsorbery z węgla aktywnego lub dopalanie dla NMLZO) oraz modernizację procesów przemysłowych.

Ozon troposferyczny jest zanieczyszczeniem wtórnym, co oznacza, że powstaje wskutek przemian chemicznych innych związków, a nie wskutek bezpośredniej emisji wynikającej z działalności antropogenicznej. Prekursorami powstawania ozonu są tlenki azotu (NO_x), niemetanowe lotne związki organiczne (NMLZO), a także tlenek węgla (CO) i metan (CH₄). Jednym z głównych źródeł emisji zanieczyszczeń, które biorą udział w procesach tworzenia ozonu jest przemysł¹¹.

W latach 2021-2022 ENEA Wytwarzanie Sp. z o. o. w Świerżach Górnych w celu poprawy jakości ścieków odprowadzanych do rzeki Wisły oraz dostosowania oczyszczalni ścieków z Instalacji Odsiarczania Spalin do wymogów konkluzji BAT przeprowadziła proces automatyzacji i optymalizacji oczyszczalni ścieków z instalacji odsiarczania spalin IOS i (blok klasy 500 MW nr 9), IOS II, IOS IV (bloki klasy 200 MW nr 1-8) i IOS V (blok klasy 1000 MW). Do zadań realizowanych przez Enea Wytwarzanie w zakresie ochrony środowiska w latach 2021-2022 były inwestycje w zakresie ograniczenia:

- emisji SO₂ do poziomu określonego w konkluzjach BAT (stężenie SO₂ w spalinach oczyszczonych ≤130 mg/m³_{u_{sr}} jako wartość średniodobowa, warunki umowne, spaliny suche, 6% O₂) - zakończenie modernizacji instalacji odsiarczania spalin IOS i dla bloku 500 MW nr 9, IOS II i IOS IV dla bloków 200 MW nr 1-8 w 2021 r.;
- emisji NO_x do poziomu określonego w konkluzjach BAT (stężenie NO_x w spalinach oczyszczonych ≤150 mg/m³_{u_{sr}} jako wartość średniodobowa):
 - zakończenie budowy stacji DRIM II dla bloków klasy 500 MWe nr 9 i 10 (Działka rozładunku i magazynowania wody amoniakalnej) w 2021 r.;
 - wymiana warstwy katalizatora instalacji odazotowania spalin (SCR) na bloku nr 6 oraz dołożenie warstw katalitycznych w SCR na blokach 200 MW nr 4, 5, oraz bloku 1075 MW nr 11 w 2022 r.;
- emisji pyłu do poziomu określonego w konkluzjach BAT (zawartości popiołu w spalinach za elektrofiltrem poniżej 30 mg/m³_{u_{sr}}, warunki umowne, spaliny suche, 6% O₂) - zakończenie modernizacji elektrofiltrów bloków 200 MW nr 3, 8 w 2021 r.;
- emisji rtęci do poziomu określonego w konkluzjach BAT (stężenie poniżej 4 µg/m³_u) zabudowa interwencyjnych, automatycznych instalacji ograniczających emisję rtęci na instalacjach odsiarczania spalin IOS I, II, III, IV i V w 2021 r.

3.2. Zagrożenia hałasem (KA)

W tabeli poniżej przedstawiono stan realizacji 11 zadań w związku z celem - KA.I. Ochrona przed hałasem.

¹¹ <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/content/faq>

Tabela 26. Kierunki interwencji i zadania realizowane w ramach celu – ochrona przed hałasem

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
KA.I. OCHRONA PRZED HAŁASEM			
Kierunek interwencji: KA.1.1. Poprawa klimatu akustycznego			
KA.1.1.	Sporządzanie i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem	Zadanie własne: UMWM	↔
KA.1.2.	Realizacja zadań uwzględnionych w programach ochrony środowiska przed hałasem	Zadanie własne: MZDW Zadanie monitorowane: zarządzający drogami, miasta	↔
KA.1.3.	Modernizacja lub rewitalizacja transportu kolejowego, w tym wsparcie infrastruktury dworcowej i modernizacja linii kolejowych	Zadanie własne: KM Zadanie monitorowane: zarządzający liniami kolejowymi, zarządzający infrastrukturą kolejową, PKP, SKM, WKD, PLK	↔
KA.1.4.	Realizacja inwestycji drogowych ograniczających emisję hałasu (m.in. „ciche” nawierzchnie, ekrany akustyczne, wały ziemne)	Zadanie monitorowane: zarządzający drogami	↔
KA.1.5.	Wdrażanie rozwiązań ograniczających hałas w zakładach	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	↔
KA.1.6.	Tworzenie w miastach tzw. stref ciszy, w tym poprzez stosowanie ograniczeń prędkości w terenach zabudowanych	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty	↔
KA.1.7.	Wyposażanie właściwych jednostek w urządzenia do pomiaru poziomu hałasu	Zadanie monitorowane: WITD, Policja, WIOŚ, gminy, miasta	↔
KA.1.8.	Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do jego redukcji (np. promowanie transportu publicznego i jazdy na rowerze)	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty, organizacja pozarządowe	↔
Kierunek interwencji: KA.2. Ocena stanu akustycznego środowiska			
KA.2.1.	Rozwój systemu monitoringu hałasu	Zadanie monitorowane: WIOŚ, gminy, miasta	↔
KA.2.2.	Sukcesywne opracowywanie map akustycznych	Zadanie własne: MZDW Zadanie monitorowane: zarządzający drogami, linią kolejową lub lotniskiem	↔

KA.2.3.	Opracowywanie przeglądów ekologicznych i analiz porealizacyjnych	Zadanie monitorowane: zarządzający drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem, przedsiębiorcy	↔
---------	--	---	---

Podmioty realizujące działania z obszaru KA w latach 2021-2022:

powiaty: garwoliński, ostrołęcki, otwocki, płocki, pruszkowski, pułtuski, wołomiński, żuromiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa, Siedlce, Ostrołęka, Płock, Radom, Ciechanów, Józefów, Pionki, Sulejówek, Karczew, Kozienice, Mszczonów, Ożarów Mazowiecki, Kotuń, Michałowice, Nadarzyn, Pruszków, Stara Biała, Wodynie

przedsiębiorstwa: zarządy dróg miejskich, zarządy dróg powiatowych, zarządy kolei

instytucje: GDDKiA, GIOŚ

3.2.1 KA.I. Ochrona przed hałasem

3.2.1.1 KA.1. Poprawa klimatu akustycznego

KA.1.1. Sporządzanie i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem

Na terenie woj. mazowieckiego obowiązuje 5 uchwał w sprawie programów ochrony przed hałasem:

- Uchwała nr 48/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 kwietnia 2018 r. w sprawie określenia programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, o których mowa w art. 179 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, tj. obszarów dróg wojewódzkich zaliczanych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2018 r. poz. 5525);
- Uchwała nr 169/19 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 15 października 2019 r. w sprawie określenia programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, o których mowa w art. 179 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, tj. obszarów linii kolejowych zaliczanych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2019 r. poz. 12170);
- Uchwała nr 1/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 stycznia 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, tj. obszarów dróg położonych na terenie miast Siedlce i Ostrołęka, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2020 r. poz. 1307);
- Uchwała nr 29/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 3 marca 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, tj. obszaru Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie zaliczanego do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2020 r. poz. 3318);
- Uchwała nr 27/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 3 marca 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza

aglomeracjami, tj. obszarów dróg krajowych zaliczanych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2020 r. poz. 3354).

Na ich podstawie prowadzono monitoring realizacji zadań naprawczych na podstawie przesłanych sprawozdań przez zarządzających drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem.

W 2021 r. od realizatorów programów ochrony środowiska przed hałasem wpłynęło do Marszałka Województwa Mazowieckiego 6 sprawozdań z informacją o realizacji zadań naprawczych, w 2022 r. wpłynęło 5 takich sprawozdań.

KA.1.2. Realizacja zadań uwzględnionych w programach ochrony środowiska przed hałasem

Monitorowanie realizacji programów ochrony środowiska przed hałasem polega na analizowaniu składanych przez zarządzających drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem informacji dotyczących realizacji działań naprawczych określonych w programach, a także informacji przekazywanych przez organy administracji samorządowej i rządowej w zakresie wydawanych decyzji, których ustalenia zmierzają do osiągnięcia celów programów oraz wydanych aktach prawa miejscowego.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację zadań określonych w programach ochrony środowiska przed hałasem są zarządzający drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem:

- PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.;
- Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad;
- Prezydent Miasta Siedlce;
- Prezydent Miasta Ostrołęka;
- Przedsiębiorstwo Państwowe „Porty Lotnicze”;
- Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich.

Od realizatorów Programu, w tym zarządzających drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem wymagane jest sporządzanie i przedkładanie w terminie do 31 marca każdego roku marszałkowi województwa raportu z postępu realizacji Programu za rok ubiegły.

Zadania naprawcze określone w programach ochrony środowiska przed hałasem były prowadzone w analizowanych latach przez zarządzających drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem. Sprawozdania z realizacji zadań zostały przekazane marszałkowi województwa mazowieckiego.

W latach 2021-2022, zgodnie z analizą zadań ujętych w poszczególnych SMH, ich realizacja przedstawia się następująco:

- GDDKiA
 - 11 działań zrealizowanych;
 - 15 działań niezrealizowanych (w trakcie realizacji);
 - 10 działań zrealizowanych spoza zakresu POH;
- MZDW
 - 1 działanie zrealizowane;

- 29 działań niezrealizowanych (23 w trakcie realizacji, dla 6 zaproponowano nowe działanie);
- 5 działań zrealizowanych spoza zakresu POH;
- PKP PLK S.A.
 - 4 działania zrealizowane;
 - 4 działania niezrealizowane (realizacja częściowa bądź w trakcie realizacji);
 - 2 działania zrealizowane spoza zakresu POH.

KA.1.3. Modernizacja lub rewitalizacja transportu kolejowego, w tym wsparcie infrastruktury dworcowej i modernizacja linii kolejowych

W ramach zadania PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. z siedzibą w Warszawie w raportowanych latach zakończyła lub była w trakcie realizacji następujących działań:

- opracowanie projektów budowlanych i wykonawczych oraz realizacja robót LOT-ów: C, D, E w formule „Projektuj i Buduj” w ramach projektu POIiŚ 5.1-10 „Prace na linii kolejowej nr 8, odcinek Warka – Radom (LOT C, D, E)” wykonano tłumiki szynowe;
- POIiŚ 5.1-16 „Poprawa przepustowości linii kolejowej E 20 na odcinku Warszawa – Kutno, Etap I: Prace na linii kolejowej nr 3 na odc. Warszawa – granica LCS Łowicz”. Wykonano kompletną przebudowę wraz z budową ekranów akustycznych na stacji Ożarów Mazowiecki, przebudowę urządzeń sterowania ruchem kolejowym wraz z zabudową ekranów akustycznych w lokalizacji robót na linii kolejowej nr 3 na odcinku Warszawa Włochy – Warszawa Gołębki – Ożarów Mazowiecki – Płochocin;
- POIiŚ 5.1-18 „Poprawa przepustowości linii kolejowej E20 na odcinku Warszawa – Mińsk Mazowiecki, Etap I”. Na linii kolejowej E20, na odcinku Warszawa Jagiellonka – Warszawa Praga Północ-Targówek, Warszawa Wschodnia Towarowa – Warszawa Rembertów wykonano nowy przystanek osobowy Warszawa Targówek wraz z zabudową ekranów akustycznych;
- zabudowa urządzeń ochrony akustycznej tj. ekranów akustycznych oraz tłumików w rejonie posterunku odgałęźnego Warszawa Włochy.

KA.1.4. Realizacja inwestycji drogowych ograniczających emisję hałasu (m.in. „ciche” nawierzchnie, ekrany akustyczne, wały ziemne)

W ramach zadania GDDKiA w latach 2021-2022 była w trakcie realizacji następujących działań:

- projekt i budowa ekranów akustycznych Zielonka – Radzymin;
- budowa ekranów akustycznych w ciągu drogi ekspresowej S8 na odc. Opacz – Paszków i powiązania z drogą krajową nr 7 do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 721 w m. Magdalenka;
- budowa ekranów akustycznych w ciągu drogi ekspresowej S8 na odcinku Radzymin – Wyszków;
- budowa ekranów akustycznych w ciągu drogi ekspresowej S8 Warszawa – Białystok na odcinku od km 50+500 do km 63+298,39 wraz z węzłami Lucynów, Wyszków Południe, Wyszków Północ (obwodnica Wyszkowa).

W raportowanych latach GDDKiA zakończyła następujące przedsięwzięcia:

- budowa ekranów akustycznych od węzła Marki w Markach do rejonu ul. Pustelnickiej w Zielonce;
- budowa ekranów akustycznych na wysokości węzła "Drewnica";
- budowa ekranów akustycznych w ciągu drogi krajowej nr 50 – obwodnica Żyrardowa;
- budowa urządzeń ochrony środowiska – ekranów akustycznych w ciągu drogi ekspresowej S7 na odcinku Grójec – Białobrzegi.

Zgodnie z danymi Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju m.st. Warszawy, w latach 2021-2022 przeprowadzono szereg działań obejmujących remonty ulic, skrzyżowań i rond w Warszawie. Były to:

- remont ronda Lubomirskiego;
- remont ronda "Żaba";
- remont skrzyżowania ulic Marszałkowskiej i Królewskiej;

oraz remonty ulic:

- ul. Krzyckiego na odc.: Filtrowa-Wawelska;
- ul. Połczyńskiej (jezdni południowa) na odc.: Szeligowska-Powstańców Śląskich;
- ul. Idzikowskiego na odc.: Imielińska -Sobieskiego;
- ul. Słomińskiego (jezdni północna) na odc.: Mickiewicza-Rondo Zgrupowania AK "Radosław";
- ul. Bora-Komorowskiego na odc.: Fieldorfa-Meissnera;
- ul. Sokratesa na odc.: Wólczyńska-Kasprowicza;
- ul. Opatok na odc.: Palisadowa-Wólczyńska;
- ul. Wołoskiej (jezdni wschodnia) na odc.: Bagażowa-Rondo Unii Europejskiej;
- ul. al. Niepodległości (jezdni wschodnia) na odc.: Dąbrowskiego -Raclawicka;
- ul. Ludnej na odc.: Czerniakowska-Wioślarska;
- ul. Trakt Lubelski odc.: Bobrowiecka-Fiołków;
- ul. Borzymowska i Trocka odc.: Gościeradowska-rejon stacji metra Trocka;
- ul. Białołęcka na odc.: Dąbka z Oleśnicy-Przykoszarowa;
- ul. Starzyńskiego w rejonie Namysłowskiej;
- ul. Piastów Śląskich na odc.: Żołnierzy Wyklętych-Powstańców Śląskich;
- ul. Odyńca na odc.: Puławska-al. Niepodległości;
- ul. Rzędzińskiej na odc.: Człuchowska-Strąkowa;
- ul. Płochocińskiej na odc.: wiadukt przy Marywilskiej - poszerzenia do dwóch jezdni;
- ul. Górczewskiej na odc.: Konarskiego-Rydza Śmigłego;
- ul. Chodeckiej na odc.: Kondratowicza-Wyszogrodzka;
- ul. Saskiej na odc.: al. Stanów Zjednoczonych -Ateńska;
- ul. Egipskiej na odc.: Ateńska-Afrykańska;
- ul. Walerego Sławka na odc.: Pużaka -Dzieci Warszawy;
- ul. Czecha i Trakt Brzeski na odc.: Kajki-1-go Praskiego Pułku;
- ul. Śmigłowca na odc.: al. Jerozolimskie-Drawska;
- ul. Ryżowej na odc.: al. Jerozolimskie-granica miasta;
- ul. Jarzębskiego na odc.: Broniewskiego-Rzymowskiego;

- ul. Kołacińskiej na odc.: Modlińska-Wiklinowa;
- ul. Gierdziejewskiego na odc.: Balicka-Leszczyńska;
- ul. Sytej odc.: Vogla-granica robót GDDKiA.

Realizację zadań w tym zakresie wykonywały również zarządy dróg powiatowych. Prowadzone w latach 2021-2022 inwestycje ujęte są w wykazach wykonanych przez poszczególne ZDP działań.

KA.1.5. Wdrażanie rozwiązań ograniczających hałas w zakładach

Wg materiałów kontrolnych WIOŚ w latach 2021-2022 przeprowadzono następujące działania:

- wykonanie 6-kanalowego tłumika wraz z czerpnią powietrza, w Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Piątnicy, Zakład Produkcyjny w Ostrołęce, w celu ograniczenie emisji hałasu do poziomu dopuszczalnego;
- wykonanie kanałów wentylacyjnych, żaluzji dźwiękochłonnych, przeniesienie zespołu wentylatorów, wykonanie obudowy dźwiękochłonnej, w Pfeifer&Langen S.A. Cukrownia Głinojeck, Zygmuntowo 38;
- przeniesienie stanowiska do testowania maszyn w CNH INDUSTRIAL Polska Sp. z o.o., ul. Otolińska 25, 09-407 Płock;
- podwyższenie i poszerzenie paneli dźwiękochłonnych w firmie Rafał Łabędzki s.c., Zagródź 27A, 96-315 Wiskitki;
- wykonanie zabezpieczeń akustycznych w zakładzie produkcyjnym HEBAN Sp. z o.o. sp. k. w Majdanie;
- wykonanie modernizacji i zabezpieczeń akustycznych w zakładzie produkcyjnym w firmie INTER EUROPOL S.A. w Markach;
- wykonanie ekranu akustycznego na terenie Centrum Logistycznego przy ul. Ceramicznej 1 w Ołtarzewie, w celu ograniczenia uciążliwości hałasowej spowodowanej funkcjonowaniem hurtowni farmaceutycznej NEUCA S.A.;
- wykonanie obudowy agregatu chłodniczego w firmie H.H. i D. Janusz Malczyk w Warszawie.

W Płocku wydano decyzje określające dopuszczalny poziom hałasu emitowanego do środowiska:

- przez urządzenia obiektu myjni samoobsługowej czterostanowiskowej zlokalizowanej na działce o nr ewidencyjnym 1156/1 położonej w Płocku u zbiegu ul. Leszczynowej i Harcerskiej w stosunku do terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usługowej dla pory dnia (godz. 6-22) LAeqD = 55 dB;
- przez urządzenia wentylacyjno-klimatyzacyjne zainstalowane na zachodniej elewacji budynku należącego do GRAM SADECCY Sp. j. w Płocku przy ul. Górnej 32, dz. ewid. 767/1, obręb Podolszyce, w stosunku do terenów od strony zachodniej:
 - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:
 - dla pory dnia (godz. 6-22) LAeq D = 50 dB;
 - dla pory nocy (godz. 22 – 6) LAeq N = 40 dB;
 - zabudowy mieszkaniowo – usługowej:

- dla pory dnia (godz. 6-22) LAeq D = 55 dB;
- dla pory nocy (godz. 22 – 6) LAeq N = 45 dB;
- przez Strzelnicę sportową zlokalizowaną w Płocku przy ul. Norbertańskiej 6 należącą do Ligii Obrony Kraju z siedzibą przy ul. Chocimskiej 14, 00-719 Warszawa w stosunku do terenów:
 - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej dla pory dnia (godz. 6-22) LAeqD = 50 dB;
 - zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego oraz rekreacyjno-wypoczynkowych dla pory dnia (godz. 6-22) LAeqD = 55 dB.

Na terenie powiatu płockiego zakupiono ochronniki słuchu dla pracowników DPS w Koszelewie.

Powiat ostrołęcki nałożył obowiązek opracowania i wdrożenia protokołu reagowania na stwierdzone przypadki wystąpienia hałasu w zakładach przemysłowych wymagających uzyskania pozwolenia zintegrowanego. Wydano po 2 decyzje w 2021 i 2022 r.

Starostwa prowadzą stałe kontrole zakładów połączone z pomiarami hałasu emitowanego do środowiska przez instalacje i urządzenia.

KA.1.6. Tworzenie w miastach tzw. stref ciszy, w tym poprzez stosowanie ograniczeń prędkości w terenach zabudowanych

Istnienie i zakres stref ciszy powinny być regulowane przez miejscowe władze lub prawo miejskie w danym mieście lub regionie.

Na terenie m.st. Warszawy w listopadzie 2022 r. przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące wprowadzenia na terenie miasta nowych stref ruchu uspokojonego, czyli takich, w których maksymalna prędkość wynosi 30 km/h. Wprowadzenie tzw. stref Tempo 30 ma na celu poprawę bezpieczeństwa, a także ograniczenie hałasu komunikacyjnego. Konsultowano mapę docelowego wdrożenia stref ruchu uspokojonego w Warszawie. Przykładem wprowadzenia strefy TEMPO 30 jest dzielnica Mokotów, gdzie w 2022 r. wprowadzono tę strefę na ulicach: Bukowińskiej, Czerniowieckiej, Cieszyńskiej, Ikara.

Na terenie miasta Płocka na podstawie zatwierdzonych przez Prezydenta Miasta Płocka projektów zmian stałej organizacji ruchu sukcesywnie wprowadza się strefy zamieszkania i strefy ograniczonej prędkości, a także montowane są progi spowalniające oraz wysepki dla pieszych.

Na terenie gminy Sulejówek w raportowanych latach, w celu poprawy bezpieczeństwa oraz ograniczenia hałasu drogowego zamontowano w latach 2021-2022 łącznie 23 progi zwalniające.

KA.1.7. Wyposażanie właściwych jednostek w urządzenia do pomiaru poziomów hałasu

W analizowanych latach Komenda Wojewódzka Policji przeprowadziła kontrole pojazdów na terenie miast: Płock, Radom, Siedlce i Żuromin. Skontrolowano łącznie 220 pojazdy. Wykryto 20 przypadki przekroczenia norm hałasu.

Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Radomiu zakupił pojazd specjalny typu bus posiadający sygnalizację świetlno-dźwiękową. Pojazd zawiera w swoim wyposażeniu m.in. miernik poziomu hałasu.

Mierniki poziomu hałasu zostały zakupione m.in.: na potrzeby Wydziału Ochrony Środowiska powiatu otwockiego oraz szkół na terenie dzielnicy Wola m.st. Warszawy.

KA.1.8. Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do jego redukcji (np. promowanie transportu publicznego i jazdy na rowerze)

JST woj. mazowieckiego w sposób ciągły organizują kampanie edukacyjne związane z ochroną środowiska, w tym w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania rozwiązań alternatywnych.

Tabela 27. Przykładowe działania edukacyjne w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań alternatywnych

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Powiat garwoliński	Organizacja Rajdu Kościuszkowskiego, rajdów rowerowych, rajdów pieszych z wykorzystaniem transportu kolejowego.
Powiat pułtuski	Prowadzenie działań profilaktyczno-wychowawczych wśród uczniów w zakresie szkodliwości hałasu podczas przerw międzylekcyjnych (profilaktyka zdrowotna, kulturalne spędzanie czasu wolnego, promowanie kultury fizycznej i ruchu).
Gmina Stara Biała	Szkoły i przedszkola prowadziły zajęcia dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego.
Gmina Józefów	Promowanie jazdy na rowerze, hulajnodze, rolnkach oraz poruszania się pieszo między domem a szkołą. Akcja organizowana cyklicznie dwa razy do roku w maju i październiku.
Gmina Pionki	Darmowa komunikacja miejska.
Dzielnice: Bemowo, Wola, Żoliborz m.st. Warszawy	Prowadzenie akcji wśród uczniów, tj.: Rowerowy maj, Dzień bez samochodu, które promują działania ekologiczne w zakresie czystości powietrza, ale i także w zakresie ograniczania hałasu.
Dzielnica Wilanów m.st. Warszawy	Organizacja wydarzenia pn. Rowerowy Wilanów. Wydarzenie plenerowe, w ramach którego odbyły się zawody rowerowe dla dzieci o Puchar Burmistrza Wilanowa oraz zajęcia towarzyszące takie jak: prelekcje, kiermasz rowerowy oraz możliwość praktycznej nauki przepisów o ruchu drogowym w specjalnie utworzonym miasteczku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

KA.2. Ocena stanu akustycznego środowiska

KA.2.1. Rozwój systemu monitoringu hałasu

Na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw z dniem 1 stycznia 2019 roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przejmuje zadania w zakresie Państwowego Monitoringu Środowiska. W analizowanych latach GIOŚ przeprowadził następujące działania:

- modyfikacja systemu informatycznego Ekoinfonet w związku z wejściem w życie Dyrektywy Komisji (UE) 2015/996 z dnia 19 maja 2015 r. ustanawiającej wspólne metody oceny hałasu zgodnie z dyrektywą 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, której przepisy zaczęły obowiązywać 1 stycznia 2019 r. – część 1 i 2” (Baza EHAŁAS-P i EHAŁAS-M). W ramach działania w 2022 r. uzyskano:
 - poprawę wydajności oraz usprawnienie i rozszerzenie istniejących funkcjonalności bazy EHAŁAS-P;
 - umożliwienie podmiotom zewnętrznym wprowadzanie danych do bazy;
 - modernizację już istniejących funkcjonalności, które ułatwiają korzystanie z bazy EHAŁAS-M;
- dobre praktyki tworzenia obszarów cichych. Ujednolicenie metodologii wyznaczania obszarów cichych przez wsparcie merytoryczne organów, które wyznaczają obszary ciche;
- wytyczne oceny wskaźników zdrowotnych hałasu w środowisku. Wsparcie merytoryczne organów, które sporządzają strategiczne mapy hałasu i programy ochrony środowiska przed hałasem;
- dobre praktyki wykonywania strategicznych map hałasu. Poprawa jakości sporządzania strategicznych map hałasu oraz standaryzacja wymagań odnośnie do sposobu ich wykonywania;
- wytyczne wykonywania pomiarów hałasu w środowisku. Unormowanie zasad realizacji pomiarów oraz schemat wyznaczania wartości wskaźników hałasu;
- analiza uregulowań prawnych w zakresie ochrony środowiska przed hałasem i proponowane kierunki zmian. Wsparcie merytoryczne organów centralnych, które są odpowiedzialne za stanowienie prawa w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, a także poszerzenie wiedzy obywateli na temat regulacji prawnych dotyczących hałasu środowiskowego;
- katalog danych dotyczących infrastruktury transportowej oraz środków transportu w Polsce w odniesieniu do wymagań Dyrektywy 2015/996. Standaryzacja źródeł, zakresu i rodzaju danych wejściowych, sposób ich wprowadzania do programów obliczeniowych oraz przypisanie krajowych charakterystyk emisji hałasu drogowego, szynowego, i lotniczego do parametrów w CNOSSOS-EU;
- katalog danych dotyczących działalności przemysłowej w Polsce w odniesieniu do wymagań Dyrektywy 2015/996. Przedstawienie źródeł danych, metod ich zbierania i oceny oraz opisanie dobrych praktyk w tym zakresie prognozowania hałasu przemysłowego w środowisku.

Całkowity koszt działań wykonanych przez GIOŚ wyniósł 3 562 050 zł, pozyskanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – POIS w latach 2021-2022.

KA.2.2. Sukcesywne opracowywanie map akustycznych

Dnia 14 listopada 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54), wdrażająca do prawa krajowego akt prawa unijnego, tzw. dyrektywę hałasową. Za sprawą nowelizacji uszczegółowiono przepisy dotyczące procesu mapowania akustycznego oraz sporządzania programów ochrony środowiska przed hałasem. Pojęcie „strategiczna mapa hałasu” zastąpiło wykorzystywane wcześniej pojęcie „mapy akustycznej”.

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami, strategiczne mapy hałasu (SMH) sporządza się dla:

- miast o liczbie mieszkańców > 100 tys.;
- głównych dróg (o natężeniu ruchu > 3 mln pojazdów rocznie);
- głównych linii kolejowych (natężenie ruchu > 30 tys. pociągów rocznie);
- głównych lotnisk (lotniska cywilne, > 50 tys. operacji lotniczych rocznie, z wyłączeniem lotów szkoleniowych).

SMH sporządza się co 5 lat, w terminie do 30 czerwca roku, w którym następuje obowiązek ich wydania. SMH należy przekazywać GIOŚ oraz właściwym marszałkom województw w terminie do 30 czerwca roku, w którym wystąpił obowiązek ich sporządzenia.

W latach 2021-2022 sporządzone zostały SMH dla:

- m.st. Warszawy;
- miasta Radomia;
- miasta Płocka;
- głównych dróg miasta Ostrołęki;
- głównych dróg miasta Siedlce;
- głównych dróg w powiecie wołomińskim, pruskowskim, grodziskim i legionowskim;
- dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie mazowieckim;
- odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie;
- obszarów położonych w otoczeniu dróg wojewódzkich województwa mazowieckiego;
- Lotniska Chopina w Warszawie.

KA.2.3. Opracowywanie przeglądów ekologicznych i analiz porealizacyjnych

Zgodnie z danymi pozyskanymi od GDDKiA wykonano opracowania pn.:

- Przegląd ekologiczny dla drogi S8 obwodnica Radzymina;
- Analiza porealizacyjna wraz z monitoringiem hałasu dla budowy drogi ekspresowej S17 Warszawa-Garwolin;
- Monitoring środowiska dotyczącego hałasu i analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko dla inwestycji DK79 i DK50 na odcinku obwodnicy Góry Kalwarii;
- Analiza porealizacyjna w zakresie oceny oddziaływania na klimat akustyczny drogi ekspresowej S17 Garwolin-Kurów na odcinku Garwolin (koniec obwodnicy) granica woj. mazowieckiego i lubelskiego;

- Analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko drogi ekspresowej S8 na odcinku Radziejowice-Paszków;
- Analiza porealizacyjna wraz z monitoringiem dla budowy drogi ekspresowej S2-POW (odcinki A, B, C);
- Analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko obwodnicy Radomia w ciągu drogi ekspresowej S7 od km 0+000 do km 24+650 oraz prowadzenie monitoringowych pomiarów poziomu hałasu w latach 2020-2022;
- Analiza porealizacyjna w zakresie pomiaru zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w obszarze terenu inwestycji pn. Projekt i budowa drogi ekspresowej S2 POW odcinek Puławska-Lubelska zadanie A.

PKP PLK w 2021 r. wykonały:

- Analizę porealizacyjną w zakresie oddziaływania akustycznego dla przedsięwzięcia pn.: „Modernizacja i rozbudowa Warszawskiego Węzła Kolejowego” projekt nr 2 „Modernizacja linii Warszawa Włochy – Grodzisk Mazowiecki”;
- Analizę porealizacyjną dla przedsięwzięcia pn. Modernizacja linii obwodowej w Warszawie (odcinek Warszawa Gołąbki/Warszawa Zachodnia – Warszawa Gdańska).

ZDP Grójec wraz z powiatem grójeckim zrealizowali opracowanie opinii ornitologicznej w obszarze pasa drogi powiatowej, w tym w 2021 r. opracowano 1 opinię ornitologiczną dla 52 szt. drzew przeznaczonych do wycinki, w 2022 r. opracowano 3 opinie ornitologiczne dla 24 szt. drzew przeznaczonych do wycinki.

3.3. Pola elektromagnetyczne (PEM)

W tabeli poniżej przedstawiono stan realizacji 4 zadań w związku z celem - PEM.I. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.

Tabela 28. Kierunki interwencji i zdania realizowane w ramach celu – Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
PEM.I. UTRZYMANIE DOTYCHCZASOWEGO STANU BRAKU ZAGROŻEŃ PONADNORMATYWNYM PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM			
Kierunek interwencji: PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi			
PEM.1.1.	Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku	Zadanie monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	↔
PEM.1.2.	Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczanie stref technicznych bezpieczeństwa)	Zadanie monitorowane: gminy, miasta	↔
PEM.1.3.	Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, WIOŚ	↔

	elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)		
PEM.1.4.	Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	Zadanie monitorowane: organizacje pozarządowe	↔

Podmioty realizujące działania z obszaru PEM w latach 2021-2022:

powiaty: garwoliński, gostyniński, legionowski, makowski, miński, ostrołęcki, ostrowski, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, przasnyski, radomski, sierpecki, warszawski, wołomiński, żuromiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa, Siedlce, Ostrołęka, Płock, Radom, Ciechanów, Kobyłka, Płońsk, Sierpc, Sulejówek, Błonie, Ożarów Mazowiecki, Radzymin, Wołomin, Zwoleń, Czosnów, Garbatka-Letnisko, Michałowice, Pruszków, Stara Biała

przedsiębiorstwa: operatorzy sieci

instytucje: GIOŚ

3.3.1 PEM.I. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

3.3.1.1 PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

PEM.1.1. Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku

Monitoring pól elektromagnetycznych wykonywany w ramach państwowego monitoringu środowiska prowadzony jest zgodnie ze „Strategicznym programem państwowego monitoringu środowiska na lata 2020-2025” oraz wykonawczymi programami państwowego monitoringu środowiska na poszczególne lata. Lokalizacja punktów pomiarowych określana jest co roku w Wykonawczym programie monitoringu pól elektromagnetycznych i udostępniana na stronie GIOŚ. Zadanie finansowane jest ze środków budżetu państwa i NFOŚiGW.

Wartość średniego natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego na terenie województwa mazowieckiego, w 2021 r., została zmierzona w 149 punktach pomiarowych.

Wartość średniego natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego na terenie województwa mazowieckiego, w 2022 r., została zmierzona w 159 punktach pomiarowych.

Dodatkowo przyjmowanie i aktualizację zgłoszeń instalacji emitujących pole elektromagnetyczne zaraportowały powiaty: gostyniński i ostrołęcki.

Na terenie Płocka, w ramach współpracy z Instytutem Łączności – Państwowym Instytutem Badawczym, wykonano pomiary natężenia pola elektromagnetycznego z wykorzystaniem szerokopasmowego monitoringu stacjonarnego (SMS PEM) w jednym punkcie w 2022 r.

PEM.1.2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczanie stref technicznych bezpieczeństwa)

Realizacją zadania na terenie m.st. Warszawa zajmuje się Biuro Architektury i Planowania Przestrzennego m.st. Warszawy. W raportowanych latach, zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją uchwalono następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp), które wprowadzają strefy ochronne przed polami elektromagnetycznymi:

- Stara Miłosna Południe część I (Wesoła);
- Zakola Wawerskiego (Wawer);
- w rejonie ulicy Kadetów (Wawer);
- mpzp obszaru Jelonki część III-rejon Placu Kasztelańskiego;
- mpzp obszaru Jelonki część II-rejon Osiedla Przyjaźń;
- mpzp osiedla Słodowiec;
- mpzp obszaru Sielc część I, przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr LVI/1753/2021 z dnia 18.11.2021 r.;
- mpzp obszaru Gołąbki (uchwała nr LXXIII/2414/2022 z 08.12.2022);
- mpzp rej. ulic Rybnickiej i ks. J. Chrościckiego (uchwała nr LXXII/2380/2022 z 17.11.2022);
- mpzp RKS Okęcie Warszawa (uchwała nr LXXII/2379/2022 z 17.11.2022).

Starostwo powiatowe w Wołominie przyjmuje zgłaszanie uwag i wniosków na etapie przystąpienia do sporządzenia dokumentów planistycznych poszczególnych obszarów/miejscowości/gmin powiatu wołomińskiego oraz na etapie uzgodnienia projektów tych dokumentów.

W celu ochrony przed polami elektromagnetycznymi, na terenie miasta Radom, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pojawił się zapis: "W celu ochrony powietrza atmosferycznego oraz ochrony przed hałasem i polami elektromagnetycznymi ustala się, że lokalizowane na poszczególnych działkach budowlanych przedsięwzięcia, których funkcjonowanie wiąże się z emisją zanieczyszczeń atmosferycznych, hałasu lub pól elektromagnetycznych, nie mogą powodować poza granicami tych działek przekroczenia standardów jakości powietrza oraz przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu lub pól elektromagnetycznych określonych w przepisach odrębnych." W latach 2021-2022 uchwalono:

- mpzp „Kozia Góra-Północ”;
- mpzp „Stara Wola Gołębiowska”;
- mpzp „Piotrówka”;
- mpzp „Dolina rzeki Mlecznej -Malczew-etap I”;
- mpzp dla części obszarów miasta Radomia – etap III „Potkanów II”.

W zapisach uchwalonych mpzp „Kozia Góra-Północ” i mpzp „Piotrówka” zostały uwzględnione strefy ochronne od linii elektroenergetycznych określające szerokość pasa technologicznego, który ze względu na ochronę przed szkodliwym dla ludzi i środowiska promieniowaniem elektromagnetycznym oraz ze względu na potrzeby eksploatacyjne tych linii, wymagają uwzględnienia ograniczeń w zagospodarowaniu terenu na podstawie przepisów odrębnych.

Ponadto uwzględnienie odpowiednich zapisów w mpzp oraz SUIKZP zgłosiły miasta: Ostrołęka i Siedlce, gminy: Ciechanów, Kobyłka, Płońsk, Sierpc, Sulejówek, Błonie, Ożarów Mazowiecki, Radzymin, Wołomin, Czosnów, Michałowice, Pruszków, Stara Biała.

PEM.1.3. Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)

Art. 152. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54) zaktualizowany w ustawie z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci

telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 604) wskazuje na konieczność zgłoszenia organowi ochrony środowiska instalacji nie wymagającej uzyskania pozwolenia, mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko. Tabela poniżej przedstawia zgłoszenia instalacji w zakresie źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne w województwie mazowieckim w latach 2021-2022.

Tabela 29. Zgłoszenia oraz aktualizacje informacji o zmianie danych w instalacjach wytwarzających pola elektromagnetyczne w województwie mazowieckim w latach 2021-2022

Jednostka realizująca zadanie	Zgłoszenia instalacji oraz aktualizacje zgłoszeń	
	2021	2022
Dzielnica Bemowo m.st. Warszawy	3 zgłoszenia, 15 zmian	4 zgłoszenia, 23 zmiany
Dzielnica Mokotów m.st. Warszawy	84 zgłoszenia	102 zgłoszenia
Dzielnica Praga-Południe m.st. Warszawy	45 zgłoszenia	49 zgłoszeń
Dzielnica Wilanów m.st. Warszawy	27 zgłoszeń	30 zgłoszeń
Miasto Radom	57 zgłoszeń	64 zgłoszenia
Powiat garwoliński	30 zgłoszeń	60 zgłoszeń
Powiat gostyniński	5 zgłoszeń, 10 zmian	1 zgłoszenie, 12 zmian
Powiat legionowski	nie odnotowano przekroczeń	nie odnotowano przekroczeń
Powiat miński	31 zgłoszeń	21 zgłoszeń
Powiat ostrowski	5 zgłoszeń	4 zgłoszenia
Powiat otwocki	11 zgłoszeń, 33 zmiany	1 zgłoszenie, 18 zmian
Powiat piaseczyński	70 zgłoszeń	110 zgłoszeń
Powiat przasnyski	29 zgłoszeń	31 zgłoszeń
Powiat radomski	26 zgłoszeń	60 zgłoszeń
Powiat sierpecki	10 zgłoszeń	20 zgłoszeń
Powiat warszawski zachodni	8 zgłoszeń, 34 zmiany	9 zgłoszenie, 40 zmian
Powiat żuromiński	10 zmian	3 zgłoszenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Zgłoszenia instalacji PEM składano również do Marszałka Województwa Mazowieckiego. W 2021 r. były to 3 zgłoszenia i 4 zmiany, natomiast w 2022 r. - 2 zgłoszenia i 4 zmiany.

Realizację zadania zaraportowały również powiaty: wołomiński, pruszkowski, makowski, miasto Siedlce oraz dzielnice m.st. Warszawy: Praga-Północ, Wawer i Żoliborz.

PEM.1.4. Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM

Działania edukacyjne z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM obejmowały m.in.:

- prelekcje na temat zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM;
- spotkania informacyjne w ramach programu priorytetowego "Czyste Powietrze";
- zajęcia dot. ograniczenia korzystania z telefonów komórkowych w czasie pobytu w szkole;
- działania edukacyjne mające na celu podnoszenie świadomości dzieci dot. sprawdzania indeksów zanieczyszczenia powietrza.

Działania w tym zakresie zaraportowały m.in.: powiat garwoliński, dzielnice m. st. Warszawy: Wola i Żoliborz, gminy: Garbatka-Letnisko, Stara Biała, Zwolen.

3.4. Gospodarowanie wodami (ZW)

W poniższej tabeli przedstawiono stan realizacji zadań wyznaczonych w ramach celów: ZW.I. Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych oraz ZW.II. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą.

Tabela 30. Kierunki interwencji i zadania realizowane w ramach gospodarowania wodami

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.I. OSIĄGNIĘCIE DOBREGO STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH i PODZIEMNYCH			
Kierunek interwencji: ZW.1. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych			
ZW.1.1.	Opracowanie i realizacja warunków korzystania z wód regionu wodnego środkowej Wisły i wód zlewni	Zadanie monitorowane: RZGW	↓
ZW.1.2.	Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód powierzchniowych	Zadanie monitorowane: RZGW	↓
ZW.1.3.	Weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych	Zadanie monitorowane: RZGW	↓
ZW.1.4.	Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody)	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	↔
ZW.1.5.	Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie i leśnictwie	Zadanie monitorowane: mieszkańcy	↔
ZW.1.6.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie własne: UMWM Zadanie monitorowane: WIOŚ, powiaty, RZGW	↔
ZW.1.7.	Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych)	Zadanie własne: MODR Zadanie monitorowane: mieszkańcy, gminy, ARiMR, organizacje pozarządowe	↔
ZW.1.8.	Przeprowadzenie pogłębionych analiz presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód z uwagi na stan fizykochemiczny oraz w celu zaplanowania działań	Zadanie monitorowane: RZGW	→

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
	ukierunkowanych na redukcję fosforu		
ZW.1.9.	Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie monitorowane: gminy, miasta	↔
ZW.1.10.	Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa, mieszkańcy	↔
Kierunek interwencji: ZW.2. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych			
ZW.2.1.	Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych	Zadanie monitorowane: RZGW	↔
ZW.2.2.	Monitorowanie stanów i chemizmu wód podziemnych na terenach ekosystemów zależnych od wód podziemnych (ekosystemy o powierzchni powyżej 1 ha)	Zadanie monitorowane: PSH	↔
ZW.2.3.	Poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł wody do spożycia.	Zadanie monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa	↔
ZW.2.4.	Inwentaryzacja ujęć wód podziemnych wykorzystywanych do nawodnień rolniczych (dot. studni wykonanych w ramach zwykłego korzystania z wód), kontrola poboru wody z tych ujęć	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty	→
ZW.2.5.	Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych (GZWP)	Zadanie monitorowane: RZGW	→
ZW.II. OCHRONA PRZED ZJAWISKAMI EKSTREMALNYMI ZWIĄZANYMI z WODĄ			
Kierunek interwencji: ZW.3. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego			
ZW.3.1.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami	Zadanie własne: MBPR Zadanie monitorowane: gminy, miasta	↔
ZW.3.2.	Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych nie będących pod zarządem WZMiUW	Zadanie monitorowane: RZGW, gminy	↔

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.3.3.	Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wymienione w ustawie Prawo wodne - wykonywanie obowiązków właścicielskich na wodach i urządzeniach melioracji wodnych podstawowych	Zadanie własne: WZMiUW	↔
ZW.3.4.	Utworzenie rezerwy powodziowej w stawie młyńskim Piechota na rzece Skrwie Lewej w km 28+700 w m. Strzałki, gm. Gostynin	Zadanie własne: WZMiUW	→
ZW.3.5.	Rozbudowa rzeki Zagożdżonki - w km 0+000-7+550 gm. Kozienice	Zadanie własne: WZMiUW	→
ZW.3.6.	Rozbudowa wału prawego rzeki Zagożdżonki-w km 0+000-6+700 gm. Kozienice	Zadanie własne: WZMiUW	→
ZW.3.7.	Przebudowa wału przeciwpowodziowego w kl. II w km 23+04035+000 prawobrzeżnej doliny Wisły na odcinku Bączki-Antoniówka Świerżowska gm. Maciejowice, pow. garwoliński-etap II w km 23+040-30+900	Zadanie własne: WZMiUW	↑
ZW.3.8.	Przebudowa zbiornika wodnego "Ruda", gm. Lipowiec Kościelny, pow. mławski, woj. mazowieckie i gm. Iłowo-Osada, pow. działdowski, woj. warmińsko-mazurskie	Zadanie własne: WZMiUW	→
ZW.3.9.	Remont pompowni nr 1 i śluz wałowych 1, 2 i 3 w miejscowości Pułtusk, pow. pułtuski	Zadanie własne: WZMiUW	↑
ZW.3.10.	Budowa systemów ostrzegawczych oraz tworzenie programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego	Zadanie monitorowane: gminy i powiaty, RZGW, organizacje pozarządowe	↔
ZW.3.11.	Utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni w regionie wodnym środkowej Wisły	Zadanie monitorowane: RZGW	↔
ZW.3.12.	Wylimitowanie/ unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią	Zadanie monitorowane: RZGW, gminy, miasta	↔

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.3.13.	Określenie warunków możliwego zagospodarowywania obszarów chronionych obwałowaniami	Zadanie monitorowane: RZGW, gminy, miasta	↔
ZW.3.14.	Unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim (p=0,2%) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi	Zadanie monitorowane: RZGW, gminy, miasta	↔
Kierunek interwencji: ZW.4. Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne			
ZW.4.1.	Realizacja przedsięwzięć zwiększających retencję wodną na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych	Zadanie monitorowane: gminy, RZGW, PGL LP, spółki wodne	↔
ZW.4.2.	Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi	Zadanie monitorowane: RZGW, gminy, miasta	↔
ZW.4.3.	Dokumentacja, wykupy, odszkodowania oraz wydatki inwestycyjne związane z realizacją projektów melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych	Zadanie własne: WZMiUW Zadanie monitorowane: KPN	↔
ZW.4.4.	Renaturyzacja koryt cieków i ich brzegów, przywracanie naturalnych meandrów oraz funkcji retencyjnych cieków oraz zbiorników wodnych	Zadanie własne: muzea Zadanie monitorowane: RZGW, gminy	↔
ZW.4.5.	Renaturyzacja jezior w gminie Łąck, powiat płocki	Zadanie własne: WZMiUW Zadanie monitorowane: gmina, powiat	↔
ZW.4.6.	Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	Zadanie monitorowane: RZGW, gminy	↔
ZW.4.7.	Realizacja działań o charakterze bieżącym w przypadku wystąpienia suszy (np. czasowe ograniczenia poboru wód, wprowadzania ścieków do wód lub ziemi, zmiany sposobu gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych, czasowe zakazy wykorzystywania wody z sieci wodociągowej do celów innych niż socjalno-bytowe itp.)	Zadanie monitorowane: RZGW, gminy, miasta, właściciele terenów	↔

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.4.8.	Prowadzenie systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed zjawiskiem suszy	Zadanie monitorowane: IUNG-PIB, PIG-PIB, IMGW-PIB	↔

Podmioty realizujące działania z obszaru ZW w latach 2021-2022:

powiaty: garwoliński, ostrowski, otwocki, płocki, przasnyski, pułtuski, szydłowiecki, wołomiński, żuromiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa, Siedlce, Ostrołęka, Płock, Radom, Ciechanów, Gostynin, Józefów, Kobyłka, Legionowo, Łaskarzew, Maków Mazowiecki, Marki, Miasto Raciąż, Milanówek, Mińsk Mazowiecki, Mława, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrów Mazowiecka, Otwock, Pionki, Płońsk, Podkowa Leśna, Przasnysz, Sierpc, Węgrów, Zielonka, Białołęka, Błonie, Bodzanów, Brok, Chorzele, Ciepiałów, Drobin, Gliniojeck, Grójec, Halinów, Jastrząb, Karczew, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Latowicz, Lipsko, Łosice, Mogielnica, Mordy, Mszczonów, Myszyniec, Nasielsk, Ożarów Mazowiecki, Pilawa, Przysucha, Radzymin, Sanniki, Serock, Sochocin, Szydłowiec, Tarczyn, Wołomin, Wyszaków, Zakroczym, Zwoleń, Baranowo, Belsk Duży, Błędów, Borkowice, Brochów, Brudzeń Duży, Bulkowo, Chotcza-Józefów, Czosnów, Dębe Wielkie, Dzierżążnia, Garbatka-Letnisko, Garwolin, Gniewoszów, Gołymyń-Ośrodek, Goszczyn, Górzno, Grabów nad Pilicą, Grębków, Grudusk, Iłów, Jabłonna, Jakubów, Jedlińsk, Jednorzec, Kampinos, Klwów, Kotuń, Kowala, Krasne, Leszno, Lesznów, Łąck, Maciejowice, Miastków Kościelny, Michałowice, Mokobody, Nadarzyn, Nowy Duninów, Obryte, Odrzywół, Olszewo-Borki, Pacyna, Parysów, Platerów, Pokrzywnica, Policzna, Potworów, Pruszków, Przyłęk, Raciąż, Radziejowice, Raszyn, Sieciechów, Siemiątkowo, Sobienie-Jeziory, Sobolew, Stara Biała, Stare Babice, Starożreby, Stary Lubotyń, Stromiec, Stupsk, Suchożebry, Szczutowo, Szelków, Szulborze Wielkie, Tczów, Wąsewo, Wieliszew, Wierzbnio, Wiśniew, Wodynie, Wolanów, Zabrodzie, Zakrzew, Zaręby Kościelne, Zatory

przedsiębiorstwa: PERN S.A., spółki wodne, Veolia Poland, zakłady gospodarki komunalnej, zakłady wodociągowe i wodno-kanalizacyjne

instytucje: Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych, Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, GIOŚ, NFOŚiGW, nadleśnictwa, PGW WP, placówki oświatowe, Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne, RDLP, RDOŚ, Straż Miejska, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

3.4.1 ZW.I. Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych

3.4.1.1 ZW.1. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych

ZW.1.1. Opracowanie i realizacja warunków korzystania z wód regionu wodnego środkowej Wisły i wód zlewni

W wyniku zmian legislacyjnych (ustawa Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r.) nie przewiduje się opracowania powyższego dokumentu.

ZW.1.2. Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód powierzchniowych

Wojewoda Mazowiecki w drodze aktu prawa miejscowego ustanawia strefę ochronną ujęć wód obejmującą teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej.

Wojewoda ustanawia strefę ochronną ujęć wód w drodze rozporządzenia na:

- wniosek właściciela ujęcia wody;
- z urzędu, jeżeli z przekazanej analizy ryzyka wynika potrzeba jej ustanowienia.

W raportowanych latach nie ustanowiono stref ochrony pośredniej dla ujęć wód powierzchniowych.

ZW.1.3. Weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych

Ustawa Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r., zmieniła sposób realizacji Dyrektywy Azotanowej w Polsce (art. 102 - 112). Na mocy tej ustawy nie są już wyznaczane wody wrażliwe i obszary szczególnie narażone - OSN.

ZW.1.4. Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody)

Zużycie wody na cele produkcyjne i informacje dotyczące ich wyposażenia w zamknięte obiegi wody przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 31. Zużycie wody w zakładach i ich wyposażenie w zamknięte obiegi wody na terenie województwa mazowieckiego

Rok	Zużycie wody na potrzeby przemysłu		Zakłady wyposażone w obiegi zamknięte					
	Ogółem [hm ³]	W tym w obiegach zamkniętych ogółem [%]	Zakładów ogółem [%]	Według wskaźnika ujęcia w obiegi i zużywanej wody				
				Poniżej 10%	10,1-50,0	50,1-90,0	90,1-99,0	99,1% i więcej
2021	2122,3	1,5	30,8	31	16	3	-	8
2022	2475,5	1,3	30,4	33	12	4	-	8

Źródło: GUS, Roczniki statystyczne przemysłu

Producent akumulatorów ZAP Sznajder Batterien S.A. z Piastowa, zadeklarował wykorzystanie w 2021 r. części deszczówki na potrzeby zmywania hal produkcyjnych oraz do chłodzenia w procesie produkcyjnym.

Na terenie gminy Wołomin jako działanie ciągłe, wykorzystywane są ścieki oczyszczone przez oczyszczalnię ścieków "KRYM" w instalacji technologicznej oczyszczalni.

Tabela 32. Przedsięwzięcia związane z ograniczaniem zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych)

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia w latach objętych raportem [zł]
Powiat plocki	Ponowne wykorzystanie "deszczówki" do celów gospodarczych- podlewanie terenów zielonych Domu Pomocy Społecznej Koszelew.	w ramach zadań własnych
Miasto Zielonka	Program gminny: Program udzielania dotacji celowych z budżetu Miasta Zielonka na zadania służące ochronie zasobów wodnych, polegające na wykonaniu instalacji gromadzenia i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstania". W 2021 r. wykonano 14 instalacji do prowadzenia zbiórki wód opadowych i roztopowych, w 2022 r. 2 takie instalacje.	51 212
Dzielnica Wola m.st. Warszawy	Zamontowano zbiorniki na deszczówkę w wolskich placówkach oświatowych.	brak danych
Gmina Pruszków	Inwestycje małej retencji (zbiorniki naziemne i podziemne, oczka wodne i ogrody deszczowe, przy zrealizowanych budynkach mieszkalnych i w mniejszym stopniu nieruchomościach przedsiębiorstw.	143 129
Gmina Michałowice	W ramach zadania pn. Budowa energooszczędnego przedszkola w Regułach, wybudowano zbiornik retencyjny o pojemności 195m ³ . Ok. 30% wód deszczowych wykorzystywana jest na potrzeby małej retencji do podlewania ogrodu.	236 543
Miasto i gmina Karczew	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sobiekursku uczestniczy w projekcie "Ekocykularni", w działaniu pn.: Zbieranie wody deszczowej i wykorzystywanie jej do podlewania szkolnego ogródka.	w ramach zadań własnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Dodatkowo w ramach zadania gminy pomagały w udzieleniu mieszkańcom dotacji na zakup zbiorników do zbierania wody deszczowej, w programach, tj. np. „Moja Woda”. Były to m.in. gminy: Wieliszew, Wąsewo.

ZW.1.5. Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie i leśnictwie

Działania wspierające ograniczenie zużycia wody w rolnictwie i leśnictwie prowadzono m.in. poprzez:

- stosowne komunikaty w okresie suszy;
- wywieszanie na tablicach ogłoszeń plakatów informacyjnych oraz dystrybucję ulotek informacyjnych;
- korzystanie z programu „Moja Woda”.

Działania zadeklarowały m.in. gminy: Kozienice, Borkowice, Stara Biała, Staroźreby.

ZW.1.6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi

Inspekcja Ochrony Środowiska prowadzi kontrole w sposób ciągły. Kontrole prowadzone w terenie mają charakter planowy oraz pozaplanowy. Kontrole planowe wynikają z rocznego planu działalności kontrolnej Inspekcji Ochrony Środowiska, natomiast kontrole pozaplanowe wykonywane są w związku z rozpatrywaniem wniosków organów administracji publicznej lub podmiotów, a także jako kontrole interwencyjne w związku z rozpatrywaniem skarg i interwencji dotyczących zanieczyszczenia środowiska lub podejrzenia wystąpienia takiego zanieczyszczenia, wystąpienia poważnych awarii lub w celu przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia.

Tabela 33. Kontrole przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
RZGW Białystok	W 2022 r. przeprowadzono 2 kontrole gospodarowania wodami w zakresie wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi na terenie woj. mazowieckiego (powiat ostrołęcki, gmina Rzekuń i gmina Goworowo). W trakcie kontroli na terenie gm. Rzekuń zidentyfikowano wylot, którego stan formalno-prawny nie jest uregulowany; prowadzone są działania mające na celu jego uregulowanie. W trakcie kontroli na terenie gm. Goworowo nie stwierdzono nieprawidłowości.
RZGW Lublin	Przeprowadzono kontrole warunków odprowadzania ścieków: - z oczyszczalni w m. Przygody. Podmiotem kontrolowanym była Gmina Suchożebry, ul. Aleksandry Ogińskiej 11, 08-125 Suchożebry; - z zakładowej oczyszczalni do rowu melioracyjnego, obręb Wójty, gm. Jadów. Podmiotem kontrolowanym były: Zakłady Mięsne "Jadów" Sp. z o.o., Wójty 53, 05-280 Jadów; - powstających na fermie drobiu położonej w m. Niemojki gm. Łosice; - przemysłowych szczególnie szkodliwych, ze składowiska odpadów z m. Wola Suchożebrska do urządzeń kanalizacyjnych stanowiących własność PWiK Sp. z o.o. w Siedlcach. Podmiotem kontrolowanym był Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Błonie 3, 08-110 Siedlce.
RZGW Warszawa	W 2021 r. przeprowadzono 16 kontroli. W 2022 r. przeprowadzono 18 kontroli.
Powiat płocki	Sukcesywne zawieranie umów rocznych na serwis techniczny oczyszczalni ścieków mechaniczno-biologicznej typu PURATOX, zlokalizowanej na terenie Domu Pomocy Społecznej w Brwilnie.
Miasto Płock	Samokontrola przestrzegania warunków pozwoleń zintegrowanych i pozwoleń wodnoprawnych na zrzut ścieków do oczyszczalni przemysłowej, kontrola szczelności i konstrukcji budowli, monitoring środowiska.
Gmina Otwock	Kontrole przeprowadzane na bieżąco przez pracowników Urzędu Miasta / Ekopatrolu, weryfikacja dokumentacji przedkładanej przez podmioty.
Gmina Halinów	Planowe i interwencyjne kontrole zbiorników bezodpływowych.
Gmina Kozienice	Coroczne kontrole właścicieli nieruchomości, którzy nie są obowiązani do ponoszenia opłat na rzecz gminy za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz kontrole właścicieli nieruchomości, które nie są podłączone do sieci kanalizacyjnej

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Nasielsk	Regularne kontrole prowadzone przez WIOŚ oraz PSSE: - w 2021 r. kontrola WIOŚ Oczyszczalni Ścieków w Starych Pieścirogach; - w 2022 r. kontrola WIOŚ Oczyszczalni Ścieków w Nasielsku i kontrola PSSE: SUW Jackowo, SUW Ciekсын oraz SUW Pieścirogi.
Gmina Szydłowiec	Badania jakości ścieków przemysłowych odprowadzanych z terenu zakładowej kotłowni.
Gmina Wołomin	12 kontroli nieczystości ciekłych przeprowadzonych przez Straż Miejską w 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Prowadzenie działań, w zakresie zadania, dotyczących podmiotów z terenu danej jednostki samorządu terytorialnego, w tym przedsiębiorstw, wykazały ponadto gminy: Borkowice, Brudzeń Duży, Czosnów, Gniewoszków, Grabów nad Pilicą, Kowala, Stara Biała, Starożreby, Stary Lubotyń.

ZW.1.7. Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych)

W zakresie zasad ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych MODR w latach 2021-2022 przeprowadził zdalne oraz stacjonarne szkolenia, w tym:

- w 2021 r. 43 szkolenia dla 1053 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich;
- w 2022 r. 82 szkolenia dla 2080 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich.

W 2021 r. przeprowadził zdalną konferencję dla 104 beneficjentów.

W ramach edukacji w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego MODR przeprowadził zdalne oraz stacjonarne szkolenia, w tym:

- w 2021 r. 20 szkoleń dla 547 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich;
- w 2022 r. 25 szkoleń dla 705 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich.

W 2021 r. przeprowadził jedną zdalną konferencję dla 66 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich, natomiast w 2022 r. dla 59 beneficjentów.

ZW.1.8. Przeprowadzenie pogłębionych analiz presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód z uwagi na stan fizykochemiczny oraz w celu zaplanowania działań ukierunkowanych na redukcję fosforu

Z danych przekazanych przez RZGW działających na obszarze woj. mazowieckiego wynika, że RZGW w Lublinie i Białymstoku nie prowadziły działań w tym zakresie.

RZGW w Warszawie wykazał realizację działań w tym zakresie, w przedziale czasowym 2016-2022.

ZW.1.9. Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Obowiązkiem gminy jest prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2024 r. poz. 399). Na podstawie ankietyzacji gmin można stwierdzić, że obowiązek ten był realizowany na terenie całego województwa mazowieckiego.

ZW.1.10. Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód

Działania realizowane w ramach powyższego zadania są tożsame z działaniami opisanymi w częściach raportu dotyczących:

- GWS.2.1. – zwiększenia dostępności mieszkańców województwa mazowieckiego do zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków oraz oczyszczalni ścieków;
- GWS.2.4. – budowy, rozbudowy i modernizacji urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych;
- GWS.2.5. – budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie.

3.4.1.2 ZW.2. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych

ZW.2.1. Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych

Strefę ochronną obejmującą teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej ustanawiane są przez wojewodę w drodze aktu prawa miejscowego. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia właściwy organ Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w drodze decyzji.

Zgodnie z pozyskanymi danymi Dyrektor Zarządu Zlewni w Białej Podlaskiej ustanowił w 2021 r. jedną strefę obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody podziemnej na terenie gminy Łosice, natomiast Dyrektor Zarządu Zlewni w Sokołowie Podlaskim w drodze decyzji dokonał w 2021 r. zmiany powierzchni strefy ochrony bezpośredniej dla jednego ujęcia wody zlokalizowanego na terenie gm. Grębków. Obecnie w Zarządzie Zlewni w Sokołowie Podlaskim toczą się postępowania w sprawie ustanowienia strefy ochrony bezpośredniej ujęcia wody podziemnej wszczęte w 2018 i 2019 r. Postępowania nie zostały zakończone ze względu na utrudniony kontakt z właścicielem ujęcia (brak odpowiedzi na wezwania) oraz wymagające wyjaśnienia w związku z uzyskaniem w międzyczasie przez właściciela ujęcia pozwolenia wodnoprawnego na likwidację ujęcia.

ZW.2.2. Monitorowanie stanów i chemizmu wód podziemnych na terenach ekosystemów zależnych od wód podziemnych (ekosystemy o powierzchni powyżej 1 ha)

W ramach monitoringu jakości wód podziemnych funkcjonującego w systemie PMŚ w 2021 r. zostały dwukrotnie pobrane próbki wody z punktu pomiarowego nr 865 (wg ID Monitoring) położonego w miejscowości Granica w gminie Kampinos w rejonie obszaru chronionego: Kampinoski Park Narodowy. Natomiast w 2022 r. zostały pobrane jednokrotnie próbki wody z punktu pomiarowego nr 5772 położonego w miejscowości Kaliska w gminie Łochów w rejonie obszarów chronionych: Ostoja Nadliwiecka, Dolina Liwca, Nadbużański Park Krajobrazowy - otulina oraz z punktu pomiarowego nr 8500 położonego w miejscowości Kamieńczyk w gminie Sterdyń w rejonie obszarów chronionych: Dolina Dolnego Bugu, Nadbużański Park Krajobrazowy, Ostoja Nadbużańska). Ww. punkty pomiarowe są zlokalizowane na obszarach dopływu wód podziemnych do ww. chronionych ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych, a nie bezpośrednio na terenie tych ekosystemów. Wyniki przeprowadzonych badań posłużyły do oceny wpływu stanu chemicznego wód podziemnych na chronione ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych, która była jedną z części składowych oceny stanu chemicznego i ilościowego jednolitych części wód podziemnych w 2022 r.

Monitoring stanów (w rozumieniu stanów zwierciadła wód podziemnych), czyli monitorowanie poziomu wód podziemnych jest prowadzone poza systemem PMŚ przez PIG-PIB. Zadanie realizowane jest w sposób ciągły.

ZW.2.3. Poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł wody do spożycia

Na terenie powiatu wołomińskiego w 2021 r. wydano 4 decyzje zatwierdzające projekty studni oraz 1 decyzję zatwierdzającą dokumentację zasobową ujęcia wody; w 2022 r. wydano 2 decyzje zatwierdzające projekty studni oraz 3 decyzje zatwierdzające dokumentacje zasobowe ujęć wody.

Na terenie gminy Mława podjęto prace nad:

- perspektywą rozbudowy ujęć miejskich, w ramach której ustalono aktualne parametry odwiertu przy ul. Studzieniec w Mławie. Planowana jest adaptacja odwiertu na ujęcie wody podziemnej (2022 r.);
- analizą ryzyka ujęć wody wraz z określeniem stref pośrednich, modelu matematycznego spływu wód, ekspertyzy i stanu zasobów eksploatacyjnych studni, w celu wytypowania potencjalnych nowych ujęć wód podziemnych (2020-2021).

Gmina Ostrów Mazowiecka w partnerstwie z Zakładem Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o. rozpoczęła w 2022 r. prace związane z poszukiwaniem wody w niższych warstwach wodonośnych.

Gmina Leszno w latach 2021-2022 wykonała ujęcia wód podziemnych na terenie SUW Czarnów, w celu zabezpieczenia zapotrzebowania na zwiększony pobór wody oraz poprawę jakości na terenie zaopatrywanym przez SUW Czarnów.

Gmina Lesznówola wykonała trzy piezometry dla pozyskania nowych ujęć wody dla stacji uzdatniania w Zamieniu.

ZW.2.4. Inwentaryzacja ujęć wód podziemnych wykorzystywanych do nawodnień rolniczych (dot. studni wykonanych w ramach zwykłego korzystania z wód), kontrola poboru wody z tych ujęć

Na terenie powiatu plockiego prowadzony jest bieżący monitoring poboru wody przeznaczonej do celów technicznych oraz sprawozdawczość kwartalna w sprawie naliczenia opłaty zmiennej za pobór wód ze studni głębinowej i opłaty stałej tzw. całorocznej w Domu Pomocy Społecznej w Brwilnie. W 2021 r. pobór wyniósł 108 m³/rok, co stanowiło wzrost o 26% w stosunku do 2020 r. W 2022 r. pobór wyniósł 49 m³/rok, co stanowiło spadek o 43% w stosunku do 2020 r.

Na terenie gminy Belsk Duży wykonano strefy ochrony bezpośredniej czterech ujęć wody w miejscowościach: Anielin, Jarochoy, Oczesały, Sadków Kolonia.

ZW.2.5. Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych (GZWP)

Zgodnie z art. 141 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, z późn. zm.), ustanawianiem obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (w tym GZWP) zajmuje się wojewoda na wniosek PGW WP.

Na podstawie danych pozyskanych od RZGW w Warszawie, w 2021 r. przygotowano wnioski dla GZWP nr 401 i 405. Zadanie jest w trakcie realizacji.

W ramach zadania szereg gmin uwzględniło ochronę zbiorników wód podziemnych w zapisach dotyczących uchwalanych mpzp. Były to m.in. gminy: Przysucha, Wołomin, Wieliszew.

Na terenie dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy w 2021 r. uzyskano decyzje ustanawiające strefy bezpośredniej ochrony dla ogólnodostępnych awaryjnych ujęć wody przy ul.: Anieli Krzywoń, Raginisa, Wyki, Muszlowej, Szobera, Pełczyńskiego, Kazubów, Westerplatte, Bolimowskiej i Radiowej.

Gmina Nasielsk w 2022 r. była w trakcie wyznaczania stref pośrednich dla studni głębinowych oraz analizy ryzyka ujęć. Zadanie było realizowane przez Zarząd Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Nasielsku.

Na terenie gminy Wołomin zaraportowano ustanowienie strefy ochrony ujęcia "Lipińska". Zadanie jest realizowane od 2014 r. w partnerstwie z PWiK Sp. z o.o.

Na terenie gminy Leszno, w 2022 r., przeprowadzono analizę ryzyka dla 3 ujęć wód podziemnych zbiorowego zaopatrzenia ludności, zlokalizowanych na terenie gminy Leszno w miejscowościach: Feliksów, Czarnów, Gawartowa Wola. Celem zadania było ustalenie czy ujęcia wymagają ustanowienia terenów ochrony pośredniej z uwagi na zagrożenie zanieczyszczeniem eksploatowanych wód i związane z tym ryzyko zdrowotne.

Na terenie gminy Parysów wykonano analizę ryzyka dla 2 ujęć wód podziemnych: w Woli Starogrodzkiej (działka nr 68) oraz w Parysowie (działka nr 1502). Projekt zakończono w styczniu 2021 r.

3.4.2 ZW.II. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą

3.4.2.1 ZW.3. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego

ZW.3.1. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami

Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego kontynuowało podjęte wcześniejsze działania w tym zakresie poprzez plan zagospodarowania przestrzennego województwa, który jest aktem planowania, określającym zasady organizacji przestrzennej województwa. Plan wskazuje konieczność uwzględniania w dokumentach planistycznych map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Ponadto, zapisy Planu określają kierunki działań i zadania minimalizujące zagrożenia powodzią, a w przypadku ich wystąpienia - ograniczania ich skutków. Kierunki działań obejmują działania techniczne i nietechniczne polegające m.in. na realizacji inwestycji z zakresu ochrony przeciwpowodziowej przewidzianych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryt rzecznych, budowa wałów przeciwpowodziowych, urządzeń piętrzących i zbiorników retencyjnych) oraz działań strategicznych ujętych w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla dorzecza Wisły (m.in. budowa, rozbudowa i przebudowa infrastruktury przeciwpowodziowej). Istotnym działaniem na rzecz zapobiegania zagrożeniom powodziowym, jest utrzymanie i zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni poprzez m.in. zmniejszenie odpływu wód opadowych i roztopowych ze zlewni (budowa zbiorników retencyjnych wraz z budowlami hydrotechnicznymi, zwiększanie lesistości, odtwarzanie terenów wodno-błotnych, przywracanie naturalnego charakteru cieków i naturalnych przepływów wód, tworzenie polderów zalewowych). Ponadto zapisy Planu uwzględniają ograniczenie zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz zwiększanie bezpieczeństwa powodziowego terenów o intensywnym zagospodarowaniu.

Wg danych pozyskanych od Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego, uzgodniono:

- 34 studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i 351 mpzp w 2021 r.;
- 71 studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i 366 mpzp w 2022 r.

Wg danych Biura Architektury i Planowania Przestrzennego m.st. Warszawy, zagadnienia z zakresu zagrożenia powodziowego zawarte są w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy (m.in. poprzez wskazanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku przelania się wód powodziowych przez koronę wału lub jego zniszczenia lub uszkodzenia wału. Określone w studium kierunki rozwoju miasta uwzględniają te zagadnienia). Ustalenia studium są sukcesywnie przenoszone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto w mpzp uwzględnia się w ustaleniach mapy ryzyka powodziowego, mapy zagrożenia powodziowego, obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz tereny zagrożonych podtopieniami i wprowadza się stosowne zapisy przeciwpowodziowe.

W przedmiotowym okresie uchwalono następujące plany miejscowe uwzględniające powyższe zagadnienia:

- mpzp rejonu św. Katarzyny cz. II przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr LXXI/2320/2022 z dnia 13.10.2022 r.;
- mpzp obszaru Sielc część I, przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr LVI/1753/2021 z dnia 18.11.2021 r.;
- mpzp obszaru Gołąbki (uchwała nr LXXIII/2414/2022 z 08.12.2022 r.).

Powiat płocki aktywnie uczestniczył w opracowaniu aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym oraz Aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze Dorzecza Wisły, przygotowywanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Włodarze powiatu płockiego co roku apelują do Rządu RP oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie o systematyczne usuwanie namułów i rumoszu z koryta rzeki Wisły w celu jej udrożnienia.

Realizację zadania zadeklarowały m.in. miasta: Płock, Radom, Siedlce, gminy: Ciechanów, Józefów, Maków Mazowiecki, Milanówek, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Płońsk, Sierpc, Błonie, Brok, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Lipsko, Przysucha, Radzymin, Sochocin, Wołomin, Wyszków, Zakroczym, Baranowo, Brochów, Czosnów, Jedlińsk, Jednorozec, Lesznów, Maciejowice, Michałowice, Olszewo-Borki, Pruszków, Siemiątkowo, Sobolew, Szczutowo, Wieliszew, Zatory.

ZW.3.2. Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych nie będących pod zarządem WZMiUW

4 grudnia 2017 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego podjął uchwałę w sprawie likwidacji jednostki budżetowej Województwa Mazowieckiego pod nazwą Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie.

Na terenie m.st. Warszawy od 17 stycznia 2020 r. obowiązki związane z realizacją zadania zostały przekazane Stołecznemu Zarządowi Rozbudowy Miasta.

Tabela 34. Wykaz działań związanych z budową, przebudową, remontami, modernizacją budowli przeciwpowodziowych w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Miasto Radom	1. Budowa zbiornika przeciwpowodziowego na rzece Potok Północny wraz z sekwencyjnym systemem sedymentacyjno-biofiltracyjnym. Lokalizacja: miasto Radom, km 3+086-3+447 rzeki Potok Północny; 2. Budowa polderu zalewowego na rzece Cerekwiance. Lokalizacja: miasto Radom, km 1+140-1+445 rzeki Cerekwianki.
Powiat przasnyski	1. Mazowieckie Centrum Sportów Zimowych - rozbudowa istniejącego zbiornika retencyjnego bocznego wraz z budową górki zjazdowej w obszarze funkcjonalnym miasta Chorzele-wykonanie dokumentacji projektowej; 2. Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Węgierce w miejscowości Przasnysz w celu przeciwdziałania zmianom klimatycznym.
Gmina Podkowa Leśna	Remont fragmentu odwodnienia.
Gmina Białobrzegi	Budowa wału przeciwpowodziowego przy komunalnej oczyszczalni ścieków w Białobrzegach.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Michałowice	Modernizacja zbiornika retencyjnego w Komorowie Wsi przy ul. Głównej.

ZW.3.3. Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wymienione w ustawie Prawo wodne - wykonywanie obowiązków właścicielskich na wodach i urządzeniach melioracji wodnych podstawowych

RZGW w Lublinie zrealizowało wykonanie "Programu realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną" w 2021 i 2022 r. Rezultatem było utrzymanie 1000,614 km rzek w 2021 r. i 1016,518 km rzek w 2022 r.

ZW.3.4. Utworzenie rezerwy powodziowej w stawie młyńskim Piechota na rzece Skrwie Lewej w km 28+700 w m. Strzałki, gm. Gostynin

W 2021 r. RZGW w Warszawie zakończyło prace nad inwestycją rozpoczętą w 2019 r., dotyczące: przebudowy jazu, budowy grobli czołowej stawu w formie opaski brzegowej, budowy budowli spustowej ze stawu, rozbiórki budowli doprowadzającej wodę do zalewu, przebudowy wału rzeki Skrwy Lewej, budowy przelewu awaryjnego, wykonania umocnień koryta rzeki, wykonania rurociągu drenażowego, przebudowy odcinka kanalizacji deszczowej, odmulania części dna stawu, uporządkowania i zagospodarowania terenu robót. Lokalizacja: powiat gostyński, gmina Gostynin, ciek Skrwa Lewa.

ZW.3.5. Rozbudowa wału lewego rzeki Zagożdżonki - w km 0+000-7+550 gm. Kozienice

Zadanie od 2012 r. realizuje RZGW w Warszawie. W 2021 r. wystąpiono o wydanie decyzji pozwolenie wodnoprawne. Ze względu na upływ ważności decyzji środowiskowej w 2021 r. opracowano uproszczoną Kartę Informacyjną Przedsięwzięcia w celu wydłużenia ważności decyzji środowiskowej. W lutym 2022 r. uzyskano postanowienie RDOŚ w Warszawie przedłużające ważność decyzji środowiskowej. Ze względu na zmianę, w trakcie prac projektowych, lokalizacji niektórych obiektów budowlanych wystąpiono do RDOŚ w Warszawie o zmianę treści decyzji w tym zakresie. Planowany termin realizacji zadania to 2027 r.

ZW.3.6. Rozbudowa wału prawego rzeki Zagożdżonki - w km 0+000-6+700 gm. Kozienice

Zadanie od 2012 r. realizuje RZGW w Warszawie. Przebieg prac pokrywa się z zadaniem ZW.3.5. Planowany termin realizacji zadania to 2028 r.

ZW.3.7. Przebudowa wału przeciwpowodziowego w kl. II w km 23+040 - 35+000 prawobrzeżnej doliny Wisły na odcinku Bączki-Antoniówka Świerżowska gm. Maciejowice, pow. garwoliński-etap II w km 23+040-30+900

Zadanie od 2012 r. realizuje RZGW w Warszawie. Zadanie zakończono w 2022 r. Realizacja obejmowała: przebudowę korpusu wału i łąwy przywałowej na długości 4 km, uszczelnienie

korpusu wału matą bentonitową, wykonanie w stopie skarpy odwodnej przesłony przeciwfiltracyjnej uszczelniającej podłoże wału, przebudowę przepustu wałowego, wykonanie umocnionej drogi eksploatacyjnej z mijankami, przejazdami i zjazdami wałowymi, wykonanie schodów skarpowych. Dodatkowe obowiązki to pełnienie nadzorów inwestorskich i autorskich nad prowadzonymi robotami. Realizacja zadania jest kontynuacją przebudowy wału o długości 12 km. Rezultatem wynikającym z realizacji zadania jest zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego. Liczba mieszkańców chronionych przez wał przeciwpowodziowy: 3600 osób.

ZW.3.8. Przebudowa zbiornika wodnego "Ruda", gm. Lipowiec Kościelny, pow. mławski, woj. mazowieckie i gm. Iłowo-Osada, pow. działdowski, woj. warmińsko-mazurskie

Zadanie od 2014 r. realizuje RZGW w Warszawie. Zadanie obejmowało wykonanie części robót dotyczących przebudowy zbiornika Ruda.

ZW.3.9. Remont pompowni nr 1 i śluz wałowych 1, 2 i 3 w miejscowości Pułtusk, pow. pułtuski

Zadanie zostało zrealizowane w latach 2019-2020.

ZW.3.10. Budowa systemów ostrzegawczych oraz tworzenie programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego

W ramach działań własnych RZGW w Białymstoku opracowuje bieżące komunikaty o sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej. Ich celem jest informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o stanie wód i ryzyku powodziowym. Informacje zamieszczane są na stronie PGW WP (www.gov.pl – zakładka: sytuacja hydrologiczna).

Na terenie powiatu pułtuskiego, w ramach realizowanego projektu "Mazowieckie Syreny+ - rozbudowa i modernizacja systemu ostrzegania i alarmowania ludności" (link do informacji nt. projektu: <https://bip.powiatpultuski.pl/id/1091>) zainstalowanych zostało 7 syren szczylinowych, radiotelefon, zasilacz z akumulatorem oraz kompletny system antenowy. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską. Projekt stanowił kontynuację działań zapoczątkowanych w ramach projektu: Projekt pn. „Budowa systemu wczesnego ostrzegania i alarmowania powiatu pułtuskiego” (link do projektu: <https://bip.powiatpultuski.pl/id/860>). Realizacja projektu umożliwiła: powiadamianie obywateli o zagrożeniach na terenie województwa mazowieckiego, uruchamianie systemów z każdego szczebla zarządzania kryzysowego (gmina, powiat, województwo), przekazywanie komunikatów głosowych o zagrożeniach, zachowanie poufności przekazywanych informacji pomiędzy Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego, a jednostką samorządu terytorialnego, możliwość utrzymania stałego kontaktu przez jednostki samorządu terytorialnego z administracją rządową szczebla centralnego, możliwość bezpośredniego otrzymywania informacji od instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo przestrzeni powietrznej RP. Realizacja projektu została zakończona w 2022 r.

Wydział Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Wołominie zainicjował proces organizacji powiatowego Systemu Wczesnego Ostrzegania i Alarmowania (SWOiA).

Zbudowano go wspólnie z poszczególnymi 10 gminami. Na bieżąco prowadzona jest edukacja poprawiająca świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego. W ramach SWOiA zostały zainstalowane urządzenia alarmujące w 50 wskazanych obiektach, pulpity sterownicze systemu w poszczególnych gminach oraz główna centrala w budynku Państwowej Straży Pożarnej w Wołominie, obsługiwana przez dyżurnych Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego. Prowadzona jest stała akcja edukowania społeczeństwa powiatu o zasadach używania SWOiA.

Ponadto działania w kierunku budowy systemów ostrzegawczych oraz programów edukacyjnych związanych z zagrożeniem i ryzykiem powodziowym podjęły m.in.: miasto Ostrołęka, gminy: Nowy Dwór Mazowiecki, Kozienice, Przysucha, Maciejowice.

ZW.3.11. Utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni w regionie wodnym środkowej Wisły

RZGW w Białymstoku w ramach "Programu Kształtowania Zasobów Wodnych" w 2021 r. podjął się naprawy budowli piętrzących, w celu zwiększenie zdolności retencyjnej:

- rzeki Kanał A Charciabałda poprzez naprawę 2 szt. stopni z piętrzeniem;
- rzeki Pełtówka oraz rzeki Płodownica poprzez naprawę dwóch progów i jazu.

W 2022 r. RZGW w Białymstoku, w ramach "Programu Kształtowania Zasobów Wodnych", wykonało naprawę dwóch budowli piętrzących. Zwiększono zdolność retencyjną zlewni rzeki Omulew i Kanału Omulew-Płodownica poprzez naprawę dwóch jazów w km 72+700 i 2+507.

RZGW w Lublinie w ramach "Programu Kształtowania Zasobów Wodnych" w 2022 r. przeprowadził remont dwóch jazów koźłowych.

ZW.3.12. Wyeliminowanie/ unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią

W zakresie wymienionych w zadaniu obszarów Dyrektor RZGW zgodnie z art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, z późn. zm.) może w drodze decyzji, zwolnić od zakazów określonych w art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy - Prawo Wodne (dot. m.in. gromadzenia i składowania ścieków i innych substancji mogących zanieczyścić wody), jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi.

W ww. decyzji zostają określone również warunki niezbędne dla ochrony jakości wód. Ponadto Dyrektor RZGW zgodnie art. 166 ust. 2 (w drodze decyzji) uzgadnia w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu projekty: planu zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, gminnego programu rewitalizacji, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej. Zadanie ma charakter ciągły.

RZGW w Białymstoku wydał w 2021 r. 105 decyzji, w tym 76 uzgadniających i 29 odmawiających uzgodnienia; w 2022 r. 87 decyzji, w tym 50 uzgadniających i 37 odmawiających uzgodnienia.

RZGW w Lublinie wydał w 2021 r. 88 decyzji, w tym 61 uzgadniających i 27 odmawiających uzgodnienia, w 2022 r. 53 decyzje, w tym 40 uzgadniających i 13 odmawiających uzgodnienia.

Zgodnie z informacją pozyskaną w ramach ankietyzacji z Biura Architektury i Planowania Przestrzennego m.st. Warszawy, zagadnienia z zakresu ograniczania zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zawarte są w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy (m.in. poprzez wskazanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku przelania się wód powodziowych przez koronę wału lub jego zniszczenia lub uszkodzenia wału. Określone w studium kierunki rozwoju miasta uwzględniają te zagadnienia). Ustalenia studium są sukcesywnie przenoszone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

ZW.3.13. Określenie warunków możliwego zagospodarowywania obszarów chronionych obwałowaniami

W zakresie obszarów wymienionych w zadaniu Dyrektor RZGW może w drodze decyzji zwolnić od zakazów obowiązujących w celu zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych zgodnie art. 176 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, z późn. zm.). Decyzje te mogą mieć pośredni wpływ na zagospodarowanie przedmiotowych obszarów, jednakże ich głównym celem jest bezpieczeństwo wałów przeciwpowodziowych. Ponadto decyzje dotyczą jedynie strefy w odległości 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego. Zadanie ma charakter ciągły.

RZGW w Białymstoku w raportowanych latach nie wydał żadnej decyzji. W 2021 r. nie wpłynął żaden wniosek, natomiast w 2022 r. wpłynął wniosek posiadający braki formalne, które nie zostały uzupełnione.

Zgodnie z informacją pozyskaną w ramach ankietyzacji z Biura Architektury i Planowania Przestrzennego m.st. Warszawy, zagadnienia z zakresu ograniczania zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zawarte są w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy (m.in. poprzez wskazanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku przelania się wód powodziowych przez koronę wału lub jego zniszczenia lub uszkodzenia wału. Określone w studium kierunki rozwoju miasta uwzględniają te zagadnienia). Ustalenia studium są sukcesywnie przenoszone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Dodatkowo określenie warunków zagospodarowania na obszarach w sąsiedztwie wałów przeciwpowodziowych rzeki Jeziorki - uchwała nr 522/VIII/39/2022 Rady Miejskiej Konstancin-Jeziorna z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego centralnej części wsi Bielawa - etap 1, zaraportowała gmina Konstancin-Jeziorna.

ZW.3.14. Unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim ($p=0,2\%$) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi

Przedmiotowe działanie jest zadaniem ciągłym Biura Architektury i Planowania Przestrzennego m.st. Warszawy, powiązaniem z procedurą sporządzania planów miejscowych i dokumentów planistycznych.

W przedmiotowym okresie uchwalono następujący plan miejscowy uwzględniający powyższe zagadnienia: mpzp obszaru Sielce część I, przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr LIV/1753/2021 z dnia 18.11.2021 r.

Na terenie miasta Radom podmiotem odpowiedzialnym za przygotowanie projektu mpzp jest: Miejska Pracownia Urbanistyczna, organem sporządzającym plan: Prezydent Miasta Radomia, organ uchwalającym plan: Rada Miejska w Radomiu. W celu unikania wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim ($p=0,2\%$) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wprowadzono zapisy określające zasady zagospodarowania. Obowiązują zasady zagospodarowania określone w przepisach odrębnych, a także między innymi zasady dotyczące ukształtowania terenu, lokalizacji przeszkód budowlanych oraz innych obiektów i urządzeń związanych z ochroną przeciwpowodziową itp. W latach 2021-2022 uchwalono:

- mpzp „Piotrówka”;
- mpzp „Dolina rzeki Mlecznej - Malczew - etap I”.

Gminy w sposób ciągły kontrolują warunki zabudowy związane z prawdopodobieństwem wystąpienia powodzi. W raportowanych latach uchwały obejmujące te zagadnienie podjęto w m.in. w gminach: Błonie, Konstancin-Jeziorna, Radzymin. W gminie Maciejowice w latach 2021-2022 na podstawie złożonych wniosków w sprawie ustalenia warunków zabudowy zostały wydawane decyzje, po uprzedniej decyzji Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie zwalniającej od zakazu gromadzenia ścieków na Obszarze Szczególnego Zagrożenia Powodzią.

3.4.2.2 ZW.4. Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne

ZW.4.1. Realizacja przedsięwzięć zwiększających retencję wodną na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych

W ramach zadania Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy zaraportowało następujące zadania:

- udzielanie dotacji na realizację inwestycji polegających na budowie urządzeń służących do zatrzymania i wykorzystania wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstania. Ze środków budżetu m.st. Warszawy udzielane są dotacje, na podstawie załącznika nr 8 do uchwały nr XIX/487/2019 Rady m.st. Warszawy z dnia 26.09.2019 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji na terenie m.st. Warszawy, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej (z późn. zm.). Beneficjenci dotacji to: podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych, w tym osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorcy oraz jednostki sektora finansów publicznych, będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi. W 2021 r. zrealizowano 483

inwestycje. Wybudowano zbiorniki o łącznej pojemności ok. 1 303,012 m³. W 2022 r. zrealizowano 176 inwestycji. Wybudowano zbiorniki o łącznej pojemności ok. 621,784 m³;

- realizacja zadań określonych w ustanowionych Planach Urządzenia Lasu, Uproszczonych Planach Urządzenia Lasu oraz Programach Ochrony Rezerwatów Przyrody polegających na powiększaniu zasobności lasów oraz powiększaniu zasobów drewna martwego na terenie lasów administrowanych przez Lasy Miejskie – Warszawa;
- budowa 3 szt. zastawek w Lesie Kabackim w ramach projektu „Szuwar Warszawski”, w partnerstwie z Zarządem Zieleni m.st. Warszawy.

W 2021 r. podpisano umowę partnerską obejmującą 4 instytucje: REC Polska, KPN, UMWM, Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego. Umowa dotyczyła projektu Kampinoskie Bagna II, którego celem jest ochrona mokradel Puszczy Kampinoskiej, skoncentrowana na dolnej części kanału Łasica. Planowany termin realizacji projektu to 30.06.2026 r.

RZGW w Lublinie realizował zadanie poprzez:

- zwiększanie zdolności retencyjnej zlewni rzek, poprzez odbudowę i przebudowę budowli piętrzących, odbudowę i przebudowę budowli hydrotechnicznej, odbudowę jazu;
- odbudowę ubezpieczeń skarp budowli piętrzącej.

Wszystkie prace są na etapie realizacji, a ich lokalizacja obejmuje rzeki: Stara Rzeka, Nurzec, Liwiec, Kostrzyń, Łętówka (Kanał Szumowo-Łętownica), Miedzianka, Toczna. Planowany termin zakończenia prac to 2026 r.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu zakończyła w 2023 r. budowę zbiornika wodnego Budy Augustowskie w Nadleśnictwie Dobieszyn. W raportowanych latach zadanie było w trakcie realizacji.

Tabela 35. Przedsięwzięcia zwiększające retencję wodną na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Nadleśnictwo Celestynów	Budowa zbiornika retencyjnego w Leśnictwie Zbójna Góra (dz. ew. nr 30 z obr. 3-11-65 Warszawa Wawer oraz na dz. ew. 58/5 z ob. 3-07-18 Warszawa Wesoła).
Nadleśnictwo Chojnów	Przywrócenie retencji wodnej na terenie byłych stawów rybnych w Kraśniczej Woli, gmina Grodzisk Mazowiecki.
Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka	Utrzymanie w sprawności obiektów małej retencji nizinnej (Leśnictwa Turka, Osuchowa i Nowiny).
Nadleśnictwo Sokołów	Odbudowa kompleksu zbiorników wodnych i infrastruktury towarzyszącej w Leśnictwie Kurowice uroczysko Czekanów - zrealizowana retencja 43146 m ³ wody.
Nadleśnictwo Sokołów	Odbudowa i modernizacja rowów melioracyjnych w Leśnictwach Ceranów, Przeździatka, Repki, Kurowce - 8826 m.b. rowów.
Miasto Radom	Adaptacja istniejącego zbiornika Borki i stawów kolmatacyjnych do zmian klimatu. Lokalizacja: Miasto Radom, km 16+870-17+700 rzeki Mlecznej. Zadanie

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
	wykonane w ramach Projektu LIFE "Adaptacja do zmian klimatu poprzez zrównoważoną gospodarkę wodą w przestrzeni miejskiej Radomia" realizowanego w latach 2015-2022.
Miasto Płock	Rozbudowa systemu zagospodarowania wodami opadowymi na terenie miasta Płocka – etap I. Budowa zbiornika retencyjnego otwartego o pojemności czynnej 607 m ³ . Lokalizacja Płock, ul. Popłacińska. Zadanie realizowane w latach 2021-2022.
Miasto Siedlce	W opracowywanym projekcie SUIKZP Miasta Siedlce wyznaczono 13 obszarów lokalizacji zbiorników retencyjnych. W przypadku nieuchwalenia przed 31.12.2025 r. SUIKZP obszary te powinny zostać przeniesione i uwzględnione w planie ogólnym miasta.
Dzielnica Wawer m.st. Warszawy	Zakup beczek do magazynowania wody deszczowej szkół i przedszkoli na terenie Dzielnicy Wawer.
Gmina Józefów	„Modernizacja i renowacja budynku przy ul. Kard. Wyszyńskiego 2 w Józefowie mająca na celu dostosowanie obiektu do nowych funkcji: Domu Nauki i Sztuki” - w ramach zadania budowa zbiornika retencyjnego o poj. 15m ³ na wody opadowe wykorzystywane do nawadniania terenu zielonego wokół budynku. Planowane uruchomienie instalacji w 2023 r.
Gmina Mława	Budowa w 2021 r. zbiornika wodnego w celu retencji wody, usytuowanego w ul. Mickiewicza w Mławie na działce o numerze ewidencyjnym 1906 w obrębie 0010 Mława wraz z siecią kanalizacji deszczowej w obrębie ulic Mickiewicza i Kaplicznej. Zadanie polegało na budowie kanalizacji deszczowej, budowie zbiornika retencyjnego wraz z zagospodarowaniem terenu wokół i ogrodzeniem panelowym.
Gmina Błędów	Zabezpieczenie budynku gminnego i zbiornika wodnego poprzez utwardzenie burty stawu we wsi Goliany, zakończone w 2022 r.
Gmina Brochów	Mieszkańcy Gminy Brochów retencjonują wodę na swoich nieruchomościach korzystając między innymi z programu „MOJA WODA”.
Gmina Dzierżążnia	Zagospodarowanie terenu stawu w miejscowości Starczewo Wielkie, zakończone w 2022 r.
Gmina Mokobody	Rekultywacja zbiornika wodnego na działce nr 59 w miejscowości Osiny Górne oraz na działce nr 324/9 w miejscowości Niwiski, zakończone w 2022 r.
Gmina Odrzywół	Budowa zbiornika wodnego "Wysokin", planowany termin zakończenia inwestycji to 2025 r.
Gmina Stupsk	Renowacja zbiornika wodnego w miejscowości Wyszyny Kościelne, zakończona w 2022 r.
Gmina Szulborze Wielkie	Odtworzenie naturalistycznego stawu retencyjnego w miejscowości Grędzice oraz zagospodarowanie terenu wiejskiego w miejscowości Świerże-Leśniewek, zakończone w 2021 r.
Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne "Eko-Babice" Sp. z o.o.	Projekt kompleksowego zagospodarowania wód opadowych i roztopowych oraz utworzenia retencji wodnej na obszarach wiejski.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych oraz danych NFOŚiGW

ZW.4.2. Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi

RZGW w Lublinie w latach 2021-2022 było na etapie opracowywania dokumentacji projektowych i uzyskiwania decyzji formalno-prawnych dotyczących budowy zbiornika retencyjnego Bielany o pow. 20,308 ha, w miejscowości Pacuszki Duże, gm. Bielany.

Tabela 36. Przedsięwzięcia związane z melioracjami wodnymi prowadzone przez starostwa powiatowe woj. mazowieckiego

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Powiat garwoliński	Udzielanie dotacji celowych dla Spółek Wodnych działających na terenie powiatu. W 2021 r. były to: Garwolin, Pilawa, Ruda Talubska i Trojanów przeznaczona na utrzymanie urządzeń melioracyjnych; w 2022 r.: Borowie, Miastków Kościelny, Parysów, Sobolew, Trojanów i Żelechów przeznaczona na utrzymanie urządzeń melioracyjnych.
Powiat ostrowski	Dotacje z budżetu powiatu ostrowskiego na konserwację i modernizację urządzeń melioracyjnych. W 2021 r. odmulono 40,48 km, wykoszono 339,05 km rowów; w 2022 r. odmulono 102,856 km rowów, wykoszono 311,188 km rowów melioracyjnych.
Powiat otwocki	Udzielanie dotacji spółkom wodnym działającym na terenie powiatu otwockiego na bieżące utrzymanie urządzeń wodnych – 8 spółek w 2021 r., 5 spółek w 2022 r.
Powiat płocki	Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych polegających na wykaszaniu traw ze skarp i dna rowów melioracyjnych, odmulaniu rowów melioracyjnych, usuwaniu zatorów, usuwaniu ewentualnych drzew i krzewów, oczyszczaniu systemów drenarskich, wykonywane przez spółki wodne na terenie powiatu płockiego.
Powiat przasnyski	Dotacja dla Gminnych Spółek Wodnych w Czernicach Borowych, Krasnem i Mieście Przasnysz.
Powiat wołomiński	Nadzór nad 14 spółkami wodnymi. Udzielanie dotacji celowych z budżetu powiatu dla spółek wodnych na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych. W 2021 r. przeprowadzono konserwację 13 060 m.b. rowów oraz wyremontowano 13 przepustów. W 2022 r. przeprowadzono konserwację 9840 m.b. rowów oraz wyremontowano 13 przepustów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Gminy oraz dzielnice m.st. Warszawy wykonywały szereg działań, m.in.:

- utrzymanie i konserwacja urządzeń wodnych, w tym m.in.: rowów melioracyjnych, przepustów, wylotów drenarskich, studni melioracyjnych, rurociągów drenarskich;
- utrzymanie i konserwacja cieków, rowów i skarp, w tym m.in.: wykaszanie, odmulanie, usuwanie odpadów;
- przebudowy oraz odtworzenie rowów i zbiorników.

Zadanie wykonywały m.in. dzielnice m.st. Warszawy: Ursus, Wawer, Wilanów, gminy: Gostynin, Marki, Mława, Ostrów Mazowiecka, Podkowa Leśna, Przasnysz, Chorzele, Kozienice, Mszczonów, Przysucha, Sanniki, Wołomin, Dębe Wielkie, Kampinos, Kotuń, Lesznowola, Nadarzyn, Parysów, Pruszków, Sobienie-Jeziory, Stara Biała, Stare Babice, Stary Lubotyń, Wodynie.

ZW.4.3. Dokumentacja, wykupy, odszkodowania oraz wydatki inwestycyjne związane z realizacją projektów melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych

RZGW w Lublinie w ramach zadania prowadzi następujące działania:

- ochrona przeciwpowodziowa - zadania realizowane w ramach inwestycji;
- przebudowa przepompowni Wilczogęby gm. Sadowne, pow. węgrowski, które jest na etapie opracowywania dokumentacji projektowych i uzyskiwania decyzji formalno-prawnych. Planowany termin zakończenia prac 2027 r.;
- zabezpieczenie erodowanego brzegu rzeki Bug w km 70+100-70+600 w m. Rażny, gm. Sadowne, które jest na etapie opracowywania dokumentacji projektowych i uzyskiwania decyzji formalno-prawnych. Planowany termin zakończenia prac 2027 r.;
- obwałowanie rzeki Bug w km 95+000-103+000 odcinek Rostki Wielkie - Małkinia Górna - Klukowo, gm. Małkinia Górna, pow. ostrowski. Dokumentacja przerwana w trakcie jej wykonywania ze względu na protesty mieszkańców. Planowany termin zakończenia prac 2028 r.

ZW.4.4. Renaturyzacja koryt cieków i ich brzegów, przywracanie naturalnych meandrów oraz funkcji retencyjnych cieków oraz zbiorników wodnych

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy zgłosiło wykonanie ujęć wód z koryta Potoku Służewieckiego celem przywrócenia funkcji retencyjnej 10 stawom w Dolinie Służewieckiej. W rezultacie uzyskano dodatkową retencję wód powierzchniowych na poziomie 27 000 m³.

W ramach zadania miasto Radom prowadziło działania:

- w ramach projektu LIFE14 CCA/PL/000101 „Adaptacja do zmian klimatu poprzez zrównoważoną gospodarkę wodną w przestrzeni miejskiej Radomia”;
- renaturyzacja i adaptacja rzeki Mlecznej do zmian klimatu. Lokalizacja: Miasto Radom km 15+758-16+754 rzeki Mlecznej.

Partnerami projektu byli: Wodociągi Miejskie w Radomiu Sp. z o.o., Uniwersytet Łódzki, FPP Enviro Sp. z o.o., NFOŚiGW.

Na terenie gminy Wieliszew, w partnerstwie z UMWM, przeprowadzono renowację Jeziora Wieliszewskiego poprzez wykoszenie porostów, odmulenie dna jeziora oraz hakowanie roślinności, co zwiększyło jego retencję oraz przepływ.

Na terenie gminy Białobrzegi przeprowadzono renowację dwóch zbiorników wodnych w Białobrzegach - odmulenie tzw. białobrzeskich jezior położonych na działkach o nr ew. 2 i 4/1, o powierzchni 3 ha.

Gminy woj. mazowieckiego prowadziły działania w zakresie modernizacji i renowacji zbiorników retencyjnych, stawów, rowów. Były to m.in. gminy: Ostrów Mazowiecka, Gliniojeck, Przysucha, Potworów, Stary Lubotyń.

ZW.4.5. Renaturyzacja jezior w gminie Łąck, powiat płocki

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, w ramach działań podjętych na rzecz renaturyzacji jezior łąckich, prowadziło w 2021 r., w okresie niskich stanów wód:

- naprzemienne pompowanie wody rurociągiem tłocznym z Kanału Dobrzykowskiego do jeziora Zdwojskiego oraz jeziora Ciechomickiego w celu ich zasilenia w wodę;
- zabezpieczenie miejsc wykorzystywanych do kąpielii przed zakwitami fitoplanktonowymi;
- wykoszenie trzciny na jeziorze Zdwojskim dla ograniczenia dopływu biogenów do wód jeziora;
- monitoring ilości i jakości wód dopływających do jeziora Zdwojskiego.

ZW.4.6. Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury

Powiat wołomiński zrealizował w okresie od 24 września do 16 października 2021 r. cykl 5 szkoleń pn. „Klimat się zmienia - myślę, więc działam” w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych. Szkolenia miały na celu wzmocnienie kapitału społecznego poprzez przedstawienie lokalnej społeczności innowacyjnych rozwiązań, przyczyniających się do zmniejszenia skutków zmian klimatu. Projekt był współfinansowany ze środków PROW w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.” Uczestnicy szkoleń brali udział w praktycznym tworzeniu ogrodu deszczowego w skrzyniach, łąki kwietnej oraz ogrodu naturalnego i kompostownika. Dzięki temu mogli zrozumieć znaczenie błękitno-zielonej infrastruktury, jako narzędzia adaptacji do zmian klimatu i zwiększenia bioróżnorodności. Pozostałe szkolenia i warsztaty w ramach tego zadania to: „Łąki kwietne”, „Jak zmiany klimatu wpływają na zdrowie?”, „Wejdźmy na dach”, „Ogród naturalny”. Liczba osób biorących udział ogółem to 195.

Na terenie m.st. Warszawy, m.in. w dzielnicach: Mokotów, Ursus i Wilanów podjęto budowę ogrodów deszczowych, terenów parkowych i zbiorników retencyjnych. Ogrody deszczowe w Warszawie powstały przy ul. Poczty Gdańskiej, ul. Królowej Marysieńskiej, ul. Worobczuka, ul. Lentza.

Tabela 37. Przykładowe przedsięwzięcia związane z zastosowaniem zielonej i niebieskiej infrastruktury

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Ciechanów	Parki kieszonkowe na ciechanowskich osiedlach: ul. Mikołajczyka, Piłsudskiego, Świętochowskiego.
Gmina Legionowo	1. “Nasadzenia zieleni przy ul. Słonecznej w Legionowie” z dofinansowaniem z budżetu Województwa Mazowieckiego „Mazowsze dla klimatu”. 2. “Nasadzenia zieleni na obszarze osiedla Bukowiec a w Gminie Miejskiej Legionowo” z dofinansowaniem z budżetu Województwa Mazowieckiego „Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza i Mikroklimatu MAZOWSZE 2021”.
Miasto Mińsk Mazowiecki	1. Budowa ogrodu deszczowego przy ul. Dąbrówki w Mińsku Mazowieckim o pow. 936 m ² . 2. Zielony taras na przedszkolu miejskim nr 1 w Mińsku Mazowieckim.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Ostrów Mazowiecka	Nasadenia roślinności: 50 drzew, 6000 kwiatów w 2021 r., 28 drzew, 1110 krzewów w 2022 r.
Gmina Otwock	Zwiększanie udziału zieleni w mieście poprzez m.in.: rewitalizację skwerów i parków (skwer 7 Pułku Ułanów, Plac Niepodległości), montaż infrastruktury zielonej (2 tzw. Zielone Galerie Edukacyjne z zielonymi dachami), nasadenia drzew i krzewów na terenach miejskich (ok. 1010 drzew, 13 000 krzewów), odbetonowanie 2 rond.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Gminy realizowały zadanie poprzez m.in.:

- wymianę utwardzonych nawierzchni na nawierzchnie biologicznie czynne;
- udzielanie dotacji na zadania służące ochronie zasobów wodnych, polegająca na gromadzeniu wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstania;
- działania w ramach likwidacji wysp ciepła, nasadenia drzew;
- odpowiednie zapisy w mpzp oraz SUIKZP wskazujące na konieczność kształtowania zasad sprzyjających ograniczaniu zagrożeń dla środowiska, w tym poprzez uwzględnianie kształtowania zieleni w terenach rozwoju zabudowy, w formie parków, skwerów, szpalerów drzew, zielonych dachów (stropodachów), zielonych ścian, ogrodów kieszonkowych, ogrodów deszczowych, form zieleni skomponowanej z otwartymi ciekami lub zbiornikami wodnymi.

Powyższe działania zaraportowały miasta Radom, Siedlce oraz gminy: Lesznowola, Nadarzyn, Stare Babice.

ZW.4.7. Realizacja działań o charakterze bieżącym w przypadku wystąpienia suszy (np. czasowe ograniczenia poboru wód, wprowadzania ścieków do wód lub ziemi, zmiany sposobu gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych, czasowe zakazy wykorzystywania wody z sieci wodociągowej do celów innych niż socjalno-bytowe itp.)

W ramach zadania jednostki samorządu terytorialnego wprowadziły szereg działań obejmujących:

- czasowe ograniczenia poboru wody;
- podjęcie uchwał w sprawie zakazu używania wody do celów innych niż socjalno-bytowe;
- informowanie mieszkańców o rozsądnym korzystaniu z wody z sieci wodociągowej w okresie wzmożonych upałów;
- informacje edukacyjne na stronach internetowych, portalach społecznościowych, tablicach informacyjnych itp.

Wymienione działania realizowały gminy m.in.: Ostrów Mazowiecka, Bodzanów, Gliniojeck, Latowicz, Nasielsk, Borkowice, Brochów, Bulkowo, Dębe Wielkie, Gniewosów, Jednorożec, Obryte, Starożreby, Stary Lubotyń, Szczutowo.

ZW.4.8. Prowadzenie systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed zjawiskiem suszy

W ramach zadania IUNG-PIB prowadził ocenę zagrożenia suszą rolniczą. Suszę oceniano według kryteriów ustawy o dopłatach do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. 2019, poz. 477) obejmujących 14 grup i gatunków roślin oraz 4 kategorie glebowe. Prezentację wyników prowadzono w okresie wegetacyjnym:

- komentarz agrometeorologa – zawierający opis sytuacji meteorologicznej panującej w każdym okresie sześciodekadowym oraz aktualny stan zagrożenia suszą rolniczą;
- mapy – prezentowano mapy zagrożenia suszą dla Polski dla poszczególnych grup roślin uprawnych w poszczególnych okresach;
- tabele – przedstawiały szczegółowe zestawienie informacji o zagrożeniu suszą we wszystkich gminach Polski. W tabeli wielostopniowej z rozwijalnym poziomem szczegółowości (województwo, powiat, gmina), podano wartości KBW dla kolejnych sześciodekadowych okresów raportowania. Na poziomie gminy tabela zawiera szczegółową informację o zagrożeniu suszą z podziałem na kategorie glebowe i poszczególne gatunki roślin uprawnych oraz informacje o procentowym udziale gleb zagrożonych suszą. Taka konstrukcja tabeli pozwala na prześledzenie sytuacji o zagrożeniu suszą w wybranej gminie w poszczególnych okresach raportowania.

Prowadzono ocenę zagrożenia suszą rolniczą w danym roku kalendarzowym, w okresie wegetacyjnym od 10.03 do 30.09.2021 r. Prezentację wyników prowadzono w postaci 14 raportów. Ocenę zagrożenia suszą rolniczą przedstawiano co 10 dni od 20 maja do 30 września. Wszystkie wyniki monitoringu suszy rolniczej zamieszczane są na stronie: www.susza.iung.pulawy.pl.

Zgodnie z art. 370 ustawy Prawo wodne IMGW-PIB pełni państwową służbę hydrologiczno-meteorologiczną. Do jego najważniejszych zadań zaliczyć można w szczególności realizację meteorologicznej i hydrologicznej osłony kraju, które to zadania prowadzi w sposób ciągły.

Poszczególne jednostki samorządu terytorialnego prowadzą działania w tym zakresie w sposób ciągły, głównie przez udostępnianie informacji na temat sytuacji meteorologicznej i hydrologicznej na stronach urzędów. Informacje na ten temat przekazały gminy: Głinojeck, Kozienice, Nasielsk, Borkowice, Bulkowo, Maciejowice, Stary Lubotyń, Wodynie.

3.5. Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)

W poniższej tabeli przedstawiono stan realizacji zadań wyznaczonych w ramach celu GWS.I. prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 38. Kierunki interwencji i zadania realizowane w ramach celu – Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GWS.I. PROWADZENIE RACJONALNEJ GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ			
Kierunek interwencji: GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy			

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GWS.1.1.	Opracowywanie dokumentacji niezbędnej do zrównoważonego gospodarowania wodami	Zadanie monitorowane: KZGW	↔
GWS.1.2.	Ograniczanie zużycia wody poprzez zmniejszenie strat na przesyle oraz optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury wodnej	Zadanie monitorowane: gminy, miasta, powiaty	↔
GWS.1.3.	Ograniczanie ilości zużywanej wody poprzez recyrkulację wody w zakładach przemysłowych i zamykanie obiegów wody	Zadanie monitorowane: zakłady produkcyjne	↔
GWS.1.4.	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody	Zadanie monitorowane: KZGW, RZGW, gminy, powiaty, inne podmioty, organizacje pozarządowe	↔
Kierunek interwencji: GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu			
GWS.2.1.	Zwiększenie dostępności mieszkańców województwa mazowieckiego do zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków oraz oczyszczalni ścieków	Zadanie monitorowane: miasta, gminy, przedsiębiorstwa	↔
GWS.2.2.	Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Zadanie monitorowane: miasta, gminy, podmioty działające w imieniu gmin, w tym spółki wodne i ich związki	↔
GWS.2.3.	Budowa kanalizacji deszczowej (burzowej) na terenach zurbanizowanych	Zadanie monitorowane: miasta, gminy, podmioty działające w imieniu gmin, w tym spółki wodne i ich związki	↔
GWS.2.4.	Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych	Zadanie monitorowane: miasta, gminy, podmioty działające w imieniu gmin	↔
GWS.2.5.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie	Zadanie monitorowane: gminy, prywatni właściciele posesji	↔
GWS.2.6.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków	Zadanie własne: UMWM Zadanie monitorowane: WIOŚ, powiaty, RZGW	↔

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
	wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi		
GWS.2.7.	Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Zadanie monitorowane: miasta, gminy, organizacje pozarządowe	↔
GWS.2.8.	Modernizacja przepompowni ścieków	Zadanie własne: zakłady opieki zdrowotnej	→
GWS.2.9.	Modernizacja lub budowa dwóch studni głębinowych	Zadanie własne: zakłady opieki zdrowotnej (SSZZOZ im. dr Teodora Dunina w Rudce)	↓
GWS.2.10.	Przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Ciechanowie	Zadanie własne: zakłady opieki zdrowotnej (Specjalistyczny Szpital Wojewódzki w Ciechanowie)	↑
GWS.2.11.	Rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej oraz podczyszczalni wód deszczowych wraz z niezbędną infrastrukturą	Zadanie własne: zakłady opieki zdrowotnej (Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. Prof. Jana Mazurkiewicza w Pruszkowie)	↓
GWS.2.12.	Opracowanie sprawozdania z KPOŚK	Zadanie własne: UMWM	↔

Podmioty realizujące działania z obszaru GWS w latach 2021-2022:

powiaty: garwoliński, miński, ostrołęcki, otwocki, płocki, przasnyski, pułtuski, radomski, wołomiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa, Siedlce, Ostrołęka, Płock, Radom, Ciechanów, Gostynin, Józefów, Kobyłka, Legionowo, Łaskarzew, Maków Mazowiecki, Marki, Milanówek, Mińsk Mazowiecki, Mława, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrów Mazowiecka, Otwock, Płońsk, Podkowa Leśna, Przasnysz, Sierpc, Sulejówek, Węgrów, Żabki, Zielonka, Żyrardów, Białobrzegi, Błonie, Bodzanów, Brok, Chorzele, Ciepiałów, Dobrze, Drobiny, Gąbin, Głinojeck, Góra Kalwaria, Grójec, Halinów, Iłża, Jadów, Karczew, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Latowicz, Mogielnica, Mordy, Mszczonów, Myszyniec, Nasielsk, Nowe Miasto, Ożarów Mazowiecki, Pilawa, Przysucha, Radzymin, Sanniki, Serock, Skaryszew, Solec, Szydłowiec, Tarczyn, Tłuszcz, Warka, Wołomin, Wyszaków, Zakroczym, Zwoleń, Żuromin, Baboszewo, Andrzejewo, Baranowo, Baranów, Belsk Duży, Błędów, Borkowice, Brochów, Brudzeń Duży, Bulkowo, Chlewiska, Chotcza-Józefów, Chynów, Czerwin, Czosnów, Dębe Wielkie, Domanice, Dzierżążnia, Garbatka-Letnisko, Garwolin, Gielniów, Gniewoszewo, Gołyminek-Ośrodek, Goszczyn, Goworowo, Gozdowo, Górzno, Gózd, Grabów nad Pilicą, Grudusk, Huszlew, Iłów, Jabłonna, Jakubów, Jedlińsk, Jednorzec, Joniec, Kadzidło, Kampinos, Kazanów, Kluczbork-Osada, Kotuń, Kowala, Krasne, Leszno, Lesznówola, Lipowiec Kościelny, Liw, Łąck, Maciejowice, Miastków Kościelny, Michałowice, Młodzieszyn, Mochowo, Mokobody, Nadarzyn, Naruszewo, Nowy Duninów, Obryte, Odrzywół, Ojrzeń, Olszewo-Borki, Opinogóra Górna, Paprotnia, Parysów, Platerów, Pokrzywnica, Policzna, Potworów, Pruszków, Przyłęk, Puszcza Mariańska, Radziejowice, Raszyn, Rusinów, Rząśnik, Sieciechów, Słupno, Sobienie-Jeziory, Sobolew, Sońsk, Stanisławów, Stara Biała, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Stromicie,

Suchożebry, Szczutowo, Szulborze Wielkie, Świerszcze, Tczów, Teresin, Wieczfnia Kościelna, Wieliszew, Wierzbica, Wierzbnio, Winnica, Wiśniew, Wodynie, Wolanów, Zabrodzie, Zakrzew, Zatory

przedsiębiorstwa: przedsiębiorstwa ciepłownicze, spółki wodne, zakłady gospodarki komunalnej, zakłady wodociągowe i wodno-kanalizacyjne

instytucje: fundacje, NFOŚiGW, PGW WP, placówki oświatowe i kulturalne, Straż Miejska

3.5.1 GWS.I. prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej

3.5.1.1 GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy

GWS.1.1. Opracowywanie dokumentacji niezbędnej do zrównoważonego gospodarowania wodami

W 2022 r. przygotowano opracowanie II aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami Dorzecza Wisły (IIaPGW) na lata 2022 – 2027. W 2021 r. opracowano projekt dokumentu, w 2022 r. prowadzono konsultacje społeczne projektów IIaPGW oraz przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko. Opracowano ostateczne wersje IIaPGW oraz projekt rozporządzeń w sprawie IIaPGW. IIaPGW uchwalono 23.03.2023 r.

GWS.1.2. Ograniczanie zużycia wody poprzez zmniejszenie strat na przesyle oraz optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury wodnej

Jednostki samorządu terytorialnego z terenu woj. mazowieckiego realizują zadanie w sposób ciągły poprzez, m.in.:

- remonty, modernizacje i wymiany sieci wodociągowej;
- monitoring i przeglądy sieci wodociągowej;
- wymiany przepływomierzy i wodomierzy;
- budowa inteligentnego systemu radiowego zarządzania siecią wodociagową, w celu ograniczenia strat wody;
- wprowadzenie zakazu poboru wody do celów innych niż bytowe.

Powyższe działania prowadziły m.in. miasta: m.st. Warszawa, Radom, Ostrołęka, Siedlce, gminy: Ciechanów, Józefów, Legionowo, Ostrów Mazowiecka, Sulejówek, Grójec, Halinów, Nasielsk, Ożarów Mazowiecki, Wyszaków, Brochów, Dębe Wielkie, Grabów nad Pilicą, Jedlińsk, Starożreby, Suchożebry.

GWS.1.3. Ograniczanie ilości zużywanej wody poprzez recykulację wody w zakładach przemysłowych i zamykanie obiegów wody

Na podstawie danych GUS, w 2021 r. zakłady wyposażone w obiegi zamknięte stanowiły 30,8%. W 2022 r. zakłady wyposażone w obiegi zamknięte stanowiły 30,4%. Bardziej szczegółowe dane zostały opisane w zadaniu ZW.1.4. Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody).

GWS.1.4. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody

Działania wyszczególnione w zadaniu były realizowane w analizowanych latach w sposób ciągły. Podmiotami, które wykazały realizację zadania w ankiecie były: jednostki samorządu terytorialnego i RZGW.

Działania obejmowały:

- zajęcia dydaktyczne w szkołach i przedszkolach;
- akcje edukacyjne, promujące spożywanie wody z kranu;
- promowanie zbierania wody deszczowej;
- informacje, plakaty, posty, ulotki, kampanie edukacyjne promujące oszczędne korzystanie z wody.

Tabela 39. Przykładowe działania prowadzone w ramach zadania GWS.1.4.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
M.st. Warszawa	Program „Warszawska ENERGIA – od poznania do EKO-działania”. Program "Warszawska ENERGIA-woda w mieście"- działania skupiające się na podniesieniu stanu świadomości ekologicznej i kształtowaniu postaw proekologicznych, skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych i średnich.
RZGW w Białymstoku	1. Kampania „Łąki Kwietne” - promocja informacji z zakresu małej retencji (odtworzeniu obszarów biologicznie czynnych, rozwoju bioróżnorodności oraz magazynowania i oszczędzania wody). 2. W ramach działań promujących walkę z suszą zorganizowano konkursy „Szkoły mówią stop suszy” oraz „#Stop Suszy”. Na stronie PGW WP publikowano informacje z Programu Kształtowania Zasobów Wodnych o metodach retencji i oszczędzaniu wody. W 2022 r. opublikowano broszury edukacyjne o przeciwdziałaniu skutkom suszy, melioracjach, retencji a także pozwoleniach wodnoprawnych. 3. Program edukacyjny „Aktywni Błękitni – Szkoła Przyjazna Wodzie” którego misją jest promowanie wiedzy o zrównoważonej gospodarce wodnej, ochronie środowiska, ochronie przeciwpowodziowej i zapobieganiu skutkom suszy, dbałości o wodę i znajomości zasad bezpiecznego korzystania z rekreacji wodnej.
RZGW w Warszawie	Program edukacyjny „Aktywni Błękitni – Szkoła Przyjazna Wodzie”.
Powiat wołomiński	Szkolenia prowadzone w 2022 r. pn. "Niebieska planeta" w ramach zajęć edukacyjnych dla uczniów szkół powiatu wołomińskiego. Celem zajęć było uświadomienie problemu niedostatku wody pitnej na świecie oraz konieczności oszczędzania wody w codziennym życiu. Uczestnikami byli uczniowie szkół w miejscowościach: Urle, Tłuszcz, Wołomin, Zielonka.
Powiat płocki	1. Działania edukacyjne dla uczniów Zespołu Szkół Specjalnych w Goślicach obejmujące treści z zakresu ochrony środowiska dotyczące ograniczania zużycia wody oraz retencji wód opadowych. 2. Spotkania edukacyjne kadry zarządzającej i pracowników z mieszkańcami DPS w Brwilnie, w zakresie oszczędnego korzystania z wody przeznaczonej do celów bytowych. Uświadamianie o konieczności monitorowania wykorzystywanej wody przez mieszkańców.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Powiat garwoliński	Realizacja projektu „Woda to nasz skarb” z okazji „Dnia wody”.
Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w m.st. Warszawie S.A.	Zajęcia edukacyjne realizowane w formule online pt. "Warszawska kranówka rures* (*rules)", "Oszczędzaj wodę kropla do kropli", "Skąd się bierze woda w kranie", dla dzieci i młodzieży szkolnej z aglomeracji warszawskiej oraz prelekcje pt. "Woda w mieście" dla mieszkańców Warszawy.
Miasto Radom	„Radomski Piknik Zdrowia” oraz prelekcje w szkołach i przedszkolach z zakresu konieczności, zasad i sposobach oszczędzania wody.
Gmina Marki	Zakup, montaż źródeł wody pitnej pn. "Źródła Markowej Wody" w instytucjach publicznych oraz placówkach edukacyjnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

3.5.1.2 GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu

GWS.2.1. Zwiększenie dostępności mieszkańców województwa mazowieckiego do zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków oraz oczyszczalni ścieków

Polska przystępując do Unii Europejskiej zobowiązała się do wypełnienia wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991 r., str. 40-52, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 002, str. 26). W celu zidentyfikowania faktycznych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej utworzono Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK).

Wg danych GUS, na terenie województwa mazowieckiego w stosunku do 2020 r. wzrosła długość czynnej sieci kanalizacyjnej o 305,9 km w 2021 r. i o kolejne 522,2 km w 2022 r. Łącznie, w ciągu dwóch lat, sieć kanalizacyjna wydłużyła się o 828,1 km. Liczba budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania podłączonych do sieci kanalizacyjnej zwiększyła się na koniec 2022 r. o 32 021 sztuk i wyniosła 488 485 podłączeń.

Długość eksploatowanej sieci wodociągowej wzrosła o 415,8 km w 2021 r. i o kolejne 427,7 km w 2022 r. Łącznie, w ciągu dwóch lat, sieć wodociągowa zwiększyła długość o 843,5 km. W tym okresie liczba budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania podłączonych do sieci wodociągowej zwiększyła się o 42 227.

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat systemu kanalizacji zbiorczej na terenie województwa mazowieckiego dla wybranych lat.

Tabela 40. System kanalizacji zbiorczej na terenie województwa mazowieckiego w latach 2021-2022¹²

Nazwa wskaźnika	2021 rok	2022 rok
Całkowita długość sieci kanalizacyjnej (sanitarnej i ogólnospławnej) w aglomeracji:		
ogółem [km]	14 591	14 878
w tym sieci grawitacyjnej [km]	8 461	12 045

¹² Źródło: <https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/krajowy-program-oczyszczania-ściekow-komunalnych>

Długość kanalizacji deszczowej w aglomeracjach [km]	2 784	3 221
Długość sieci kanalizacyjnej wybudowanej i odebranej w roku sprawozdawczym-sanitarnej i ogólnospławnej (bez deszczowej):		
ogółem [km]	128	322
w tym sieci grawitacyjnej [km]	110	205
Długość sieci kanalizacyjnej zmodernizowanej w roku sprawozdawczym [km]	17	38
Liczba rzeczywistych mieszkańców w aglomeracji	3 875 201	3 748 274
Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	3 751 848	3 649 263
Przyrost liczby mieszkańców rzeczywistych korzystających z usług kanalizacyjnych w wyniku wybudowania sieci kanalizacyjnej w roku sprawozdawczym	23 527	25 215
Liczba aktywnych oczyszczalni ścieków ogółem	142	141
Ilość ścieków komunalnych powstających w aglomeracji ogółem [tys. m ³ /r]	346 173	300 052
Ilość oczyszczanych ścieków komunalnych ogółem w ciągu roku [tys. m ³ /r]	345 510	311 622

Źródło: Sprawozdanie z wykonania KPOŚK

Poniżej przedstawiono wykaz przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, dofinansowanych ze środków NFOŚiGW, na podstawie umów podpisanych w latach 2021-2022.

Tabela 41. Przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej – umowy o dofinansowanie ze środków NFOŚiGW podpisane w latach 2021-2022

Beneficjent	Przedsięwzięcie	Kwota dofinansowania [zł]	Koszt całkowity [zł]
PWiK Sp. z o.o. Wołomin	Modernizacja i budowa urządzeń wodociągowych.	1 227 414	1 227 414
Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	Odbudowa studni nr 7, budowa oraz przebudowa przewodu tłoczego wodociągowego.	504 891	549 411
Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łomiankach Sp. z o.o.	Budowa sieci wodociągowej w drogach dojazdowych do ul. Kościelna Droga-Etap I.	1 396 286	1 944 735
Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łomiankach Sp. z o.o.	Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Łomianki etap II.	2 873 665	4 309 842
Gmina Myszyniec	Przebudowa i rozbudowa stacji wodociągowej w Wykrocie.	4 524 897	5 746 020

Beneficjent	Przedsięwzięcie	Kwota dofinansowania [zł]	Koszt całkowity [zł]
Gmina Sypniewo	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy Sypniewo w obrębie miejscowości Sławkowo, Dylewo, Sypniewo.	200 000	546 671
Wodociąg Marecki Sp. z o.o.	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie miasta Marki wraz z rozbudową stacji uzdatniania wody SUW-2 o ujęcie rezerwowe.	8 916 484	10 076 931
Gmina Wierzbno	Budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Wierzbno.	1 631 321	2 235 349
Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łomiankach Sp. z o.o.	Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Łomianki.	5 018 549	7 267 437
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie	Realizacja programu priorytetowego Moja Woda na terenie woj. mazowieckiego.	11 862 536	11 862 536
FPP Enviro Sp. z o.o.	Adaptacja do zmian klimatu poprzez zrównoważoną gospodarkę wodą w przestrzeni miejskiej Radomia.	1 670 775	1 670 775
Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	Budowa i modernizacja urządzeń wod.-kan. w Gminie Wołomin.	2 500 000	17 279 759
Gmina Celestynów	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Karczew i Gminy Celestynów-etap II.	8 000 000	42 209 299
Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Żyrardów	Gospodarka wodno-ściekowa w mieście Żyrardów-Etap III.	16 096 320	74 045 753
Gmina Konstancin-Jeziorna	Budowa sieci wodociągowej na terenie gminy uzdrowskiej Konstancin Jeziorna.	5 000 000	7 222 507
SUMA		71 423 138	188 194 439

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NFOŚiGW

Prace związane z budową, rozbudową, modernizacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej zaraportowały miasta: Radom, Siedlce, Ostrołęka, gminy: Ciechanów, Józefów, Legionowo, Łaskarzew, Marki, Milanówek, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrów Mazowiecka, Otwock, Płońsk, Zielonka, Dobrze, Góra Kalwaria, Halinów, Konstancin-Jeziorna, Latowicz, Mogielnica, Mszczonów, Myszyniec, Nasielsk, Nowe Miasto, Serock, Wołomin, Wyszków, Zakroczym, Żuromin, Baranowo, Baranów, Błędów, Brochów, Bulkowo, Czosnów, Dębe Wielkie, Gielniów, Gniewoszków, Gołymin-Ośrodek, Gostynin, Górzno, Gózd, Iłów, Jabłonna, Jakubów, Jedlińsk, Kadzidło, Kotuń, Kowala, Maciejowice, Michałowice, Obryte, Odrzywół, Ojrzeń, Platerów, Pokrzywnica, Potworów, Pruszków, Puszcza Mariańska, Radziejowice, Sieciechów, Słupno, Sobolew, Sońsk, Staroźreby, Stromiec, Tczów, Wodynie.

Wg danych pozyskanych z Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy, w ramach zadania udzielano dotacji ze środków budżetu m.st. Warszawy, na realizację inwestycji polegających na likwidacji zbiorników bezodpływowych wraz z budową przyłącza kanalizacyjnego do nieruchomości. Beneficjentami dotacji byli:

- podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych, w tym osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorcy;
- jednostki sektora finansów publicznych, będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

GWS.2.2. Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę

W latach 2021-2022 jednostki samorządu terytorialnego prowadziły szereg inwestycji w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

W ramach zadania prowadzono następujące działania:

- prace budowlano-remontowe dotyczące budowy m.in.: sieci wodociągowej, SUW, zbiorników retencyjnych, studni, przepompowni;
- prace projektowo-kosztorysowe;
- zakup sprzętu niezbędnego do obsługi infrastruktury.

Rezultaty wynikające z prowadzonych inwestycji to:

- zwiększenie dostępności mieszkańców do bieżącej wody;
- poprawa stanu technicznego urządzeń;
- zwiększenie bezpieczeństwa zbiorowego zaopatrzenia w wodę;
- poprawa efektywności procesów technologicznych;
- poprawa jakości wody oraz efektywności procesów uzdatniania;
- umożliwienie przyłączenia do sieci wodociągowej większej liczby odbiorców;
- zmniejszenie ilości awarii na sieci wodociągowej.

Tabela 42. Przedsięwzięcia z zakresu budowy, rozbudowy stacji uzdatniania wody dofinansowane w latach 2021-2022 ze środków NFOŚiGW

Beneficjent	Przedsięwzięcie	Kwota dofinansowania [zł]	Koszt całkowity [zł]
Gmina Liw	Przebudowa i nadbudowa przepompowni wody w Chmielewie oraz stacji uzdatniania wody w Górkach Grubakach.	1 336 500	5 622 867
Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Piasecznie Sp. z o.o.	Rozbudowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Wólka Kozodawska, obejmująca m.in budowę budynku stacji uzdatniania wody.	7 643 145	9 401 068
Przedsiębiorstwo Gospodarki	"Adaptacja do zmian klimatu poprzez projektowanie i budowę Stacji Uzdatniania	12 898 500	15 865 155

Beneficjent	Przedsięwzięcie	Kwota dofinansowania [zł]	Koszt całkowity [zł]
Komunalnej w Kobyłce Sp. z o.o.	Wody "SUW Wygonowa" wraz z projektowaniem.		
Przedsiębiorstwo Komunalne Nadarzyn Sp. z o.o.	Rozbudowa i przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Młochów wraz z system monitoringu sieci i zarządzania.	5 946 715	7 314 460
Kozienska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o.	Przebudowa siedmiu stacji uzdatniania wody, polegająca na montażu nowych układów dezynfekcji wody.	581 826	594 631
Gospodarka Komunalna "Stara Biała" Sp. z o.o.	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Stare Proboszewice, gmina Stara Biała.	2 568 897	2 568 897
Gmina Słubice	Budowa SUW z wraz z rurociągiem wody łączącym obiekt stacji z istniejącą siecią wodociągową w m. Alfonsów w gm. Słubice.	2 100 000	3 231 504
Gmina Celestynów	Budowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Regut.	3 600 000	6 928 221
	SUMA	36 675 583	51 526 803

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NFOŚiGW

GWS.2.3. Budowa kanalizacji deszczowej (burzowej) na terenach zurbanizowanych

W latach 2021-2022, na terenie województwa mazowieckiego, realizowano szereg inwestycji objętych niniejszym zadaniem. Część z nich pokrywała się z zadaniem OP.3.3. Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych wojewódzkich i krajowych, utwardzenie dróg i poboczy oraz opracowanie dokumentacji projektowej, podczas realizacji którego uwzględniano również prace związane z kanalizacją deszczową. Realizację zadania zaraportowały dzielnice m.st. Warszawy: Mokotów, Rembertów, Wesoła, Żoliborz, miasta: Siedlce, Ostrołęka, Płock, Radom, Warszawa, gminy: Kobyłka, Legionowo, Marki, Mińsk Mazowiecki, Płońsk, Przasnysz, Sierpc, Zielonka, Żyrardów, Białobrzegi, Dobrze, Drobin, Gąbin, Głinojeck, Góra Kalwaria, Grójec, Karczew, Nasielsk, Ożarów Mazowiecki, Piława, Przysucha, Tarczyn, Warka, Wołomin, Wyszaków, Zwoleń, Żuromin, Błędów, Dębe Wielkie, Gołymin-Ośrodek, Gostynin, Jedlińsk, Jednorzec, Lesznowola, Maciejowice, Michałowice, Mochowo, Sobienie-Jeziory, Stara Biała, Stare Babice, Teresin.

Tabela 43. Przykładowe przedsięwzięcia z zakresu budowy kanalizacji deszczowej

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
M.st. Warszawa	1. Przebudowa drogi wraz z budową odwodnienia w postaci kanalizacji deszczowej w ul. Paderewskiego na odc.: Katuszy-Strycharskiej. 2. Przebudowa odwodnienia ul. Skrzyneckiego na odc.: Kaczeńca – Kościuszkowców.
Miasto Ostrołęka	Budowa kanalizacji deszczowej przy ul. Wiejskiej.
Miasto Płock	Rozbudowa systemu zagospodarowania wodami opadowymi na terenie miasta Płocka – etap I. Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Żeglarska, Teligii,

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
	Kapitańska, Kotwiczna, Marynarska, Szkutnicza, łącznik Zielona i Teligi na osiedlu Radziwie w Płocku o dł. 2500 m.
Miasto Radom	Budowa ok. 6000 m kanalizacji deszczowej w 2021 r. oraz 1370 m w 2022 r.
Miasto Siedlce	W partnerstwie z PWiK Sp. z o.o. w Siedlcach wybudowano 1060,5 m, zmodernizowano 705 m kanalizacji deszczowej w 2021 r.; w 2022 r. wybudowano 724 m, zmodernizowano 420 m.
Gmina Kobyłka	Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Kordeckiego na odc. od ul. Przyjacielskiej do ul. Kazimierza Wielkiego w Kobyłce, o dł. 1361 m.b.
Gmina Legionowo	Budowa kanalizacji deszczowej przy ul. Polskiej Organizacji Wojskowej 7.
Gmina Marki	Przebudowa kanalizacji deszczowej w ulicach: Koszalińskiej, Kołobrzeszkiej, Słupeckiej, Sadowej w m. Marki.
Gmina Mińsk Mazowiecki	Budowa sieci kanalizacji deszczowej w ulicach: Mrozowskiej, Łąkowej, Dźwigowej, Huberta, Reja, M. Dąbrowskiej o dł. 246 m (2021 r.), 640 m (2022 r.).
Gmina Płońsk	Budowa kanalizacji deszczowej w Płońsku o łącznej długości 4,28 km.
Gmina Przasnysz	Budowa kanalizacji deszczowej w ulicach: Brzoskwiniowej, Azaliowej, Jabłoniowej, Malinowej, Morelowej, Zawodzie, Joselewicza, Świerczewo.
Gmina Sierpc	Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Okulickiego o długości ok. 475 m.
Gmina Zielonka	Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Literackiej, Kraszewskiego.
Gmina Żyrardów	Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Grunwaldzkiej, Cieszyńskiej, Brzechwy oraz w ramach zadań: „Budowa Parkingu nr 1, który zlokalizowany będzie w pasie drogowym ul. Dekerta” i „Budowy Parkingu nr 2, który zlokalizowany będzie w pasie drogowym ul. Mielczarskiego oraz na działkach w sąsiedztwie drogi”.
Gmina Białobrzegi	Budowa kanalizacji deszczowej w ulicach Srebrnej i Rzemieślniczej o długości 384 m.
Gmina Gąbin	Budowa odwodnienia na Osiedlu Pisarzy oraz kanalizacji deszczowej w ul. Złotej.
Gmina Góra Kalwaria	Budowa sieci kanalizacji deszczowej w pasie drogi krajowej 50 i 79, na odcinku 1236,5 m.b.
Gmina Grójec	Budowa kanalizacji deszczowej w ulicach: Laurowej, Hokejowej, Konopnickiej, Wiatraczej.
Gmina Karczew	Budowa sieci kanalizacji burzowej w ulicach: Moniuszki, Karczówek, Kopernika, Kochanowskiego i Krasickiego, Boh. Powst. Listopadowego.
Gmina Warka	Budowa kanalizacji deszczowej w miejscowości Wichradz, o dł. 9,7 km.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Rezultaty wynikające z przeprowadzonych prac to:

- rozdział kanalizacji ogólnospławnej;
- zmniejszenie podtopień i zalewania terenu podczas intensywnych opadów deszczu;
- redukcja napływów ścieków zmieszanych na oczyszczalnię ścieków;
- odwodnienie pasów drogowych;
- podłączenie do kanalizacji deszczowej posesji prywatnych.

GWS.2.4. Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych

W latach 2021-2022 na terenie województwa mazowieckiego realizowano inwestycje dotyczące budowy, rozbudowy i modernizacji urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowania osadów. W ramach zadania prowadzono głównie przebudowy, rozbudowy oraz modernizacje oczyszczalni ścieków obejmujące m.in:

- modernizacje układów napowietrzania;
- zakup dmuchaw, pomp, agregatów napowietrzających;
- czyszczenie zbiorników technologicznych;
- modernizacja budynków przepompowni;
- zagospodarowanie osadu;
- budowę lagun osadowych;
- wymianę sond, sterowników, układów zasilania awaryjnego.

W ramach przeprowadzonej ankietyzacji realizację zadania wykazały powiaty: ostrołęcki, płoński, miasta: Siedlce, Ostrołęka, Radom, m.st. Warszawa, gminy: Ciechanów, Gostynin, Łaskarzew, Marki, Mińsk Mazowiecki, Sierpc, Sulejówek, Zielonka, Białobrzegi, Bodzanów, Głinojeck, Góra Kalwaria, Grójec, Iłża, Kozienice, Latowicz, Mordy, Mszczonów, Przysucha, Wołomin, Wyszków, Zwoleń, Baboszewo, Baranowo, Błędów, Brochów, Czosnów, Dębe Wielkie, Domanice, Garbatka-Letnisko, Gołymin-Ośrodek, Grabów nad Pilicą, Grudusk, Jednorzec, Lesznowola, Liw, Maciejowice, Młodzieszyn, Olszewo-Borki, Parysów, Policzna, Raszyn, Słupno, Sobienie-Jeziory, Sońsk, Stare Babice, Stary Lubotyń, Tczów, Wiśniew, Zabrodzie, Zakrzew.

Tabela 44. Przykładowe przedsięwzięcia z zakresu budowy, rozbudowy i modernizacji urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
M.st. Warszawa	Projekt "Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie"- Faza VI.
Miasto Mińsk Mazowiecki	Modernizacja oczyszczalni ścieków przeprowadzona w ramach programu pn. Stworzenie innowacyjnego systemu gospodarki osadowej i uzdatniania wody dla potrzeb aglomeracji Mińsk Mazowiecki.
Gmina Góra Kalwaria	Modernizacja oczyszczalni ścieków Moczydłów.
Miasto Radom	Optymalizacja gospodarki osadowej wraz z modernizacją automatyki, sterowania pracą i zakupem niezbędnego wyposażenia na terenie oczyszczalni ścieków
Gmina Lesznowola	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Zamieniu. Zwiększenie wydajności oczyszczalni z 1100m ³ /d do 5800 m ³ /d.
Gmina Stary Lubotyń	Budowa laguny osadowej przy Gminnej Oczyszczalni Ścieków.
Gmina Marki	Budowa stacji obsługi samochodu specjalistycznego do czyszczenia kanalizacji w Markach-budowa linii odmywania osadów ściekowych pochodzących z czyszczenia kanalizacji.
Gmina Gostynin	Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Gostyninie realizowana w formule „zaprojektuj i wybuduj”.
Gmina Wołomin	Modernizacja piaskownika, hali krat oraz biofiltra hali krat z wymianą i dostosowaniem urządzeń technologicznych.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Wyszaków	Przebudowa instalacji napowietrzania w komorach napowietrzania i stabilizacji osadu w ramach zadania pn. "Przebudowa oczyszczalni ścieków w Rybieniu Starym".
Powiat płocki	Wykonanie audytu technologicznego i ekspertyzy w zakresie zgodności z normami technologicznymi i obowiązującymi przepisami, raportu wraz z wnioskami końcowymi i zaleceniami, oraz analizy szacunkowych kosztów proponowanych rozwiązań budynku Oczyszczalni Ścieków dla Domu Pomocy Społecznej w Koszelewie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Rezultaty wynikające z przeprowadzonych działań to:

- poprawa jakości odprowadzanych ścieków;
- zapewnienie ciągłości prawidłowego oczyszczania ścieków;
- możliwość oczyszczania większej ilości ścieków;
- zwiększenie przepustowości instalacji osadowej oraz poprawa efektywności pracy wynikającej z potrzeb dostosowania obiektów i instalacji do ilości wytwarzanego osadu;
- poprawa procesu zagospodarowania osadów ściekowych poprzez zwiększenie możliwości ich magazynowania;
- poprawa bezpieczeństwa ekologicznego w procesie oczyszczania ścieków.

GWS.2.5. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie

W ramach zadania, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego miały dostęp do Programu Priorytetowego pn. „Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”. Program realizowano przy wsparciu WFOŚiGW we współpracy z NFOŚiGW.

Budowę przydomowych oczyszczalni ścieków oraz udzielanie dotacji na ten cel wykazały w ankietyzacji gminy: Błonie, Ciepiałów, Głinojeck, Iłża, Kozienice, Mszczonów, Myszyniec, Przysucha, Serock, Szydłowiec, Zakroczym, Zwoleń, Baboszewo, Andrzejewo, Błędów, Brudzeń Duży, Chotcza, Chynów, Dębe Wielkie, Dzierżążnia, Goworowo, Grabów nad Pilicą, Grudusk, Jakubów, Jedlińsk, Kadzidło, Liw, Maciejowice, Mochowo, Olszewo-Borki, Policzna, Przytyk, Raszyn, Sieciechów, Sobienie-Jeziory, Stanisławów, Staroźreby, Szczutowo, Szulborze Wielkie, Świercze, Wieliszew, Wolanów, Zabrodzie.

GWS.2.6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi

Zadanie zostało opisane w punkcie ZW.1.6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.

GWS.2.7. Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej

Działania wpisujące się w realizację niniejszego zadania zostały przedstawione w części GWS.1.4. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody.

GWS.2.8. Modernizacja przepompowni ścieków

Realizację zadania w latach 2021-2022 wskazały jednostki samorządu terytorialnego z woj. mazowieckiego, w tym powiaty: przasnyski i radomski, miasta: Ostrołęka, Płock, Radom, gminy: Legionowo, Łaskarzew, Marki, Milanówek, Podkowa Leśna, Węgrów, Błonie, Góra Kalwaria, Grójec, Halinów, Szydłowiec, Garbatka-Letnisko, Gozdowo, Grabów nad Pilicą, Jabłonna, Kampinos, Leszno, Lesznówola, Maciejowice, Michałowice, Obryte, Odrzywół, Olszewo-Borki, Parysów, Słupno, Sobolew, Teresin, Wieliszew, Zatory, w ramach którego wykazały następujące działania, m.in.:

- wymianę pomp, szaf sterowniczych, zbiorników;
- monitoring przepompowni;
- bieżące naprawy i konserwacje.

Realizacji zadania nie wykazały bezpośrednio zakłady opieki zdrowotnej, wskazane jako podmiot odpowiedzialny w Programie Ochrony Środowiska.

GWS.2.9. Modernizacja lub budowa dwóch studni głębinowych

Zgodnie z informacją pozyskaną od UMWM odstąpiono od realizacji zadania.

GWS.2.10. Przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Ciechanowie

Zadanie zostało zrealizowane w 2018 r.

GWS.2.11. Rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej oraz podczyszczalni wód deszczowych wraz z niezbędną infrastrukturą

Na etapie przygotowania Raportu nie otrzymano danych na temat realizacji zadania w latach 2021-2022. Zadanie było realizowane w latach 2017-2018.

GWS.2.12. Opracowanie sprawozdania z KPOŚK

Zadanie realizowane jest przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Obowiązek wypełnienia ankiety sprawozdawczej z realizacji KPOŚK dotyczy gmin, na terenie których wyznaczono aglomerację. Zadanie realizowane jest w sposób ciągły. Sprawozdania za lata 2021 i 2022 są dostępne na stronie internetowej PGW WP.

3.6. Zasoby geologiczne (ZG)

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 2 zadań środowiskowych w ramach celu ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.

Tabela 45. Kierunki interwencji i zadania w ramach celu - Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZG.I. RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI			
Kierunek interwencji: ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin			
ZG.1.1.	Ograniczanie niekoncesjonowanej eksploatacji zasobów	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, PIG-PIB, OUG	↔
ZG.1.2.	Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż	Zadanie własne: UMWM Zadanie monitorowane: powiaty	↔

Podmioty realizujące działania z obszaru ZG w latach 2021-2022:

powiaty: garwoliński, gostyniński, miński, ostrołęcki, otwocki, szydłowiecki, wołomiński, żuromiński

miasta i gminy: Przysucha, Gniewoszków, Wodynie

3.6.1 ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

3.6.1.1 ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin

ZG.1.1. Ograniczanie niekoncesjonowanej eksploatacji zasobów

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2023 r. poz. 633, z późn. zm.) reguluje kwestie nielegalnego wydobywania kopalin. Działalność wykonywana bez wymaganej koncesji (tzw. nielegalna eksploatacja kopaliny) albo bez zatwierdzonego czy podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych podlega opłacie podwyższonej.

Organem właściwym w sprawie nielegalnej eksploatacji kopalin na terenie województwa mazowieckiego jest dyrektor OUG w Warszawie. Powzięcie przez dyrektora okręgowego urzędu górniczego informacji o prowadzeniu nielegalnej eksploatacji kopaliny skutkować powinno przeprowadzeniem postępowania wyjaśniającego. W przypadku potwierdzenia wydobywania kopaliny bez koncesji dyrektor OUG wymierzyć powinien, w drodze decyzji, opłatę podwyższoną. Starosta oraz Marszałek Województwa przekazują uzyskane informacje (w tym własne) zgodnie z kompetencją. Udostępniają informacje dot. obowiązujących przepisów osobom zainteresowanym wydobywaniem kopalin.

W zakresie nielegalnej eksploatacji złóż kopalin na terenie województwa mazowieckiego, do OUG w Warszawie wpłynęło 49 spraw w 2021 r. i 46 spraw w 2022 r. Dyrektor OUG w Warszawie wydał 9 (w 2021 r.) i 13 (w 2022 r.) decyzji ustalających opłaty podwyższone z tytułu prowadzenia nielegalnej eksploatacji. Łączna kwota nałożonych opłat wyniosła 5 922 010 zł (w 2021 r.) oraz 2 145 657 zł (w 2022 r.). W raportowanym 2021 r. zanotowano 29 spraw pozostających w toku na koniec roku sprawozdawczego, w 2022 r. 40 spraw.

Zakład Geologii Środowiskowej PIG-PIB posiada dane na temat wyrobisk związanych z eksploatacją kopalni poza udokumentowanymi złożami. W ramach zadania „Monitoring odkrywkowej eksploatacji kopalni” Państwowa Służba Geologiczna prowadzi inwentaryzację nielegalnych wyrobisk. W 2021 r. zinventaryzowano 553 miejsca niekoncesjonowanej eksploatacji kopalni, w 2022 r. udokumentowano kolejne 1108 miejsc.

Organy pierwszej instancji w sprawach należących do właściwości administracji geologicznej, w ramach bieżącej działalności, przekazują informacje o prowadzeniu nielegalnego wydobywania kopalni do właściwego organu tj. Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie. W latach 2021-2022 starostwo powiatu wołomińskiego przekazało do OUG w Warszawie 20 spraw dotyczących nielegalnej eksploatacji kopalni. Dodatkowo starostwo udostępnia na stronie BIP oraz tablicach ogłoszeń informacje dot. obowiązujących przepisów osobom zainteresowanym wydobywaniem kopalni. W powiecie ostrołęckim, poprzez działania kontrolne ograniczono nielegalną eksploatację piasków i torfów. W powiecie żuromińskim w latach 2021-2022 jedno miejsce niekoncesjonowanej eksploatacji kopaliny przekazano zgodnie z właściwością do Wyższego Urzędu Górniczego.

ZG.1.2. Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalni ze złóż

W latach 2021-2022 Wydział Geologii Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa UMWM przeprowadził 10 kontroli w zakresie prawidłowości wykonywania przez przedsiębiorców uprawnień z tytułu koncesji na wydobywanie kopalni ze złóż, dla których Marszałek Województwa Mazowieckiego jest organem koncesyjnym. Wszystkie kontrole przeprowadzono w drugiej połowie 2022 r. Przeprowadzono kontrole przedsiębiorców posiadających koncesje na wydobywanie kopaliny z następujących złóż: Biała Nowa IX, Dalanówek XV, Józefów, Kałęczyn I, Kobyła Wola II, Nidzgora I, Ostrowy V, Przytoka VIII, Przytoka IX i Rudno Jeziorowe III.

Mniejsza, w stosunku do lat ubiegłych, liczba kontroli spowodowana była występującą pandemią COVID-19 i ograniczeniami związanymi z wyjazdami służbowymi.

Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalni ze złóż w latach 2021-2022 została przeprowadzona m.in. przez następujące JST:

- Starostwo powiatowe w Garwolinie - kontrola wykonania wydanych decyzji koncesyjnych: 7 kontroli wyrobisk na terenie gm. Parysów w 2021 r., 5 kontroli wyrobisk na terenie gm. Górzno i Sobolew w 2022 r.;
- Starostwo powiatowe w Gostyninie – przeprowadzono kontrole 2 koncesji (Barcik VI i Barcik VII), dotyczące realizacji obowiązków nałożonych na przedsiębiorcę w decyzjach udzielających koncesji na wydobywanie kopaliny ze złóż;
- Starostwo powiatowe w Mińsku Mazowieckim - w latach 2021-2022 r. przeprowadzono 3 kontrole koncesji na wydobywanie kopalni ze złóż. W 2021 r. w Zakładzie Górniczym „TRANSBÓR” (działka nr ew. 114 obręb Transbór, gm. Latowicz, powiat miński) oraz w Zakładzie Górniczym „Olszewice I-1” (działka nr ew. 512/1 obręb Olszewice, gm. Kałuszyn, powiat miński). W 2022 r. przeprowadzono kontrolę sprawdzającą w ww. Zakładzie Górniczym „TRANSBÓR”. Kontrole wykazały nieprawidłowości, co skutkowało wszczęciem postępowania w sprawie naruszenia warunków koncesji (dotyczy Zakładu Górniczego „TRANSBÓR”) oraz cofnięcia koncesji

(dotyczy Zakładu Górniczego „Olszewice I-1” – koncesję cofnięto). Stwierdzone w 2021 r. naruszenia warunków koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża „TRANBSÓR” zostały usunięte w 2022 r.;

- Starostwo powiatowe w Szydłowcu - bieżąca kontrola przedsiębiorców posiadających aktywne decyzje udzielające koncesji na terenie całego powiatu szydłowieckiego, wraz z kontrolą dokumentacji prowadzonej przez przedsiębiorców oraz przypominaniem o konieczności wywiązywania się z obowiązków jakie nakłada na przedsiębiorcę posiadanie koncesji czyli m. in. regularne odprowadzanie opłaty eksploatacyjnej, rozliczanie wydobytych zasobów oraz przypominanie o obowiązku rekultywacji i składania informacji rocznej o prowadzeniu lub nie rekultywacji bieżącej.

Prowadzenie kontroli w ramach zadania zadeklarowały również: starostwa powiatowe w Ostrołęce, Otwocku i Żurominie oraz gminy: Przysucha, Gniewoszków i Wodynie.

3.7. Gleby (GL)

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 9 zadań środowiskowych w ramach celu GL.I. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.

Tabela 46. Kierunki interwencji i zadania w ramach celu – Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GL.I. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu			
Kierunek interwencji: GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb			
GL.1.1.	Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja nt. dobrych praktyk rolniczych	Zadanie własne: UMWM, MODR Zadanie monitorowane: ARIMR, powiaty, gminy, organizacje pozarządowe	↔
GL.1.2.	Ochrona gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych	Zadanie własne: MBPR Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	↔
GL.1.3.	Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych	Zadanie własne: MZPK Zadanie monitorowane: właściciele gruntów	↔
GL.1.4.	Monitoring gleb użytkowanych rolniczo	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, IUNG-PIB	↔
Kierunek interwencji: GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych			
GL.2.1.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, rekreacyjnym lub leśnym	Zadanie monitorowane: właściciele gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, powiaty, gminy	↔
Kierunek interwencji: GL.3. Ochrona przed osuwiskami			

GL.3.1.	Kontynuacja opracowania map terenów osuwiskowych	Zadanie monitorowane: PIG-PIB	↔
GL.3.2.	Monitoring terenów osuwiskowych	Zadanie monitorowane: powiaty, PIG-PIB	↔
GL.3.3.	Zabezpieczanie istniejących osuwisk z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Zadanie własne: muzea Zadanie monitorowane: miasta, gminy i powiaty	↔
GL.3.4.	Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w aktualizowanych dokumentach planistycznych	Zadanie monitorowane: miasta, gminy	↔

Podmioty realizujące działania z obszaru GL w latach 2021-2022:

powiaty: garwoliński, gostyniński, legionowski, makowski, ostrowski, otwocki, piaseczyński, płocki, pruszkowski, radomski, sierpecki, szydłowiecki, wołomiński, żuromiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa, Siedlce, Płock, Radom, Ciechanów, Sierpc, Błonie, Koźnice, Lipsko, Łosice, Ożarów Mazowiecki, Przysucha, Radzymin, Wołomin, Wyszków, Zakroczym, Brochów, Bulkowo, Czosnów, Gniewoszew, Gołmin-Ośrodek, Huszlew, Maciejowice, Michałowice, Pruszków, Raciąż, Siemiatkowo, Stara Biała, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Zatory

instytucje: fundacje, GIOŚ, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza, Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie, zarządcy lasów

3.7.1 GL.I. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu

3.7.1.1 GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb

GL.1.1. Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja nt. dobrych praktyk rolniczych

W ramach zadania w 2021 r. MODR przeprowadził szkolenia zdalne i stacjonarne:

- w zakresie promocji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, w tym 6 szkoleń dla 147 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich;
- dotyczące dobrych praktyk rolniczych w zakresie redukcji amoniaku, w tym 5 szkoleń dla 132 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich.

W 2022 r. zrealizowano:

- w zakresie promocji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, w tym 37 szkoleń dla 811 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich;
- 2 szkolenia dla 47 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich, dotyczące dobrych praktyk rolniczych w zakresie redukcji amoniaku;
- 1 szkolenie dla 24 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie rolnictwa integrowanego.

Działania przeprowadzono w ramach sił własnych jednostki. MODR prowadzi na bieżąco szkolenia wg harmonogramu dostępnego na: <https://www.modr.mazowsze.pl/szkolenia-zbiorcze>.

Departament Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWM, w ramach zadania, przeprowadził w obszarze „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego” zadanie pn. Propagowanie rolnictwa ekologicznego oraz upowszechnienie roli pszczół w środowisku naturalnym.

Starostwo powiatu plockiego prowadziło od kwietnia do listopada 2021 r. szkolenia lokalnej społeczności na obszarach wiejskich, których liczba wyniosła 100 uczestników. Koszt zadania wyniósł 23 900 zł z środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Starostwo wykonało również dodruk wydawnictw ekologicznych pt. „Zeszyt ćwiczeń z zakresu bioróżnorodności” oraz „Produkt lokalny i tradycyjny dla lokalnej społeczności”, którego koszt całkowity to 51 500 zł.

W ramach w/w zadania działania polegające głównie na upowszechnianiu materiałów dotyczących dobrych praktyk rolniczych prowadziły m.in. gminy: Stary Lubotyń, Stara Biała, Gniewoszków, Bulkowo, Przysucha, Kozienice. Często działania te były prowadzone w ramach szkoleń organizowanych przez MODR.

GL.1.2. Ochrona gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych

Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego kontynuowało podjęte wcześniej działania w zakresie ochrony gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania. Zadania były realizowane poprzez Plan zagospodarowania przestrzennego województwa, który jest aktem planowania określającym zasady organizacji przestrzennej województwa. W zakresie zrównoważonego kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, Plan wskazuje konieczność ochrony przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej (predestynowanych do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem: Równiny łowicko-Błońskiej, Wysoczyzn: Ciechanowskiej, Płońskiej i Siedleckiej, rejonu Grójca oraz obszarów nadwiślańskich – w powiatach: garwolińskim, kozienickim i lipskim). Wśród głównych kierunków działań, w Planie wskazane jest przeciwdziałanie nadmiernemu przeznaczaniu gruntów rolnych na inne cele poprzez uwzględnienie w SUIKZP uwarunkowań wynikających ze stanu środowiska, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz przeciwdziałanie przeznaczaniu przez gminy gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze w mpzp, z uwzględnieniem położenia i sąsiedztwa w procesie decyzyjnym.

MBPR, w 2021 r. uzgodniło 34 studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i 351 mpzp. Natomiast w 2022 r. MBPR uzgodniło 71 studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i 366 mpzp.

Starostwo powiatu wołomińskiego, w ramach zadania przyjmowało uwagi i wnioski na etapie przystąpienia do sporządzenia dokumentów planistycznych poszczególnych obszarów/miejscowości/gmin powiatu oraz na etapie uzgodnienia projektów tych dokumentów. Wnioskowano o uwzględnianie w projektowanych dokumentach planistycznych ochrony gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania, w szczególności w gminach: Radzymin, Dąbrówka, Klembów, Wołomin.

Miasto Radom, w dokumentach planistycznych, wprowadziło zapisy prawnie sankcjonujące wymagania dotyczące ochrony gruntów rolnych.

Wiele gmin zadeklarowało przestrzeganie ochrony gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych, m.in.: Siedlce, Zatory, Staroźreby, Stare Babice, Pruszków, Michałowice, Maciejowice, Gniewoszków, Czosnów, Brochów, Przysucha, Kozienice, Ciechanów.

W latach 2021-2022 mpzp zawierające powyższe założenie uchwalono w gminach: Błonie, Siemiątkowo, Radom, Raciąż, Radzymin, Wołomin, Stara Biała, Ożarów Mazowiecki, Sierpc.

GL.1.3. Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych

Pakiety rolno-środowiskowo-klimatyczne stanowią jedną z części Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, którego główny cel to poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Rolą pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznego jest promowanie praktyk rolniczych przyczyniających się do ochrony gleb, wód, klimatu, cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków, zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich, a także ochrony różnorodności krajobrazu. W skład pakietów wchodzi 7 zagadnień:

- rolnictwo zrównoważone;
- ochrona gleb i wód;
- zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych;
- cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000;
- cenne siedliska poza obszarami Natura 2000;
- zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie;
- zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.

Każdy pakiet składa się z różnych wariantów rolniczych, których stosowanie sprzyja zachowaniu stanu środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego. Rolnicy, w zależności od lokalnych uwarunkowań przyrodniczych i rodzaju prowadzonej produkcji, mogą wybrać odpowiedni dla siebie pakiet i wariant, podjąć zobowiązanie co do stosowania odpowiednich praktyk w okresie 5 lat. Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne stanowią rekompensatę utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów.

Zgodnie z danymi pozyskanymi od Mazowieckiego Oddziału Regionalnego ARiMR do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych w 2021 r. przystąpiło 1 323 beneficjentów, natomiast w 2022 r. 2 438 beneficjentów.

Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych realizował program rolnośrodowiskowy na działkach MZPK na Bagnie Całowanie. W latach 2021-2022 przeprowadził wykaszanie łąk i pastwisk na powierzchni 16,4 ha. Koszt zadania to 64 413,8 zł pochodzących ze środków samorządu województwa.

GL.1.4. Monitoring gleb użytkowanych rolniczo

Monitoring gleb użytkowanych rolniczo realizowany jest w ramach „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski”. Program jest częścią Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzonego przez GIOŚ. Celem programu jest śledzenie zmian różnych cech gleb użytkowanych rolniczo,

zachodzących pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Na terenie województwa mazowieckiego w ramach sieci monitoringu chemizmu gleb ornych Polski zlokalizowanych jest 20 punktów pomiarowo-kontrolnych. Monitoring jakości gleby i ziemi wykonywany w ramach państwowego monitoringu środowiska prowadzony jest zgodnie ze „Strategicznym programem państwowego monitoringu środowiska na lata 2020-2025” oraz wykonawczymi programami państwowego monitoringu środowiska na poszczególne lata. Program "Monitoring chemizmu gleb ornych Polski" realizowany jest w 5-letnich odstępach. W 2021 r. wykonano oznaczenia fizykochemiczne 20 próbek glebowych. Uzyskane wyniki prowadzonych badań dostarczyły informacji nt. jakości gleb i stanu ich zanieczyszczenia. W 2022 r. dokonano analizy wyników badań na tle danych uzyskanych w poprzednich latach, opracowano syntezę badań w postaci raportu, dostępnego na stronie internetowej GIOŚ pod adresem: <https://www.gov.pl/web/gios/monitoring-jakosci-gleby-i-ziemi>. Zakończona szósta tura monitoringu przypadła na lata 2021-2022, a kolejny siódmy cykl pomiarowy rozpocznie się w 2025 r. Zadanie finansowane jest ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Oszacowanie kosztów realizacji zadania nie jest możliwe, gdyż obejmuje obszar całej Polski.

Dodatkowo prowadzenie badań gleb rolniczych na swoich terenach zadeklarowały gminy: Łosice, Gołymin-Ośrodek, Huszlew. Gmina Łosice prowadzi coroczne badania gleb rolniczych, w ramach których pobiera 200 próbek gruntu. Badania zleca Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Lublinie. Roczny koszt zadania to 2 624 zł. Gmina Gołymin-Ośrodek prowadziła badanie gleb na zawartość przyswajalnych form fosforu, potasu, magnezu oraz pH w próbkach glebowych, których koszt roczny wyniósł 1 525 zł. Gmina Huszlew przeprowadziła analizę składu chemicznego gleb w celu przygotowania jej do wapnowania. Koszt zadania to 1 312 zł/rok. w gminie Stary Lubotyń rolnicy wykonują badania gleb we własnym zakresie.

3.7.1.2 GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych

GL.2.1. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, rekreacyjnym lub leśnym

Na podstawie danych GUS można stwierdzić, że na terenie województwa mazowieckiego występuje stosunkowo mała powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji. Na koniec 2022 r. stanowiły one poniżej 0,1% powierzchni całego województwa. Powierzchnia zdewastowanych terenów stanowi ok. 91% powierzchni wszystkich gruntów wymagających rekultywacji.

Tabela 47. Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz zrekultywowane i zagospodarowane na terenie województwa mazowieckiego w latach 2021-2022¹³

Rok	Pow. woj. mazowieckiego [ha]	Grunty wymagające rekultywacji ogółem [ha]	Grunty wymagające rekultywacji zdewastowane [ha]	Grunty wymagające rekultywacji zdegradowane [ha]	Grunty zrekultywowane [ha]	Grunty zagospodarowane [ha]
2021	3 555 847	3 741	3 420	321	104	98
2022	3 555 880	3 473	3 187	288	228	41

W ramach zadania starosta jest organem właściwym w sprawie prowadzenia postępowań administracyjnych w zakresie ustalania kierunków rekultywacji, osób zobowiązanych, uznania rekultywacji za zakończoną oraz kontroli rekultywacji - na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 82).

W 2022 r. starosta powiatu garwolińskiego wydał 3 decyzje na rekultywację i odebrał 2 zakończone.

Starosta powiatu gostynińskiego wydał w 2021 r. 1 decyzję na pow. 0,8479 ha i w 2022 r. 2 decyzje na łączną pow. 2,6133 ha.

Starosta powiatu ostrowskiego wydał w latach 2021-2022 6 decyzji uznających rekultywację gruntów za zakończoną.

W 2021 r. starosta powiatu płockiego nałożył na zakłady przemysłowe obowiązki rekultywacji gruntów na obszarach górniczych o łącznej powierzchni 7,6984 ha. Zakończono proces rekultywacji obszarów górniczych o łącznej powierzchni 4,5909 ha, przywracając im rolniczy charakter oraz zagospodarowując w sposób inny niż rolny na działalność usługową. W 2022 r. nałożono na zakłady przemysłowe obowiązek rekultywacji gruntów na obszarach górniczych o łącznej powierzchni 14,5748 ha. Zakończono proces rekultywacji na obszarach górniczych o łącznej powierzchni 9,43 ha w kierunku rolnym wodnym lub inny niż rolny lub leśny.

Starosta powiatu pruszkowskiego decyzją z dnia 29.03.2021 r. uznał rekultywację gruntów po eksploatacji złoża kruszywa naturalnego "Janki-Sokołów IV" za zakończoną.

Na terenie powiatu wołomińskiego prowadzono 42 sprawy z zakresu rekultywacji w 2021 r. oraz 29 spraw z zakresu rekultywacji w 2022 r.

Starosta powiatu żuromińskiego wydał w 2021 r. 2 decyzje dotyczące powierzchni gruntów zrekultywowanych w kierunku leśnym (4,71 ha), w 2022 r. wydał 1 decyzję dotyczącą powierzchni gruntów zrekultywowanych w kierunku leśnym (10,33 ha).

Władze miasta Warszawy we współpracy z Lasami Miejskimi podjęły działanie związane z uprzątnięciem ok. 3 ha terenu, w celu przeprowadzenia nasadzeń. Koszt zadania wyniósł 425 126 zł z środków budżetu miasta.

¹³ Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp: 27.02.2024 r.)

W Radomiu przeprowadzono akcję „Czas na las” - sadzenie drzew w ilości 600 sztuk, na Godowie w partnerstwie z fundacją Aeris Futuro - etap I, w kwocie 21 550 zł z budżetu fundacji.

3.7.1.3 GL.3. Ochrona przed osuwiskami

GL.3.1. Kontynuacja opracowania map terenów osuwiskowych

Opracowania map terenów osuwiskowych wykonywane są w ramach projektu SOPO (System Osłony Przeciwosuwiskowej) finansowanego ze środków WFOŚiGW. Projekt ma za zadanie wspomaganie władz samorządowych w wypełnianiu obowiązków dotyczących problematyki osuwisk wynikających z odpowiednich aktów prawnych. Obecnie realizowany jest trzeci etap projektu, którego głównym zadaniem jest opracowanie map osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi (MOTZ) w skali 1:10 000 dla kolejnych jednostek administracyjnych w układzie gminnym oraz powiatowym.

Wg danych pozyskanych z PIG-PIB, w ramach zadania w latach 2021-2022 nie opracowywano map terenów osuwiskowych na obszarze woj. mazowieckiego.

W powiecie radomskim, w 2021 r. sporządzono rejestr osuwisk i terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych dla gmin: Kowala, Wierzbica oraz miasta i gminy Skaryszewa. Koszt – 23 900 zł. W 2022 r. sporządzono rejestr dla miasta i gminy Jedlnia-Letnisko, miasta Pionki, gminy Pionki w kwocie 39 500 zł, pochodzących ze środków własnych powiatu.

W latach 2021-2022 na obszarze powiatu legionowskiego zlecono do PIG-PIB opracowanie karty rejestracyjnej osuwiska oraz mapy dla potrzeb wdrożenia w mpzp.

GL.3.2. Monitoring terenów osuwiskowych

Monitoring terenów osuwiskowych prowadzony jest w ramach Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej. Projekt jest realizowany od 2006 r. przez PIG-PIB. Do 18 lutego 2021 r. obowiązywało Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 czerwca 2007 r. W sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi (Dz.U. Nr 121, poz. 840) określające m.in. sposób ustalania terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz zasady monitoringu terenów osuwiskowych. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54) do obowiązków starosty należy obserwacja terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach.

Starostwo powiatu garwolińskiego na podstawie prowadzonych kontroli osuwisk nie stwierdziło występowania nowych osuwisk w latach 2021-2022.

W powiecie legionowskim w 2022 r. przeprowadzono wizję terenową dwóch osuwisk wskazanych w opracowaniu do obserwacji: 8604 Dębe i 98657 Serock.

Starostwo powiatu piaseczyńskiego prowadzi rejestr obejmujący gminy: Góra Kalwaria, Konstancin-Jeziorna, Prażmów. Na terenie gminy: Góra Kalwaria, Konstancin-Jeziorna prowadzony jest monitoring od 2011 r.

Miasto Płock wykonuje od 2010 r. cykliczne pomiary przemieszczeń wgłębnych na Skarpie Wiślanej. Pomiary wykonywane są corocznie w 13 kolumnach inklinometrycznych zainstalowanych na odcinku staromiejskim Skarpy Wiślanej w Płocku oraz w 4 kolumnach inklinometrycznych zainstalowanych na Skarpie Wiślanej w rejonie ul. Grabów nad Pilicą. Koszt zadania w latach 2021-2022 to 58 302 zł/rok, pochodzących ze środków powiatu.

Prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach zadeklarowała gmina Przysucha.

Na podstawie danych Wydziału Gospodarowania Wodami i Geologii Biura Ochrony Środowiska m.st. Warszawy, w ramach działania prowadzone są coroczne (od 2009 r.) obserwacje terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

GL.3.3. Zabezpieczanie istniejących osuwisk z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Na terenie powiatu makowskiego zabezpieczono skarpe w miejscowości Smrock-Dwór w gminie Szelków, co zapobiegło osuwaniu się barier, pobocza oraz jezdni. Koszt: 2 358 866 zł.

GL.3.4. Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w aktualizowanych dokumentach planistycznych

W raportowanych latach 2021-2022, JST uwzględniły zapisy dotyczące osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w uchwalanych mpzp oraz SUIKZP. Były to powiaty: garwoliński, otwocki, płocki i żuromiński; gminy: Sierpc, Lipsko, Wyszków, Zakroczym i Zwoleń.

Zagadnienia z zakresu osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska zawarte są w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy (m.in. poprzez wskazanie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych. Określone w studium kierunki rozwoju miasta uwzględniają te zagadnienia). Ustalenia studium są sukcesywnie przenoszone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W przedmiotowym okresie uchwalono następujący plan miejscowy uwzględniający powyższe zagadnienia: mpzp rejonu św. Katarzyny cz. II przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr LXXI/2320/2022 z dnia 13.10.2022 r.

3.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 18 zadań środowiskowych w ramach celu – GO.I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego.

Tabela 48. Kierunki interwencji i zadania w ramach celu – Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GO.I. GOSPODAROWANIE ODPADAMI ZGODNIE z HIERARCHIĄ SPOSOBÓW POSTĘPOWANIA z ODPADAMI, UWZGLĘDNIAJĄC ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO			

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
Kierunek interwencji: GO.1.Racjonalna gospodarka odpadami			
GO.1.1.	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi przekazywane ministrowi właściwemu do spraw środowiska	Zadanie własne: UMWM	↔
GO.1.2.	Współpraca przy funkcjonowaniu Bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami	Zadanie własne: UMWM	↔
GO.1.3.	Prowadzenie rejestru wyrobów zawierających azbest	Zadanie własne: UMWM	↔
GO.1.4.	Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, określonych w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego”	Zadanie monitorowane: miasta, gminy, zarządzający składowiskami, organizacje ekologiczne, właściciele obiektów	↔
GO.1.5.	Przeprowadzenie kontroli sprawdzających dostosowanie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymogów prawnych i kontrola w zakresie przestrzegania warunków decyzji	Zadanie monitorowane: powiaty, RDOŚ (jako organy ochrony środowiska, które udzieliły pozwolenia albo zezwolenia), WIOŚ	↔
GO.1.6.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	Zadanie własne: UMWM Zadanie monitorowane: WIOŚ	↔
GO.1.7.	Realizacja Programu „Czyste lasy na Mazowszu”	Zadanie własne: MZPK (Okręgowa Inspekcja Służby Więziennej)	↑
GO.1.8.	Opracowanie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami i przygotowanie sprawozdań z jego realizacji	Zadanie własne: UMWM	→
GO.1.9.	Realizacja „Programu zapobiegania powstawaniu odpadów dla województwa mazowieckiego” (PZPO WM)	Zadanie własne: UMWM Zadanie monitorowane: instytuty badawcze, uczelnie, szkoły, przedsiębiorstwa, gminy, powiaty, NFOŚiGW, WFOŚiGW, banki żywności	↔
Kierunek interwencji: GO.2. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami			
GO.2.1.	Modernizacja, budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	↔
GO.2.2.	Budowa, rozbudowa instalacji do przetwarzania odpadów zielonych lub/i innych bioodpadów	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	→

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GO.2.3.	Rozbudowa instalacji do recyklingu odpadów	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	→
GO.2.4.	Rozbudowa, modernizacja regionalnych instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	→
GO.2.5.	Budowa, rozbudowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	→
GO.2.6.	Modernizacja składowisk odpadów komunalnych o statusie regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w celu dostosowania ich do obowiązujących przepisów prawa	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	→
GO.2.7.	Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane: gminy, zarządzający instalacjami	↔
GO.2.8.	Organizowanie szkoleń i warsztatów dla podmiotów z zakresu opłat za korzystanie ze środowiska, opłaty produktowej oraz opłat wynikających z ustawy o bateriach i akumulatorach	Zadanie własne: UMWM	↔
GO.2.9.	Organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami	Zadanie własne: UMWM	↔

Podmioty realizujące działania z obszaru GO w latach 2021-2022:

powiaty: garwoliński, miński, ostrołęcki, otwocki, płocki, sierpecki, wołomiński, żuromiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa, Siedlce, Ostrołęka, Płock, Radom, Ciechanów, Gostynin, Józefów, Kobyłka, Legionowo, Łaskarzew, Maków Mazowiecki, Marki, Miasto Raciąż, Milanówek, Mińsk Mazowiecki, Mława, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrow Mazowiecka, Otwock, Pionki, Płońsk, Podkowa Leśna, Przasnysz, Sierpc, Sulejówek, Węgrów, Zielonka, Żyrardów, Białobrzegi, Bodzanów, Brok, Chorzele, Ciepiałów, Dobrze, Drobin, Gąbin, Glinojeck, Grójec, Halinów, Iłża, Jadów, Jedlnia-Letnisko, Karczew, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Latowicz, Łosice, Mogielnica, Mordy, Mszczonów, Myszyniec, Nasielsk, Nowe Miasto, Ożarów Mazowiecki, Pilawa, Przysucha, Przytyk, Radzymin, Różan, Sanniki, Serock, Skaryszew, Sochocin, Szydłowiec, Tarczyn, Tłuszcz, Wołomin, Wyszaków, Zakroczym, Zwoleń, Żuromin, Baboszewo, Andrzejewo, Baranowo, Baranów, Belsk Duży, Błędów, Borkowice, Brochów, Brudzeń Duży, Bulkowo, Ceranów, Chlewiska, Chotcza-Józefów, Chynów, Czerwonka, Czosenów, Dęba Wielkie, Dzierżążnia, Dzierzgowo, Garbatka-Letnisko, Garwolin, Gielniów, Gniewoszków, Gołymin-Ośrodek, Goszczyn, Gozdowo, Górzno, Gózd, Grabów nad Pilicą, Grębków, Grudusk, Huszlew, Iłów, Jabłonna, Jakubów, Jedlińsk, Jednorozec, Joniec, Kadzidło, Kampinos, Kazanów, Kluczbork-Osada, Klwów, Kotuń, Kowala, Krasne, Leszno, Lesznówola, Lipowiec Kościelny, Liw, Łąck, Maciejowice, Miastków Kościelny, Michałowice, Miedzna, Mokobody, Nadarzyn, Naruszewo, Nowa Sucha, Nowy Duninów, Nur, Obryte, Ojrzeń, Olszewo-Borki, Opinogóra Górna, Pacyna, Paprotnia, Parysów, Platerów, Pokrzywnica, Policzna, Poświętne, Potworów, Pruszków, Przytyk, Puszcza Mariańska, Raciąż,

Radzanowo, Radziejowice, Raszyn, Rusinów, Rybno, Rząśnik, Rzewnie, Sieciechów, Siemiątkowo, Sobienie-Jeziory, Sobolew, Sońsk, Stanisławów, Stara Biała, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Stoczek, Stromiec, Suchożebry, Szczutowo, Szulborze Wielkie, Świerszcze, Tczów, Teresin, Wąsewo, Wieczfnia Kościelna, Wieliszew, Wierzbica, Wierzbno, Winnica, Wiśniew, Wodynie, Wolanów, Zabrodzie, Zakrzew, Zaręby Kościelne, Zatory

przedsiębiorstwa: firmy odbierające odpady, miejskie przedsiębiorstwa oczyszczania, spółdzielnie mieszkaniowe, zakłady gospodarki komunalnej, zakłady wodociągowe i wodno-kanalizacyjne

instytucje: Chojnowski Park Krajobrazowy, fundacje, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk, Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Innowacji i Odpowiedzialnego Rozwoju INNOWO, Krajowa Izba Kominiarzy, Ministerstwo Klimatu i Środowiska, nadleśnictwa, placówki oświatowe, Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń, Warszawskie ZOO, związki gminne

3.8.1 GO.I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego

3.8.1.1 GO.1. Racjonalna gospodarka odpadami

GO.1.1. Roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi przekazywane ministrowi właściwemu do spraw środowiska

Zgodnie z art. 9s ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2024 poz. 399) marszałek województwa jest obowiązany do sporządzania rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Sprawozdanie jest wynikiem sprawozdań wójtów/burmistrzów/prezydentów miast z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, które przekazywane są do marszałka województwa i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska do 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczą.

Od 2019 r. wprowadzono obowiązek składania sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi za pośrednictwem Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO).

Dane zawarte w sprawozdaniach wójtów/burmistrzów/prezydentów miast są weryfikowane przez marszałków województw oraz wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska. Marszałek województwa zobligowany jest do wzywania gmin do uzupełnienia bądź poprawy sprawozdań w przypadku stwierdzenia ich nierzetelności. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska nalicza i nakłada kary, jeżeli gminy sporządzą sprawozdania w sposób nierzetelny oraz nie osiągają wymaganych poziomów.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Główny Urząd Statystyczny, w latach 2021-2022 zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych objętych było 100% mieszkańców województwa mazowieckiego.

W 2021 r. odebrano ogółem ok. 1 970,6 tys. Mg odpadów komunalnych w tym ok. 1 673,7 tys. Mg odpadów komunalnych z gospodarstw domowych. Masa odpadów komunalnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2021 r. wyniosła ok. 303,6 kg/osobę.

W 2022 r. zebrano ogółem 1 973,8 tys. Mg odpadów komunalnych, w tym ok. 1 729,4 tys. Mg odpadów pochodziło z gospodarstw domowych. Masa odpadów komunalnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2022 r. wyniosła ok. 313,8 kg/osobę.

W 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 259 punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych¹⁴, natomiast w 2022 r. liczba PSZOK wynosiła 282¹⁵.

W ogólnej masie zebranych odpadów komunalnych dominowały odpady zmieszane – w 2021 r. stanowiły one ok. 62,5% masy odpadów komunalnych, natomiast w 2022 r. ok. 61,9%.

Głównym źródłem wytwarzanych odpadów były gospodarstwa domowe. Odebrane odpady komunalne prowadzone były do procesów odzysku oraz unieszkodliwiania. Ponad połowa masy odpadów komunalnych została przeznaczona do odzysku (53,2% - w 2021 r., 52,2% - w 2022 r.). Na składowiska odpadów w celu unieszkodliwiania skierowano ponad 40% wytworzonych odpadów komunalnych (46,8% - w 2021 r., 47,8% - w 2022 r.). Pozostałe odpady zostały poddane procesom recyklingu, procesom biologicznego przetwarzania (kompostowanie lub fermentacja) lub przekształcenia termicznego z odzyskiem lub bez odzysku energii.

Tabela 49. Odpady komunalne zebrane selektywnie, w tys. Mg, w latach 2021-2022

Rok	Razem	Papier i tektura	Szkło	Tworzywa sztuczne	Metale	Tekstylia	Odpady niebezpieczne	Odpady wielkogabarytowe	Odpady biodegradowalne	Inne
2021	739,0	84,8	107,2	47,7	2,2	0,6	0,4	92,1	254,4	149,6
2022	752,5	96,5	113,7	46,1	1,1	0,6	0,2	82,9	255,7	155,7

Źródło: GUS

Departament Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych UMWM zweryfikował sprawozdania wójtów, burmistrzów, prezydentów miast z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Sporządzono sprawozdania marszałka województwa z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2021 r. i 2022 r. Zweryfikowano sprawozdania 314 gmin w każdym roku sprawozdawczym. Zadanie było realizowane w ramach zadań własnych podmiotu.

GO.1.2. Współpraca przy funkcjonowaniu Bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami

W latach 2021-2022 podmioty wprowadzające produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujące odpadami, określone w ustawie o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r. (Dz. U. z 2023 poz. 1587, z późn. zm.), realizowały zadanie poprzez prowadzenie ewidencji odpadów oraz składanie sprawozdania o wytwarzanych odpadach za pośrednictwem BDO.

¹⁴ wg danych własnych UMWM, czerwiec 2024

¹⁵ wg danych własnych UMWM, czerwiec 2024

Aktywny udział w raportowaniu gospodarki odpadami zadeklarowały powiaty m.in.: płocki, wołomiński, żuromiński, miasto Płock oraz następujące gminy: Ciechanów, Łaskarzew, Głinojeck, Wołomin, Borkowice, Brochów, Garbatka-Letnisko, Gniewoszków, Krasne, Maciejowice, Miastków Kościelny, Nowy Duninów, Raciąż, Radziejowice, Sobienie-Jeziory, Stare Babice.

Odpowiednie departamenty UMWM w ramach zadania podjęły działania związane ze zgłaszaniem błędów systemowych i potrzeb w zakresie usprawnień do administratora systemu tj. Ministerstwa Klimatu i Środowiska i Instytutu Ochrony Środowiska - Państwowego Instytutu Badawczego.

Zadanie było realizowane w sposób ciągły z środków własnych podmiotów.

GO.1.3. Prowadzenie rejestru wyrobów zawierających azbest

Na podstawie art. 162 ust. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 poz. 54) marszałek województwa zobligowany jest do prowadzenia rejestru rodzaju, ilości oraz miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, m.in. azbestu. Rejestr wyrobów zawierających azbest prowadzony jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013 poz. 25). Rejestr prowadzony jest w formie elektronicznej i stanowi integralną część bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl.

Baza azbestowa jest narzędziem umożliwiającym przetwarzanie i gromadzenie informacji związanych z inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest. Dane inwentaryzacyjne wprowadzane są przez urzędy gminne (dane dotyczące osób fizycznych, niebędących przedsiębiorcami) oraz przez urzędy marszałkowskie (dane dotyczące przedsiębiorców, w tym osoby prawne, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i jednostki samorządu terytorialnego). Obowiązek bezpośredniego wprowadzania danych do bazy azbestowej przez wójta, burmistrza i prezydenta miasta wynika z zapisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2015 r. poz. 1450).

Jednocześnie na podstawie danych z rejestru, przedkładane są coroczne informacje o realizacji zadań przypisanych marszałkowi województwa w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032 do Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii, dotyczące m.in. działań edukacyjno-informacyjnych oraz rodzaju i ilości zinwentaryzowanych, usuniętych i pozostałych do usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie województwa mazowieckiego.

Wyznaczony termin usunięcia wszystkich wyrobów zawierających azbest to 31 grudnia 2032 r. Zadanie ma charakter ciągły.

Za prowadzenie rejestru wyrobów zawierających azbest: bazaazbestowa.gov.pl w tym wprowadzanie danych z informacji o wyrobach zawierających azbest od osób prawnych oraz przyjmowanie raportów rocznych z gmin w zakresie informacji od osób fizycznych odpowiada

Departament Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie.

GO.1.4. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, określonych w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego”.

Według stanu na dzień 20 września 2023 r. na terenie województwa mazowieckiego zinwentaryzowano 1 652 651 936 kg wyrobów zawierających azbest, w tym u osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami 1 589 480 563 kg, a u przedsiębiorców 63 171 373 kg. Do unieszkodliwienia pozostało 1 375 503 883 kg (1 335 601 785 kg wyrobów wykorzystywanych przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami i 39 902 099 kg wykorzystywanych przez przedsiębiorców).

Zgodnie ze stanem na 20 września 2023 r. z bazy azbestowej korzystało 312 gmin i miast województwa mazowieckiego, tj. 99,36% jednostek samorządowych, z czego wszystkie logowały się do systemu i złożyły raport roczny. W 2023 r. nie zgłoszono do tut. Urzędu informacji wskazujących na całkowite usunięcie z terenu gminy/miasta wyrobów zawierających azbest wykorzystywanych przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami.

1. Podsumowanie liczby raportów otrzymanych z gmin, z komentarzem (w terminie, po terminie, do poprawy):

Raporty za 2022 r. przesłało łącznie 312 gmin województwa mazowieckiego (99,36%) - 279 w terminie do dnia 31 marca 2021 r., pozostałych 33 w okresie kwiecień-sierpień 2023 r. Większość gmin wykazała się bieżącą aktywnością przy wprowadzaniu i/lub edytowaniu danych w „Rejestrze wyrobów zawierających azbest”. W przypadku 41 gmin w wygenerowanym raporcie nie odnotowano edycji danych w ostatnim roku sprawozdawczym (tzw. „raport zerowy”, 13,1% raportów), a aktywność kolejnych 11 gmin można określić jako znikomą (do 10 aktualizacji łącznie w trzech raportowanych obszarach: wyroby edytowane, unieszkodliwione, dodane).

2. Informacje o wyrobach zawierających azbest od osób prawnych:

Ilość „Informacji o wyrobach zawierających azbest” za 2022 r., złożonych przez przedsiębiorców z terenu woj. mazowieckiego: 2 536 (w tym 802 korekty lub informacje złożone po terminie, tj. w okresie kwiecień - wrzesień 2023 r.). Jednocześnie dokonano szczegółowej analizy danych przekazywanych przez gminy jako osoby prawne wykorzystujące wyroby zawierające azbest. Ze sporządzonego zestawienia (stan na dzień 26 kwietnia 2023 r.) wynika, że gminy z terenu Województwa Mazowieckiego wykorzystywały 956 wyrobów zawierających azbest, o łącznej masie 3 512 264,71 kg, co stanowiło na dany moment 8,71% wszystkich wyrobów pozostałych do unieszkodliwienia wykorzystywanych przez osoby prawne na terenie województwa.

Na terenie woj. mazowieckiego w 2021 r. masa wytworzonych odpadów zawierających azbest wyniosła 12 322,22 Mg, unieszkodliwionych 3 765,628 Mg, odpadów pozostałych do unieszkodliwienia 10,01 Mg. W 2022 r. masa wytworzonych odpadów zawierających azbest

wyniosła 10 515,62 Mg, unieszkodliwionych 3 452,39 Mg, odpadów pozostałych do unieszkodliwienia 4,59 Mg¹⁶.

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy przekazało informację o udzielaniu dotacji, ze środków budżetu miasta, na realizację inwestycji z zakresu demontażu, pakowania, transportu wyrobów/odpadów zawierających azbest i przekazania na składowisko odpadów niebezpiecznych. Beneficjenci dotacji to:

- podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych, w tym osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorcy;
- jednostki sektora finansów publicznych, będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

Rezultatem tych działań było 399,717 Mg usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2021 r. oraz 172,433 Mg w 2022 r.

Wg danych pozyskanych z Biura Gospodarki Odpadami m.st. Warszawy:

- ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest wykorzystywanych przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami wyniosła: na koniec 2021 r. - 7932,00 Mg, na koniec 2022 r. - 8065,00 Mg;
- ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest wykorzystywanych przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami wyniosła: w 2021 r. - 233,00 Mg, w 2022 r. - 133,00 Mg;
- ilość wyrobów zawierających azbest unieszkodliwionych przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami wyniosła: 160,00 Mg w 2021 r., 63,00 Mg w 2022 r.;
- ilość wyrobów zawierających azbest pozostałych do unieszkodliwienia u osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami wyniosła: na koniec 2021 r. - 7055,00 Mg, na koniec 2022 r. - 7124,00 Mg.

Powiat wołomiński, we współpracy z gminami powiatu wołomińskiego, prowadził akcje usuwania odpadów zawierających azbest, które stanowiły przede wszystkim zdemontowane pokrycia dachowe. W 2021 r. odebrano 201,92 Mg odpadów zawierających azbest z 107 posesji. W 2022 r. odebrano 180 Mg odpadów zawierających azbest z 98 posesji.

Powiat płocki w ramach zadania, w 2022 r. rozpropagował materiały edukacyjne na temat właściwej eksploatacji, zabezpieczenia i usuwania wyrobów zawierających azbest: broszura - 3000 szt.; ulotka - 30000 szt.; plakat - 2000 szt. za łączną kwotę 18 290,7 zł.

Powiat ostrołęcki przyjmował zgłoszenia na wymianę pokrycia dachowego z azbestem: 26 zgłoszeń w 2021 r. i 681 zgłoszeń w 2022 r.

Powiat miński zadeklarował:

- demontaż pokryć dachowych zawierających azbest, transport i unieszkodliwienie, z terenu gminy Mińsk Mazowiecki, w ilości 30,950 Mg w 2021 r. i 8,685 Mg w 2022 r.;
- odbiór, transport i unieszkodliwienie złożonych na przyzmacach / stosach płyt azbestowo-cementowych w ilości 116,730 Mg w 2021 r. i 116,295 Mg w 2022 r.

¹⁶ Uchwała 2208/461/23 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 27 grudnia 2023 r. w sprawie „Sprawozdania z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020-2022” oraz wg danych własnych UMWM, czerwiec 2024

Realizację zadania sprawozdały miasta: Radom, Płock, Ostrołęka i Siedlce oraz 177 gmin. Partnerami byli m.in.: WFOŚiGW, NFOŚiGW, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk, REVOL Sp. z o. o. sp. k., PHU „Piotr” Piotr Jaczyński, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zambrowie, ECO-TEC Maciej Mączyński, ALBACOM Sp. z o. o., Związek Gmin Regionu Płockiego, Radkom Sp. z o.o., Paż Bogusław AUTO – ZŁOM, Usługi Pogrzebowe EDEN. Zadanie było realizowane głównie ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego oraz dofinansowania WFOŚiGW.

GO.1.5. Przeprowadzanie kontroli sprawdzających dostosowanie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymogów prawnych i kontrola w przestrzeganiu warunków decyzji.

Zgodnie z danymi zawartymi w „Sprawozdaniu z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020 – 2022” prowadzenie kontroli sprawdzających dostosowanie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne do wymogów prawnych i kontroli w zakresie przestrzegania warunków decyzji to zadanie ciągłe WIOŚ w Warszawie.

Liczba przeprowadzonych kontroli podmiotów w 2021 r. - 20, w 2022 r. – 13.

W wyniku ww. kontroli wydano:

- zarządzenia pokontrolne: 2021 r. - 7, 2022 r. - 7;
- wystąpienia pokontrolne: 2021 r. - 2, 2022 r. - 3;
- decyzje: 2021 r. - 6, 2022 r. - 0;
- postanowienia: 2021 r. - 11, 2022 r. - 2;
- grzywy w drodze mandatu karnego: 2021 r. - 0, 2022 r. - 0;
- pouczenia: 2021 r. - 2, 2022 r. - 3.

Pełny monitoring gospodarki odpadami instalacji, pod kątem warunków posiadanych pozwoleń prowadzi jako zadanie realizowane w sposób ciągły miasto Płock.

Mińsk Mazowiecki prowadzi ciągły monitoring składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w fazie poeksploatacyjnej, zlokalizowany przy ul. Przemysłowej 17.

Na terenie miasta Otwock przeprowadzono kontrole instalacji do przekształcania odpadów - bazy przeładunkowo-transportowej PreZero Service Centrum Sp. z o.o. na terenie Otwocka, w wyniku których podmiot zainstalował urządzenia pochłaniające odory.

W Podkowie Leśnej przeprowadzono kontrolę firm wpisanych do Rejestru Działalności Regulowanej. W 2021 r. skontrolowano 6 podmiotów, w 2022 r. – 7.

Ciepielów prowadzi ciągły monitoring wysypiska śmieci po rekultywacji.

Gmina Stara Biała zaraportowała kontrolę w Przedsiębiorstwie Gospodarowania Odpadami w Płocku Sp. z o.o. – instalacja w gospodarce odpadami do odzysku lub kombinacji odzysku i unieszkodliwiania o zdolności przetwarzania ponad 75 ton na dobę z wykorzystaniem obróbki biologicznej w Kobiernikach. Stwierdzono jedno naruszenie: eksploatacja instalacji z naruszeniem warunków pozwolenia zintegrowanego – decyzji Marszałka Województwa Mazowieckiego z dnia 21 lipca 2016 r. znak PZ-I.7222.26.2016.KS (ze zm.). Kontrolę przeprowadził w 2021 r. WIOŚ.

GO.1.6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi

Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów o gospodarce odpadami i odpadami opakowaniowymi przez Departament Opłat Środowiskowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie realizowane było w latach 2021-2022 w sposób ciągły. Rezultatem kontroli było zwiększenie wpływów na przedsięwzięcia proekologiczne. W ramach zadania jednostki samorządu terytorialnego prowadziły kontrole:

- firm znajdujących się w Rejestrze Działalności Regulowanej (RDR);
- przedsiębiorców dotyczące posiadania umów na odbiór odpadów komunalnych i poprodukcyjnych powstających w zakładach;
- podmiotów nieobjętych gminnym systemem gospodarki odpadami;
- prawidłowej segregacji odpadów przez właścicieli nieruchomości.

Realizację zadania zaraportowały gminy: Otwock, Gliniojeck, Przytyk, Brochów, Gniewosów, Maciejowice, Stary Lubotyń.

GO.1.7. Realizacja Programu „Czyste lasy na Mazowszu”

Program „Czyste lasy na Mazowszu” prowadzony przez Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych we współpracy z UMWM został zrealizowany w latach poprzedzających raportowany okres.

W ramach zadania dzielnica Wola m.st. Warszawy zaraportowała udział w akcji „Sprzątanie Świata”.

Gmina Lesznawola od 2022 r. uczestniczy w inicjatywie "Leśna Grupa Robocza", czego rezultatem jest zwiększenie edukacji w zakresie prawidłowej gospodarki leśnej. Dodatkowo w 2021 r., w ramach zadania, zakończono budowę wieży widokowej z ciągiem komunikacyjnym, w ramach urządzenia nowego miejsca rekreacyjno-edukacyjnego dla mieszkańców gminy pod nazwą „Sukcesja naturalna w Magdalence”. Przedsięwzięcie było realizowane w partnerstwie z nadleśnictwem Chojnów.

Gmina Stara Biała wraz z nadleśnictwem Płock przeprowadziła w latach 2021-2022 identyfikację i likwidację dzikich wysypisk odpadów oraz sprzątanie lasów.

GO.1.8. Opracowanie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami i przygotowanie sprawozdań z jego realizacji

Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024 (PGO WM 2024) wraz załącznikami został uchwalony uchwałą nr 3/19 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 stycznia 2019 r. Wraz z uchwaleniem ww. dokumentu Sejmik województwa podjął uchwałą nr 4/19 z dnia 22 stycznia 2019 r. w sprawie wykonania Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024 (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2019 r. poz. 1462).

Zarząd Województwa Mazowieckiego 27 grudnia 2023 r. podjął uchwałą nr 2208/461/23 w sprawie przyjęcia „Sprawozdania z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020–2022” realizując obowiązek wynikający z przepisów

ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.). Celem przygotowania Sprawozdania było zestawienie informacji na temat zmiany stanu gospodarki odpadami na terenie województwa oraz ocena tych zmian. Analiza obejmowała zmiany ilościowe i jakościowe w zakresie odpadów oraz instalacji do zagospodarowania poszczególnych grup odpadów, w tym składowisk odpadów. Ocenie poddano również stan realizacji działań i celów ujętych w Planie gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024. W Sprawozdaniu podano koszty i źródła finansowania zaplanowanych w Planie przedsięwzięć, również tych ujętych w Planie inwestycyjnym stanowiącym załącznik nr 1 do PGO WM 2024. Przy opracowaniu Sprawozdania wykorzystano dane pochodzące głównie z UMWM, WIOŚ, GUS, Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024, BDO, ankietyzacji oraz monitoringu gmin i przedsiębiorców prowadzących instalacje do przetwarzania odpadów, w tym informacje od zarządzających instalacjami do przetwarzania odpadów komunalnych.

W 2022 r. prowadzono prace nad zmianą Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024 w zakresie wskazania miejsc magazynowania dla zatrzymanych transportów odpadów, o których mowa w art. 24a ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Zmiana Planu została podjęta Uchwałą nr 217/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 grudnia 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024. Rezultatem było utworzenie przez Prezydenta Miasta Radomia miejsca magazynowania dla zatrzymanych transportów odpadów w zamian za miejsce wskazane pierwotnie przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w uchwale nr 3/19 z dnia 22 stycznia 2019 r. w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024.

Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie Sp. z o.o. regularnie co kwartał w odpowiedzi na pisma Marszałka Województwa Mazowieckiego przesyłało informacje sprawozdawcze z zakresu gospodarki odpadami realizowane przez Spółkę.

GO.1.9. Realizacja „Programu zapobiegania powstawaniu odpadów dla województwa mazowieckiego” (PZPO WM)

Podstawowym działaniem realizacji „Programu zapobiegania powstawaniu odpadów dla województwa mazowieckiego” jest zwiększanie świadomości ekologicznej poprzez akcje i działania edukacyjne.

UMWM we współpracy z Instytutem Innowacji i Odpowiedzialnego Rozwoju INNOWO w dniach od 25 maja do 30 listopada 2022 r. prowadził projekt edukacyjny dla szkół podstawowych, liceów i techników pn. „Planeta na nowo. W cyrkularnym świecie nie ma odpadów”. W ramach projektu zorganizowano szkolenia online dla kadry zarządzającej szkół, na temat sposobów wdrażania zasad gospodarki cyrkularnej w placówkach oświatowych. Na potrzeby projektu przygotowano materiały szkoleniowe, które rozdysponowano wśród uczestników szkolenia oraz przeprowadzono pilotażowe lekcje. Łącznie przeprowadzono 4 szkolenia dla kadry zarządzającej, 6 szkoleń dla nauczycieli i 10 lekcji pilotażowych w wybranych szkołach. We wszystkich szkoleniach udział wzięło 1147 osób.

Samorząd Województwa Mazowieckiego był współorganizatorem konferencji „Neutralność klimatyczna – Konieczność czy szansa”, która odbyła się 25 maja 2022 r. Jej celem było

budowanie świadomości ekologicznej wśród samorządów, urbanistów, architektów oraz producentów nowych technologii. Podczas wydarzenia przedstawione zostały najnowsze rozwiązania dotyczące zrównoważonego rozwoju, niskoemisyjnego budownictwa, wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zielonego transportu, neutralności klimatycznej, efektywności energetycznej, zmian klimatu, elektromobilności oraz finansowania ekologicznych inwestycji z programów unijnych i dotacji.

W ramach realizacji działań edukacyjno-informacyjnych mających na celu pogłębianie i rozpowszechnianie wiedzy nt. gospodarki odpadami i ochrony środowiska Samorząd Województwa Mazowieckiego był współorganizatorem X Międzynarodowego Forum Gospodarki Odpadami SOSEXPO i X Ogólnopolskiej Konferencji Samorządowej, które odbyły się 30 czerwca 2022 r. Motywem przewodnim Forum była kwestia przyspieszenia transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym oraz źródeł finansowania niezbędnych inwestycji. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej, parlamentarzyści, członkowie zarządów firm odbierających odpady, organizacji odzysku i podmiotów pośredniczących, przedstawiciele wyższych uczelni i instytutów naukowo-badawczych, stowarzyszeń i izb branżowych, zakładów gospodarowania odpadami, eksperci branżowi, przedstawiciele firm doradczych i konsultingowych, przedstawiciele banków i kancelarii prawnych, dziennikarze.

Gmina Wołomin w ramach zadania prowadziła kampanie edukacyjne i konkursy promujące sens hierarchii sposobów postępowania z odpadami, w tym: małoodpadowy styl życia, rzecz-zmiana, punkt wymiany i naprawy rzeczy używanych, wyprzedaż garażowa, zniczodzielnia, elektroniczna altana, mobilny punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, kampania edukacyjna „Akcja segregacja”, wydruk kolorowanki „Odpady? Wiem wszystko!”, wymiana odpadów na sadzonki, wymiana elektroodpadów na drzewka bożonarodzeniowe. Partnerami byli: Miejski Zakład Oczyszczania w Wołominie, szkoły i przedszkola z terenu gminy.

Miasto Radom prowadziło EKOBAZAR-działanie realizowane corocznie w trakcie Pikników z okazji Dnia Ochrony Środowiska polegające na nieodpłatnym udostępnieniu /wymianie przez mieszkańców sprawnych, lecz zbędnych w gospodarstwach domowych przedmiotów.

Powiat żuromiński wprowadził korzystanie z elektronicznych publikacji zamiast ich papierowych odpowiedników, stosowanie druku dwustronnego.

Działania edukacyjne oraz zwiększające świadomość ekologiczną zaraportowały m.in. gminy: Brochów, Gniewoszków, Gózd, Iłów, Pokrzywnica, Przasnysz, Przasnysz, Stary Lubotyń, Wąsewo, a także Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrów Mazowiecka oraz dzielnica m.st. Warszawy Żoliborz. Działania polegały głównie na promowaniu segregacji odpadów, wdrażaniu i promowaniu hierarchii sposobów postępowania z odpadami, kompostowaniu odpadów u źródła, wprowadzeniu elektronicznego obiegu dokumentów w urzędach, korzystania z elektronicznych publikacji, w celu ograniczenia wykorzystania papieru.

3.8.1.2 GO.2. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami

GO.2.1. Modernizacja, budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych

Na terenie woj. mazowieckiego w 2021 r. funkcjonowało 259 PSZOK-ów, w 2022 r. były to 273 PSZOK-i. Biorąc pod uwagę liczbę 314 gmin w woj. mazowieckim, na terenie 48 gmin nie był zlokalizowany żaden PSZOK¹⁷.

W ramach zadania w raportowanych latach podjęto realizację PSZOK w następujących gminach: Dębe Wielkie, Józefów, Otwock, Brok, Drobin, Gąbin (Kępina), Mszczonów, Kowala, Olszewo-Borki (Nowa Wieś), Rzewnie, Stara Biała (Ogorzelica), Wierzbica.

Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie Sp. z o.o. oddało do użytkowania dwa punkty PSZOK zlokalizowane przy ul. Tatarskiej 2/4 oraz Kampinoskiej 1 w Warszawie.

W ramach modernizacji przeprowadzono szereg działań przedstawionych w tabeli.

Tabela 50. Działania modernizacyjne PSZOK przeprowadzone w latach 2021-2022

Podmiot	Działania
Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie Sp. z o.o.	Przeprowadzono prace koncepcyjno-budowlane związane z planowym otwarciem dwóch PSZOK-ów przy ul. Martkowicza oraz ul. Kupieckiej.
Miasto Radom	Zakupiono 2 wagi samochodowe, 2 przenośniki taśmowe, kontener biurowy, system automatycznego zabezpieczenia wjazdu i wyjazdu. Przeprowadzono remont podłoża do ważenia odpadów, nawierzchni wjazdu, rampy rozładunkowej oraz remont nawierzchni na placu.
Miasto Ciechanów	W pięciu lokalizacjach zamontowano inteligentne, bezdotykowe pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów. To nowoczesne rozwiązanie technologiczne zwiększa poziom higieny, estetyki przestrzeni i pozwala odejść od odpowiedzialności zbiorowej za brak segregacji przez mieszkańców budynków wielorodzinnych.
Gmina Bodzanów	Wybudowano wiaty do składowania odpadów, budynek socjalny, ogrodzenie oraz pozostałą infrastrukturę towarzyszącą, utwardzono teren. PSZOK ul. Górna 3, Chodkowo, gm. Bodzanów.
Gmina Halinów	Utwardzono teren betonową kostką brukową na terenie PSZOK ul. Polna 1, Długa Kościelna.
Gmina Przysucha	Utworzono punkty selektywnego gromadzenia odpadów jako elementu wspierającego selektywną zbiórkę odpadów.
Gmina Radzymin	Budowa wagi najazdowej.
Gmina Tłuszcz	Wyposażono PSZOK w wagę najazdową i monitoring, utwardzono teren.
Gmina Grabów nad Pilicą nad Pilicą	Wykonano zadanie PSZOK.
Gmina Łąck	Doposażono istniejący PSZOK, przeprowadzono legalizację wagi najazdowej.
Gmina Wieliszew	Zakupiono oprogramowanie komputerowe do obsługi PSZOK oraz szlaban.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

¹⁷ Źródło: Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020 – 2022

GO.2.2. Budowa, rozbudowa instalacji do przetwarzania odpadów zielonych lub/i innych bioodpadów

Na terenie województwa w latach 2021-2022 funkcjonowało łącznie 16 kompostowni oraz instalacji odpadów zielonych i innych bioodpadów o łącznych mocach przerobowych 101 967 Mg/rok¹⁸.

Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie Sp. z o.o. jest w trakcie realizacji projektu rozbudowy i modernizacji kompostowni odpadów zielonych przy ul. Kampinoskiej 1 w Warszawie, która będzie zrealizowana jako jeden z elementów większego projektu pn. Centrum Recyklingu i Edukacji Ekologicznej przy ul. Kampinoskiej 1 w Warszawie.

W ramach ww. projektu planowana jest realizacja:

- linii do sortowania i oczyszczenia odpadów tworzyw sztucznych i metali o wydajności 126 tys. Mg/rok;
- linii do sortowania opadów papieru i tektury o wydajności 25 tys. Mg/rok;
- linii do sortowania i oczyszczenia odpadów szkła o wydajności 28 tys. Mg/rok;
- linii do przetworzenia odpadów wielkogabarytowych o wydajności 65 tys. Mg/rok;
- kompostowni odpadów zielonych o wydajności 40 tys. Mg/rok.

Dodatkowo w ramach inwestycji planuje się realizację Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych oraz Centrum Edukacji Ekologicznej. Planowany termin realizacji inwestycji to 2029 r.

Miasto Płock w 2022 r. zakończyło budowę placu jednoetapowego przetwarzania odpadów zielonych czego efektem jest zwiększenie wydajności linii technologicznej przetwarzania tych odpadów.

Gmina Wieliszew wykonała koncepcję instalacji przetwarzania bioodpadów w miejscowości Jaskółowo.

Gmina Przysucha zaraportowała rozwój selektywnej zbiórki odpadów, w tym ulegających biodegradacji w analizowanych latach.

Gmina Ciechanów w 2021 r. uzyskała z NFOŚiGW pożyczkę na zakup sprzętu na budowę kompostowni i instalację mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych.

GO.2.3. Rozbudowa instalacji do recyklingu odpadów

Wg danych GUS, na terenie województwa mazowieckiego w stosunku do 2019 r. Wzrosła masa odpadów poddanych recyklingowi, w tym recyklingowi organicznemu oraz przygotowanych do ponownego użycia. W 2020 r. masa wyniosła 318,5834 tys. Mg, a w 2022 r. zwiększyła się do 354,0894 tys. Mg. Rosnąca ilość odpadów oraz stawiane wymogi przez UE dotyczące poziomu recyklingu wymagają infrastruktury umożliwiającej odzysk odpadów.

¹⁸ Źródło: Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020 – 2022

Zgodnie z informacjami pozyskanymi z Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWM, rozbudowano instalację do recyklingu odpadów komunalnych w miejscowości Zwolen. Działania zostały rozpoczęte w lipcu 2022 r., a ich zakończenie nastąpiło w maju 2023 r. Rozbudowa pozwoliła zwiększyć ilość odpadów poddanych recyklingowi o ok. 10%. Inwestycję sfinansowano ze środków gminy oraz z budżetu państwa w formie dotacji przekazanej przez Wojewodę Mazowieckiego. Planowanym źródłem finansowania w kolejnych latach są środki własne gminy.

Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie Sp. z o.o. (MPO) poinformowało o budowie instalacji do recyklingu organicznego poprzez fermentację bioodpadów przy jednoczesnej produkcji biometanu. Inwestycja powstaje w Warszawie od 2019 r., a jej zakończenie planowane jest w 2028 r. Instalacja umożliwi przetwarzanie maksymalnie 100 tys. Mg/rok odpadów biodegradowalnych. Podczas procesu będzie powstawała frakcja ciekła oraz stała, która może zostać wykorzystana na cele nawozowe. Biogaz, który powstanie w procesie fermentacji zostanie przeznaczony do produkcji bioCNG oraz energii elektrycznej i cieplnej na cele własne zakładu. Finansowanie realizowane jest przez środki własne oraz NFOŚiGW.

GO.2.4. Rozbudowa, modernizacja regionalnych instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych

Zgodnie ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 poz. 1579, z późn. zm.), zniesiono pojęcie Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), która została zastąpiona przez Instalację Komunalną (IK). Zgodnie ze zmianą, IK jest instalacją do przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych lub pozostałości z przetwarzania odpadów i posiadająca wpis na listę. Instalacja komunalna zapewnia mechaniczno-biologiczne przetwarzanie niesegregowanych odpadów komunalnych i wydzielenie z nich frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku lub zapewnia składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych. Definicją IK nie są objęte instalacje do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów, w porównaniu do definicji RIPOK, która zawierała w sobie te instalacje.

Miasto Płock w 2022 r. rozpoczęło modernizację hali przyjęć i obróbki odpadów. Inwestycja pozwoliła uszczelnić proces rozładunku i obróbki odpadów komunalnych, co umożliwiło ograniczyć wielkość emisji. Podmiot przeprowadził realizację zadania przy pomocy środków własnych.

Wśród gmin realizujących zadanie w latach 2021-2022 zadanie zaraportowały: Ciechanów oraz Płońsk. Gminy zakupiły nowy sprzęt do instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych. W Ciechanowie zadanie zostało zrealizowane ze środków własnych oraz przy wsparciu finansowym NFOŚiGW. Zakład Zagospodarowania Odpadów w Płońsku zakupił prasę kanałową do odpadów komunalnych oraz surowców z selektywnej zbiórki odpadów ze środków własnych podmiotu.

Tabela 51. Instalacje komunalne które uzyskały wpis na listę instalacji planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji prowadzonej przez Marszałka Województwa Mazowieckiego w latach 2021-2022

Adres instalacji	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Data wpisu
Uniszki-Cegielnia, 06-500 Mława, gm. Wieczfnia Kościelna	NOVAGO Sp. z o. o., ul. Grzebskiego 10, 06-500 Mława	22 lutego 2021 r.
Otwock Świerk, działki o nr. ew. 1, 2, 3, 4, 6/1, 9, 10, 11 obręb 198 oraz nr. ew. 23 obręb 197	Amest Otwock sp. z o.o. ul. Johna Lennona 4 05-400 Otwock	23 czerwca 2021 r.
m. Suchodół, gm. Tarczyn działki o nr ewidencyjnych 16 i 17 obręb Suchodół	Mega – Żwir s.c. Grzegorz Ślipiec, Beata Ślipiec Janki, ul. Poniatowskiego 18, 05-090 Janki	13 sierpnia 2021 r.
Stare Lubiejewo, ul. Łomżyńska 11, 07-300 Ostrów Mazowiecka	Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o. ul. B. Prusa 66, 07-300 Ostrów Mazowiecka	28 października 2021 r.
Gmina Iłża, działki o numerach ewidencyjnych 1,2,3,4 obręb Pieńki i 124,140,141 oraz 148 obręb Gaworzyna.	Qsawery Sp. z o.o. ul. Pomorska 8/4, 30-039 Kraków	25 stycznia 2022 r.
Gmina Iłża, powiat radomski, województwo mazowieckie, działki o numerach ewidencyjnych 1,2,3,4 obręb Pieńki i 124,140,141 oraz 148 obręb Gaworzyna.	Qsawery Sp. z o.o. ul. Pomorska 8/4, 30-039 Kraków	25 stycznia 2022 r.

Źródło: Lista funkcjonujących instalacji komunalnych prowadzona przez Marszałka Województwa Mazowieckiego na podstawie art. 38b ustawy z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.)

GO.2.5. Budowa, rozbudowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych

Zgodnie z danymi zawartymi w Sprawozdaniu z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020-2022, na terenie województwa w raportowanych latach nie funkcjonowała instalacja do termicznego przekształcania zmieszanych odpadów komunalnych.

Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie Sp. z o.o. rozpoczęło rozbudowę Instalacji Termicznego Przekształcania Odpadów na terenie Zakładu Unieszkodliwiania Stałych Odpadów Komunalnych (ZUSOK). Zaplanowano budowę dwóch nowych linii do termicznego przekształcania resztkowych odpadów komunalnych o łącznej średniorocznej przepustowości 265 200 Mg/rok. Realizacja inwestycji ma na celu zmniejszenie ilości składowanych odpadów. Projekt został sfinansowany z obligacji.

Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. rozpoczęło realizację Instalacji Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych z Odzyskiem Energii (ITPOK). W 2022 r. złożono wniosek do Prezydenta Miasta Siedlce o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W ITPOK będzie wykorzystywany odpad RDF oraz pre-RDF, co pozwoli

ograniczyć ilość składowanych odpadów. Zakończenie przedsięwzięcia zaplanowano na 2027 r. Finansowanie Instalacji pochodzi z dotacji oraz pożyczki z NFOŚiGW z funduszy zgromadzonych na rachunku Funduszu Modernizacyjnego.

GO.2.6. Modernizacja składowisk odpadów komunalnych o statusie regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w celu dostosowania ich do obowiązujących przepisów prawa

Zgodnie ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 poz. 1579, z późn. zm.), zniesiono pojęcie Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych, która została zastąpiona przez Instalację Komunalną (IK). Zgodnie ze zmianą, składowiska o statusie IK są zapewniającymi składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i posiadające wpis na listę prowadzoną przez Marszałka Województwa.

GO.2.7. Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych

Na terenie województwa mazowieckiego wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.:

- wszystkie składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których deponowano odpady niebezpieczne – nie spełniające wymagań ochrony środowiska posiadały wydane decyzje na zamknięcie i określony kierunek rekultywacji;
- 5 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zakończyło rekultywację, a tym samym zostało uznane za zamknięte w świetle obowiązujących przepisów;
- na 1 instalacji rekultywacja jeszcze się nie zakończyła.

W przypadku realizacji planu zamykania składowisk odpadów spełniających wymogi ochrony środowiska, wg stanu na 31 grudnia 2022 r.:

- 7 składowisk odpadów, na których były składowane odpady komunalne zakończyły rekultywację, a tym samym zostało uznane za zamknięte w świetle obowiązujących przepisów;
- 14 składowisk odpadów, na których były składowane odpady komunalne nie zakończyło rekultywacji¹⁹.

Rekultywację składowisk odpadów komunalnych zaraportowały gminy: Sierpc, Iłża, Wodynie, Kluczbork-Osada, Brok, Ciechanów, Kozienice, Wołomin. Prowadzone działania pozwoliły ograniczyć negatywne oddziaływanie składowisk odpadów na środowisko. Działania były prowadzone ze środków własnych podmiotów realizujących zadanie. Prowadzono również działania w zakresie monitoringu zrekultywowanych składowisk, na terenie gmin: Przysucha, Łąck, Staroźreby, Sobolew, Pokrzywnica oraz w m.st. Warszawie.

¹⁹ Źródło: Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020 – 2022

GO.2.8. Organizowanie szkoleń i warsztatów dla podmiotów z zakresu opłat za korzystanie ze środowiska, opłaty produktowej oraz opłat wynikających z ustawy o bateriach i akumulatorach

Ze względu na obostrzenia COVID-owe Departament Opłat Środowiskowych UMWM w Warszawie nie prowadził szkoleń i warsztatów stacjonarnych. W zamian przygotowywane i rozpowszechniane były materiały informacyjne takie jak m.in. aktywne formularze ułatwiające rozliczanie różnych rodzajów opłat tj. za korzystanie ze środowiska i opłat produktowych oraz narzędzie informatyczne do naliczania i przesyłania opłat za korzystanie ze środowiska tj. Ekopłatnik.

GO.2.9. Organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami

W ramach realizacji zadania podmioty organizowały konkursy promujące prawidłowe postępowanie z odpadami. Działania odbywały się głównie wśród dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach. Promowane były działania zgodne z hierarchią postępowania z odpadami, takie jak: zapobieganie powstawaniu odpadów, drugi obieg, recykling oraz inny odzysk. Prowadzone konkursy pozwoliły w przystępny sposób przedstawić istotę gospodarki odpadami wśród dzieci i młodzieży. Efektem działań jest zwiększenie świadomości dotyczącej ekologii oraz kształtowanie nawyków wspierających ochronę środowiska. W celu popularyzacji prawidłowej gospodarki odpadami u dzieci i młodzieży były również przeprowadzane akcje oraz warsztaty.

Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją zadanie realizowały:

- podmioty: Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie Sp. z o.o., Biuro Gospodarki Odpadami Urzędu m.st. Warszawy, Departament Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych UMWM;
- powiaty: miński, otwocki, wołomiński, ostrołęcki, sierpecki, żuromiński;
- miasta: Ostrołęka, Siedlce, Radom, Płock;
- urzędy dzielnic m.st. Warszawy: Śródmieście, Mokotów, Wola, Żoliborz;
- gminy: Błędów, Kowala, Glinojeck, Konstancin-Jeziorna, Przysucha, Radzymin, Zwoleń, Łąck, Sulejówek, Sierpc, Otwock, Wyszaków, Radziejowice, Karczew, Kozienice, Kluczbork-Osada, Dzierzgowo, Stromiec, Staroźreby, Gniewoszków, Ostrów Mazowiecka, Nowy Duninów, Sobienie-Jeziory, Grabów nad Pilicą, Wąsewo, Wołomin, Raciąż, Gozdowo.

3.9. Zasoby przyrodnicze (ZP)

Tabela 52. Kierunki interwencji i zadania w ramach celów – Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej, prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, zwiększenie lesistości.

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.I. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ ORAZ KRAJOBRAZOWEJ			
Kierunek interwencji: ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem			

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.1.1.	Sporządzenie bazy danych dotyczących parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie mazowieckim dla potrzeb sporządzenia odpowiednich uchwał Sejmiku Województwa Mazowieckiego	Zadanie własne: UMWM	↑
ZP.1.2.	Kontynuacja prac nad zatwierdzaniem planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i uzupełnienie wiedzy o przedmiotach ochrony w obszarach Natura 2000 wynikające z tych planów	Zadanie monitorowane: sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000	↔
ZP.1.3.	Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla rezerwatów przyrody	Zadanie monitorowane: RDOŚ	↔
ZP.1.4.	Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla parków krajobrazowych pod zarządem Województwa Mazowieckiego	Zadanie własne: MZPK	↔
ZP.1.5.	Wykonanie audytu krajobrazowego województwa	Zadanie własne: MBPR	→
ZP.1.6.	Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy	Zadanie własne: MBPR Zadanie monitorowane: miasta, gminy i powiaty	↔
ZP.1.7.	Monitoring obszarów chronionych	Zadanie własne: MZPK Zadanie monitorowane: RDOŚ	↔
ZP.1.8.	Zmiana struktury własności gruntów Kampinoskiego Parku Narodowego (wykupy gruntów prywatnych)	Zadanie monitorowane: KPN	↔
ZP.1.9.	Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach	Zadanie własne: MZPK Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, gminy	↔
Kierunek interwencji: ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków			
ZP.2.1.	Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną	Zadanie własne: MZPK Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, PGL LP, powiaty, gminy, organizacje pozarządowe, wszystkie podmioty wyznaczone w planach ochrony i planach zadań ochronnych	↔

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.2.2.	Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych, w szczególności barszczów kaukaskich	Zadanie monitorowane: KPN, gminy, PGL LP	↔
ZP.2.3.	Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach programów rolno-środowiskowo-klimatycznych	Zadanie monitorowane: właściciele gruntów, ARiMR	↔
ZP.2.4.	Zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie nie pogorszonym	Zadanie własne: MZPK Zadanie monitorowane: RZGW, powiaty, gminy, właściciele gruntów, PGL LP, KPN	↔
ZP.2.5.	Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Zadanie monitorowane: gminy	↔
ZP.2.6.	Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo	Zadanie własne: MZPK Zadanie monitorowane: KPN, PGL LP, gminy, powiaty	↔
Kierunek interwencji: ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych			
ZP.3.1.	Budowa, modernizacja i pielęgnacja terenów zieleni	Zadanie własne: muzea, teatry Zadanie monitorowane: miasta, gminy, zarządcy nieruchomości	↔
ZP.3.2.	Wprowadzanie elementów zazieleniających obszary zabudowane (tzw. zielone dachy, zielone ściany)	Zadanie monitorowane: miasta, gminy	↔
ZP.3.3.	Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania zieleni w tzw. miastach ogrodach otaczających Warszawę oraz stworzenie tzw. „zielonego pierścienia” wokół Warszawy	Zadanie własne: MBPR Zadanie monitorowane: miasta, gminy powiaty	↔
ZP.3.4.	Pielęgnacja pomników przyrody i zieleni w obiektach zabytkowych	Zadanie własne: MZPK, muzea, zakłady opieki zdrowotnej Zadanie monitorowane: gminy, PGL LP, KPN	↔
ZP.3.5.	Utrzymanie zieleni przy drogach gminnych, powiatowych, wojewódzkich, krajowych	Zadanie własne: MZDW Zadanie monitorowane: zarządzający drogami	↔
Kierunek interwencji: ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa			
ZP.4.1.	Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody oraz ekologii krajobrazu	Zadanie własne: MZPK Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, uczelnie wyższe i instytucje badawcze, organizacje pozarządowe	↔

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.4.2.	Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych	Zadanie własne: MZPK, muzea Zadanie monitorowane: PGL LP, KPN, miasta, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe	↔
ZP.4.3.	Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	Zadanie własne: UMWM, MZPK, muzea Zadanie monitorowane: PGL LP, KPN, miasta, gminy, powiaty, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	↔
ZP.4.4.	Opracowanie baz danych informacji o zasobach przyrodniczych	Zadanie monitorowane: RDOŚ, gminy, organizacje pozarządowe	↔
ZP.II. PROWADZENIE TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ			
Kierunek interwencji: ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych			
ZP.5.1.	Uwzględnianie w planach urządzenia lasu przebudowy drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem	Zadanie monitorowane: PGL LP, powiaty, gminy	↔
ZP.5.2.	Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów prywatnych	Zadanie monitorowane: powiaty	↔
ZP.5.3.	Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej	Zadanie monitorowane: PGL LP, powiaty, gminy	↔
ZP.5.4.	Monitoring stanu zdrowotnego lasów	Zadanie monitorowane: PGL LP, GIOŚ, IBL	↔
ZP.5.5.	Utrzymanie leśnych kompleksów promocyjnych wdrażających proekologiczne zasady gospodarowania w lasach	Zadanie monitorowane: PGL LP	↔
ZP.5.6.	Odbudowa powierzchni zniszczonej przez huragany i pożary	Zadanie monitorowane: PGL LP, powiaty, gminy	↔
Kierunek interwencji: ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach			
ZP.6.1.	Utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych	Zadanie monitorowane: PGL LP, KPN, gminy, organizacje pozarządowe	↔
ZP.6.2.	Działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów	Zadanie monitorowane: PGL LP, KPN, organizacje pozarządowe, placówki szkolne	↔
ZP.III. ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI			

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
Kierunek interwencji: ZP.7. Zwiększenie lesistości			
ZP.7.1.	Zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej	Zadanie monitorowane: właściciele gruntów, PGL LP	↔
ZP.7.2.	Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz gruntów, na których postępuje sukcesja naturalna	Zadanie monitorowane: powiaty, właściciele gruntów	↔
ZP.7.3.	Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo	Zadanie monitorowane: ARiMR, powiaty	↔

Podmioty realizujące działania z obszaru ZP w latach 2021-2022:

powiaty: białobrzeski, ciechanowski, garwoliński, gostyniński, legionowski, łosicki, makowski, miński, ostrołęcki, ostrowski, otwocki, piaseczyński, płocki, płoński, pruszkowski, przasnyski, pułtuski, radomski, siedlecki, sierpecki, sochaczewski, szydłowiecki, warszawski, wołomiński, żuromiński, żyrardowski

miasta i gminy: m.st. Warszawa, Siedlce, Ostrołęka, Płock, Radom, Ciechanów, Gostynin, Józefów, Kobyłka, Legionowo, Łaskarzew, Maków Mazowiecki, Marki, Milanówek, Mińsk Mazowiecki, Mława, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrów Mazowiecka, Otwock, Pionki, Płońsk, Podkowa Leśna, Przasnysz, Sierpc, Sulejówkę, Zielonka, Białobrzegi, Błonie, Bodzanów, Brok, Chorzele, Drobin, Gliniojeck, Grójec, Halinów, Karczew, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Lipsko, Łosice, Mszczonów, Myszyniec, Nasielsk, Ożarów Mazowiecki, Pilawa, Przysucha, Radzymin, Serock, Sochocin, Solec, Szydłowiec, Tarczyn, Tłuszcz, Wołomin, Wyszków, Zakroczym, Zwoleń, Żuromin, Baranów, Belsk Duży, Błędów, Borkowice, Brochów, Brudzeń Duży, Bulkowo, Czosnów, Dzierżążnia, Garbatka-Letnisko, Garwolin, Gielniów, Gniewoszew, Gołymin-Ośrodek, Goszczyn, Gozdowo, Górzno, Gózd, Grudusk, Iłów, Jakubów, Jednorozec, Kadzidło, Kampinos, Klwów, Kowala, Leszno, Lesznawola, Maciejowice, Michałowice, Młodzieszyn, Mochowo, Nadarzyn, Nowy Duninów, Nur, Parysów, Policzna, Poświętne, Pruszków, Raciąż, Radziejowice, Raszyn, Sieciechów, Sobienie-Jeziory, Sońsk, Stara Biała, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Stromiec, Stupsk, Szczutowo, Szelków, Tczów, Teresin, Wieliszew, Wierzbno, Winnica, Wodynie, Zatory

przedsiębiorstwa: miejskie przedsiębiorstwa oczyszczania, spółdzielnie mieszkaniowe, spółki gminne i miejskie, zakłady gospodarki komunalnej, zarządcy lasów, zarządy dróg miejskich, zarządy dróg powiatowych, podmioty prywatne, wykonawcy robót

instytucje: Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, Chojnowski Park Krajobrazowy, GDDKiA, GIOŚ, Instytut Badawczy Leśnictwa, Kampinoski Park Narodowy, Liga Ochrony Przyrody, Mazowiecki Park Krajobrazowy im. Czesława Łaszka, MODR, nadleśnictwa, Ochotnicza Straż Pożarna, Państwowa Straż Pożarna, placówki oświatowe, policja, RDLP, WFOŚiGW, fundacje, kluby sportowe, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia

3.9.1 ZP.I. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej

3.9.1.1 ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem

ZP.1.1. Sporządzenie bazy danych dotyczących parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie mazowieckim dla potrzeb sporządzenia odpowiednich uchwał Sejmiku Województwa Mazowieckiego

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie centralnego rejestru ochrony przyrody (Dz. U. z 2012 r. poz. 1080), organ przygotowujący uchwały dotyczące parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu zmieniając rozporządzenia wojewodów powinien przygotować cyfrowy zapis granic ww. form z wykazem współrzędnych załamania granicy. Bazy danych wykorzystywane są do przygotowywania uchwał Sejmiku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu.

Zadanie zostało zakończone w 2020 r. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem projektów uchwał dotyczących parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. W 2021 r. przyjęto uchwałę nr 38/21 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 kwietnia 2021 r. w sprawie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu położonego na terenie powiatu sochaczewskiego.

ZP.1.2. Kontynuacja prac nad zatwierdzaniem planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i uzupełnienie wiedzy o przedmiotach ochrony w obszarach Natura 2000 wynikające z tych planów

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska nadzoruje funkcjonowanie obszarów Natura 2000, prowadząc ewidencję danych niezbędnych do podejmowania działań w zakresie ich ochrony. Wg danych pozyskanych od RDOŚ w latach 2021-2022 uzupełniono stan wiedzy na temat przedmiotów ochrony dla 5 obszarów Natura 2000. W 2021 r. zatwierdzono plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Kampinoska Dolina Wisły PLH140029.

ZP.1.3. Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla rezerwatów przyrody

Zgodnie z danymi pozyskanymi od RDOŚ w 2021 r. Wydano zarządzenia ustanawiające 4 plany ochrony rezerwatów przyrody w celu zapewnienia im właściwej ochrony. Był to rezerwat przyrody: Jezioro Kiełpińskie, Kawęczyn, Klimonty, Stawinoga. W 2022 r. podpisano umowę z WFOŚiGW w Warszawie na dofinansowanie wykonania dokumentacji na potrzeby sporządzenia planów ochrony dla 10 rezerwatów przyrody.

ZP. 1.4. Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla parków krajobrazowych pod zarządem Województwa Mazowieckiego

Zgodnie z informacją pozyskaną od MZPK, działaniem wpisującym się w zadanie jest zachowanie trwałości projektu pn. Plany ochrony dla Brudzeńskiego, Chojnowskiego i Kozińskiego Parku Krajobrazowego. Plany zostały wykonane i zatwierdzone uchwałami Sejmiku Województwa Mazowieckiego. Obecnie w ramach trwałości projektu MZPK ponosi koszty związane z serwisem i utrzymaniem geoportalu z planami ochrony ww. parków krajobrazowych.

ZP.1.5. Wykonanie audytu krajobrazowego województwa

Zarząd Województwa Mazowieckiego podjął uchwałę nr 1232/421/23 z dnia 10 lipca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego. Jako jednostkę odpowiedzialną za sporządzenie audytu wskazano

Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego (MBPR). Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. W ramach przygotowań do sporządzenia projektu audytu, w latach 2021-2022 realizowano następujące etapy:

- identyfikacja krajobrazów i ich klasyfikacja;
- charakterystyka zidentyfikowanych krajobrazów (przygotowanie baz danych przestrzennych);
- ocena zidentyfikowanych krajobrazów;
- wskazanie krajobrazów priorytetowych.

ZP.1.6. Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy

Wg danych pozyskanych od MBPR w zakresie ochrony bioróżnorodności i krajobrazu, PZP WM określa działania polegające głównie na zachowaniu cennych siedlisk przyrodniczych (doliny rzeczne, kompleksy leśne, łąkowe, śródpolne), które decydują w dużej mierze o walorach krajobrazowych województwa oraz renaturalizacji siedlisk i rewitalizacji terenów zdegradowanych. Działania mają na celu poprawę warunków siedliskowych terenów zdegradowanych, aby umożliwić ich powtórne zasiedlenie przez populacje odpowiednich dla danego siedliska gatunków. MBPR uzgodniło:

- 351 mpzp i 161 decyzji o warunkach zabudowy w 2021 r.;
- 366 mpzp i 274 decyzje o warunkach zabudowy w 2022 r.

Zagadnienia z zakresu ochrony różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych zawarte są w SUIKZP m.st. Warszawy. Ustalenia studium są sukcesywnie przenoszone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy zaraportowały miasta: Siedlce, Płock, Radom, gminy: Ciechanów, Kobyłka, Sierpc, Sulejówek, Błonie, Kozienice, Ożarów Mazowiecki, Szydłowiec, Wołomin, Zakroczym, Brochów, Lesznów, Michałowice, Nowy Duninów, Pruszków, Stara Biała, Stare Babice, Staroźreby, Szcutowo.

ZP.1.7. Monitoring obszarów chronionych

Zgodnie z danymi pozyskanymi od MBPR, w celu utrzymania ciągłości przestrzennej systemu obszarów cennych przyrodniczo, która jest warunkiem utrzymania różnorodności biologicznej oraz zapewnienia pomiędzy nimi powiązań ekologicznych, PZP WM ustala wprowadzenie ochrony prawnej korytarzy ekologicznych. Tego rodzaju działanie przyczyniło się do ograniczenia presji urbanizacyjnej na obszary cenne przyrodniczo, w tym stanowiące szlaki migracyjne zwierząt. Plan rekomenduje także sporządzenie audytu krajobrazowego dla całego województwa, w tym wyznaczenie krajobrazów priorytetowych.

W ramach zadania RDOŚ prowadzi monitoring przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000. Przeprowadzono monitoring przyrodniczy:

- dla 24 obszarów Natura 2000 w 2021 r.;
- dla 5 obszarów Natura 2000 w 2022 r.

MZPK prowadzi monitoring obszarów chronionych zgodnie ze statutem i ustawą o ochronie przyrody. Zgodnie ze sprawozdaniem z działalności MZPK za 2021 r., w ramach zadania 1. Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych, stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz ich siedlisk, a także zasługujących na ochronę tworów i składników przyrody nieożywionej, przeprowadzono m.in.: 180 obserwacji na terenie BPK, 1580 obserwacji na terenie ChPK, 137 obserwacji na terenie KPK, 133 obserwacje na terenie MPK, 408 obserwacji na terenie NPK. W ramach zadania 4. Realizacja zadań związanych z ochroną innych form ochrony przyrody w granicach parku krajobrazowego, na terenie ChPK przeprowadzono monitoring nietoperzy, na terenie MPK przeprowadzono monitoring 12 zbiorników wodnych oraz zasiedlenia budek orzesznicy. Jako zadanie dodatkowe, w ramach czynnej ochrony rzadkich, chronionych gatunków flory przeprowadzono monitoring stanowisk 10 rzadkich i chronionych gatunków roślin występujących na terenie NPK. W 2022 r., w ramach zadania 1., przeprowadzono m.in.: 130 obserwacji na terenie BPK, 1611 obserwacji, monitoring stanowisk wybranych gatunków ptaków, monitoring płazów i nietoperzy na terenie ChPK, 66 obserwacji chronionej fauny na terenie KPK, 207 obserwacji stanowisk m.in. fauny oraz monitoring stanowisk nietoperzy, orzesznicy leszczynowej, płazów, monitoring siedliska „Kobyła Góra” na terenie MPK, 262 obserwacje 85 gatunków zwierząt na terenie NPK. W ramach zadania 4. na terenie ChPK przeprowadzono monitoring nietoperzy, na terenie MPK przeprowadzono monitoring 12 zbiorników wodnych oraz zasiedlenia budek orzesznicy.

ZP.1.8. Zmiana struktury własności gruntów Kampinoskiego Parku Narodowego (wykupy gruntów prywatnych)

W ramach projektu „Dla zachowania bioróżnorodności – ochrona siedlisk i gatunków na obszarach wydmowych Kampinoskiego Parku Narodowego” w skrócie „Kampinoskie Wydmy”, przeprowadzono wykupy gruntów w Kampinoskim Parku Narodowym. Wykupiono 7,3961 ha gruntów w 2021 r. oraz 21,9296 ha gruntów w 2022 r.

Wg danych pochodzących z NFOŚiGW w latach 2021-2022 Kampinoski Park Narodowy uzyskał dofinansowanie w ramach przedsięwzięcia pn.: Rekonstrukcja krajobrazu przyrodniczego Puszczy Kampinoskiej przez wykonanie przysługującego KPN prawa pierwokupu i poprzez wykup i zagospodarowanie nieruchomości. Dofinansowanie stanowiło niemal 100% kosztów całkowitych wykupu.

ZP.1.9. Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach

W ramach zadania RDOŚ na granicach form ochrony przyrody umieścić tablice informujące o nazwach obszarów Natura 2000 oraz rezerwatów przyrody. Było to 41 tablic informujących o nazwach obszarów objętych ochroną w 2021 r. oraz 90 tablic w 2022 r. Liczba oznakowanych obszarów chronionych – 13 szt. w 2021 r. i 21 szt. w 2022 r.

Zaktualizowano wykaz rozmieszczenia tablic informujących o nazwie formy ochrony przyrody na terenie MZPK oraz dokonano kontroli i napraw. W 2021 r., w ramach zadania, umieszczono

24 nowe tablice graniczne na terenie NPK. Na terenie ChPK wyznaczono lokalizację i wstawiono 3 nowe tablice graniczne. Na terenie KPK zaprojektowano, wykonano i posadowiono w terenie 18 tablic turystycznych z mapą KPK. Na terenie MPK wstawiono 11 tablic.

W 2022 r. na terenie BPK przeprowadzono aktualizację wykazu rozmieszczenia tablic informacyjnych o nazwie formy ochrony przyrody (parku krajobrazowego). Na terenie NPK zamontowano 35 nowych tablic granicznych, na terenie MPK wstawiono 3 tablice graniczne.

KPN wykonał 15 tablic urzędowych informujących o nazwie parku narodowego, w ramach zamówienia "Zagospodarowanie wypoczynkowe, rekreacyjne oraz turystyczne lasu - konserwacja, modernizacja, naprawa, budowa i odbudowa małej infrastruktury turystycznej Kampinoskiego Parku Narodowego", w Obwodzie Ochronnym Różin (powiat warszawski zachodni, gmina Leszno) i Obwodzie Ochronnym Rybitew (powiat nowodworski, gminy Czosnów i Leoncin).

Wg informacji pozyskanych z Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy wykonano:

- demontaż zniszczonej tablicy i montaż 3 szt. nowych tablic w zespole przyrodniczo-krajobrazowym "Arkadia";
- 200 szt. tablic informujących o nazwie „POMNIK PRZYRODY”;
- montaż 22 szt. tablic z nazwami rezerwatów przyrody oraz 4 szt. tablic z nazwami obszarów NATURA 2000;
- naprawę, konserwację, odtworzenie oznakowania alei drzew-pomników przyrody oraz obszarowych form ochrony przyrody, w tym:
 - użytki ekologiczne (Przy Lesie Młocińskim, Jeziorko Imielińskie, Fragment Skarpy Warszawskiej im. Janusza Kusocińskiego, Fragment Skarpy Warszawskiej im. Czesława Łaszka);
 - zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Dęby Młocińskie, Zakole Wawerskie, Park SGGW, Olszyna);
 - pomnik przyrody (Aleja Drzew: ul. Pawia, ul. Rostafińskich, ul. Chodkiewicza na terenie ROD Rakowiec, ul. Mory, ul. Żwirki i Wigury, ul. Karpacka, ul. Rybnicka, ul. Hłżecka, ul. Ludwinowska).

Realizację zadania prowadziły gminy: Białobrzegi, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Wierzbno, Zatory oraz miasto Radom.

3.9.1.2 ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków

ZP.2.1. Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną

W ramach zadania, działania prowadziły m.in.: RDOŚ, MZPK, Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy, RDLP w Radomiu, nadleśnictwa oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 53. Przedsięwzięcia z zakresu czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych prowadzone przez RDOŚ

Rodzaj działania	
2021	2022
Wykonanie działań ochrony czynnej w obszarze Natura 2000: Dolina Zwoleńki PLH140006;	Wykonanie działań ochrony czynnej w obszarze Natura 2000: Torfowiska Czernik PLH140037;

Rodzaj działania	
2021	2022
Zachodniokurpiowskie Bory Sasankowe PLH140032; Gołobórz PLH140028; Dolina Skrwy Lewej PLH140051; Dzwonecznik w Kisielanach PLH140026; Ostoja Nowodworska PLH140043; Strzebla Błotna w Zielonce PLH140040.	Świetliste dąbrowy i grądy w Jabłonnej PLH140045; Dolina Liwca PLB140002; Dolina Skrwy Lewej PLH140051; Dąbrowa Radziejowska PLH140003; Dolina Dolnego Bugu PLB140001; Dolina Liwca PLB140002; Olszyny Rumockie PLH140010; Dolina Kostrzynia PLB140009; Bagno Całowanie PLB140011; Puszcza Kozienicka PLH140035.
Czynna ochrona populacji bociana białego (<i>Ciconia ciconia</i>) - 10 gniazd bociana białego zostało przeniesionych na specjalne platformy na słupach linii elektroenergetycznej, lub na słup wolnostojący.	28 gniazd bociana białego zostało przeniesionych na specjalne platformy na słupach linii elektroenergetycznej lub na słup wolnostojący.
	Czynna ochrona populacji cietrzewia (<i>Tetrao tetrix</i>) na obszarze Równiny Kurpiowskiej w granicach województwa mazowieckiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

MZPK pracowała nad zachowaniem trwałości projektu RPO WM Ochrona bioróżnorodności w mazowieckich parkach krajobrazowych poprzez:

- zadanie 1. Czynna ochrona raków: szlachetnego i błotnego oraz ryb: różanki i strzebli błotnej:
 - przeprowadzono inwentaryzację i monitoring siedlisk ww. gatunków, hodowlę raka szlachetnego oraz różanki w wylęgarni w Augustowie;
 - wpuszczono 1316 szt. ryb i raków do wytypowanych zbiorników wodnych - różanka 912 szt., rak szlachetny 404 szt.
- zadanie 2. Czynna ochrona rzadkich, chronionych gatunków flory w Nadbużańskim Parku Krajobrazowym:
 - wykonano 21,01 ha wykaszania i odkrzaczania siedlisk;
 - przeprowadzono monitoring stanowisk 10 rzadkich i chronionych gatunków roślin występujących na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego;
 - w ramach trwałości projektu zebrano nasiona do banku genów, hodowli i wysiewu;
 - zespół ds. Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego wysadził rzadkie i chronione gatunki roślin;
 - Zakład Ekspertyz Przyrodniczych Jolanta Marciniuk na zlecenie MZPK prowadziła na terenie Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach bank genów nasion 10 gatunków roślin objętych projektem;
 - złożono wniosek o przeniesienie gnidosza królewskiego (*Pedicularis sceptrum-carolinum*) i otrzymano w tej sprawie decyzję Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie.
- zadanie 3. Czynna ochrona wilgotnych siedlisk na obszarze Natura 2000 Bagno Całowanie. W ramach trwałości projektu wykonano odkrzaczanie, wykaszanie i pielęgnację siedlisk na powierzchni 3,01 ha;

- zadanie 4. Wykonanie naprawy ścieżki przyrodniczej "13 błota stóp" na Bagnie Całowanie w Mazowieckim Parku Krajobrazowym. Wykonano drobne naprawy barierek ścieżki uszkodzonych przez turystów i spadające drzewa. Bieżące utrzymanie czystości na ścieżce.

KPN prowadził ochronę siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych obszarów wydmowych Kampinoskiego Parku Narodowego, projekt Kampinoskie Wydmy, poprzez działania ochronne polegające na prowadzeniu nasadzeń hodowlanych, przerzedzaniu drzewostanów oraz ograniczaniu występowania zielnych i drzewiastych gatunków inwazyjnych.

Tabela 54. Przedsięwzięcia z zakresu czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych prowadzone przez nadleśnictwa

Podmiot	Rodzaj działania
Nadleśnictwo Chojnów	1. Plan Ochrony dla rezerwatu przyrody „Biele Chojnowskie”. Działania ochronne w celu ochrony wiciokrzewu pomorskiego na terenie rezerwatu Biele Chojnowskie w powiecie piaseczyńskim w gm. Piaseczno. 2. Koszenie chronionych siedlisk łąkowych (pónaturalne łąki świeże, pónaturalne łąki wilgotne, murawy).
Nadleśnictwo Drewnica	Przed wykonaniem prac z zakresu gospodarki leśnej, leśniczy/ podleśniczy przeprowadza wizję terenową, podczas której oznacza stanowiska gatunków objętych ochroną oraz oznacza stanowiska lęgowe ptaków (drzewa dziuplaste, drzewa z gniazdami wieloletnimi oraz w okresie lęgowym czynne gniazda jednoroczne).
Nadleśnictwo Garwolin	Rozbieranie tam bobra europejskiego na stawach paciorkowych w leśnictwie Życzyn w celu zapobiegania osuszaniu gruntów pod stawami, w których znajdują się żółwie błotne.
Nadleśnictwo Jabłonna	Poprawa warunków świetlnych w dnie lasu oraz stworzenie warunków do przywracania charakterystycznej kombinacji runa na terenie Natura 2000 PLH 140045 Światłolubne dąbrowy i grądy w Jabłonnej, przez redukcję podszytu i eliminację gatunków niezgodnych ze składem siedliskowym oraz usuwanie nadmiaru biomasy z dna lasu.
Nadleśnictwo Łochów	Zachowanie charakteru wilgotnych łąk rezerwatu oraz ochrona czynna rzadkiego gatunku-wielosił błękitny.
Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka	Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL LP oraz realizacja zapisów Zarządzenia nr 15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r., w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007. Realizacja zadań wymienionych w Planie Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Ostrów Mazowiecka na lata 2015-2024 ochrona czynna siedlisk o kodzie 6410 oraz 6510, w tym zachowanie siedlisk i miejsc gniazdowania dzięcioła czarnego.
Nadleśnictwo Pułtusk	Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL LP; realizacja Zadania 6. Monitorowanie występowania gatunków chronionych, w tym przegląd drzewostanów pod kątem stwierdzenia lęgów dzięcioła czarnego.

Podmiot	Rodzaj działania
Nadleśnictwo Sokołów	Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL LP; realizacja wybranych działań ochronnych ukierunkowanych na ochronę siedliska przyrodniczego 9110 Ciepłolubne dąbrowy, wynikających z ustanowionych planów działań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Dąbrowy Ceranowskie PLH140024.
Nadleśnictwo Wyszaków	Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL LP, w ramach projektu realizacja: - zadania numer 6 Monitorowanie występowania gatunków chronionych, w tym przegląd drzewostanów pod kątem stwierdzenia łęgów dzięcioła czarnego; - zadania numer 8. Zabiegi czynnej ochrony gatunków. Kształtowanie stref ekotonowych - nasadzenie drzew owocowych i miododajnych. Uznawanie strefy całorocznej i okresowej ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego <i>Ciconia nigra</i> , w leśnictwie Tuchlin. Na podstawie decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie-WPN-I.6442.14.2020.MK.3. Wykonywanie prac na użytkach ekologicznych. Ręczne wykaszanie krzewów oraz traw w leśnictwie Tuchlin celem ochrony roślin z rodziny strączkowych oraz ochrona gąsiora i bociana czarnego. Wykonywanie działań minimalizujących, mających na celu utrzymanie zbiorowisk łęgowych, siedliska priorytetowego 91E0 na terenie Nadleśnictwa Wyszaków.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Tabela 55. Projekty realizowane/zrealizowane w ramach POIiŚ 2014-2020 w latach 2021-2022 na terenie województwa mazowieckiego

Nazwa projektu	Wartość ogółem [zł]	Okres realizacji
Aktualizacja projektu Planu Ochrony Kampinoskiego Parku Narodowego oraz planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLC 140001 Puszcza Kampinoska, z wykonaniem operatu ochrony ekosystemów leśnych i nieleśnych	8 581 650	01.01.2020-15.12.2023
FlorIntegral - zintegrowana ochrona in situ i ex situ rzadkich, zagrożonych i priorytetowych gatunków flory na terenie Polski	7 539 740	01.01.2018-31.12.2021
Dla zachowania bioróżnorodności – ochrona siedlisk i gatunków na obszarach wydmy Kampinoskiego Parku Narodowego" w skrócie "Kampinoskie wydmy"	14 350 290	27.03.2019-31.12.2023
Czynna ochrona kraski <i>Coracias garrulus</i> na Równinie Kurpiowskiej	1 729 930	01.01.2017-31.12.2023
Ochrona zagrożonych gatunków związanych z siedliskami wodnymi na terenie Warszawy	8 541 440	01.01.2020-30.09.2023

Ochrona cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych poprzez właściwe ukierunkowanie ruchu turystycznego w Kampinoskim Parku Narodowym	1 885 960	01.01.2018-31.12.2023
Ochrona mozaiki siedlisk rzadkich gatunków roślin i zwierząt w Kampinoskim Parku Narodowym	17 768 380	01.09.2017-31.12.2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

ZP.2.2. Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych, w szczególności barszczów kaukaskich

W latach 2021-2022 prowadzono program zwalczania Barszczu Sosnowskiego, etap I i II. Barszcz zwalczano na terenie Leśnictwa Łaziska, na łącznej powierzchni 1,35 ha, na działkach ewidencyjnych nr 499, 510, 511, 516, 517, 1040. Prace obejmowały dwukrotne wykonanie, w ciągu sezonu wegetacyjnego, zabiegu mechanicznego i chemicznego zwalczania barszczu na terenie nadleśnictwa Radom.

W nadleśnictwie Wyszaków zgłoszono do realizacji projekt pod nazwą LIFE „Wzmacnianie różnorodności biologicznej poprzez zapobieganie wprowadzaniu, wczesne ostrzeżenie i kontrolę inwazyjnych gatunków roślin”. Projekt aktualnie jest na etapie opracowania.

Na terenie nadleśnictwa Drewnica prowadzono zadanie z zakresu gospodarki leśnej, które polegało na eliminacji niecierpka drobnokwiatowego. Zadanie realizowane było na terenie rezerwatu przyrody Łęgi Czarnej Strugi.

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy zaraportowało w 2022 r. identyfikację, 15 stanowisk inwazyjnych gatunków obcych, w tym:

- 3 stanowiska barszczu Sosnowskiego na terenie dzielnic: Mokotów i Ursynów;
- 11 stanowisk rdestowca japońskiego na terenie dzielnic: Wesoła, Targówek, Ursynów, Ursus;
- 1 stanowisko żółwia ozdobnego na terenie dzielnicy Śródmieście.

Ponadto, w ramach ankietyzacji działania w zakresie eliminacji gatunków inwazyjnych, w tym przede wszystkim barszczów, zgłosił powiat płocki, Ostrów Mazowiecka, Płock, Radom, Siedlce, gminy: Ciechanów, Serock, Sochocin, Tłuszcz, Baranów, Czosnów, Gniewoszków, Maciejowice, Sobienie-Jeziory.

ZP.2.3. Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach programów rolno-środowiskowo-klimatycznych

Praktyki stosowane w ramach zadania wpływają na zróżnicowanie różnorodności biologicznej w krajobrazie wiejskim, przyczyniają się do zwiększenia różnorodności gatunkowej i liczebności owadów zapylających, a także do tworzenia siedlisk występowania wielu innych gatunków zwierząt.

Zgodnie z danymi ARiMR, poniższa tabela zawiera informacje ogólnej liczby beneficjentów z terenu województwa mazowieckiego, którzy przystąpili do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych w latach 2021-2022.

Tabela 56. Liczba beneficjentów z terenu województwa mazowieckiego, którzy przystąpili do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych

Pakiet	Liczba beneficjentów	
	2021	2022
1	73	58
2	472	444
3	10	8
4	529	728
5	298	333
6	77	93
7	269	291
8	brak danych	1 082
9	brak danych	210
SUMA	1 728	3 247

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w załączniku nr 7 Raportu o stanie województwa mazowieckiego za 2021 i 2022 r., na realizację pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych w 2021 r. przeznaczono 44 000 zł, w 2022 r. - 48 000 zł. Środki pochodziły m.in. z PROW 2014-2020. Podmiotem realizującym zadanie był Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych w Otwocku. Otrzymane środki przeznaczył na wykaszanie łąk i pastwisk na Bagnie Całowanie. Natomiast UMWM przeznaczył fundusze na realizację Konkursu Smak Ekologicznej Żywności.

ZP.2.4. Zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie nie pogorszonym

Zachowanie siedlisk i gatunków jest realizowane w sposób ciągły, poprzez zadania określone w ustanowionych Planach Urządzenia Lasu, Uproszczonych Planach Urządzenia Lasu oraz Programach Ochrony Rezerwatów Przyrody polegających na zachowaniu siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie nie pogorszonym.

W procesie ankietyzacji realizację zadania zgłosili: miasto Radom, Warszawa, gmina Ciechanów oraz powiat wołomiński.

Miasto Radom prowadzi działania w ramach projektu LIFE na terenie zbiorników retencyjnych zlokalizowanych w obrębie Potoku Północnego przy ul. Olsztyńskiej, z uwzględnieniem naturalnych siedlisk i zadrzewień tego terenu.

Powiat wołomiński przyjmuje uwagi i wnioski na etapie przystąpienia do sporządzenia dokumentów planistycznych poszczególnych obszarów/miejscowości/gmin powiatu wołomińskiego oraz na etapie uzgodnienia projektów tych dokumentów. Wnioskowanie dotyczy uwzględniania w projektowanych dokumentach planistycznych zachowania terenów podmokłych, w dolinach rzecznych w stanie nie pogorszonym, w szczególności w gminach: Radzymin, Wołomin, Klembów, Dąbrówka.

ZP.2.5. Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych

Realizację zadania w procesie ankietyzacji zadeklarowały gminy: Borkowice, Brochów, Maciejowice, Radziejowice, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Stromieć.

W ramach tych działań wnioski o wycinkę drzew są szczegółowo analizowane i wydawanie zgody na usuwanie drzew śródpolnych jest w sposób znacząco ograniczony, szczególnie na terenach gmin znajdujących się na terenie parków krajobrazowych i w granicach obszarów chronionego krajobrazu.

ZP.2.6. Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo

MZPK prowadził działania na terenie gminy Wiązowna w miejscowości Zagórze, w ramach działań kompensacyjnych na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Prace polegały na wykonaniu:

- renaturalizacji zbiorników: Z1, Z2, Z3, Z4;
- ścieżki edukacyjnej o nawierzchni naturalnej z kruszywa;
- ścieżki edukacyjnej o nawierzchni drewnianej z balustradą;
- 5 szt. tablic edukacyjnych wolnostojących;
- 5 szt. tablic edukacyjnych zamontowanych na balustradzie;
- mostka dębowego z poszyciem i barierką.

KPN realizuje zadanie w ramach stałej działalności statutowej. Wszystkie działania realizowane przez KPN związane z rozwojem turystyki i udostępnianiem parku dla celów turystyki i rekreacji, w tym budowa i modernizacja małej infrastruktury turystycznej, konserwacja szlaków i ścieżek itd. są realizowane w myśl zasad zrównoważonego rozwoju.

Nadleśnictwa Pułtusk oraz Wyszków uruchomiły program „Zanocuj w lesie”. Na potrzeby programu udostępniono obszar o pow. ok. 2000 ha w leśnictwie Kaszewiec oraz w leśnictwie Jurgi, a także udostępniono obszar o pow. 1578,60 ha w leśnictwie Tuchlin i w leśnictwie Somianka oraz utworzono miejsce przeznaczone do palenia ogniska w leśnictwie Tuchlin.

Powiat otwocki zrealizował szereg działań, w tym:

- rowerowa gra terenowa "Polipcove poszlaki";
- dotacja na realizację zadania "Dni Puszczy";
- dotacja na realizację zadania "Rozbudowa szlaku Przedmoście Warszawy";
- dodruk mapy turystycznej.

Powiat płocki przygotował materiał filmowy oraz prezentację dotyczące środowiska przyrodniczego powiatu płockiego oraz dodruk publikacji pn. "Przewodnik ekologiczny po Powiecie Płockim".

3.9.1.3 ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych

ZP.3.1. Budowa, modernizacja i pielęgnacja terenów zieleni

WFOŚiGW ogłosił program OP-P1 pn. Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody, parków, alei i terenów zielonych. Program został skierowany do jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, jednostek organizacyjnych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy

Państwowe, stowarzyszeń oraz fundacji, które na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie realizowały zadania związane z ochroną środowiska nie krócej niż 3 lata, szkół wyższych, instytutów badawczych, kościołów, kościelnych osób prawnych lub związków wyznaniowych. Dofinansowaniu w formie pożyczki lub pożyczki przeznaczonej na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej (do 100% kosztów kwalifikowanych) podlegały przedsięwzięcia polegające na wykonaniu pielęgnacji i konserwacji pomników przyrody, drzew starych, drzew objętych ochroną Konserwatora Zabytków oraz parków, alei i terenów zielonych, a także inne działania, w tym nasadzenia drzew, krzewów oraz roślin wieloletnich, tworzenie terenów zielonych.

W poniższej tabeli przedstawiono wybrane zadania z zakresu budowy, modernizacji i pielęgnacji terenów zieleni zrealizowane w latach 2021-2022.

Tabela 57. Wybrane zadania z zakresu budowy, modernizacji i pielęgnacji terenów zieleni zakończone w latach 2021-2022

Beneficjent	Rodzaj przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia ogółem [zł]
M.st. Warszawa	Modernizacja Parku Praskiego w Dzielnicy Praga-Północ.	3 966 897
Miasto Radom	Zagospodarowanie terenów zielonych na skwerze pomiędzy ulicami Bema, Jasińskiego, Sowińskiego w Radomiu.	3 520 916
Gmina Mszczonów	„Rozwój i zagospodarowanie zieleni miejskiej w Mszczonowie”. Zakres inwestycji dotyczył zagospodarowanie zieleni miejskiej: - w ulicach: Dworcowa, Grójecka, Ługowa, Rolnicza, Spokojna, Spółdzielcza, Tarczyńska, Wschodnia i Północna; - na osiedlu przy ul. Józefa Poniatowskiego; - wokół zbiornika ppoż. przy ul. Grójeckiej; - na terenie parku miejskiego – Błonia przy ul. Żyrardowskiej, łącznie na powierzchni 70 316,89 m ² .	2 071 884
Miasto Siedlce	Modernizacja Skweru Niepodległości.	1 800 000
Gmina Stare Babice	Umowa na bieżące utrzymanie zieleni gminnej w Starych Babicach na 2022 r.	1 749 773
M.st. Warszawa	Modernizacja 9 podwórek w dzielnicy Śródmieście.	1 343 275
Miasto Płock	Projekt „Rozwój terenów zieleni w mieście Płocku”.	1 234 471
Gmina Milanówek	Projekt "Poprawa jakości środowiska miejskiego poprzez zagospodarowanie terenów zielonych na obszarze Gminy Milanówek".	946 665
Gmina Wyszaków	Wykonano nasadzenia drzew, krzewów, bylin, założono trawniki na powierzchni 1,69 ha, przy Al. Marszałka Józefa Piłsudskiego.	599 500
Gmina Sulejów	Nasadzenie roślinności przy ul. Krakowskiej, 3 maja, Jałowcowej, Mińskiej oraz przy parkingu wielopoziomowym, przy ul. Nałkowskiej i Konopnickiej.	250 000

Beneficjent	Rodzaj przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia ogółem [zł]
Miasto Ostrołęka	Pielęgnacja terenów zieleni i skwerów w mieście.	194 679
Gmina Głinojeck	Wykonanie nasadzeń roślin na terenie tworzonego parku miejskiego.	158 230

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

ZP.3.2. Wprowadzanie elementów zazieleniających obszary zabudowane (tzw. zielone dachy, zielone ściany)

Na terenie m.st. Warszawy, zgodnie z informacją Biura Architektury i Planowania Przestrzennego m.st. Warszawy, uchwalono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które umożliwiają realizację stref zieleni na tarasach, stropodachach, w ramach minimalnego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej jak i poza tym wskaźnikiem. Ponadto, aktualne przepisy nie umożliwiają wprowadzenia wymogu realizacji zielonych ścian lub możliwości bilansowania zielonych ścian w ramach wymaganej minimalnej powierzchni biologicznie czynnej.

Na terenie dzielnicy m.st. Warszawy Praga-Północ w 2021 r. wykonano 331,5 m² zielonych ścian poprzez posadzenie pnączy z gatunku: bluszcz pospolity, winobluszcz trójklapowy oraz hortensji pnącej. W 2022 r. wykonano 17,8 m² zielonych ścian poprzez posadzenie pnącza z gatunku bluszcz pospolity. Na terenie m.st. Warszawy realizowano zadania publiczne, w ramach zadania budżetowego pn. "Opracowania związane z zielenią". W 2022 r. powstała zielona ściana wzdłuż muru na terenie przedszkola w Warszawie.

Na terenie dzielnicy Wola m.st. Warszawy wykonano zielony dach przy ul. Piaskowej 11.

W Otwocku realizowano tzw. zielone galerie edukacyjne z zielonymi dachami.

Gmina Ciechanów zamontowała „zieloną wiatę przystankową” na placu Kościuszki.

ZP.3.3. Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania zieleni w tzw. miastach ogrodach otaczających Warszawę oraz stworzenie tzw. „zielonego pierścienia” wokół Warszawy

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest aktem planowania, określającym zasady organizacji przestrzennej województwa. W systemie planowania przestrzennego pełni funkcję koordynacyjną między planowaniem krajowym, a planowaniem miejscowym. Plan określa podstawowe elementy układu przestrzennego, ich zróżnicowanie i wzajemne relacje oraz formułuje kierunki polityki przestrzennej.

Wśród działań mających na celu ochronę walorów środowiska, przyrody i krajobrazu oraz wzrost bioróżnorodności znajduje się zachowanie walorów przyrodniczych, kulturowych, architektonicznych i krajobrazowych miast – ogrodów, poprzez utrzymanie ich leśno-parkowego charakteru. Plan zwraca uwagę na potrzebę ochrony przestrzeni, która zapewniała mieszkańcom nie tylko pracę, mieszkanie i miejskie wygody, lecz także wypoczynek i bezpośredni kontakt z przyrodą.

Największe skupisko miast-ogrodów występuje w aglomeracji warszawskiej. Najbardziej znane to: Podkowa Leśna, Milanówek, Brwinów, Konstancin-Jeziorna, Komorów, Śródborów, Józefów, Żąbki. W Warszawie również wiele dzielnic/osiedli zostało zaplanowanych jako miasta ogrody, np.: Sadyba, Stare Włochy, Żoliborz Oficerski, Młociny.

Większość gmin realizuje założenia zadania poprzez odpowiednie ustalenia w dokumentach planistycznych. Np. miasto Otwock wprowadziło do nowo tworzonych planów zapisy dotyczące ochrony drzew, w szczególności sosen i dębów (miejscami również wiązów) powyżej określonego obwodu pnia. Ich wycinka możliwa jest jedynie w przypadkach bezwzględnej konieczności i musi być rekompensowana nowymi nasadzeniami.

ZP.3.4. Pielęgnacja pomników przyrody i zieleni w obiektach zabytkowych

Zadanie pokrywa się częściowo z zadaniem ZP.3.1. Budowa, modernizacja i pielęgnacja terenów zieleni.

Wg danych pozyskanych w drodze ankietyzacji w raportowanych latach prowadzono liczne działania obejmujące, m.in.:

- prace pielęgnacyjne drzewostanu parku Muzeum Romantyzmu w Opinogórze;
- utrzymanie i pielęgnacja zieleni na terenie parku Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie;
- realizację projektu Budżetu Obywatelskiego Mazowsza pt.: "Muzealny mini-ogród botaniczny - jako miejsce odpoczynku, spotkań, wydarzeń i edukacji" w Radomiu;
- prace pielęgnacyjne na terenie Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego;
- pielęgnacje zabytkowej alei drzew w przy rezerwacie "Modrzewina" w nadleśnictwie Grójec;
- pielęgnacje pomników przyrody w leśnictwie Cztery Kopce w nadleśnictwie Kozienice.

Zabiegi pielęgnacyjne obejmujące pomniki przyrody oraz zieleni w obiektach zabytkowych mają charakter ciągły. W raportowanych latach prowadziły je miasta: Siedlce, Radom, m.st. Warszawa, powiaty: płocki, pruszkowski, warszawski, gminy: Ciechanów, Gostynin, Józefów, Maków Mazowiecki, Marki, Milanówek, Mława, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrów Mazowiecka, Płońsk, Bodzanów, Chorzele, Drobin, Halinów, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Ożarów Mazowiecki, Przysucha, Radzymin, Wołomin, Wyszaków, Brudzeń Duży, Bulkowo, Gozdowo, Kowala, Leszno, Michałowice, Młodzieszyn, Nadarzyn, Policzna, Pruszków, Radziejowice, Stare Babice.

ZP.3.5. Utrzymanie zieleni przy drogach gminnych, powiatowych, wojewódzkich, krajowych

Prace związane z utrzymaniem zieleni przy drogach mają charakter ciągły, a z ich realizację odpowiadają zarządcy dróg. W procesie ankietyzacji realizację zadania wykazały: GDDKiA, MZDW, zarządy dróg powiatowych oraz powiaty i gminy woj. mazowieckiego.

W raportowanych latach utrzymanie zieleni obejmowało m.in. takie działania jak:

- pielęgnacja drzew i zieleni niskiej (w tym koszenie, wycinka drzew i krzewów, frezowanie karp drzew, nasadzenia);
- inwentaryzacja drzew;

- sporządzanie ekspertyz dendrologicznych.

Rezultaty wynikające z prowadzonych działań to:

- właściwe utrzymanie i estetyka terenów;
- zachowanie właściwego stanu zieleni i jej trwałości;
- zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- utrzymanie odpowiedniego stopnia nawilżenia gruntu i zmniejszenie poziomu odparowania wody;
- redukcja hałasu;
- ograniczenie emisji wynikających z ruchu samochodowego.

3.9.1.1 ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa

ZP.4.1. Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody oraz ekologii krajobrazu

W raportowanym okresie nie prowadzono działań w tym zakresie.

ZP.4.2. Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych

W ramach zadania w 2021 r. oddano do użytku Mazowieckie Centrum Edukacji Ekologicznej mieszczące się w zespole willowym „Julin” w Kaliskach, co pozwoli na rozwój działalności Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego oraz na zainteresowanie młodych Mazowszan ochroną przyrody.

KPN w analizowanych latach przeprowadził:

- rewitalizację zabytkowych obiektów leśnej architektury drewnianej na terenie Ośrodka Dydaktyczno-Muzealnego Kampinoskiego Parku Narodowego w Granicy oraz ich adaptację do celów muzealnych i edukacyjnych;
- aktualizację treści tablic na ścieżce dydaktycznej "Skrajem Puszczy" na terenie Ośrodka Dydaktyczno-Muzealnego w Granicy.

Powiat garwoliński organizował rajdy rowerowe na ścieżki ekologiczne do Woli Rębkowskiej i śladami kościuszkowskim do Krępy - Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Przytęk.

W powiecie płońskim, w ramach zadania pn. „Odkrywamy słodkie tajemnice”, wykonano ścieżkę edukacyjną, ogród dydaktyczny oraz zorganizowano happeningu pt.: „Jak pszczoły ratują świat”.

Powiat płocki, w celu kształtowania postaw proekologicznych wśród mieszkańców, przygotował m.in.: ścieżkę sensoryczną, piknik edukacyjny, ścieżkę przyrodniczo-dydaktyczną, tablice edukacyjne.

Większość gmin realizowała zadanie poprzez tworzenie ścieżek edukacyjnych dedykowanych ochronie przyrody.

ZP.4.3. Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody

Większość działań edukacyjnych związanych z ochroną przyrody wpisywało się w szerszy kontekst obejmujący również m.in.: gospodarkę odpadami, ochronę wody i powietrza. W latach 2021-2022 jednostki samorządu terytorialnego realizowały zadanie poprzez:

- organizację warsztatów i lekcji poświęconych ochronie przyrody;
- sadzenie roślin oraz drzew na terenie gmin;
- programy promujące postawy proekologiczne;
- prowadzenie pasiek;
- organizację konkursów oraz pikników ekologicznych;
- tworzenie ścieżek edukacyjnych;
- dystrybucję materiałów informacyjnych i edukacyjnych, spoty radiowe i internetowe w zakresie ochrony przyrody.

Partnerami współpracującymi z JST przy realizacji przedsięwzięć byli: szkoły, przedszkola, spółki gminne, miejskie i powiatowe, Lasy Państwowe, nadleśnictwa, fundacje, m.in.: Fundacja Ziemia i My, Fundacja Chlorofil, Fundacja My Future, Fundacja Nasza Ziemia, Fundacja Kubuś, Fundacja dla Edukacji Ekologicznej, Liga Ochrony Przyrody, Stowarzyszenie Program Czysta Polska, Stowarzyszenie dla przyszłości Sierpca i Powiatu Sierpeckiego, MODR Warszawa, Oddział Ostrołęka, Gmina Olszewo- Borki, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Goworowie, Koło Łowieckie "ŁOŚ", Mazowiecki Park Krajobrazowy im. Czesława Łaszka, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, WFOŚiGW.

Rezultatem wynikającym z przeprowadzonych działań było:

- zwiększenie świadomości ekologicznej oraz motywowanie do działań proekologicznych na rzecz środowiska;
- popularyzacja zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska;
- zainteresowanie różnorodnością lokalnej fauny i flory;
- budowanie poczucia odpowiedzialności społecznej za stan środowiska naturalnego oraz kształtowanie postaw proekologicznych, w tym konieczności ochrony środowiska w miejscu zamieszkania;
- upowszechnianie walorów nadwiślańskiej przyrody.

W ramach zadania UMWM przeprowadził konkurs pn. „Smak ekologicznej żywności”, szkolenia pn. "Mazowieckie Dobre Praktyki i Tradycje Kulinarne", "Mazowieckie Dobre Praktyki Pszczelarskie". Uczestnikami byli uczniowie szkół z województwa mazowieckiego. Partnerami działań były szkoły, lokalne grupy działania oraz JST.

Tabela 58. Wybrane zadania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody, prowadzone w latach 2021-2022

Beneficjent	Rodzaj przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia ogółem [zł]
M.st. Warszawa	Kampania edukacyjna Dzielnica Wiśla.	1 250 147

Beneficjent	Rodzaj przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia ogółem [zł]
M.st. Warszawa	Realizacja działań edukacyjnych w ramach projektu Warszawski Płazowy.	470 450
Powiat żuromiński	Interaktywne Mini ZOO w miejscowości Zielona.	243 045
Gmina Żuromin	Utworzenie ścieżki edukacyjnej przy ul. Jana Pawła II w Żurominie.	103 900
Gmina Górzno	Utworzenie ścieżki przyrodniczej w miejscowości Chęciny.	93 850
KPN	Zajęcia i wycieczki edukacyjne prowadzone na terenie Parku. Udział Parku w wydarzeniach edukacyjno-promocyjnych poza obszarem Parku. Działalność w Internecie. Zadanie realizowane w sposób ciągły.	68 734
Powiat plocki	Organizacja warsztatów z zakresu edukacji ekologicznej.	59 508
Gmina Pruszków	Utrzymanie pruszkowskiej pasieki pszczół, wycieczki edukacyjne do pasieki.	56 394
Dzielnica Ursus m.st. Warszawy	Realizację projektu z budżetu obywatelskiego - Pszczoły w Ursusie.	56 000
M.st. Warszawa	Drzewo moim przyjacielem-zadanie publiczne zrealizowane w ramach zadania budżetowego: Opracowania związane z zielenią- edukacja w przedszkolach na terenie m.st. Warszawy.	20 523
Gmina Mława	Akcja "posadź drzewo", polegająca na rozdaniu 1000 szt. sadzonek drzew mieszkańcom miasta z okazji Dnia Ziemi.	824
Powiat wołomiński	Akcja "Mądre dokarmianie ptaków", dla wszystkich uczniów szkół podstawowych.	734
Gmina Łaskarzew	Akcja Lasów Państwowych "#sadziMY".	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

MZPK jest wojewódzką samorządową jednostką organizacyjną województwa mazowieckiego, która realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, na obszarze swojego działania. W 2021 r. z różnych aktywnych form edukacji skorzystało 25 389 osób, zaś w 2022 r. już 28 574 osób, w tym w terenowych i stacjonarnych zajęciach edukacyjnych, prelekcjach i warsztatach, rajdach i zawodach sportowych oraz imprezach okolicznościowych. MZPK współorganizował wiele lokalnych akcji i imprez plenerowych m.in.: „Sprzątanie Świata”, „Dzień Ziemi”, jak również liczne konkursy plastyczne i fotograficzne np.: „Brudzeński Park Krajobrazowy w kolorach jesieni”, Skarby Lasu 2022 – Liść to nie śmieć”, „Malowany Październik”, Nadbużańska EKO-SOWA” czy konkurs poetycki „Przyrodnicze inspiracje z Nadbużańskim Parkiem”. Zorganizowano także imprezy biegowe np. Walentynki z Ultra Pazurem & Przyjaciółmi, „Nadbużański Bieg Łosia”, jak również zajęcia i warsztaty ekologiczne m.in. „Policz motyle z Chojnowskim Parkiem Krajobrazowym”, „Noc Drakuli”. Na szczególną uwagę zasługuje udział MZPK w programach telewizyjnych, w którym pracownik m.in.: NPK opowiadał o wiosennej „Akcji przenoszenia płazów”.

Należy podkreślić, że każdy z Parków prowadzi działania promocyjno-edukacyjne, w tym zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem szerokiej gamy pomocy dydaktycznych będących na wyposażeniu MZPK. Pracownicy z zaangażowaniem promują Parki Krajobrazowe Mazowsza, ukazując jak wiele korzyści czerpiemy z otaczającej nas przyrody.

ZP.4.4. Opracowanie baz danych informacji o zasobach przyrodniczych

Do końca 2023 r. realizowany jest projekt dofinansowany w 100% ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 2.4 oś priorytetowa II, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 pn. „Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych”- POIS.02.04.00-00-0191/16. Projekt realizuje Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wraz z 14 regionalnymi dyrekcjami ochrony środowiska (w tym z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Warszawie). Celem projektu jest uzupełnienie informacji przyrodniczej nt. zasobów przyrodniczych w kraju oraz stworzenie systemu gromadzenia, analizowania, udostępniania i bieżącej aktualizacji przestrzennych danych przyrodniczych. W ramach projektu na terenie województwa mazowieckiego zinwentaryzowanych będzie 76 gatunków.

Dzielnica m.st. Warszawy Bemowo prowadzi bieżące uzupełnianie bazy danych o drzewach w systemie Arc GIS, Arc Zieleń oraz aplikacji MoDrzew.

Gminy Podkowa Leśna oraz Borkowice, w latach 2021-2022, przeprowadziła inwentaryzację pomników przyrody. Gmina Maciejowice prowadzi stałą weryfikację oraz wprowadza zmiany w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody.

Miasto Radom było w trakcie opracowania „Programu rozwoju terenów zieleni w Radomiu”.

3.9.2 ZP.II. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

3.9.2.1 ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych

ZP.5.1. Uwzględnianie w planach urządzenia lasu przebudowy drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem

Przebudowa drzewostanu, który nie zapewnia osiągnięcia celów gospodarki leśnej zawartych w planie urządzenia lasu, to obowiązek prawny zapisany w art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy o lasach. Nadleśnictwa woj. mazowieckiego wypełniają ten obowiązek.

W ramach zadania RDLP w Radomiu prowadziła w latach 2021-2022 następujące działania:

- na terenach leśnictw Jedlnia, Janiszew, Łaziska, Makowiec, Oblas, Modrzejowice prowadzono prace związane z przebudową drzewostanu (nadleśnictwo Radom);
- cięcia rębne związane z przebudową składu gatunkowego drzewostanu do składu zgodnego z typem siedliskowym lasu w nadleśnictwie Zwoleń;
- w trakcie realizacji jest:
 - przebudowa w drzewostanach o składzie gatunkowym warstwy drzew niezgodnym z typem drzewostanu w nadleśnictwie Dobieszyn. W 2021 r. dokonano przebudowy w drzewostanach na powierzchni 5,69 ha, w 2022 r. na pow. 5,67 ha; termin realizacji zaplanowano na 2029 r.;

- o przebudowa w drzewostanach w nadleśnictwie Przysucha.

Wg danych Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy, w 2022 r. sporządzono projekt planu urządzenia lasu na lata 2024-2033 dla kompleksu leśnego Las Bemowo.

Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka prowadzi w sposób ciągły przebudowę drzewostanów sosnowych oraz zwiększanie udziału gatunków liściastych. Dostosowywanie składu gatunkowego do typu siedliskowego lasu.

Nadleśnictwo Jabłonna od 2020 r. prowadzi przebudowę drzewostanów zgodnie z Planem Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Jabłonna na okres 1.01.2019 - 31.12.2028 r.

Nadleśnictwo Garwolin w sposób ciągły prowadzi przebudowę drzewostanów sosnowych oraz zwiększanie udziału gatunków liściastych. Dostosowywanie składu gatunkowego do typu siedliskowego lasu. Dotyczy to drzewostanów porażonych przede wszystkim przez jemiolę.

Nadleśnictwo Chojnów prowadziło odnowienia drzewostanów do przebudowy, poprzez przygotowanie gleby oraz wykonanie nasadzeń odpowiednimi gatunkami dostosowanymi do siedliska. Drzewostany do przebudowy znajdują się w Planie Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Chojnów na lata 2018-2027, w wykazie drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy. Prace w latach 2021-2022 wykonano na terenie powiatów: piaseczyńskiego i pruszkowskiego.

Nadleśnictwo Celestynów prowadziło przebudowę składu gatunkowego: oddz. 118 a - leśnictwo Zbójna Góra gmina Wiązowna na pow. 2,3 ha oraz oddz. 283 b - leśnictwo Torfy gmina Celestynów, na pow. 3,58 ha.

ZP.5.2. Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów prywatnych

Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu (UPUL) to ustawowy obowiązek starosty powiatu. Zadania dla właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa określone w UPUL mają na celu prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej. Sporządzenie takich planów ułatwia nadzór nad wykonywaniem zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów, wykrywaniem i zwalczaniem nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych oraz ochronę gleby i wód leśnych.

Działania związane z opracowaniem UPUL, które zostały zrealizowane w raportowanym okresie, zaraportowane w procesie ankietyzacji, zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 59. Wykaz obszarów, dla których zostały opracowane UPUL na terenie woj. mazowieckiego w latach 2021-2022

Nazwa podmiotu	Opis przedsięwzięcia
Powiat ciechanowski	Sporządzenie UPUL o ogólnej powierzchni 3 179,1084 ha.
Powiat garwoliński	Opracowanie UPUL dla miasta Garwolin, gminy Garwolin, miasta Łaskarzew i gminy Łaskarzew.
Powiat łosicki	Opracowanie UPUL dla gmin Sarnaki i Platerów na lata 2023-2032.
Powiat makowski	Opracowanie UPUL dla gmin: Krasnosielc, Płoniawy-Bramura, Czerwonka, Karniewo, Rzewnie i miasta Maków Mazowiecki.

Nazwa podmiotu	Opis przedsięwzięcia
Powiat miński	Opracowanie UPUL dla gminy Jakubów, gminy Latowicz, miasta i gminy Kałuszyn, gminy Stanisławów, gminy Siennica, miasta i gminy Mrozy.
Powiat ostrołęcki	Opracowanie UPUL dla 45 obrębów z obszaru powiatu.
Powiat ostrowski	Opracowanie UPUL dla gmin: Wąsewo, Boguty Pianki, Ostrów Mazowiecka.
Powiat piaseczyński	W 2022 r. Starosta Piaseczyński zlecił sporządzenie „Aneksu do uproszczonego planu urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, położonych na terenie miasta Konstancin-Jeziorna”.
Powiat płoński	Opracowanie UPUL dla dz. nr 58/2, obręb Karolinowo, gmina Nowe Miasto, celem wprowadzenia zmiany do ewidencji gruntów i budynków w zakresie istniejącego zagospodarowania na ww. działce. Opracowanie UPUL dla gmin: Baboszewo, Czerwińsk nad Wisłą, Dzierżążnia, Naruszewo, Płońsk, Sochocin i Załusk na powierzchni 3725 ha.
Powiat pruszkowski	Opracowanie UPUL dla gminy Brwinów-obszar miejski.
Powiat przasnyski	Opracowanie UPUL na pow. 1303,43 ha w 2021 r. oraz 2214,18 ha w 2022 r.
Powiat radomski	Opracowanie UPUL dla miasta i gminy Pionki.
Powiat sztybołowski	Opracowanie UPUL dla gminy Szydłowiec na pow. 957 ha.
Powiat warszawski	W 2021 r. sporządzenie 1 aneksu do UPUL oraz dwóch aneksów do inwentaryzacji stanu lasu. W 2022 r. sporządzenie 12 UPUL i 11 inwentaryzacji stanu lasu dotyczących lasów na terenie gmin: Izabelin, Łomianki i Stare Babice.
Powiat żyrardowski	Opracowanie UPUL w obrębach Adamowice, Adamówek, Badowo Dańki, Badowo Mościska, Badów Górny, Bobrowce, Bronisławka, Bronisławów, Budy Strzyże, Budy Zaślona, Chudolipie, Ciemno-Gnojna, Czekań, Dębiny Osuchowskie, Długowizna, Dwórzno, Edwardowo, Gąba, Grabce Józefpolskie, Grabce Towarzystwo, Grabce Wręckie, Gruba, Janówek, Kaczków, Kamionka, Kowiesowo, Kowiesy, Lindów, Lutkówka, Lutkówka II, Lublinów, Lutkówka Kolonia, Małachowszczyzna, Marianka, Maków Świdnice, Maków Towarzystwo, Michalin, Nosy Poniątki, Nowe Poręby, Nowy Dworek, Olszewek, Osuchów, Pawłowice, Piekarowo, Piekary, Pieńki Osuchowskie, Pieńki Strzyże, Podlindowo, Powązki, Sosnowica, Strzyże, Suszeniec, Szeliży, Świdnice, Tłumy, Władysławów, Wólka Wręcka, Wręcza A, Wręcza, Wygnanka, Wymysłów, Zbiroża, Zdieszyn, Zimna Woda, Zimnice gmina Mszczonów.
Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy	Sporządzenie projektów UPUL dla dzielnic Bemowo i Wawer, na lata 2024-2033.
RDLP Radom	Opiniowanie w trybie art. 22 ust. 2 i 3 ustawy o lasach uproszczonych planów urządzenia lasu dla obrębów Hucisko i Budy Huta (Projekt realizowany przez Starostę Przysuskiego).
Gmina Przysucha	Opracowanie UPUL dla obrębu Hucisko i Budy Huta.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

ZP.5.3. Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej

Obowiązek sporządzenia „Sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia” wynika z ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 275). „Sposoby postępowania [...]” są zbiorem informacji, dokumentów i procedur umożliwiającym sprawne zorganizowanie akcji ratowniczo-gaśniczej przez nadleśnictwo. „Sposoby postępowania [...]” na gruntach lasów państwowych będących w użytkowaniu innych podmiotów winny stanowić załącznik do „Sposobów postępowania [...]” właściwego terenowo nadleśnictwa. Opracowane „Sposoby postępowania [...]” nadleśnictwa podlegają aktualizacji, a do dnia 31 marca każdego roku winny być uzgodnione w całości z właściwą terenowo komendą powiatową/miejską Państwowej Straży Pożarnej.

W raportowanym okresie w nadleśnictwach woj. mazowieckiego, w tym m.in.: Celestynów, Chojnów, Pułtusk, Grójec, Koźnice, Mińsk, Ostrów Mazowiecka, Płońsk, Przysucha, Pułtusk, Sokołów, Skarżysko, Zwoleń zrealizowano:

- budowy, remonty, przebudowy i utrzymanie dojazdów przeciwpożarowych;
- budowy masztów obserwacyjnych i dostrzegalni;
- modernizacja systemów obserwacji przeciwpożarowej;
- zakup wyposażenia ratowniczego, w tym sprzętu i systemu do monitorowania lasów;
- utrzymanie przeciwpożarowych zbiorników czerpania wody;
- utrzymanie pasów przeciwpożarowych.

Rezultaty wynikające z powyższych działań to m.in.:

- utrzymanie dojazdów pożarowych w sprawności;
- zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpożarowego lasów;
- lepszy nadzór na lasami dzięki systemom obserwacyjnym do wczesnego wykrywania pożarów;
- obniżenie kosztów pełnienia dyżurów dzięki zautomatyzowanym systemom monitoringowym.

ZP.5.4. Monitoring stanu zdrowotnego lasów

Monitoring lasów w Polsce (ML) jest systemem oceny środowiska leśnego i kondycji zdrowotnej drzewostanów na podstawie ciągłych lub okresowych obserwacji i pomiarów wybranych indykatorów na stałych powierzchniach obserwacyjnych. Program ML prowadzony jest w ramach PMŚ, którego wykonawcą jest Instytut Badawczy Leśnictwa. ML jest finansowany przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Obszar woj. mazowieckiego pokrywa kraina przyrodniczo-leśna: Kraina Mazowiecko-Podlaska. W latach 2021-2022 drzewa o najgorszej kondycji zdrowotnej występowały w lasach parków narodowych, w tym w Kampinoskim PN. Było tam najmniej drzew zdrowych, udział drzew w klasach defoliacji 2-4 i średnia defoliacja były najwyższe. Kondycja drzew w lasach trzech

pozostałych form własności w tej krainie nie wykazywała znaczących różnic w stosunku do lat poprzednich.

Najgorszą kondycją drzew w lasach w porównaniu z innymi krainami charakteryzowały się Kraina Mazowiecko-Podlaska w latach 2014 i 2020-2022. W podziale wojewódzkim, obszar woj. mazowieckiego charakteryzował się najgorszą (po woj. lubelskim) kondycją zdrowotną drzew - 6,9% drzew zdrowych, 23,3% drzew w klasach defoliacji 2-4, średnia defoliacja równa 24,2%²⁰.

Szczegółowe informacje na temat stanu zdrowotnego lasów zawierają coroczne raporty IBL.

ZP.5.5. Utrzymanie leśnych kompleksów promocyjnych wdrażających proekologiczne zasady gospodarowania w lasach

Leśne kompleksy promocyjne (LKP) to duże, zwarte obszary lasu, wchodzące w skład jednego lub kilku nadleśnictw. Utworzone na obszarze całego kraju, pokazują zmienność warunków siedliskowych, różnorodność składu gatunkowego lasu i wielość pełniących przez niego funkcji. W ramach LKP leśnicy promują zrównoważoną gospodarkę leśną, wspierają badania naukowe i prowadzą edukację leśną społeczeństwa. LKP nadzorują rady naukowo-społeczne.

Na terenie woj. mazowieckiego występują m.in.: LKP Lasy Warszawskie, LKP Puszcza Kozienicka. LKP nadzorują rady naukowo-społeczne.

W ramach zadania RDLP w Radomiu prowadziła:

- utrzymanie czystości, utrzymanie i ochronę obiektów na terenie LKP Puszcza Kozienicka;
- bieżące naprawy infrastruktury szlaków turystycznych i innej infrastruktury, usuwanie bieżących zagrożeń występujących na szlakach;
- utrzymanie miejsc postoju oraz ścieżek edukacyjnych;
- zajęcia edukacyjne w placówkach oświatowych, na terenie LKP Puszcza Kozienicka. Wydarzenia promujące zrównoważoną gospodarkę leśną oraz rolę i znaczenie lasów, tj.: Sadzenie Lasu, Święto Polskiej Niezapominajki w Jedlni-Letnisko.

ZP.5.6. Odbudowa powierzchni zniszczonej przez huragany i pożary

W ramach zadania RDLP w Radomiu przeprowadziła w 2021 r.:

- odnowienie powierzchni pohuraganowej w nadleśnictwie Dobieszyn. Odbudowano drzewostan na powierzchni 2,10 ha;
- odnowienie powierzchni popożarowych w nadleśnictwie Grójec.

Nadleśnictwo Płońsk przygotowało powierzchnię 64 ha zniszczoną przez huragan z 2021 r. do odnowienia poprzez mulczowanie powierzchni po wywrotach i złomach.

Nadleśnictwo Wyszaków w 2022 r. prowadziło działania związane z usunięciem szkód wyrządzonych przez wiatr. Działania objęły przebudowę i odbudowę drzewostanów

²⁰ Źródło: https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/Media/Default/Publikacje/Stan_zdrowotny_lasow_2022.pdf

uszkodzonych przez szkodliwe działanie pyłów i gazów, pożary i inne klęski żywiołowe spowodowane czynnikami biotycznymi albo abiotycznymi.

Nadleśnictwo Garwolin podjęło działania w celu uprzątnięcia, odbudowy i posadzenia drzewostanu w miejscach zniszczonych przez silne wiatry (leśnictwo Podłęź).

Starostwo gostyńskijskie podjęło działania odnawiania drzewostanu niestanowiącego własności Skarbu Państwa zniszczonego w wyniku klęski żywiołowej. W 2022 r. odnowiono 1,56 ha zniszczonej pow. leśnej w miejscowości Sielce (gmina Sanniki).

Starostwo plockie w ramach zadania w 2021 r. usuwało złomy i wywroty drzew spowodowane działaniem porywistego wiatru w Parku Zabytkowym w Koszelewie. W raportowanych latach wydało 1 decyzję na odnowienie drzewostanu niestanowiącego własności Skarbu Państwa zniszczonego w wyniku klęski żywiołowej w miejscowości Malanowo Stare, gm. Mochowo. Starostwo wydało również obwieszczenie o możliwości ubiegania się o pomoc finansową właścicieli lasów.

3.9.2.2 ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach

ZP.6.1. Utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych

Jednostki organizacyjne Lasów Państwowych dysponują potężną bazą turystyczno-krajoznawczą. Lasy w Polsce są ogólnodostępne, a korzystanie z nich – nieodpłatne. To powoduje coraz większe zainteresowanie spędzaniem wolnego czasu na terenach leśnych. W utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych woj. mazowieckiego zaangażowane są głównie nadleśnictwa, KPN, RDLP w Radomiu oraz jednostki samorządu terytorialnego. W ramach zadania prowadzone działania tj.:

- utrzymanie obiektów turystyczno-edukacyjnych we właściwym stanie technicznym;
- bieżące naprawy szlaków turystycznych i infrastruktury turystycznej (miejsc postoju pojazdów, wiat, miejsc na ogniska), ścieżek dydaktyczno-edukacyjnych oraz innych obiektów edukacyjno-rekreacyjnych;
- usuwanie bieżących zagrożeń występujących na szlakach oraz sprzątanie i wywóz śmieci;
- budowa ścieżek dydaktycznych;
- renowacja tablic edukacyjno-przyrodniczych;
- utrzymanie i rozwój Centrum Edukacji Leśnej (nadleśnictwo Celestynów).

Działania prowadzone na terenie KPN w raportowanych latach to:

- utrzymanie polan wypoczynkowych Lipków i Granica, w tym utrzymanie w czystości, porządku i dobrym stanie technicznym parkingów, polan wypoczynkowych w Lipkowie i Granicy oraz ścieżki dydaktycznej „Do Lipkowskiej Wody”;
- zagospodarowanie wypoczynkowe, rekreacyjne oraz turystyczne lasu-konserwacja, modernizacja, naprawa, budowa i odbudowa infrastruktury turystycznej;
- serwis i dezynfekcja toalet przenośnych na terenie KPN;
- zapobieganie antropopresji, zapobieganie erozji oraz wykonanie i ustawienie tablic informacyjnych w ramach projektu Kampinoskie Wydmy.

ZP.6.2. Działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów

W ramach zadanie w raportowanym okresie prowadzono szereg działań edukacyjnych na temat znaczenia i roli lasów. Są to głównie działania realizowane w sposób ciągły przez jednostki samorządu terytorialnego, RDLP w Radomiu, nadleśnictwa, KPN.

KPN organizował tematyczne wycieczki edukacyjne dla turystów indywidualnych i rodzin z dziećmi w ramach programów edukacyjnych "Akademia Kampinoska" i "Przyroda na horyzoncie".

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy zaraportowało prowadzenie na terenie warszawskich kompleksów leśnych oraz w Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej bezpłatnych zajęć z zakresu ochrony przyrody, dzikich zwierząt, ekologii oraz funkcjonowania ekosystemów leśnych. Zajęcia były przeznaczone dla szkolnych i przedszkolnych grup zorganizowanych z obszaru Warszawy. W 2021 r. Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej przeprowadziło 511 zajęć edukacyjnych dla szkół i przedszkoli, w których wzięło udział 12 168 uczniów. Zrealizowano 25 filmowych materiałów informacyjnych oraz 12 filmów edukacyjnych wraz z transkrypcją tekstową i tłumaczeniem na Polski Język Migowy. W 2022 r. przeprowadzono 719 zajęć dla 17 591 uczniów warszawskich szkół i przedszkoli. We współpracy z Fundacją Wspomagania Wsi, przygotowano 12 wykładów on-line, które obejrzało łącznie 34 273 odbiorców. Zrealizowano 15 materiałów informacyjnych oraz 11 filmów edukacyjnych wraz z transkrypcją tekstową i tłumaczeniem na Polski Język Migowy.

JST prowadziły konkursy, prelekcje, warsztaty, przedstawienia oraz zajęcia na ścieżkach edukacyjnych o tematyce przyrodniczo-leśnej skierowane do różnych grup wiekowych. Prowadzono akcje sprzątania lasów.

Nadleśnictwa prowadziły działania przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 60. Wybrane działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów, prowadzone w latach 2021-2022 przez nadleśnictwa

Nadleśnictwo	Rodzaj przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia ogółem [zł]
Nadleśnictwo Celestynów	Zajęcia edukacyjne w Centrum Edukacji Leśnej.	108 005
Nadleśnictwo Chojnów	Działania edukacyjne, w tym konkursy realizowane samodzielnie przez Nadleśnictwo jak i z Zespołem Mazowieckich Parków Krajobrazowych, Centrum Informacyjnym Lasów Państwowych, RDLP w Warszawie i innymi podmiotami, akcje promocyjne.	12 000
Nadleśnictwo Drewnica	Lekcje edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów dla szkół podstawowych, przedszkoli oraz seniorów, prowadzone w sali biura Nadleśnictwa Drewnica jak również na ścieżce edukacyjnej. Akcje społecznościowe (sadzenie lasu, sprzątanie śmieci). Pikniki edukacyjne.	brak danych
Nadleśnictwo Garwolin	Zajęcia edukacyjne w szkołach jak również w terenie. Organizacja konkursów i festynów edukacyjnych, w których popularyzuje się wiedzę na temat roli i znaczenia lasów.	brak danych

Nadleśnictwo	Rodzaj przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia ogółem [zł]
Nadleśnictwo Jabłonna	Działalność edukacyjna w szerokim zakresie.	brak danych
Nadleśnictwo Łochów	Zajęcia edukacyjne w szkołach (pow. węgrowski i wołomiński) oraz na ścieżce edukacyjnej nadleśnictwa Łochów. Organizacja imprez okolicznościowych.	brak danych
Nadleśnictwo Łuków	Zajęcia edukacyjne.	brak danych
Nadleśnictwo Mińsk	Edukacja leśna w zasięgu działania nadleśnictwa.	60 322
Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka	Udział w spotkaniach z dziećmi, młodzieżą, dorosłymi i seniorami na terenie leśnym, w szkołach, placówkach, Leśnym Ogrodzie Zmysłów, festynach, imprezach masowych, imprezach sportowych. Działania edukacyjne prowadzone były w zasięgu działania nadleśnictwa oraz na oficjalnym profilu nadleśnictwa na Facebooku.	brak danych
Nadleśnictwo Przysucha	Edukacja ekologiczna prowadzona na obiekcie Przyrodnicza ścieżka dydaktyczna "RAWICZ".	brak danych
Nadleśnictwo Pułtusk	Spotkania w szkołach, ośrodkach, czynny udział w wydarzeniach kulturalnych, współpraca i wspieranie klubów sportowych.	brak danych
Nadleśnictwo Płońsk	Organizowanie oraz współorganizowanie imprez propagujących las i gospodarkę leśną oraz zdrowy styl życia na terenie Nadleśnictwa Płońsk oraz Powiatu Płońskiego.	59 000
Nadleśnictwo Radom	Zajęcia edukacyjne w placówkach oświatowych, na terenie LKP Puszcza Kozienicka i ścieżki edukacyjno-rekreacyjnej w Lesie Kapturskim. Wydarzenia promujące zrównoważoną gospodarkę leśną oraz rolę i znaczenie lasów, tj. Sadzenie Lasu, Święto Polskiej Niezapominajki w Jedlni-Letnisko.	115 360
Nadleśnictwo Zwolen	Konkursy, prelekcje o tematyce przyrodniczo-leśnej.	49 261

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

3.9.3 ZP.III. Zwiększanie lesistości

3.9.3.1 ZP.7. Zwiększenie lesistości

ZP.7.1. Zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej

Podstawowym aktem prawnym regulującym problematykę zalesień jest ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2024 r. poz. 530), która zawiera zapisy dotyczące m.in.: określenia rodzajów gruntów, które mogą być przeznaczone do zalesienia, wskazania Krajowego Programu Zwiększania Lesistości jako dokumentu określającego wielkość zalesień, ich rozmieszczenie oraz sposób realizacji, zobowiązania do uprzedniego ustalenia gruntu do zalesienia w dokumentach planowania przestrzennego gminy. Przy zalesianiu gruntów

podstawowe znaczenie ma zgodność ich lokalizacji z ustaleniami mpzp. JST oraz nadleśnictwa prowadzą działania w sposób ciągły.

W ramach PROW 2014-2020, zgodnie z danymi ARiMR, do poddziałania „Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” przystąpiło 35 beneficjentów w 2021 r. i 43 w 2022 r.

ZP.7.2. Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz gruntów, na których postępuje sukcesja naturalna

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1752, z późn. zm.) ewidencję gruntów i budynków oraz gleboznawczą klasyfikację gruntów prowadzą starostwa. Właściciele oraz władający gruntami i budynkami zgłaszają wszelkie zmiany danych objętych ewidencją gruntów, w tym zmiany dotyczące klasyfikacji gleboznawczej.

W raportowanym okresie zmianę klasyfikacji gruntów przeprowadziły nadleśnictwa: Celestynów, Dobieszyn, Grójec, Pułtusk, Wyszków, Skarżysko. Na terenie nadleśnictwa Płońsk uznano sukcesję naturalną na obszarze 0,36 ha.

W powiecie garwolińskim wykonano gleboznawczą klasyfikację gruntów zalesionych w ramach PROW na lata 2014 – 2020, na terenie: gminy Trojanów, obręby Mroków, Elżbietów, Korytnica, gminy Żelechów, obręby Nowy Kębtów, Janówek, gminy Sobolew, obręb Sobolew, gminy Miastków Kościelny, obręb Zasiadały, gminy Maciejowice, obręb Maciejowice, gminy Łaskarzew, obręb Leokadia, gminy Górzno obręb Unin.

Na terenie powiatu gostynińskiego wykonano gleboznawczą klasyfikację gruntów zalesionych w ramach PROW. W 2021 r. przeklasyfikowano grunty rolne na grunty leśne, zalesione w 2017 r. na pow. 0,82 ha. W 2022 r. przeklasyfikowano grunty rolne na grunty leśne, zalesione w 2018 r. na pow. 5,75 ha.

Powiat ostrołęcki zlecił sporządzenie operatu klasyfikacji dla gruntów na terenie gmin: Troszyn, Olszewo-Borki, Myszyniec, Kadzidło, Rzekuń, Łyse. Rezultatem było wydanie w 2021 r. decyzji o ustaleniu klasyfikacji oraz aktualizacja baz danych.

Zmiana klasyfikacji na leśną dla gruntów objętych planem urządzenia lasu kompleksu leśnego Dęby Młocińskie oraz uproszczonym planem urządzenia lasu dla dzielnicy Białotęka zaraportowało Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy.

ZP.7.3. Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo

Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ogłosił nabór wniosków o przyznanie wsparcia na zalesianie w ramach poddziałania „Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 w 2021 i 2022 r. Poddziałanie zalesieniowe skierowane było do rolników (osób fizycznych lub prawnych, jak i grup takich osób), którzy są właścicielami lub współwłaścicielami gruntów przeznaczonych do zalesienia.

3.10. Zagrożenia poważnymi awariami (PAP)

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 9 zadań środowiskowych w ramach celu-PAP.I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Tabela 61. Kierunki interwencji i zadania w ramach celu – Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
PAP.I. OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII PRZEMYSŁOWYCH ORAZ MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW			
Kierunek interwencji: PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii			
PAP.1.1.	Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz uwzględnianie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tzw. decyzjach środowiskowych	Zadanie monitorowane: miasta, gminy, KW PSP, WIOŚ, przedsiębiorstwa	↔
PAP.1.2.	Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	Zadanie monitorowane: sprawcy awarii	↔
PAP.1.3.	Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	Zadanie monitorowane: RDOŚ	↔
PAP.1.4.	Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię	Zadanie monitorowane: WIOŚ	↔
PAP.1.5.	Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, PWIS, KW PSP, OSP	Zadanie monitorowane: WIOŚ, PWIS, KW PSP, gminy	↔
PAP.1.6.	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin/miast pozwalające na doposażenie jednostek OSP w samochody i specjalistyczny sprzęt	Zadanie własne: UMWM	↔
PAP.1.7.	Zintensyfikowanie monitoringu i kontroli zakładów ZDR, ZZR i pozostałych pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji	Zadanie monitorowane: WIOŚ, KW PSP	↔
PAP.1.8.	Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie	Zadanie monitorowane: miasta, zarządzający drogami	↔

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
	transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe		
PAP.1.9.	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie monitorowane: powiaty, gminy, Policja, KW PSP, organizacje pozarządowe	↔

Podmioty realizujące działania z obszaru PAP w latach 2021-2022:

powiaty: garwoliński, gostyniński, ostrołęcki, otwocki, płocki, wołomiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa, Siedlce, Ostrołęka, Płock, Ciechanów, Gostynin, Józefów, Kobyłka, Mińsk Mazowiecki, Mława, Nowy Dwór Mazowiecki, Pionki, Sierpc, Sulejówek, Węgrów, Błonie, Ciepeliów, Gąbin, Głinojeck, Halinów, Karczew, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Latowicz, Łosice, Mogielnica, Mordy, Mszczonów, Nasielsk, Pilawa, Przysucha, Radzymin, Skaryszew, Szydłowiec, Wołomin, Wyszaków, Zakroczym, Baranów, Belsk Duży, Błędów, Brochów, Bulkowo, Ceranów, Dębe Wielkie, Dzierzgowo, Garwolin, Gniewoszków, Gołymin-Ośrodek, Goszczyn, Goworowo, Grudusk, Huszlew, Iłów, Jedlińsk, Jednorzec, Kampinos, Klwów, Lesznowola, Lipowiec Kościelny, Maciejowice, Mokobody, Ojrzeń, Opinogóra Górna, Platerów, Potworów, Pruszków, Przasnysz, Raszyn, Rybno, Sobienie-Jeziory, Sobolew, Sokołów Podlaski, Stara Biała, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Tczów, Wieliszew, Winnica, Wiśniew, Wodynie, Wolanów

przedsiębiorstwa: Basell Orlen, PERN S.A.

instytucje: GIOŚ, Ochotnicza Straż Pożarna, Wojewoda Mazowiecki

3.10.1 PAP.I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków

3.10.1.1 PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii

PAP.1.1. Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz uwzględnianie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tzw. decyzjach środowiskowych

Zadania w zakresie przeciwdziałaniu poważnym awariom wykonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425) oraz ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, z późn. zm.).

W trakcie kontroli przeprowadzanych przez WIOŚ, dotyczących zakładów ZZR i ZDR, sprawdzana jest realizacja zagadnień formalno-prawnych określonych w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska oraz zagadnień szczegółowych w celu sprawdzenia stanu faktycznego funkcjonowania w zakładzie wybranych elementów systemu zarządzania bezpieczeństwem.

W ramach zadania w 2021 r. WIOŚ przeprowadził:

- 21 kontroli w ZDR i wydał 8 zarządzeń pokontrolnych;
- 16 kontroli w ZZR i wydał 3 zarządzenia pokontrolne;
- 11 kontroli w PSPA i wydał 2 zarządzenia pokontrolne.

W 2022 r. przeprowadził:

- 13 kontroli w ZDR i wydał 11 zarządzeń pokontrolnych;
- 20 kontroli w ZZR i wydał 7 zarządzeń pokontrolnych;
- 8 kontroli w PSPA i wydał 3 zarządzenia pokontrolne.

W latach 2021-2022 WIOŚ wykonał kontrole dokumentacji wymaganej dla zakładów ZDR i ZZR takiej jak: raporty o bezpieczeństwie, zgłoszenia zakładu, programy zapobiegania awariom, oraz wykazy substancji niebezpiecznych.

Wykonano kontrole pozaplanowe decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i wydano:

- opinie dotyczące 3 projektów decyzji w 2021 r.;
- opinie dotyczące 12 projektów decyzji w 2022 r.

Wykonywano analizę dokumentów dotyczących projektów miejscowych planów zabudowy i zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w zakresie ZZR i ZDR i wydano:

- opinie dotyczące 66 projektów mpzp w 2021 r.;
- opinie dotyczące 142 projektów mpzp w 2022 r.

Wykonywano analizę dokumentów dotyczących projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w zakresie ZZR i ZDR i wydano:

- opinie dotyczące 15 projektów SUIKZP w 2021 r.;
- opinie dotyczące 19 projektów SUIKZP w 2022 r.

W ramach zadania w 2021 r. KW PSP przeprowadziła:

- 20 kontroli w ZDR i stwierdziła nieprawidłowości w 5 ZDR;
- 34 kontrole w ZZR i stwierdziła nieprawidłowości w 7 ZZR.

W 2022 r. przeprowadziła:

- 11 kontroli w ZDR i stwierdziła nieprawidłowości w 9 ZDR;
- 22 kontrole w ZZR i stwierdziła nieprawidłowości w 6 ZZR.

Zadania realizowane są w sposób ciągły, w ramach działań ustawowych.

Analiza rejestru zakładów, których działalność może być źródłem poważnej awarii (wg stanu na 31 grudnia 2022 r.) wykazała, że na terenie woj. mazowieckiego znajduje się:

- 20 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR);
- 53 zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR).

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, z późn. zm.) organem właściwym do sporządzenia planu miejscowego jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Działalność organów Inspekcji Ochrony

Środowiska (IOŚ) w zakresie planowania przestrzennego polega na opiniowaniu projektów planów ogólnych gminy oraz mpzp w zakresie zachowania bezpiecznej odległości ZDR i ZZR od innych obiektów, w tym użyteczności publicznej.

Organy właściwe do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zostały wskazane w art. 75 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.).

M.st. Warszawa realizowało zadania z zakresu przeciwdziałań poważnym awariom, poprzez zamieszczenie odpowiednich zapisów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy m.in. poprzez określanie podstawowych zasad ochrony przed poważnymi awariami. Określone w studium kierunki rozwoju miasta uwzględniają te zagadnienia. Ponadto ustalenia studium są sukcesywnie przenoszone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W raportowanych latach, zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją zadanie realizowały jednostki samorządu terytorialnego woj. mazowieckiego poprzez uwzględnianie odpowiednich zapisów w mpzp, obejmujące następujące zalecenia:

- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyłączeniem inwestycji celu publicznego z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej;
- zakaz lokalizacji przedsięwzięć powodujących przekroczenie standardów emisji, ustalonych w przepisach odrębnych z zakresu ochrony środowiska, poza działkę budowlaną, na której zlokalizowane jest przedsięwzięcie, a w przypadku realizacji przedsięwzięcia w lokalu usługowym w budynku mieszkalno-usługowym – poza lokalem, w którym realizowane jest przedsięwzięcie;
- zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych;
- zakaz lokalizowania obiektów i urządzeń, mogących zawsze znacząco i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem obiektów i urządzeń z zakresu telekomunikacji i dróg oraz infrastruktury techniczne.

Spółka Basell Orlen Polyolefins zlokalizowana na terenie woj. mazowieckiego, w związku z klasyfikacją zakładu do grupy zakładów dużego ryzyka ma opracowany Plan Zapobiegania Awariom oraz Raport o Bezpieczeństwie i wewnętrzny Plan Operacyjno – Ratowniczy. W celu zapewnienia bezpieczeństwa utworzono zintegrowany system zarządzania, który zapobiega i przeciwdziała awariom.

PAP.1.2. Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku

Zadania Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom zostały określone w ustawie z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425). IOŚ współdziała w zwalczaniu poważnej awarii z organami właściwymi do jej prowadzenia oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tej awarii. Organy IOŚ dokonują kontroli co najmniej raz na 3 lata w ZZR, a co najmniej raz w roku w ZDR. Kontrole mogą być realizowane wspólnie z organami Państwowej Straży Pożarnej.

Realizowanie przez WIOŚ w Warszawie zadań z zakresu poważnych awarii polega na:

- przeprowadzaniu kontroli podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii;
- prowadzeniu rejestru zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów zaliczonych do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii i o dużym ryzyku wystąpienia awarii;
- rejestrowaniu zaistniałych poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii;
- przeprowadzaniu kontroli w sprawie zaistniałych poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii, badaniu przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska;
- współdziałaniu w zwalczaniu poważnej awarii z organami właściwymi do jej zwalczania oraz sprawowaniu nadzoru nad usuwaniem skutków tej awarii.

W 2021 r. zarejestrowano 10 zdarzeń, z których jedno spełniało kryteria Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2021, poz. 1555). Był to wyciek gazu ziemnego w ilości ok. 145 kg w Płocku.

W 2022 r. zarejestrowano 9 zdarzeń, z których 3 spełniały kryteria Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ. Były to następujące zdarzenia:

- wyciek substancji ropopochodnych na pola uprawne w miejscowości Baby Dolne;
- uszkodzenie rurociągu i wyciek gazu ziemnego w Leśniewicach;
- w zakładzie zajmującym się produkcją paliw silnikowych oraz szerokiego asortymentu produktów i półproduktów ropopochodnych, rafineryjnych i petrochemicznych, podczas rozruchu instalacji hydroodsiarczania gudronu doszło do wybuchu. W instalacji znajdował się gaz rozruchowy (nie będący produktem). Zdarzenie miało miejsce w Płocku.

W raportowanych latach, zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją, w ramach zadania gmina Przysucha doposażyła jednostkę straży pożarnej w sprzęt techniczny, a gmina Gostynin zakupiła OSP Lucień ratowniczo-gaśniczy samochód.

Ponadto przedsiębiorstwo PERN S.A. przeprowadziło rekultywację środowiska gruntowo-wodnego na terenie Bazy Paliw nr 5 w Emilianowie.

PAP.1.3. Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego

W raportowanych latach WIOŚ prowadził:

- identyfikację miejsc i podmiotów nielegalnie gospodarujących odpadami, w szczególności odpadami niebezpiecznymi;
- nadzór nad prowadzeniem rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych złóż kruszyw naturalnych;
- nadzór nad ujawnionymi miejscami nielegalnego nagromadzenia odpadów.

W 2021 r. ujawniono 34 miejsca nielegalnego magazynowania odpadów, z których 7 zostało usuniętych. W 2022 r. ujawniono 34 miejsca nielegalnego magazynowania odpadów, z których 16 zostało usuniętych.

W ramach ww. działań inspektorzy WIOŚ wykonali 66 kontroli oraz 1192 czynności na podstawie art. 10b ustawy o IOŚ.

W raportowanych latach, zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją zostały podjęte następujące działania:

- zlikwidowano i usunięto dzikie wysypiska na terenie gmin Raszyn, Mińsk Mazowiecki, Brochów, Halinów, Rybno;
- sprzątnięto i zutilizowano 7 beczek o wadze 1,9800 Mg wypełnionych odpadem o kodzie 08 0111, porzuconych na łące i w rowie w gminie Węgrów;
- usunięto i zagospodarowano zdeponowane odpady niebezpieczne: beczki typu „Mauser” z zawartością nieokreślonej substancji na terenie gminy Staroźreby;
- w sposób ciągły kontroluje się stan środowiska oraz podejmuje działania w celu ich naprawy na terenie gmin Kozienice.

Na terenie dzielnicy Bemowo m.st. Warszawa w przypadku powzięcia informacji o zaleganiu odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych, są one niezwłocznie usuwane, aby nie stanowiły zaczątków nielegalnych składowisk. W skali roku zlikwidowano ok. 300 m³ odpadów porzuconych w miejscach nieprzeznaczonych do tego celu. Ponadto, w celu zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska rozstawionych zostało 448 koszy na odpady.

PAP.1.4. Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię

Rejestr poważnych awarii prowadzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska zgodnie z art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425). W rejestrze gromadzone są dane o poważnych awariach oraz zdarzeniach o znamionach poważnych awarii.

Dane zawierające informacje na temat zdarzenia z obszaru województwa mazowieckiego są na bieżąco przekazywane do Departamentu Inspekcji GIOŚ i aktualizowane w okresach kwartalnych za pomocą aplikacji on-line Baza Poważne Awarie GIOŚ-przez inspektorów WIOŚ w Warszawie.

Inspekcja Ochrony Środowiska uzupełnia na bieżąco rejestr potencjalnych sprawców poważnych awarii przemysłowych, tj. zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR), zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) oraz zakładów wpisanych do rejestru jako pozostali potencjalni sprawcy poważnych awarii przemysłowych (PSPA) ze względu na potencjalne ryzyko wystąpienia awarii na terenie zakładu.

W 2021 r w rejestrze znajdowało się 21 zakładów ZDR, 51 zakładów ZZR oraz 105 zakładów PSPA oraz do rejestru wpisano 10 zdarzeń do jakich doszło na terenie województwa mazowieckiego.

W 2022 r w rejestrze znajdowało się 20 zakładów ZDR, 53 zakłady ZZR oraz 105 zakładów PSPA oraz do rejestru wpisano 9 zdarzeń do jakich doszło na terenie województwa mazowieckiego.

W raportowanych latach została przeprowadzona aktualizacja oprogramowania aplikacji Poważne Awarie.

PAP.1.5. Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, PWIS, KW PSP, OSP

W ramach zadania, w raportowanych latach w ramach wyposażenia technicznego służb WIOŚ zakupiono:

- sprzęt komputerowy z oprogramowaniem dla WIOŚ do realizacji zadań ustawowych;
- 5 sztuk uterenowionych samochodów z wyposażeniem w nowoczesny sprzęt pomocniczy niezbędny do realizacji zadań ustawowych.

KW PSP w raportowanych latach w celu poprawy bezpieczeństwa na terenie województwa mazowieckiego zakupiła pojazdy specjalistyczne, sprzęt ratowniczy oraz średni i ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy. Ponadto w ramach usprawnienie systemu ratownictwa na drogach - etap V 2022 KW PSP wymieniła wyeksploatowany sprzęt oraz doposażył do obowiązującego normatywu.

W ramach zadania jednostki samorządu terytorialnego wprowadziły szereg działań obejmujących:

- zakup odzieży i sprzętu w celu zwiększenie bezpieczeństwa, wykonywania przypisanych ustawowo zadań, a tym samym szybszego i skuteczniejszego usuwania powstałych zagrożeń środowiska;
- założenie instalacji centralnego ogrzewania w budynku garażu, części sanitarnej i magazynowej na sprzęt pożarniczy oraz założenie w części sanitarnej WC oraz kabiny prysznicowej dla strażaków z OSP;
- doposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzęt w celu zapewniania gotowości bojowej OSP do udziału w akcjach ratowniczych i działaniach ratowniczych.

Według danych pozyskanych z ankietyzacji wymienione działania realizowały gminy: Baranów, Belsk Duży, Błędów, Błonie, Brochów, Ceranów, Grudusk, Dębe Wielkie, Dzierzgowo, Iłów, Mława, Huszlew, Gąbin, Garwolin, Głinojeck, Gołymin-Ośrodek, Konstancin-Jeziorna, Mogielnica, Łosice, Nowy Dwór Mazowiecki, Pionki, Goworowo, Mszczonów, Maciejowice, Karczew, Kozienice, Jedlińsk, Jednorozec, Opinogóra Górna, Mokobody, Maciejowice, Sobolew, Sulejówek, Stara Biała, Pilawa, Otwock, Ostrołęka, Skaryszew, Sokołów Podlaski, Przasnysz, Platerów, Winnica, Latowicz, Lesznowola, Lipowiec Kościelny, Wiśniew, Wołomin, Wodynie, Wyszków.

PAP.1.6. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin/miast pozwalające na doposażenie jednostek OSP w samochody i specjalistyczny sprzęt

Departament Organizacji Wydział Bezpieczeństwa Publicznego UMWM w latach 2021-2022 realizował następujące zadania:

- pomoc finansowa dla gmin w ramach zadania OSP-2021-zadanie polegało na udzieleniu pomocy finansowej gminom na doposażenie jednostek OSP w samochody,

- sprzęt, odzież ochrony osobistej oraz remonty samochodów. W 2021 r. doposażono 319 jednostek OSP na kwotę 6 561 010 zł;
- udzielenie, w ramach zadania OSP, pomocy finansowej gminom na zakup samochodów i sprzętu ratowniczo-gaśniczego. W 2022 r. doposażono 432 jednostki OSP na kwotę 9 166 695 zł;
 - wsparcie finansowe dla gminy Jedlnia-Letnisko na zakup nowego średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego wraz z wyposażeniem dla OSP Jedlnia-Letnisko;
 - udzielenie pomocy finansowej gminie Ostrów Mazowiecka na zakup sprzętu specjalistycznego i środków ochrony osobistej dla OSP Jelonki;
 - udzielenie pomocy finansowej gminie Różan na zakup nowego średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Szygi;
 - udzielenie pomocy finansowej gminie Izabelin na zakup podnośnika dla OSP Laski;
 - udzielenie pomocy finansowej gminom: Jastrzęb, Rusinów, Teresin na doposażenie oraz remonty samochodów dla jednostek OSP;
 - udzielenie wsparcia finansowego gminom: Boguty-Pianki, Ceranów, Dobre, Grudusk, Miasto Józefów, Leszno, Łyse, Mińsk Mazowiecki, Nowe Miasto, Opinogóra Górna, Piaseczno, Prażmów, Przytyk, Puszcza Mariańska, Rzecznów, Serock, Stromiec, Strzegowo, Stupsk, Szydłowo, Wiśniew, Wyszków, Zawidz, Żelechów w celu zrealizowanie zakupu średnich lub ciężkich samochodów ratowniczo-gaśniczych;
 - udzielenie pomocy finansowej gminom: Belsk Duży, Białostrzegi, Bodzanów, Borkowice, Brochów, Cegłów, Dębe Wielkie, Garwolin, Goszczyn, Grębków, Grójec, Iłów, Jadów, Karczew, Korczew, Kotuń, Maciejowice, Miasto Marki, Michałowice, Mińsk Mazowiecki, Orońsko, Pilawa, Przasnysz, Rzewnie, Sabnie, Sadowne, Siennica, Skórzec, Sochocin, Sokołów Podlaski, Stanisławów, Stare Babice, Tłuszcz, Warka, Wilga, Wodynie, Zakrzew, Miasto Garwolin, Miasto i Gmina Lipsko, Miasto i Gmina Lubowidz, Miasto i Gmina Serock w formie dotacji celowej na zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych, sprzętu specjalistycznego oraz odzieży ochrony indywidualnej strażaka;
 - udzielenie pomocy finansowej gminie Stara Biała w formie dotacji celowej na remont samochodu ratowniczo-gaśniczego OSP Brwilno;
 - udzielenie gminie Wierzbica pomocy finansowej w formie dotacji celowej na remont samochodu z podnośnikiem stanowiącego własność OSP Wierzbica;
 - udzielenie wsparcia finansowego gminom: Bielsk, Dębe Wielkie, Jadów, Siedlce, Siennica, Sochaczew, Gąbin na dofinansowanie zakupu samochodów, sprzętu specjalistycznego oraz środków ochrony indywidualnej strażaka dla jednostek OSP;
 - udzielenie pomocy finansowej gminie Nowy Duninów na zakup nowego lekkiego samochodu rozpoznawczo-ratowniczego dla OSP Nowy Duninów;
 - udzielenie gminom: Białostrzegi, Bielsk, Błędów, Bodzanów, Chotcza, Czarnia, Głowaczów, Góra Kalwaria, Jabłonna Lacka, Jasieniec, Karczew, Kotuń, Kuczbork-Osada, Magnuszew, Michałowice, Gmina Miejska Legionowo, Mińsk Mazowiecki, Mszczonów, Orońsko, Poświętne, Przytyk, Rusinów, Rzekuń, Rzewnie, Siedlce, Siennica, Szczawin Kościelny, Troszyn, Wiskitki, Zbuczyn, Gąbin, Miasto Ostrołęka, Miasto Otwock pomocy finansowej na zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej.

PAP.1.7. Zintensyfikowanie monitoringu i kontroli zakładów ZDR, ZZR i pozostałych pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji

Inspekcja Ochrony Środowiska współpracuje z Mazowieckim Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie w zakresie planowania kontroli w zakładach stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz informowania o zidentyfikowanych zakładach wpisanych do rejestru jako pozostali potencjalni sprawcy poważnych awarii oraz informacjami o wynikach kontroli w zakładach ZDR, ZZR, PSPA oraz innych zakładach, w których stwierdzono występowanie znacznych ilości substancji niebezpiecznych i stwarzanych przez nie zagrożeniach.

W dniu 15.10.2021 r. Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podpisał uzgodniony wykaz zakładów ZDR i ZZR do kontroli na 2022 r.

W dniu 10.10.2022 r. Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podpisał uzgodniony wykaz zakładów ZDR i ZZR do kontroli na 2023 r.

PAP.1.8. Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe

W przypadku drogowego przewozu towarów niebezpiecznych obowiązuje ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 643), oraz ADR - Europejska Umowa dotycząca międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR).

Kontrole drogowe pojazdów przewożących materiały niebezpieczne przeprowadzają w sposób ciągły:

- inspektorzy Inspekcji Transportu Drogowego - na drogach, parkingach oraz w miejscu prowadzenia działalności gospodarczej przez uczestnika przewozu towarów niebezpiecznych w zakresie przewozu drogowego;
- funkcjonariusze Policji - na drogach i parkingach;
- funkcjonariusze Straży Granicznej - na drogach i parkingach;
- funkcjonariusze celni - na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- żołnierze Żandarmerii Wojskowej - w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych wykonywanego przez siły zbrojne.

WITD prowadzi regularne kontrole transportu substancji niebezpiecznych. W analizowanych latach przeprowadził:

- 1483 kontrole w 2021 r.,
- 1120 kontroli w 2022 r.

Na terenie miasta Płock w ramach projektu „STOP-TIROM” zrealizowanego z Budżetu Obywatelskiego oraz zgodnie z Zarządzeniem nr 423/2015 Prezydenta Miasta Płocka z dnia 18 marca 2015 r., wprowadzono zasady i tryb wydawania zezwoleń w postaci identyfikatorów, upoważniających do wjazdu, poruszania się po obszarze Płocka objętych zakazem ruchu wyrażonym znakami drogowymi „B-5” i „B-13a”. Rezultatem działania jest ograniczony ruch pojazdów o masie powyżej 8 i 16 ton, również tych przewożących substancje niebezpieczne,

wzrost poziomu bezpieczeństwa oraz obniżenie poziomu hałasu drogowego i zanieczyszczeń komunikacyjnych.

PAP.1.9. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii

W raportowanym okresie, w ramach zadania przeprowadzono następujące przedsięwzięcia:

- kampanie edukacyjne służb ratunkowych oraz policji w szkołach woj. mazowieckiego;
- prowadzenie zajęć edukacyjnych, warsztatów, np.: Edukacji dla bezpieczeństwa w klasach ósmych, na temat postępowania w sytuacjach zagrożeń prowadzone w gminie Józefów;
- aktualizacja informacji na stronach internetowych JST oraz portalach społecznościowych;
- próby ewakuacyjne budynków;
- akcje uświadamiające, jak postępować w przypadku awarii elektrowni jądrowej.

Zadanie zaraportowały KW PSP, powiaty: garwoliński i wołomiński, gminy: Józefów, Węgrów, Karczew, Kozienice, Bulkowo, Lesznowola, Maciejowice, Stara Biała, Staroźreby, Stary Lubotyń.

4. WSKAŹNIKI ŚRODOWISKOWE DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Wskaźniki środowiskowe mają na celu ocenę stopnia zmian w środowisku. Poniższa tabela przedstawia wybrane wskaźniki środowiskowe Programu dla stanu wyjściowego na 2014 r., dla poprzedniego okresu 2017-2020 oraz lat objętych niniejszym raportem 2021-2022. Wartości wskaźników środowiskowych określono głównie na podstawie danych GUS (Roczniki statystyczne, raporty z serii Ochrona środowiska, Bank Danych Lokalnych i inne), GIOŚ.

Tabela 62. Wskaźniki środowiskowe dla województwa mazowieckiego

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Obszar OP										
Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe	GJ/rok	36 406 286	32 000 000	37 958 136	39 161 580	38 352 261	36 362 377	37 188 742	42 866 75 5	39 836 51 7
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	448 844	560 000	456 689	450 879	475 654	471 111	486 136	504 411	485 505
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	8,3	15,0	5,9	6,6	4,8	5,4	6,5	6,1	7,3
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych: ogółem	Mg/rok	28 435 517	27 500 000	28 771 297	29 125 781	31 629 741	32 540 978	30 623 212	33 445 444	33 337 768
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem	Mg/rok	4 532,0	3 800,0	2 794	2 747	2 582	2 425	2 190	1 992	1 843
Liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie normy dobowej dla pyłu PM10	szt.	4	0	4	4	4	2	2	2	1
Liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu	szt.	4	0	3	3	4	3	1	3	0

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji pyłu PM2,5										
Liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla stężenia średniorocznego NO ₂ na stacjach komunikacyjnych	szt.	1	0	1	1	1	1	0	1	1
Długość ścieżek rowerowych	km	1 108,3	1 300,0	1 408,4	1 561,1	1 995,6	2 342,1	2 565,8	2 709,8	2 830,8
Długość bus-pasów	km	49,3	60,0	50,8	68,3	70,4	71,3	69,7	70,4	70,4
Obszar KA										
Długość zamiejskich dróg ekspresowych	km	121,2	145,0	130,4	153,6	214,9	274,5	298,8	306,2	380,8
Linie kolejowe ogółem na 10 tysięcy ludności	km	3,1	3,7	3,2	3,2	3,2	3,2	3,1	3,1	3,1
Obszar PEM										
Liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne	os.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Obszar ZW										
Zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam ³ /rok	2 604 404	2 500 000	2 406 652	2 274 471	2 118 686	2 137 338	2 127 659	2 480 671	2 532 679
Zużycie wody w rolnictwie i leśnictwie	dam ³ /rok	89 317	85 000	89 006	88 079	76 887	43 194 ²¹	47 809	52 979	54 278
Udział JCWP o stanie/ potencjale dobrym i bardzo dobrym	%	6	80	6			3			brak danych

²¹ Woda zużyta do napełniania i uzupełniania stawów rybnych - do 2018 r. pozycja ta obejmowała wodę zużytą do nawadniania użytków rolnych i leśnych oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Udział JCWPd o dobrej lub zadowalającej jakości	%	90,5	100	90,5	90,6	90,6	89,9	80 ²²	Nie realizowano	Nie realizowano
Efekty rzeczowe inwestycji w danym roku: obwałowania przeciwpowodziowe	km/rok	0,1	0,2	2,9	12,6	0,7	1,0	6,9	8,4	2,5
Pojemność obiektów małej retencji wodnej	dam ³ /rok	39 577,2	41 500	56 500,6	brak danych	56 517,3	56 528,3	56 566,7	58 612,4	58 794,0
Melioracje podstawowe wymagające odbudowy lub modernizacji rzeki	km	2 010	1 500	1 990	1 975	1 955	brak danych	brak danych	Nie realizowano	Nie realizowano
Obszar GWS										
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	hm ³	2 933,3	2 800	2 747,9	2 614,0	2 460,2	2 448,9	2 437,7	2 790,9	2 852,8
Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem	%	89	80	87,6	87	86,1	87,3	87,3	88,9	88,8
Długość sieci wodociągowej	km	42 896,5	51 475,8	44 595,6	45 154,6	46 107,3	46 568,1	46 861,2	47 270,1	brak danych
Długość sieci kanalizacyjnej	km	15 284,7	18 341,64	15 316,0	15 870,3	16 438,1	16 920,9	17 445,1	17 751,0	18 273,2
Liczba oczyszczalni ścieków	szt.	430	516	439	439	437	438	434	428	427
Obszar ZG										
Punkty niekoncesjonowanego wydobycia kopalin ²³	szt.	319	235	315	312	315	brak danych	1035	553	1108
Obszar GL										

²² w 2020 roku przebadano jedynie 10 punktów²³ Wartość wg danych PIG-PIB dla lat 2020-2022

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych	os./rok	-	8 000	6 225	7 182	7 855	8665	9191	1323	2438
Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych zrehabilitowanych i zagospodarowane	ha/rok	100	150	169	361	328	209	237	202	265
Udział gruntów użytkowanych rolniczo ogółem, w tym:		50	45	53	52	brak danych	52	56	56	57
bardzo kwaśnych	%			22	22	brak danych	22	24	26	28
kwaśnych				31	30	brak danych	30	32	30	29
Obszar GO										
Masa nieszkodliwych odpadów zawierających azbest ²⁴	Mg	6 805,32	4 423,5	31,820	620,85	3 729,00	brak danych ²⁵	brak danych ²⁶	3 756,63	3 452,39
Masa odebranych niesegregowanych odpadów komunalnych	Mg	1 136 426,46	888 987	1 294 791,10	1 305 572,37	1 333 208,07	1 248 829,90	1 193 274,73	1 224 034,71	1 210 358,52
Liczba PSZOK	szt.	206	319	240	269	264	275	276	259	282
Liczba gmin, które osiągnęły poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło	szt.	283	319	273	270	221	brak danych	brak danych	279	263

²⁴ Ilość nieszkodliwych odpadów zawierających azbest na podstawie WSO

²⁵ Brak możliwości pozyskania danych z 2019 roku pochodzących z BDO

²⁶ Brak możliwości pozyskania danych z 2020 roku pochodzących z BDO

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba składowisk odpadów komunalnych o statusie regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych	szt.	7	10	8	8	9	14	16	16	16 ²⁷
Obszar ZP										
Liczba uchwał Sejmiku Województwa Mazowieckiego dotycząca utworzenia parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu	szt.	0	35	0	0	2	2	2	1	0
Liczba opracowanych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000	szt.	42	76	44	51	53	54	54	55	55
Liczba opracowanych planów ochrony dla rezerwatów przyrody	szt.	20	189	30	33	57	63	70	74	74
Liczba opracowanych planów ochrony dla parków krajobrazowych	szt.	2	5 ²⁸	3	3	3	3	3	3	3
Liczba wykonanych audytów krajobrazowych województwa	szt.	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Liczba siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych monitoringiem	szt.	-	30	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	45 ²⁹ 62 ³⁰	brak danych ³¹ 36 ³²

²⁷ Składowiska odpadów, na których były składowane odpady komunalne, umieszczone na liście Marszałka Województwa Mazowieckiego wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r., zgodnie ze Sprawozdaniem z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020 – 2022

²⁸ Dotyczy Parków Krajobrazowych pod zarządem woj. mazowieckiego

²⁹ Liczba siedlisk przyrodniczych objętych monitoringiem wg GIOŚ

³⁰ Liczba gatunków objętych monitoringiem wg RDOŚ

³¹ Liczba siedlisk przyrodniczych objętych monitoringiem wg GIOŚ

³² Liczba gatunków objętych monitoringiem wg RDOŚ

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Powierzchnia gruntów Parku pozostających w zarządzie KPN	%	85,47	90,00	86,85	86,92	87,10	87,23	87,33	87,52	87,70
Powierzchnia siedlisk oraz liczba gatunków objętych zabiegami czynnej ochrony	ha, szt.	-	50 ha siedlisk, 10 gatunków	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	249 ha 2 szt.	360 ha 2 szt.
Liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych	os.	-	8 000	brak danych	brak danych	brak danych	8665	9191	1323	2438
Udział terenów zieleni w powierzchni województwa ogółem	%	0,2	0,22	0,2	0,2	0,2	0,52	0,47	0,39	0,39
Udział sosny w drzewostanach	%	72,3	72,0	72,3	72,3	72,3	69,8	70,6	70,9	70,9
Udział lasów prywatnych objętych dokumentacją urzędową	%	81,4	90	81,5	81,9	82,2	80,5	81,5	85,1	89,9
Wielkość nakładów finansowych przeznaczonych na inwestycje zw. z ochroną ppoż. w lasach ³³	tys. zł/rok	2 050	4 000	54 639,1	26 823,5	35 541,9	48 50,357	14 266,00	7 454,66	6 363,17
Średnia defoliacja monitorowanych gatunków drzew ogółem w zależności od wieku ³⁴	%	24,68	21,55	brak danych	24,3	24,5	24,4	26,5	24,3* 25,6**	24,2* 27,3**
Lesistość	%	23,1	23,5	23,3	23,3	23,4	23,4	23,4	23,4	23,4
Obszar PAP										
Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii	szt.	22	0	brak danych	15	13	18	15	10	9

³³ Dla lat 2021 i 2022 podana wartość to suma kosztów RDLP w Radomiu i Warszawie

³⁴ Dla lat 2021 i 2022, wg danych GIOŚ-średnia defoliacja drzewostanów na stałych powierzchniach obserwacyjnych *I i **II rzędu

5. NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ POŚ WM

Analiza kosztów poniesionych na realizację zadań wskazanych w POŚ WM wykazała, że zdecydowanie największe fundusze zostały przekazane na obszar związany z ochroną klimatu i jakości powietrza (69%), następnie na gospodarkę wodno-ściekową (22%) oraz gospodarkę odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (3,6%). Pozostałe obszary stanowiły kolejno: zasoby przyrodnicze (2,1%), zagrożenia hałasem (1,3%), zagrożenia poważnymi awariami (1,3%), gospodarowanie wodami (1%). Poniżej wartości 1% znalazły się obszary: gleba i pola elektromagnetyczne. Nie wykazano kosztów realizacji obszaru zasoby geologiczne. Zadania realizowane były w ramach zadań własnych podmiotów.

Ze względu na źródło finansowania największy udział stanowiły środki POiŚ, RPO WM i PROW 2014-2020 (łącznie 22,3%), środki własne przedsiębiorstw (20,5%), środki gminne (18,5%) oraz inne źródła finansowania (18,3%). Inne źródła to przede wszystkim: Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Program Inwestycji Strategicznych Polski Ład, Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Gospodarstwa Krajowego, Krajowy Fundusz Drogowy, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, rezerwa subwencji ogólnej, obligacje, środki właścicieli nieruchomości i mieszkańców. Całkowity koszt środków poniesionych przez podmioty na realizację zadań POŚ WM w latach 2021-2022 wyniósł 11 532 670 990 zł. W 2021 r. kwota wyniosła 5 375 438 859 zł, w 2022 r. było to 6 157 232 131 zł. Nakłady finansowe w 2022 r. były o 15% większe niż w roku poprzednim.

Szczegółowy wykaz kosztów w latach, dla poszczególnych kierunków interwencji oraz z podziałem na źródło finansowania, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 63. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w 2021 r. wg danych pozyskanych z ankietyzacji

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
[zł]										
Obszar OP										
OP.1. Poprawa efektywności energetycznej	5 032 899	26 234 037	118 321 574	53 980 843	10 950 315	18 798 302	7 125 454	-	38 429 352	278 872 775

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej	33 188	1 807 731	41 554 929	8 385 942	10 345 891	9 569 886	10 537 728	-	4 407 959	86 643 253
OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	77 385 099	354 489 902	203 708 412	385 765 465	1 407 405	1 029 713 166	526 046 015	-	582 369 442	3 160 884 907
OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki	-	-	-	-	-	-	4 040 121	-	-	4 040 121
OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	-	494 374	22 414 742	-	8 370 693	21 798 803	440 729	-	3 980 199	57 499 540
OP.6. Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji	204 165	1 139 385	24 864 187	11 052 556	3 017 696	647 135	-	-	7 027 425	47 952 549
OP.7. Dostosowanie sektora	-	-	230 634	122 500	-	9 100 224	146 716	-	831 365	10 431 439

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
energetycznego do zmian klimatu										
OP.8. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obszar KA										
KA.1. Poprawa klimatu akustycznego	744 115	2 519 096	36 837 665	2 343 525	-	35 502 414	42 119	-	14 935 931	92 924 864
KA.2. Ocena stanu akustycznego środowiska	-	305 901	21 095	-	-	753 400	-	-	300 420	1 380 816
Obszar PEM										
PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	-	-	2 091	-	-	-	-	-	-	2 091
Obszar ZW										
ZW.1. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych	168 714	-	1 518 475	-	59 648	-	42 769	-	2 813 482	4 603 089
ZW.2. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych	-	-	10 000	-	7 287	-	59 364	-	1 000	77 651

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZW.3. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego	-	800 000	5 628 590	-	1 348 177	8 206 952	9 220 216	-	6 785 205	31 989 141
ZW.4. Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne	1 376 118	930 921	4 686 679	2 292 889	1 497 036	1 817 876	7 044 396	108 957	205 709	19 960 582
Obszar GWS										
GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	-	-	1 970 480	119 000	105 209	2 061 992	4 956 318	-	-	9 212 999
GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	10 267 804	9 334 748	155 159 104	3 115 947	237 960 379	400 206 024	207 613 448	-	52 618 528	1 076 275 981
Obszar ZG										

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obszar GL										
GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	-	183 597	82 711	-	-	-	-	-	55 400	321 708
GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	-	-	-	425 126	-	-	-	-	-	425 126
GL.3. Ochrona przed osuwiskami	-	-	340 075	-	-	-	-	-	1 887 093	2 227 168
Obszar GO										
GO.1. Racjonalna gospodarka odpadami	44 061	92 145	3 130 635	2 995 069	3 165 168	-	93 072	-	10 658 071	20 178 220
GO.2. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami	-	42 350	1 772 683	64 538	3 579 128	2 982 419	2 160 230	-	202 420 281	213 021 629
Obszar ZP										

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem	-	7 380	4 741	9 346	444 310	1 586 461	36 226	-	-	2 088 463
ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	-	57 377	60 689	-	171 616	1 489 181	187 067	37 865	74 551	2 078 346
ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych	221 483	2 522 812	39 144 423	54 923 839	699 430	3 144 818	216 796	799	58 760	100 933 160
ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa	-	1 077 000	404 830	1 774 030	509 497	168 791	61 931	-	275 067	4 271 146
ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	6 000	10 000	896 923	-	477 172	57 423	49 402	6 870 575	141 862	8 509 358
ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach	-	-	-	-	-	27 756	631 441	1 618 049	554 818	2 832 063

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZP.7. Zwiększenie lesistości	-	-	154 284	-	-	-	-	16 801	-	171 085
Obszar PAP										
PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	172 134	31 433 607	8 710 181	421 346	10 743 442	15 645 484	280 420	-	23 822 347	91 228 960
SUMA	95 655 780	433 482 362	671 630 832	527 791 960	294 859 498	1 563 278 506	781 031 978	8 653 046	954 654 266	5 331 038 229

Tabela 64. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w 2022 r. wg danych pozyskanych z ankietyzacji

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
[zł]										
Obszar OP										
OP.1. Poprawa efektywności energetycznej	3 669 266	21 199 080	173 559 471	79 544 651	21 192 785	50 312 110	7 516 301	-	43 190 236	400 183 899
OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej	1 786 852	710 689	40 446 939	16 511 359	5 740 497	7 631 831	5 331 867	-	12 602 742	90 762 776
OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	145 402 476	330 159 280	351 144 958	358 267 046	165 254 338	443 629 327	640 745 714	-	698 407 145	3 133 010 284
OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki	-	-	-	-	5 390 000	-	415 858 545	-	6 390 519	427 639 064
OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	1 091 412	226 351	13 168 220	7 906 908	10 278 937	27 129 931	3 554 232	-	4 011 939	67 367 929

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
OP.6. Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji	84 905	628 130	17 182 474	12 059 733	9 578 983	3 318 749	1 147 149	-	13 106 254	57 106 377
OP.7. Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	-	70 000	431 583	227 500	-	198 080	14 464 613	-	-	15 391 776
OP.8. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obszar KA										
KA.1. Poprawa klimatu akustycznego	69987	214 000	9675004,61	5 223 196	-	32 158 011	49 730	-	2 748 086	50 138 015
KA.2. Ocena stanu akustycznego środowiska	-	-	1 056 927	-	-	2 808 650	-	-	3 292 699	7 158 275
Obszar PEM										
PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obszar ZW										

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZW.1. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych	-	-	1 418 075	-	53 733	-	41 461	-	239 221	1 752 490
ZW.2. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych	-	-	160 276	-	6 893	-	3 255	-	1 200	171 624
ZW.3. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego	-	-	280 737	-	450 691	4 215 990	14 155 817	-	9 264 686	28 367 921
ZW.4. Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne	1 281 415	6 272 733	8 006 014	1 257 876	353 745	6 484 206	5 319 301	1 014 487	2 301 553	32 291 330
Obszar GWS										
GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	-	19 680	1 095 461	110 000	68 686	377 774	7 819 397	-	9 840	9 500 838
GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących	21 013 215	25 754 727	153 088 415	16 645 557	165 106 399	398 536 626	445 659 268	-	154 450 374	1 380 254 582

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu										
Obszar ZG										
ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obszar GL										
GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	-	181 817	25 399	-	-	-	-	-	-	207 216
GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	-	-	-	-	-	-	-	-	11 550	11 550
GL.3. Ochrona przed osuwiskami	-	-	280 742	-	-	-	-	-	-	280 742
Obszar GO										
GO.1. Racjonalna gospodarka odpadami	-	31 345	7 114 960	2 646 222	3 652 397	-	77 723	-	9 130 141	22 652 788

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
GO.2. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami	300 000	1 384 766	9 167 547	-	105 536	3 041 929	268 133	-	144 421 998	158 689 909
Obszar ZP										
ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem	-	7 380	2 740	78 501	494 250	4 574 587	71 804	-	51 000	5 280 262
ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	-	57 184	188 073	130	423 204	978 728	228 542	93 275	175 457	2 144 592
ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych	214 345	4 033 000	31 885 737	50 464 094	1 455 662	5 215 584	613 199	11 394	1 283 924	95 176 938
ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa	-	-	905 377	2 324 219	647 816	365 411	153 591	-	431 004	4 827 418

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	38 244	42 012	361 646	207 544	-	341 870	-	7 893 131	166 949	9 051 396
ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach	-	-	96 257	-	71 100	-	652 357	2 539 334	741 484	4 100 532
ZP.7. Zwiększenie lesistości	-	-	154 494	-	-	-	-	35 533	-	190 027
Obszar PAP										
PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	702 000	5 766 939	12 056 316	499 879	19 618 623	16 301 693	314 460	-	6 838 476	62 098 386
SUMA	175 654 117	396 759 113	832 953 841	553 974 414	409 944 275	1 007 621 087	1 564 046 459	11 587 154	1 113 268 476	6 065 808 936

Tabela 65. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w latach 2021-2022 wg danych pozyskanych z ankietyzacji

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
[zł]										
Obszar OP										
OP.1. Poprawa efektywności energetycznej	8 702 165	47 433 117	291 881 045	133 525 494	32 143 099	69 110 412	14 641 755	-	81 619 588	679 056 675
OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej	1 820 040	2 518 420	82 001 868	24 897 301	16 086 388	17 201 717	15 869 595	-	17 010 701	177 406 029
OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	222787575	684649182	554853370	744 032 512	166661743	1473342493	1166791729	-	1280776587	6293895190
OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki	-	-	-		5 390 000	-	419 898 666	-	6 390 519	431 679 185
OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	1 091 412	720 725	35 582 962	7 906 908	18 649 630	48 928 734	3 994 961	-	7 992 138	124 867 469

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
OP.6. Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji	289 070	1 767 515	42 046 660	23 112 289	12 596 679	3 965 884	1 147 149	-	20 133 679	105 058 926
OP.7. Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	-	70 000	662 217	350 000	-	9 298 304	14 611 329	-	831 365	25 823 215
OP.8. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obszar KA										
KA.1. Poprawa klimatu akustycznego	814102	2 733 096	46512670	7 566 721	-	67660425	91 849	-	17 684 016	143 062 878
KA.2. Ocena stanu akustycznego środowiska	-	305 901	1 078 021	-	-	3 562 050	-	-	3 593 119	8 539 091
Obszar PEM										
PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	-	-	2 091	-	-	-	-	-	-	2 091
Obszar ZW										

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZW.1. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych	168 714	-	2 936 550	-	113 381	-	84 230	-	3 052 703	6 355 579
ZW.2. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych	-	-	170 276	-	14 180	-	62 619	-	2 200	249 275
ZW.3. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego	-	800 000	5 909 327	-	1 798 868	12 422 942	23 376 033	-	16 049 891	60 357 062
ZW.4. Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne	2 657 533	7 203 654	12 692 693	3 550 765	1 850 781	8 302 082	12 363 697	1 123 444	2 507 262	52 251 912
Obszar GWS										
GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	-	19 680	3 065 941	229 000	173 895	2 439 766	12 775 715	-	9 840	18 713 836
GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących	31 281 019	35 089 475	308 247 519	19 761 504	403 066 778	798 742 650	653 272 716	-	207 068 902	2 456 530 563

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu										
Obszar ZG										
ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obszar GL										
GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	-	365 414	108 110	-	-	-	-	-	55 400	528 924
GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	-	-	-	425 126	-	-	-	-	11 550	436 676
GL.3. Ochrona przed osuwiskami	-	-	620 817	-	-	-	-	-	1 887 093	2 507 910
Obszar GO										
GO.1. Racjonalna gospodarka odpadami	44 061	123 490	10 245 595	5 641 290	6 817 565	-	170 795	-	19 788 212	42 831 008

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
GO.2. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami	300 000	1 427 116	10 940 230	64 538	3 684 664	6 024 348	2 428 363	-	346 842 279	371 711 538
Obszar ZP										
ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem	-	14 760	7 481	87 846	938 560	6 161 048	108 030	-	51 000	7 368 725
ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	-	114 561	248 762	130	594 820	2 467 909	415 609	131 140	250 008	4 222 939
ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych	435 828	6 555 812	71 030 160	105 387 933	2 155 092	8 360 402	829 995	12 193	1 342 684	196 110 098
ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa	-	1 077 000	1 310 207	4 098 250	1 157 313	534 202	215 522	-	706 071	9 098 564

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty)	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	44 244	52 012	1 258 569	207 544	477 172	399 293	49 402	14 763 706	308 811	17 560 754
ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach	-	-	96 257	-	71 100	27 756	1 283 798	4 157 383	1 296 302	6 932 595
ZP.7. Zwiększenie lesistości	-	-	308 778	-	-	-	-	52 334	-	361 112
Obszar PAP										
PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	874 134	37 200 546	20 766 497	921 225	30 362 065	31 947 177	594 880	-	30 660 823	153 327 346
SUMA	271 309 897	830 241 475	1 504 584 673	1 081 766 374	704 803 773	2 570 899 593	2 345 078 437	20 240 200	2 067 922 742	11 396 847 165

Tabela 66. Stopień realizacji kosztów planowanych w latach 2021-2022

Cele średniookresowe	Planowane szacunkowe koszty w tys. zł wg POŚ WM	Poniesione koszty w tys. zł w latach 2019-2020	Poniesione koszty w tys. zł w latach 2021-2022	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2017-2018*	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2019-2020*	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2021-2022
Obszar OP						
OP.1. Poprawa efektywności energetycznej	2 333 420	1 048 839	679 057	20%	45%	29%
OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej	162 035	535 286	177 406	88%	330%	109%
OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	7 067 046	3 370 302	6 293 895	36%	48%	89%
OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki	336 466	576 644	431 679	185%	171%	128%
OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	239 464	511 058	124 867	46%	213%	52%
OP.6. Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji	18 441	349 269	105 059	57%	1894%	570%
OP.7. Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	0	21	25 823	-	-	-
OP.8. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu	0	73 129	-	-	-	-
Obszar KA						
KA.1. Poprawa klimatu akustycznego	31 777	272 234	143 063	4971%	857%	450%
KA.2. Ocena stanu akustycznego środowiska	29 377	0	8 539	4%	0%	29%

Cele średniookresowe	Planowane szacunkowe koszty w tys. zł wg POŚ WM	Poniesione koszty w tys. zł w latach 2019-2020	Poniesione koszty w tys. zł w latach 2021-2022	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2017-2018*	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2019-2020*	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2021-2022
Obszar PEM						
PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	0	47	2	-	-	-
Obszar ZW						
ZW.1. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych	35 132	283	6 356	141%	1%	18%
ZW.2. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych	0	462	249	-	-	-
ZW.3. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego	36 000	48 164	60 357	61%	134%	168%
ZW.4. Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne	65 829	16 969	52 252	47%	26%	79%
Obszar GWS						
GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	0	1 810	18 714	-	-	-
GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	4428 169	653 644	2 456 531	53%	15%	55%
Obszar ZG						
ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni	0	0	0	-	-	-

Cele średniookresowe	Planowane szacunkowe koszty w tys. zł wg POŚ WM	Poniesione koszty w tys. zł w latach 2019-2020	Poniesione koszty w tys. zł w latach 2021-2022	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2017-2018*	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2019-2020*	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2021-2022
Obszar GL						
GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	815	254	529	20869%	31%	65%
GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	1 200	1 738	437	5%	145%	36%
GL.3. Ochrona przed osuwiskami	11 000	800	2 508	5%	7%	23%
Obszar GO						
GO.1. Racjonalna gospodarka odpadami	0	28 498	42 831	-	-	-
GO.2. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami	497 776	61 354	371 712	18%	12%	75%
Obszar ZP						
ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem	33 345	12 495	7 369	32%	37%	22%
ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	678 662	7 807	4 223	3%	1%	1%
ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych	264 810	227 648	196 110	114%	86%	74%
ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa	14 039	37 961	9 099	130%	270%	65%
ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	28 400	16 324	17 561	265%	57%	62%

Cele średniookresowe	Planowane szacunkowe koszty w tys. zł wg POŚ WM	Poniesione koszty w tys. zł w latach 2019-2020	Poniesione koszty w tys. zł w latach 2021-2022	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2017-2018*	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2019-2020*	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2021-2022
ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach	2 500	6 984	6 933	133%	279%	277%
ZP.7. Zwiększenie lesistości	1 852	23 979	361	2400%	1295%	19%
Obszar PAP						
PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	18 006	53 436	153 327	732%	297%	852%

* w odniesieniu do okresu 2017-2018 oraz 2019-2020 wartości procentowe określono na podstawie poniesionych kosztów wskazanych w Raporcie z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2017-2018 i w Raporcie z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2019-2020

6. PODSUMOWANIE

W raportowanym okresie analizie poddano 175 zadań wyznaczonych w ramach 31 kierunków interwencji, dla 10 obszarów priorytetowych Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 r.

Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP)

Samorząd Województwa Mazowieckiego na bieżąco uczestniczył w realizacji zadań związanych z ochroną klimatu i jakości powietrza.

Spośród 34 zadań wyznaczonych w ramach 8 kierunków, w analizowanych latach nie realizowano 2 zadań: OP.7.1. Projektowanie sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych oraz OP.7.2. Zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu w warunkach zmian klimatu. Pozostałe zadania są realizowane w sposób ciągły (z wyjątkiem zadania inwestycyjnego OP.3.9. Projekt i rozbudowa II linii metra w Warszawie).

Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej realizowane były na terenie całego województwa przez liczne podmioty. Niejednokrotnie zadania te łączyły działania termomodernizacyjne, wymianę źródeł ciepła i oświetlenia, instalację OZE i wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią.

Ograniczenie emisji powierzchniowej było realizowane przede wszystkim w oparciu o program priorytetowy „Czyste Powietrze” we współpracy z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW. Wsparciem objęte były przedsięwzięcia mające na celu ograniczenie lub uniknięcie niskiej emisji związane z podnoszeniem efektywności energetycznej oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w budynkach jednorodzinnych, w szczególności działania obejmujące wymianę instalacji i źródeł ciepła starej generacji, zastosowanie odnawialnych źródeł energii oraz wykonanie termomodernizacji w budynkach jednorodzinnych.

Zadania związane z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych realizowane były przede wszystkim przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie, Zarząd Dróg Miejskich w Warszawie, Koleje Mazowieckie - KM Sp. z o.o., Warszawską Kolej Dojazdową oraz inne lokalne przedsiębiorstwa transportowe.

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki jest przede wszystkim zadaniem własnym przedsiębiorstw i zakładów przemysłowych.

Realizacja licznych przedsięwzięć z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii była możliwa dzięki dofinansowaniom zarówno ze środków unijnych, jak i WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, a także dzięki promowaniu instalacji OZE. Przedsięwzięcia te najczęściej dotyczyły instalacji fotowoltaicznych.

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie w analizowanym okresie zrealizował zadanie polegające na opracowaniu, aktualizacji i monitorowaniu programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych.

W zakresie dostosowania sektora energetycznego do zmian klimatu realizowane były działania związane z dywersyfikacją źródeł energii w oparciu o technologie niskoemisyjne i OZE.

Zagrożenia hałasem (KA)

Na terenie województwa mazowieckiego obowiązuje 5 uchwał w sprawie programów ochrony środowiska przed hałasem, na podstawie których prowadzono monitoring realizacji zadań naprawczych zgodnie z przekazanymi sprawozdaniami przez zarządzających drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem. Monitorowanie oraz realizacja zadań uwzględnionych w POH stanowi zadanie własne UMWM. Zadania naprawcze określone w programach ochrony środowiska przed hałasem były prowadzone w analizowanych latach przez zarządzających drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem. Sprawozdania z realizacji zadań zostały przekazane marszałkowi województwa mazowieckiego.

W latach 2021-2022 sporządzone zostały SMH dla:

- m.st. Warszawy;
- miasta Radomia;
- miasta Płocka;
- głównych dróg miasta Ostrołęki;
- dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie mazowieckim;
- odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie;
- obszarów położonych w otoczeniu dróg wojewódzkich województwa mazowieckiego.

Realizowano wszystkie zadania, zarówno w ramach poprawy klimatu akustycznego, jak i oceny stanu akustycznego środowiska.

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM)

Na terenie województwa mazowieckiego realizowano wszystkie 4 zadania dotyczące ochrony przed polami elektromagnetycznymi. Prowadzono m.in. działania monitoringowe, wprowadzano stosowne zapisy w dokumentach planistycznych oraz prowadzono ewidencję źródeł wytwarzających PEM. W zdecydowanej większości zadania były finansowane ze środków własnych podmiotów realizujących zadania, w tym JST oraz GIOŚ.

Dotychczasowy stan braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym został utrzymany.

Gospodarowanie wodami (ZW)

Obszar związany z gospodarowaniem wodami był realizowany w ramach 4 kierunków interwencji obejmujących 37 zadań, dla których wyznaczono 2 cele: osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą.

Większość z wyznaczonych zadań była realizowana w analizowanych latach. Jedno zadanie zostało zakończone w 2022 r. (ZW.3.7.), nie realizowano 1 zadania (ZW.1.2.), odstąpiono od realizacji 2 zadań (ZW.1.1., ZW.1.3.). W trakcie obowiązywania POŚ WM zmieniły się kompetencje podmiotu realizującego część zadań inwestycyjnych. WZMiUW został zlikwidowany, a jego obowiązki zostały przypisane PGW WP, które reprezentuje oraz wykonuje

prawa właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do śródlądowych wód płynących oraz wód podziemnych, a także do gruntów pokrytych śródlądowymi wodami płynącymi.

W ramach działań Inspekcja Ochrony Środowiska prowadziła stałe kontrole przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. Kontrole miały charakter planowy oraz pozaplanowy. Kontrole pozaplanowe wykonywane były w związku z rozpatrywaniem wniosków organów administracji publicznej lub podmiotów, a także jako kontrole interwencyjne w związku z rozpatrywaniem skarg i interwencji dotyczących zanieczyszczenia środowiska lub podejrzenia wystąpienia takiego zanieczyszczenia.

W zakresie zasad ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych oraz edukacji w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego MODR w latach 2021-2022 prowadził zdalne oraz stacjonarne szkolenia.

Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie kontynuowało podjęte w latach poprzednich działania związane z uwzględnianiem w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami.

W analizowanych latach uzgodniono 105 studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz ponad 700 mpzp.

Kontynuowano prace związane z zapewnieniem bezpieczeństwa powodziowego oraz uwzględniające zmiany klimatu na terenie województwa. M.in. zakończono prace ziemne w gminie Gostynin na cieku Skrwa Lewa.

Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)

W zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej realizowano niemal wszystkie spośród 16 zadań wytypowanych dla 2 kierunków interwencji. Jedno zadanie zostało zrealizowane w latach poprzednich (GWS.2.10). Odstąpiono od realizacji budowy dwóch studni głębinowych na terenie zakładu opieki zdrowotnej (GWS.2.9.).

Zadania obejmował przede wszystkim zwiększenie dostępności mieszkańców województwa mazowieckiego do zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków oraz oczyszczalni ścieków, a także budowy, rozbudowy i modernizacje urządzeń wodno-kanalizacyjnych.

Wg danych GUS, na terenie województwa mazowieckiego w stosunku do 2020 r. wzrosła długość czynnej sieci kanalizacyjnej o 305,9 km w 2021 r. i o kolejne 522,2 km w 2022 r. Liczba budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania podłączonych do sieci kanalizacyjnej zwiększyła się na koniec 2022 r. o 32 021 sztuk i wyniosła 488 485 podłączeń.

W ramach obszaru prowadzono działania edukacyjne związane z prawidłowym korzystaniem z urządzeń sanitarnych oraz zwrócenie uwagi na rolę wody w codziennym życiu człowieka.

Zasoby geologiczne (ZG)

Zadania dotyczyły kontroli i monitoringu eksploatacji kopalin, w tym ograniczenia niekoncesjonowanej eksploatacji oraz kontroli koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż. Realizowano oba zadania. Koszty pochodziły ze środków własnych podmiotów (JST). Pomimo

prowadzonych działań, zgodnie z danymi PIG-PIB, na terenie województwa nadal występuje znaczna liczba miejsc niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin.

W latach 2021-2022 UMWM przeprowadził 10 kontroli w zakresie prawidłowości wykonywania przez przedsiębiorców uprawnień z tytułu koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, dla których Marszałek Województwa Mazowieckiego jest organem koncesyjnym.

Gleby (GL)

W latach 2021-2022 realizowano wszystkie spośród 9 zadań wyznaczonych w ramach 3 kierunków interwencji. Kwota przeznaczona na ich realizację to 3 473,5 tys. zł. Większość zadań była finansowana ze środków własnych podmiotów realizujących zadania. Były to przede wszystkim: JST, MODR i MZPK we współpracy z UMWM.

W ramach zadań JST oraz UMWM we współpracy z innymi jednostkami (MODR, MZPK) wspierała działania związane z promocją pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja nt. dobrych praktyk rolniczych.

UMWM, w ramach zadania, przeprowadził w obszarze „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego” zadanie pn. Propagowanie rolnictwa ekologicznego oraz upowszechnienie roli pszczół w środowisku naturalnym.

Uwzględniano rolniczy charakter gleb w dokumentach planistycznych, realizowano działania wskazane w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych. Zgodnie z danymi pozyskanymi od Mazowieckiego Oddziału Regionalnego ARiMR do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych w 2021 r. przystąpiło 1 323 beneficjentów, natomiast w 2022 r.

2 438 beneficjentów. Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych realizował program rolności środowiskowy na działkach MZPK na Bagnie Całowanie.

W ramach Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej prowadzony jest monitoring terenów osuwiskowych oraz sporządzanie map. Wg danych pozyskanych z PIG-PIB, w ramach zadania w latach 2021-2022 nie opracowywano map terenów osuwiskowych na obszarze woj. mazowieckiego. Natomiast wybrane JST wykonywały prace w tym zakresie.

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

Spośród 18 zadań wyznaczonych w ramach 2 kierunków interwencji realizowano 17. Zadanie GO.1.7. zostało zrealizowane przed okresem raportowania. Prowadzone działania dotyczyły racjonalnej gospodarki odpadami, w tym azbestem, opakowaniami, a także kontroli instalacji i składowisk odpadów. Drugi kierunek obejmował działania związane z modernizacją, budową, rozbudową PSZOK oraz instalacji związanych z gospodarką odpadami.

Odpowiednie departamenty UMWM w ramach współpracy przy funkcjonowaniu Bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami podjęły działania związane ze zgłaszaniem błędów systemowych i potrzeb w zakresie usprawnień do administratora systemu tj. Ministerstwa Klimatu i Środowiska i Instytutu Ochrony Środowiska - Państwowego Instytutu Badawczego. UMWM prowadzi w sposób ciągły rejestr wyrobów zawierających azbest: baza.azbestowa.gov.pl, w tym wprowadzanie danych z informacji o wyrobach zawierających azbest od osób prawnych oraz przyjmowanie raportów rocznych z gmin w zakresie informacji

od osób fizycznych. UMWM prowadzi również w sposób ciągły kontrole przestrzegania przepisów o gospodarce odpadami i odpadami opakowaniowymi.

Prowadzono także akcje i działania edukacyjne w ramach realizacji „Programu zapobiegania powstawaniu odpadów dla województwa mazowieckiego”. M.in., w ramach realizacji działań edukacyjno-informacyjnych mających na celu pogłębianie i rozpowszechnianie wiedzy nt. gospodarki odpadami i ochrony środowiska, Samorząd Województwa Mazowieckiego był współorganizatorem X Międzynarodowego Forum Gospodarki Odpadami SOSEXPO i X Ogólnopolskiej Konferencji Samorządowej, które odbyły się 30 czerwca 2022 r.

Zarząd Województwa Mazowieckiego 27 grudnia 2023 r. podjął uchwałę nr 2208/461/23 w sprawie przyjęcia „Sprawozdania z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020–2022”. W Sprawozdaniu przedstawiono informacje na temat stanu gospodarki odpadami w województwie mazowieckim oraz zweryfikowano stopień realizacji celów wyznaczonych m.in.: w Planie gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024.

Zasoby przyrodnicze (ZP)

Województwo mazowieckie na bieżąco uczestniczyło w realizacji zadań związanych z zasobami przyrodniczymi. Spośród 35 zadań wyznaczonych w ramach 7 kierunków nie realizowano tylko 1 zadania ZP.4.1. Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody oraz ekologii krajobrazu.

W ramach sporządzenia bazy danych dotyczących parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie mazowieckim, obecnie trwają prace nad przygotowaniem projektów uchwał. W 2021 r. przyjęto uchwałę nr 38/21 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 kwietnia 2021 r. w sprawie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu położonego na terenie powiatu sochaczewskiego.

W raportowanych latach prowadzono prace przygotowawcze w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego, w tym identyfikację i klasyfikację krajobrazów, ich charakterystykę, ocenę oraz wskazanie krajobrazów priorytetowych.

W zakresie zarządzania zasobami przyrody i krajobrazem prowadzono monitoring oraz prace nad zatwierdzaniem planów ochronnych obszarów tego wymagających.

W celu zapewnienia właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym MBPR w latach 2021-2022 uzgodnił 717 mpzp oraz 435 decyzji o warunkach zabudowy.

MZPK prowadzi monitoring obszarów chronionych zgodnie ze statutem i ustawą o ochronie przyrody.

Prowadzono liczne zadania związane z zachowaniem lub przywróceniem właściwego stanu siedlisk i gatunków, w tym poprzez zrównoważony rozwój turystyki oraz eliminację gatunków inwazyjnych. Zachowanie siedlisk i gatunków jest realizowane w sposób ciągły, poprzez zadania określone w ustanowionych Planach Urządzenia Lasu, Uproszczonych Planach Urządzenia Lasu oraz Programach Ochrony Rezerwatów Przyrody.

W ramach wsparcia zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych w 2021 r. oddano do użytku Mazowieckie Centrum Edukacji Ekologicznej mieszczące się w zespole willowym „Julin” w Kaliskach.

Poważne awarie przemysłowe (PAP)

Województwo mazowieckie na bieżąco uczestniczyło w realizacji zadań związanych ze zmniejszeniem wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacją skutków w przypadku powstania awarii.

W raportowanym okresie realizowano wszystkie zadania związane ze zmniejszeniem zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacją skutków w przypadku wystąpienia awarii. W 2021 r. zarejestrowano 10 zdarzeń, z których jedno spełniało kryteria Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ. W 2022 r. zarejestrowano 9 zdarzeń, z których 3 spełniały ww. kryteria.

Zadania w zakresie przeciwdziałaniu poważnym awariom wykonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie.

W 2021 r. WIOŚ przeprowadził:

- 21 kontroli w ZDR i wydał 8 zarządzeń pokontrolnych;
- 16 kontroli w ZZR i wydał 3 zarządzenia pokontrolne;
- 11 kontroli w PSPA i wydał 2 zarządzenia pokontrolne.

W 2022 r. przeprowadził:

- 13 kontroli w ZDR i wydał 11 zarządzeń pokontrolnych;
- 20 kontroli w ZZR i wydał 7 zarządzeń pokontrolnych;
- 8 kontroli w PSPA i wydał 3 zarządzenia pokontrolne.

UMWM w latach 2021-2022 realizował szereg działań związanych z udzieleniem pomocy finansowej gminom na doposażenie jednostek OSP.

SPIS TABEL

Tabela 1. Wykaz programów ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego i raportów z ich realizacji -----	8
Tabela 2. Kierunki interwencji i zadania w ramach celów: poprawa jakości powietrza, przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu oraz osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu -----	31
Tabela 3. Przykładowe przedsięwzięcia wdrażające systemy sprzyjające efektywności energetycznej zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2021-2022 -----	35
Tabela 4. Przykładowe przedsięwzięcia termomodernizacyjne zrealizowane na terenie Mazowsza (JST) -----	36
Tabela 5. Przykładowe przedsięwzięcia wdrażające systemy sprzyjające efektywności energetycznej zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2021-2022 -----	39
Tabela 6. Przedsięwzięcia z zakresu poprawy efektywności energetycznej i zarządzania energią, dla których zostały podpisane umowy z NFOŚiGW latach 2021-2022 -----	40
Tabela 7. Przedsięwzięcia z zakresu poprawy efektywności energetycznej i zarządzania energią, realizowane/zrealizowane w ramach POIiŚ 2014-2020 w na terenie województwa mazowieckiego -----	41
Tabela 8. Efekty ekologiczne i rzeczowe przewidywane do osiągnięcia w związku z realizacją Programu "Czyste Powietrze" w latach 2021-2022 -----	44
Tabela 9. Przykładowe przedsięwzięcia likwidacji konwencjonalnych źródeł ciepła i wymiany na inne o większej sprawności lub zastosowaniu energii elektrycznej w budynkach zrealizowane w latach 2021-2022 na terenie Mazowsza -----	45
Tabela 10. Przykładowe przedsięwzięcia związane z modernizacją oraz rozbudową sieci ciepłowniczych i gazowych zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2021-2022 -----	47
Tabela 11. Przedsięwzięcia z zakresu modernizacji oraz rozbudowy sieci ciepłowniczych i gazowych dofinansowane w latach 2021-2022 ze środków NFOŚiGW -----	47
Tabela 12. Przedsięwzięcia z zakresu modernizacji oraz rozbudowy sieci ciepłowniczych i gazowych dofinansowane w latach 2021-2022 ze środków POIiŚ 2014-2020 -----	49
Tabela 13. Parametry określające stopień realizacji zadania OP.2.2. w latach 2021-2022 -----	50
Tabela 14. Przykładowe przedsięwzięcia związane ze zwiększeniem udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2021-2022 -----	53
Tabela 15. Przedsięwzięcia realizowane przez GDDKiA w zakresie budowy i przebudowy dróg krajowych i autostrad, utwardzenia dróg i poboczy oraz przygotowania dokumentacji projektowej w latach 2021-2022 -----	54
Tabela 16. Parametry określające realizację zadania OP.3.3. w latach 2021-2022 na terenie Mazowsza -----	58
Tabela 17. Przykładowe przedsięwzięcia związane z rozwojem transportu rowerowego współfinansowane ze środków RPO WM w latach 2021-2022 -----	60
Tabela 18. Przedsięwzięcia poprawiające system komunikacji publicznej zrealizowane w latach 2021-2022 w województwie mazowieckim -----	61
Tabela 19. Przedsięwzięcia poprawiające system komunikacji publicznej współfinansowane ze środków RPO WM 2014-2020 -----	61

Tabela 20. Przedsięwzięcia poprawiające system komunikacji publicznej współfinansowane ze środków NFOŚiGW w latach 2021-2022-----	62
Tabela 21. Przedsięwzięcia związane z budową parkingów typu Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride na terenie Mazowsza w latach 2021-2022-----	64
Tabela 22. Przedsięwzięcia związane z wyposażeniem właściwych jednostek w urządzenia pomiaru emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie Mazowsza w latach 2021-2022 -	67
Tabela 23. Przedsięwzięcia zrealizowane w ramach zadania dot. modernizacji instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych w latach 2021-2022 -----	70
Tabela 24. Parametry określające stopień realizacji zadania OP.4.2. w latach 2021-2022 -----	71
Tabela 25. Przedsięwzięcia z zakresu budowy instalacji kogeneracji dofinansowane w latach 2021-2022 ze środków NFOŚiGW-----	72
Tabela 26. Kierunki interwencji i zadania realizowane w ramach celu – ochrona przed hałasem -----	85
Tabela 27. Przykładowe działania edukacyjne w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań alternatywnych-----	92
Tabela 28. Kierunki interwencji i zadania realizowane w ramach celu – Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym -----	95
Tabela 29. Zgłoszenia oraz aktualizacje informacji o zmianie danych w instalacjach wytwarzających pola elektromagnetyczne w województwie mazowieckim w latach 2021-2022 -----	98
Tabela 30. Kierunki interwencji i zadania realizowane w ramach gospodarowania wodami----	99
Tabela 31. Zużycie wody w zakładach i ich wyposażenie w zamknięte obiegi wody na terenie województwa mazowieckiego-----	104
Tabela 32. Przedsięwzięcia związane z ograniczaniem zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) -----	105
Tabela 33. Kontrole przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi w latach 2021-2022-----	106
Tabela 34. Wykaz działań związanych z budową, przebudową, remontami, modernizacją budowli przeciwpowodziowych w latach 2021-2022 -----	112
Tabela 35. Przedsięwzięcia zwiększające retencję wodną na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych -----	118
Tabela 36. Przedsięwzięcia związane z melioracjami wodnymi prowadzone przez starostwa powiatowe woj. mazowieckiego -----	120
Tabela 37. Przykładowe przedsięwzięcia związane z zastosowaniem zielonej i niebieskiej infrastruktury -----	122
Tabela 38. Kierunki interwencji i zadania realizowane w ramach celu – Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej-----	124
Tabela 39. Przykładowe działania prowadzone w ramach zadania GWS.1.4. -----	128
Tabela 40. System kanalizacji zbiorczej na terenie województwa mazowieckiego w latach 2021-2022 -----	129
Tabela 41. Przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, dofinansowane ze środków NFOŚiGW, na podstawie umów podpisanych w latach 2021-2022-----	130

Tabela 42. Przedsięwzięcia z zakresu budowy, rozbudowy stacji uzdatniania wody dofinansowane w latach 2021-2022 ze środków NFOŚiGW-----	132
Tabela 43. Przykładowe przedsięwzięcia z zakresu budowy kanalizacji deszczowej-----	133
Tabela 44. Przykładowe przedsięwzięcia z zakresu budowy, rozbudowy i modernizacji urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych -----	135
Tabela 45. Kierunki interwencji i zadania w ramach celu - Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi -----	138
Tabela 46. Kierunki interwencji i zadania w ramach celu – Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu -----	140
Tabela 47. Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz zrekultywowane i zagospodarowane na terenie województwa mazowieckiego w latach 2021-2022 -----	145
Tabela 48. Kierunki interwencji i zadania w ramach celu – Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego -----	147
Tabela 49. Odpady komunalne zebrane selektywnie, w tys. Mg, w latach 2021-2022-----	151
Tabela 50. Działania modernizacyjne PSZOK przeprowadzone w latach 2021-2022 -----	159
Tabela 51. Instalacje komunalne które uzyskały wpis na listę instalacji planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji prowadzonej przez Marszałka Województwa Mazowieckiego w latach 2021-2022 -----	162
Tabela 52. Kierunki interwencji i zadania w ramach celów – Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej, prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, zwiększenie lesistości. -----	164
Tabela 53. Przedsięwzięcia z zakresu czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych prowadzone przez RDOŚ -----	172
Tabela 54. Przedsięwzięcia z zakresu czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych prowadzone przez nadleśnictwa -----	174
Tabela 55. Projekty realizowane/zrealizowane w ramach POIiŚ 2014-2020 w latach 2021-2022 na terenie województwa mazowieckiego-----	175
Tabela 56. Liczba beneficjentów z terenu województwa mazowieckiego, którzy przystąpili do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych -----	177
Tabela 57. Wybrane zadania z zakresu budowy, modernizacji i pielęgnacji terenów zieleni zakończone w latach 2021-2022 -----	179
Tabela 58. Wybrane zadania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody, prowadzone w latach 2021-2022-----	183
Tabela 59. Wykaz obszarów, dla których zostały opracowane UPUL na terenie woj. mazowieckiego w latach 2021-2022 -----	186
Tabela 60. Wybrane działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów, prowadzone w latach 2021-2022 przez nadleśnictwa -----	191
Tabela 61. Kierunki interwencji i zadania w ramach celu – Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków-----	194
Tabela 62. Wskaźniki środowiskowe dla województwa mazowieckiego -----	204
Tabela 63. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w 2021 r. wg danych pozyskanych z ankietyzacji -----	210

Tabela 64. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w 2022 r. wg danych pozyskanych z ankietyzacji -----	217
Tabela 65. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w latach 2021-2022 wg danych pozyskanych z ankietyzacji-----	223
Tabela 66. Stopień realizacji kosztów planowanych w latach 2021-2022 -----	229